

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Π. Μ. Σ: “ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ”

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

«Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1990-2005, ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ ΤΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΟΝΕ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

Γαϊτάνου Ελένη

A.M.: 7204M004

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕ= Ανώνυμη Εταιρία

ΑΕΠ= Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑΤΑ= Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή

ΔΕΚΟ= Δημόσια Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας

ΔΤΚ= Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

ΔΤΧ= Δείκτης Τιμών Χονδρικής

ΕΕ= Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕνΔΤΚ= Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

ΕΟΚ= Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΣΥΕ= Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

ΖτΕ= Ζώνη του Ευρώ

ΙΝΕ= Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

ΜΑΔ= Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης

ΜΣΙ= Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών

NAIRU= Non – Accelerating Inflation Rate of Unemployment¹

ΟΚΕ= Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας

ΟΝΕ= Οικονομική και Νομισματική Ένωση

ΟΟΣΑ= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

¹ Η ελληνική απόδοση του όρου είναι: «Το ποσοστό ανεργίας που δεν επιταχύνει τον πληθωρισμό».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	5
1.1 Γενικά.....	5
1.2 Οι σημαντικότερες διακρίσεις του πληθωρισμού.....	6
1.3 Δείκτες μέτρησης του πληθωρισμού	7
1.4 Οι οικονομικές επιπτώσεις του πληθωρισμού	10
1.5 Το κοινωνικό κόστος του πληθωρισμού.....	11
1.6 Ο Πληθωρισμός Ζήτησης	13
1.7 Ο Πληθωρισμός Κόστους.....	16
1.8 Ο υπερπληθωρισμός	19
1.9 Ο στασιμοπληθωρισμός.....	20
1.10 Η καμπύλη Phillips	22
1.10.1 Ο άριστος συνδυασμός πληθωρισμού και ανεργίας σύμφωνα με την καμπύλη Phillips	27
1.11 Χρήμα: Έννοια, λειτουργίες και η ποσοτική θεωρία του.....	29
1.12 Χρήμα, Τιμές και Πληθωρισμός.....	30
1.13 Εννοιολογική προσέγγιση, κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και μέθοδοι υπολογισμού της ακρίβειας.....	32
1.13.1 Επιπτώσεις της ακρίβειας στην ανάπτυξη	33
1.13.2 Επιπτώσεις της ακρίβειας στην κοινωνική συνοχή	34
2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	36
2.1 Έτος 1990.....	36
2.2 Έτος 1991.....	39
2.3 Έτος 1992.....	40
2.4 Έτος 1993.....	42
2.5 Έτος 1994.....	43
2.6 Έτος 1995.....	45
2.7 Έτος 1996.....	48
2.8 Έτος 1997.....	51
2.9 Έτος 1998.....	53
2.10 Έτος 1999.....	61
2.11 Έτος 2000.....	68
2.12 Έτος 2001.....	71
2.13 Έτος 2002.....	74
2.14 Έτος 2003.....	78
2.15 Έτος 2004.....	84
2.16 Έτος 2005.....	87
2.17 Έτος 2006.....	94
3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΜΕΛΕΤΗ, ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	96
3.1 Μελέτη της διαχρονικής εξέλιξης του πληθωρισμού	96
3.2 Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα παραμένει υψηλότερος από το μέσο όρο της Ζώνης του Ευρώ.	99
3.3 Μελέτες και απόψεις για τον υψηλό πληθωρισμό στην Ελλάδα.....	102
3.3.1 Συνθήκες ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών	102

3.3.2 Υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης και πληθωρισμός.....	106
3.3.3. Η επίδραση του σχετικού ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας στους τομείς που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα ή αποτέλεσμα Balassa – Samuelson.....	107
3.3.4 Υψηλότερος ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.....	109
4. ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ- ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.....	110
4.1 Πληθωρισμός και ανεργία στην Ελλάδα.....	110
4.2 Συγκριτικά στοιχεία για την ανεργία και τον πληθωρισμό σε Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία.....	111
4.2.1 Ανεργία – Ανάπτυξη.....	112
4.2.2. Ανεργία και πληθωρισμός.....	114
4.2.3 Πληθωρισμός και ανάπτυξη.....	115
4.2.4 Συνολικές παρατηρήσεις.....	117
4.3 Η καμπύλη Phillips και ο δείκτης NAIRU.....	118
5. ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	126
5.1 Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.....	126
5.2 Πληθωρισμός και ανταγωνιστικότητα.....	133
5.3 Πολιτικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ακρίβειας.....	136
5.3.1 Πολιτικές οι οποίες έχουν μέχρι σήμερα εφαρμοσθεί.....	136
5.3.2 Προτάσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ο.Κ.Ε.).....	139
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	143
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	145
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : Σύγκριση Δ.Τ.Κ. (Ε.Σ.Υ.Ε.) και Ε.Δ.Τ.Κ. (Eurostat) για την Ελλάδα.....	148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Ο Ε.Δ.Τ.Κ. στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	149
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Σύγκριση Εθνικού ΔΤΚ και εναρμονισμένου ΔΤΚ 1999 - 2006.....	150
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: Συγκρίσεις 12μηνων περιόδων Γενικού ΔΤΚ, κατά τα έτη 1959-2006 (Μάιος) Έτος βάσης : 2005=100,0.....	152
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: Γενικότεροι Πίνακες.....	155

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο πληθωρισμός αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες αναπτυσσόμενες οικονομίες. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ο πληθωρισμός υπήρξε μία σχεδόν μόνιμη κατάσταση των προηγμένων οικονομιών. Επιπλέον κατά την τελευταία εικοσαετία παρατηρήθηκε το φαινόμενο των ανερχόμενων τιμών με σύγχρονη αύξηση της ανεργίας σε μεγάλη έκταση.

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (την τότε Ε.Ο.Κ.) ήταν από τα πιο καθοριστικά σημεία στην πορεία της οικονομίας, καθώς από τότε άρχισε η άμεση σύγκριση με τις οικονομίες των λοιπών ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών, ενώ αρκετά χρόνια αργότερα, στα πλαίσια της Ο.Ν.Ε. η Ελλάδα υποχρεώθηκε να ικανοποιήσει αρκετά κριτήρια, για τη σύγκλιση και την ένταξη στη ζώνη του Ευρώ.

Η πορεία του πληθωρισμού την τελευταία εικοσαετία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, με σημαντικές μεταβολές και ιδιαίτερα αξιόλογη βελτίωση, ύστερα από επίπονες προσπάθειες που κατέβαλαν όλες οι κυβερνήσεις για να προσεγγίσουν το απαιτούμενο όριο για τη σύγκλιση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές οικονομίες.

Στην εργασία αυτή θα παρουσιαστεί αναλυτικά η πορεία του πληθωρισμού από το 1990 μέχρι και το 2005, εξετάζοντας ανά έτος την πορεία του πληθωρισμού, τις κυβερνητικές πολιτικές και τους εκάστοτε εξωγενείς παράγοντες. Επιπλέον, θα παρουσιαστούν θεωρητικά θέματα σχετικά με τον πληθωρισμό και τις διάφορες μορφές του, την καμπύλη Phillips και την εφαρμογή της στην ελληνική οικονομία, ενώ θα μελετηθούν και ευρύτερα θέματα που σχετίζονται με την εξέλιξη του πληθωρισμού, όπως η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, οι συνθήκες ανταγωνισμού και η ακρίβεια στην ελληνική αγορά. Τέλος, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, θα γίνουν συγκρίσεις με τις επιδόσεις του συνόλου της Ε.Ε. στο θέμα του πληθωρισμού, αλλά και κάποιες πιο αναλυτικές συγκρίσεις, με επιλεγμένες χώρες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

1.1 Γενικά

Είναι γνωστό ότι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες αναπτυσσόμενες οικονομίες είναι το πρόβλημα του πληθωρισμού. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ο πληθωρισμός υπήρξε μία σχεδόν μόνιμη κατάσταση των προηγμένων οικονομιών. Επιπλέον την τελευταία εικοσαετία παρατηρήθηκε το φαινόμενο των ανερχόμενων τιμών με σύγχρονη αύξηση της ανεργίας σε μεγάλη έκταση. Ως πληθωρισμό ορίζουμε το φαινόμενο της συνεχούς ανόδου του γενικού επιπέδου των τιμών. Κατά συνέπεια, από τον ορισμό του, ο πληθωρισμός ισοδυναμεί με μια συνεχή μείωση της αγοραστικής δύναμews του Χρήματος. Πιο συγκεκριμένα, πληθωρισμός είναι η τάση προς συνεχιζόμενη και αυτοτροφοδοτούμενη αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών σε μια οικονομία². Από αυτόν τον ορισμό προκύπτει ότι τα στοιχεία της έννοιας του πληθωρισμού είναι τα εξής:

α) *Ο πληθωρισμός αναφέρεται στην αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών.* Άρα, επιδίωξη των φορέων της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθερότητα των τιμών κατά μέσον όρο, η αύξηση του οποίου όχι μόνο δε συνδέεται με τα επιθυμητά αποτελέσματα, αλλά αντίθετα με σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στην κατανομή του πραγματικού εισοδήματος και πλούτου, στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη, στα δημόσια έσοδα, καθώς και στο ισοζύγιο πληρωμών.

β) *Ο πληθωρισμός είναι μια τάση (ροπή) προς συνεχιζόμενη αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών.* Αυτό σημαίνει ότι ο πληθωρισμός είναι μια δυναμική διαδικασία συνεχιζόμενης αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών, η οποία παρατηρείται για μια σχετικά εκτεταμένη χρονική περίοδο και η οποία είναι πιθανό να διακόπτεται πρόσκαιρα. Αν, λοιπόν, εξαιτίας της επίδρασης διάφορων παραγόντων, το γενικό επίπεδο των τιμών παραμένει μεν σταθερό, υπάρχει όμως μια τάση αύξησης του που είναι συγκαλυμμένη πρόσκαιρα,

² Οικονομική Πολιτική, σελ. 215-216, Ι. Σ. Βαβούρας.

πρέπει να γίνει αποδεκτή η ύπαρξη πληθωριστικών τάσεων στη συγκεκριμένη οικονομία.

γ) Ο πληθωρισμός αποτελεί μια αυτοτροφοδοτούμενη διαδικασία, δηλαδή μια διαδικασία κατά την οποία ορισμένες αυξήσεις των τιμών προκαλούν νέες περαιτέρω αυξήσεις.

Η άνοδος των τιμών είναι αποτέλεσμα των οικονομικών δυνάμεων που αναπτύσσονται στην αγορά. Σε πολλές όμως περιπτώσεις η κρατική πολιτική ελέγχει τη διαμόρφωση των τιμών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αγαθών πρώτης ανάγκης (τρόφιμα), καθορίζοντας ανώτατα όρια τιμών. Άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών δε σημαίνει αναγκαία και άνοδο της τιμής όλων των αγαθών. Μπορεί να παρατηρηθεί άνοδος του γενικού επιπέδου με ταυτόχρονη μείωση ή σταθερότητα των τιμών ορισμένων αγαθών. Αυτό βέβαια σημαίνει, ότι οι τιμές των άλλων αγαθών αυξάνονται, έτσι ώστε το γενικό επίπεδο να ανεβαίνει.

1.2 Οι σημαντικότερες διακρίσεις του πληθωρισμού

Ο πληθωρισμός διακρίνεται σε ανοικτό ή φανερό και απωθημένο ή συγκαλυμμένο, με βάση το κατά πόσον η αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών είναι ελεύθερη ή ελεγχόμενη. Στον ανοικτό πληθωρισμό, οι τιμές των αγαθών, των υπηρεσιών και των συντελεστών παραγωγής διαμορφώνονται χωρίς την εφαρμογή εκ μέρους του κράτους διαφόρων ειδών άμεσων ελέγχων των τιμών για λόγους αντιπληθωριστικής πολιτικής. Έτσι, τυχόν υπερβάλλουσα ζήτηση οδηγεί σε αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών. Αντίθετα, στον απωθημένο πληθωρισμό οι τιμές καθορίζονται διοικητικά με τη χρησιμοποίηση διάφορων μορφών άμεσων ελέγχων τους και η παρατηρούμενη αύξηση των τιμών αποτελεί μια ανεπαρκή εκτίμηση των αληθινών πληθωριστικών πιέσεων στην οικονομία. Εδώ, η τυχόν υπερβάλλουσα ζήτηση συγκαλύπτεται. Αν ανακληθούν οι έλεγχοι, η υπερβάλλουσα ζήτηση θα εκδηλωθεί και το γενικό επίπεδο των τιμών θα αυξηθεί.

Μια άλλη διάκριση του πληθωρισμού, είναι αυτή η οποία γίνεται με βάση το ρυθμό έντασης του. Σε αυτήν την περίπτωση, ο πληθωρισμός

διακρίνεται σε έρποντα, τρέχοντα και καλπάζοντα. Ο έρπων πληθωρισμός αναφέρεται στην αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών με χαμηλούς ρυθμούς (δηλαδή 2-5% το έτος), σε σημείο που να μην θεωρείται αναγκαία η εφαρμογή σταθεροποιητικής πολιτικής. Ο τρέχων πληθωρισμός αναφέρεται στην αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών με υψηλούς ρυθμούς, σε σημείο που να καθίσταται απαραίτητη η εφαρμογή σταθεροποιητικής πολιτικής. Τέλος, ο υπερπληθωρισμός αναφέρεται στην αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών με εξαιρετικά υψηλούς ρυθμούς, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την κατάρρευση της συγκεκριμένης οικονομίας, δεδομένου ότι το εγχώριο νόμισμα χάνει μεγάλο μέρος της αγοραστικής του δύναμης και του ρόλου του ως μέσου συναλλαγών³.

1.3 Δείκτες μέτρησης του πληθωρισμού

Οι σημαντικότεροι δείκτες μέτρησης του πληθωρισμού είναι οι εξής:

α) Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ): Αυτός μετρά τις μεταβολές του κόστους ζωής των καταναλωτών εξαιτίας των μεταβολών των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που πληρώνουν. Η επιλογή και στάθμιση των αγαθών και υπηρεσιών που υπεισέρχονται στον υπολογισμό του δείκτη, είναι βασικής σημασίας για την παρακολούθηση της εξέλιξης των τιμών καταναλωτή και γίνεται με βάση τα αποτελέσματα των Ερευνών των Οικογενειακών Προϋπολογισμών που διεξάγονται από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες (ΕΣΥΕ). Οι συντελεστές στάθμισης των αγαθών και υπηρεσιών που υπεισέρχονται στον υπολογισμό του δείκτη, αντανakλούν τη μέση μηνιαία δαπάνη του μέσου νοικοκυριού. Από την πλευρά των σταθμίσεων, ο ΔΤΚ καλύπτει μόνο τα ιδιωτικά νοικοκυριά, και όχι τα συλλογικά και τους τουρίστες. Η συχνή αναθεώρηση του ΔΤΚ είναι επιβεβλημένη, δεδομένου ότι οι συνθήκες διαβίωσης και η διάρθρωση της κατανάλωσης μεταβάλλονται διαχρονικά εξαιτίας της επίδρασης διαφόρων οικονομικοκοινωνικών παραγόντων καθώς και των μεταβολών της τεχνολογίας, ώστε να αντικατοπτρίζει τα υφιστάμενα καταναλωτικά πρότυπα σε κάθε περίοδο.

³ Οικονομική Πολιτική, σελ. 216-217, Ι.Σ. Βαβούρας.

β) Ο Δείκτης Τιμών Χονδρικής Πώλησης. Αυτός μετρά τις μεταβολές των τιμών που απολαμβάνουν οι παραγωγοί των αγαθών του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της οικονομίας, καθώς και τις μεταβολές των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων. Λαμβάνονται λοιπόν υπόψη μόνο τα αγαθά και όχι οι υπηρεσίες. Σκοπός αυτού του δείκτη είναι η μέτρηση της μεταβολής των τιμών των “τελικών” προϊόντων κατά τις συναλλαγές χονδρικής που πραγματοποιούνται μεταξύ των παραγωγικών τομέων και των τομέων της τελικής ζήτησης της οικονομίας. Οι δείκτες τιμών χονδρικής καλύπτουν μόνο τις εκροές των τελικών προϊόντων από τους παραγωγικούς τομείς προς τους τομείς της τελικής ζήτησης. Ο συγκεκριμένος δείκτης δεν καλύπτει εξ ολοκλήρου κανένα τομέα της οικονομίας, επειδή όμως περιλαμβάνει πρώτες ύλες και κεφαλαιουχικά αγαθά, αποτελεί για τη βιομηχανία ένα καλύτερο μέτρο του πληθωρισμού. Τέλος, χρησιμοποιείται συχνά ως δείκτης της μελλοντικής εξέλιξης του πληθωρισμού για τον καταναλωτή.

γ) Ο έμμεσος αποπληθωριστής του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ). Αυτός μετρά τις μεταβολές των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που υπεισέρχονται στην έννοια του ΑΕΠ, δηλαδή μετρά και τις μεταβολές των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα. Ονομάζεται έτσι, διότι δεν εκτιμάται άμεσα ή ρητά, αλλά εκτιμάται διαιρώντας το πραγματικό ΑΕΠ με το ονομαστικό ΑΕΠ. Ουσιαστικά πρόκειται για έναν μικτό δείκτη, ο οποίος είναι πολύ χρήσιμος στην οικονομική ανάλυση εξαιτίας της ευρύτητας των αγαθών και υπηρεσιών που καλύπτει⁴.

Ως δείκτης μέτρησης του πληθωρισμού χρησιμοποιείται ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ). Ως σταθερότητα των τιμών έχει οριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας “η ετήσια αύξηση του ΕνΔΤΚ” για τη ζώνη του ευρώ με ρυθμό χαμηλότερο του 2%. Αναγνωρίζεται ότι η εξέλιξη των τιμών καταναλωτή αποτελεί το ικανοποιητικότερο μέτρο του πληθωρισμού. Ο ΕνΔΤΚ της ζώνης του ευρώ θεωρείται ο δείκτης ο οποίος εκφράζει περισσότερο αξιόπιστα τις μεταβολές των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που απολαμβάνουν οι καταναλωτές στην οικονομική επικράτεια της ζώνης του ευρώ. Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού 2% συνιστά το ανώτατο όριο του στόχου της

⁴ Οικονομική Πολιτική, σελ. 218-230, Ι.Σ. Βαβούρας.

σταθερότητας των τιμών. Ένας ετήσιος ρυθμός αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών στη ζώνη του ευρώ κάτω από το 2% αλλά κοντά σε αυτό, γίνεται ανεκτός διότι θεωρείται μια επαρκής ασφαλιστική δικλείδα για την αποφυγή του αποπληθωρισμού. Τέλος αυτή η σταθερότητα των τιμών εκφρασμένη ως ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού χαμηλότερος του 2% θα πρέπει να διατηρείται μεσοπρόθεσμα⁵.

Στη δεκαετία του 1950, ο Milton Friedman διατύπωσε την άποψη ότι το άριστο ύψος πληθωρισμού είναι το μηδέν. Ο βασικός λόγος για το συμπέρασμα αυτό είναι ότι ένας μηδενικός πληθωρισμός μεγιστοποιεί τη συνολική χρησιμότητα από την κατακράτηση χρήματος. Όμως αυτό το συμπέρασμα τίθεται υπό αμφισβήτηση. Κι αυτό επειδή υπάρχουν αποδείξεις ότι λόγω των τεχνολογικών αλλαγών τα συμβατικά μέτρα του πληθωρισμού (ο ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ) τείνουν να υπερεκτιμούν το πραγματικό ύψος του πληθωρισμού κατά 0,5-1,5% το χρόνο. Ο λόγος είναι ότι τα συμβατικά μέσα με τα οποία υπολογίζεται ο πληθωρισμός δε λαμβάνουν υπόψη τους τις βελτιώσεις στην ποιότητα. Έτσι, αν διαπιστωθεί ένα ύψος πληθωρισμού της τάξης του 0,5-1,5%, ο πραγματικός πληθωρισμός είναι πιθανότατα μηδενικός. Επίσης, υπάρχουν θεωρητικά επιχειρήματα που υποστηρίζουν ότι το ύψος του πληθωρισμού είναι λίγο υψηλότερο από το μηδέν. Αν όμως ο πληθωρισμός είναι θετικός, μπορούμε να επιτύχουμε μείωση του πραγματικού μισθού, διατηρώντας τις αυξήσεις του ονομαστικού μισθού χαμηλότερες από το ποσοστό του πληθωρισμού. Έτσι, σε ένα περιβάλλον με μηδενικό πληθωρισμό είναι πιθανό να υπάρχει περισσότερη ακαμψία των πραγματικών μισθών, κάνοντας πιο δύσκολη την επίτευξη των προσαρμογών προς τις ασύμμετρες τομεακές διαταραχές. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι αυτή η επίπτωση μπορεί να αναγκάσει τις νομισματικές αρχές να στοχεύσουν ένα ποσοστό πληθωρισμού κοντά στο 2% το χρόνο. Επομένως, το άριστο ποσοστό πληθωρισμού μπορεί να είναι της τάξης του 2,5-3,5% το χρόνο (0,5-1,5% για σφάλμα μέτρησης και 2% λόγω της επίπτωσης των πραγματικών μισθών).⁶

⁵ Σημειώσεις στο μάθημα του μεταπτυχιακού του Ι.Σ. Βαβούρα “Ειδικά Θέματα Δημοσιονομικής Θεωρίας και Πολιτικής”

⁶ Βλ. “Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης”, Paul De Grauwe.

1.4 Οι οικονομικές επιπτώσεις του πληθωρισμού

Ως γνωστόν, οι οικονομικές επιπτώσεις του πληθωρισμού⁷ αναφέρονται κυρίως:

α. Στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη. Αν σε μια οικονομία παρατηρείται υποαπασχόληση των παραγωγικών της συντελεστών, μια αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών πιθανόν να επιδράσει θετικά στην οικονομική μεγέθυνση και συνεπώς και στην οικονομική ανάπτυξή της. Συχνά υποστηρίζεται ότι μια μικρή και συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών είναι αναγκαία για την επίτευξη και τη διατήρηση του εισοδήματος πλήρους απασχόλησης. Είναι πάντως γενικότερα αποδεκτό το γεγονός ότι αν μια οικονομία χαρακτηρίζεται από υψηλούς ρυθμούς πληθωρισμού επί σειρά ετών, τότε θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων, δεδομένου ότι και οι επιχειρήσεις χαμηλής αποτελεσματικότητας, ενισχυμένες από τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις του πληθωρισμού, θα είναι σε θέση να πραγματοποιούν υψηλά κέρδη. Εξάλλου, οι υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού περιορίζουν την ανακατανομή των πόρων σύμφωνα με τις μεταβολές των συνθηκών της προσφοράς και της ζήτησης, αφού οι μεταβολές των τιμών δεν αποτελούν πλέον ασφαλείς δείκτες της σχετικής στενότητας των αγαθών, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων.

β. Στην κατανομή του πραγματικού εισοδήματος και πλούτου. Είναι αναμφισβήτητο ότι ο πληθωρισμός μεταβάλλει την κατανομή του πραγματικού εισοδήματος και πλούτου, αφού οι τιμές των αγαθών και των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες προσαρμογής στις πληθωριστικές πιέσεις.

γ. Στο ισοζύγιο πληρωμών. Αν το γενικό επίπεδο των τιμών σε μια οικονομία αυξάνεται ταχύτερα από ότι στο εξωτερικό, τα προϊόντα του εξωτερικού καθίστανται φθηνότερα από τα αντίστοιχα του εσωτερικού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών και τον περιορισμό των εξαγωγών, εφόσον επικρατούν συνθήκες σταθερών συναλλαγματικών

⁷ Εθνική Οικονομική Πολιτική και Ο.Ν.Ε, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ. 68-69.

ισοτιμιών, δεδομένου ότι οι διαφορές στις εξελίξεις των τιμών στο εσωτερικό και το εξωτερικό είναι δυνατό να εξουδετερωθούν με μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Είναι φανερό ότι οι υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού σε μια οικονομία δημιουργούν προβλήματα ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της, τα οποία είναι τόσο σημαντικότερα όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτηση της συγκεκριμένης οικονομίας από το εξωτερικό εμπόριο.

δ. Στα δημόσια έσοδα. Ο πληθωρισμός αποτελεί σημαντική πηγή δημόσιων εσόδων. Οι κάτοχοι ρευστών διαθεσίμων αναγκάζονται να αυξήσουν τα ρευστά τους διαθέσιμα, ώστε να διατηρήσουν σταθερή την πραγματική τους αξία. Η πηγή αυτή εισοδήματος του κράτους καλείται «φόρος (λόγω) πληθωρισμού», και ουσιαστικά μειώνει το διαθέσιμο ιδιωτικό εισόδημα και αυξάνει τους πόρους του δημόσιου τομέα. Ο πληθωρισμός αυξάνει γενικά τα έσοδα από άμεση φορολογία, εφόσον οι υπόλοιποι παράγοντες (κλίμακες, συντελεστές, απαλλαγές και εκπτώσεις) παραμένουν σταθεροί.

1.5 Το κοινωνικό κόστος του πληθωρισμού

Στην περίπτωση που ένας κοινός άνθρωπος ερωτηθεί γιατί, κατά τη γνώμη του, ο πληθωρισμός είναι κοινωνικό πρόβλημα, θα απαντήσει πιθανότατα ότι ο πληθωρισμός τον κάνει φτωχότερο. Είναι γενικά αποδεκτό ότι οι αυξήσεις της αγοραστικής δύναμης της εργασίας οφείλονται στη συσσώρευση κεφαλαίου και την τεχνολογική πρόοδο. Αν η κυβέρνηση μειώσει τον πληθωρισμό μειώνοντας τον ρυθμό αύξησης του χρήματος, οι εργαζόμενοι δε θα δουν τους πραγματικούς τους μισθούς να αυξάνονται πιο γρήγορα. Αντιθέτως, όταν ο πληθωρισμός επιβραδύνεται, οι επιχειρήσεις θα αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων λιγότερο κάθε χρόνο με αποτέλεσμα να δίνουν στους εργαζόμενους μικρότερες αυξήσεις.

Το κόστος του πληθωρισμού φαίνεται να είναι δυσδιάκριτο. Πράγματι, οι οικονομολόγοι διαφωνούν για το μέγεθος του κοινωνικού κόστους. Μερικοί από αυτούς υποστηρίζουν ότι το κόστος του πληθωρισμού είναι μικρό – τουλάχιστον για τους μέτριους ρυθμούς πληθωρισμού που παρατηρούνται στις περισσότερες χώρες τα τελευταία χρόνια. Είναι φανερό ότι οι οικονομολόγοι και οι κοινοί άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για το

κόστος του πληθωρισμού. Ο οικονομολόγος R. Shiller, έχει θεμελιώσει αυτή τη διαφορά απόψεων σε μια έρευνα που πραγματοποίησε σε δύο διαφορετικές ομάδες, την ομάδα των οικονομολόγων και την ομάδα των κοινών ανθρώπων⁸. Από τις απαντήσεις που πήρε ο Shiller, συμπέρανε ότι οι οικονομολόγοι δεν έχουν σωστή αντίληψη πάντα για το θέμα του κόστους του πληθωρισμού, απλά έχουν το πλεονέκτημα απέναντι στην άλλη ομάδα ότι έχουν μελετήσει περισσότερο το ζήτημα.

Ας εξετάσουμε πρώτα την περίπτωση του προσδοκώμενου πληθωρισμού. Ας υποθέσουμε ότι κάθε μήνα το επίπεδο των τιμών ανέρχεται κατά 1%. Ποιο θα είναι λοιπόν το κοινωνικό κόστος ενός σταθερού και προβλέψιμου ετήσιου πληθωρισμού 12%; Ένα κόστος είναι η στρέβλωση την οποία ο φόρος του πληθωρισμού προκαλεί στην ποσότητα χρήματος, την οποία διακρατούν οι άνθρωποι. Γνωρίζουμε ότι, υψηλότερος πληθωρισμός οδηγεί σε υψηλότερο ονομαστικό επιτόκιο, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε χαμηλότερα πραγματικά χρηματικά διαθέσιμα. Ένα δεύτερο κόστος πληθωρισμού οφείλεται στο γεγονός ότι ο υψηλός πληθωρισμός αναγκάζει τις επιχειρήσεις να αλλάζουν πιο συχνά τους καταλόγους των προϊόντων τους. Οι αλλαγές των τιμών έχουν συχνά κόστος: λ.χ. πρέπει να εκδοθούν και να διανεμηθούν νέοι κατάλογοι. Ένα τρίτο κόστος πληθωρισμού προκύπτει επειδή οι επιχειρήσεις, θέλοντας να αποφύγουν το κόστος έκδοσης νέων τιμοκαταλόγων, δεν αλλάζουν τις τιμές τους πολύ συχνά. Έτσι, όσο υψηλότερος είναι ο ρυθμός πληθωρισμού τόσο μεγαλύτερες είναι οι διαφορές στις σχετικές τιμές. Ένα τέταρτο κόστος πληθωρισμού προκύπτει από τη φορολογική νομοθεσία. Πολλές διατάξεις του φορολογικού κώδικα δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις επιπτώσεις του πληθωρισμού. Συχνά ο πληθωρισμός μπορεί να μεταβάλλει τη φορολογική επιβάρυνση των ατόμων με τρόπους που δεν ήταν στις προθέσεις των νομοθετών. Ένα πέμπτο κόστος πληθωρισμού είναι οι δυσκολίες της ζωής σε έναν κόσμο με μεταβαλλόμενο επίπεδο τιμών. Η μεταβολή του επιπέδου των τιμών περιπλέκει τον οικονομικό προϋπολογισμό ενός ατόμου. Μια σημαντική απόφαση που πρέπει να πάρουν όλα τα νοικοκυριά, είναι τι μέρος των εισοδημάτων τους θα καταναλώσουν και τι μέρος θα αποταμιεύσουν. Μια

⁸ Μακροοικονομική Θεωρία, N. Gregory Mankiw, Μετάφραση Ν. Σταματάκης, σελ. 277-281.

τέτοια απόφαση βέβαια θα ήταν ευκολότερη αν οι άνθρωποι ήταν βέβαιοι ότι το επίπεδο των τιμών μετά από 30 χρόνια θα είναι το ίδιο με το σημερινό.

Στην περίπτωση τώρα του μη προσδοκώμενου πληθωρισμού, παρατηρούμε ότι ο πλούτος ανακατανέμεται αυθαίρετα μεταξύ των ατόμων. Αυτό φαίνεται εξετάζοντας τα μακροπρόθεσμα δάνεια. Η συμφωνία για τη χορήγηση δανείου ορίζει συνήθως ένα συγκεκριμένο επιτόκιο, το οποίο στηρίζεται στον αναμενόμενο ρυθμό του πληθωρισμού. Αν ο ρυθμός του πληθωρισμού εξελιχθεί διαφορετικά από ότι αναμενόταν, τότε ο πραγματικός *ex post* τόκος που θα πληρώσει ο δανειολήπτης στο δανειστή θα είναι διαφορετικός από αυτόν που ανέμεναν και οι δύο. Αν ο πληθωρισμός κινηθεί με ταχύτερο ρυθμό από τον αναμενόμενο, ο οφειλέτης έχει κέρδος και ο πιστωτής ζημιά, και αντιθέτως, αν ο πληθωρισμός κινηθεί με βραδύτερο ρυθμό από τον αναμενόμενο, κέρδος έχει ο πιστωτής και ζημιά ο οφειλέτης.

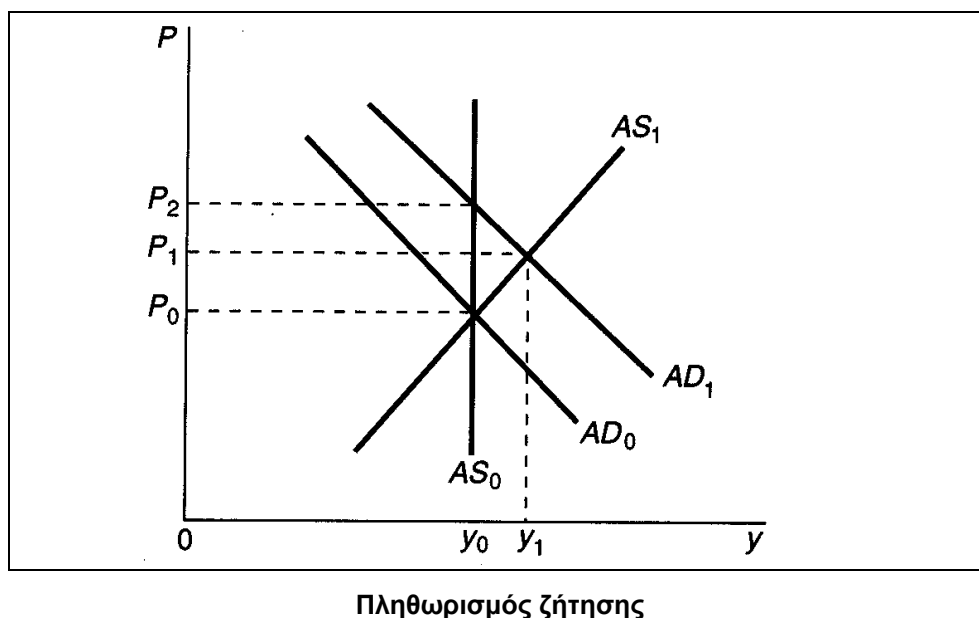
Ο απροσδόκητος πληθωρισμός πλήττει επίσης τα άτομα που ζουν με σταθερές συντάξεις. Όπως κάθε πιστωτής, έτσι και κάθε εργάτης πλήττεται όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλότερος από τον αναμενόμενο, αλλά και όπως και κάθε δανειζόμενος, έτσι και η επιχείρηση πλήττεται όταν ο πληθωρισμός είναι χαμηλότερος από τον αναμενόμενο. Έτσι λοιπόν, όσο μεγαλύτερες διακυμάνσεις παρουσιάζει ο ρυθμός του πληθωρισμού, τόσο μεγαλύτερη είναι η αβεβαιότητα που αντιμετωπίζουν και οι δανειολήπτες και οι δανειστές. Εφόσον οι περισσότεροι άνθρωποι αποστρέφονται τον κίνδυνο, η αδυναμία πρόβλεψης που προκαλείται από τις μεγάλες διακυμάνσεις του πληθωρισμού πλήττει σχεδόν τους πάντες.

1.6 Ο Πληθωρισμός Ζήτησης

Η άνοδος των τιμών η οποία οφείλεται σε μια προς τα πάνω μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης της οικονομίας, συχνά ονομάζεται πληθωρισμός ζήτησης (*demand-pull inflation*)⁹. Ο πληθωρισμός ζήτησης λέγεται ότι εμφανίζεται ως αποτέλεσμα μιας αύξησης της πραγματικής συνολικής ζήτησης σε κάθε επίπεδο τιμών. Το φαινόμενο αυτό επεξηγείται με

⁹ Μακροοικονομική Θεωρία, σελ. 408, Branson-Litvack.

την προς τα δεξιά μετατόπιση της καμπύλης AD από τη θέση AD_0 στη θέση AD_1 . Αν η σχετική καμπύλη προσφοράς AS είναι η κλασική καμπύλη AS_0 , το επίπεδο των τιμών ανέρχεται από P_0 σε P_2 , ενώ η παραγωγή παραμένει σταθερή στο y_0 . Αν όμως η σχετική καμπύλη AS είναι το Κεϊνσιανού τύπου AS_1 , το επίπεδο των τιμών ανεβαίνει από P_0 μόνο σε P_1 και η παραγωγή αυξάνεται επίσης σε y_1 , με ανάλογη αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας. Και στις δύο περιπτώσεις, πληθωρισμός είναι ο αναλογικός ρυθμός μεταβολής των τιμών διαχρονικά, και εξαρτάται από την ταχύτητα με την οποία η καμπύλη AD μετατοπίζεται από τη θέση AD_0 στη θέση AD_1 , και όχι από τη διαφορά ανάμεσα στο τελικό και το αρχικό επίπεδο των τιμών.

Η μείωση της ζήτησης που οφείλεται στην άνοδο των τιμών προέρχεται από τρεις παράγοντες: Πρώτον, η άνοδος των τιμών μειώνει την προσφορά των πραγματικών διαθεσίμων, αυξάνοντας τα επιτόκια και μειώνοντας τελικά την επενδυτική ζήτηση. Δεύτερον, η άνοδος των τιμών μειώνει την πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων, μετατοπίζοντας τη συνάρτηση αποταμιεύσεων προς τα πάνω, και τρίτον, μειώνει τις πραγματικές καθαρές εξαγωγές. Όλα αυτά τα αποτελέσματα τείνουν να μειώσουν την υπερβάλλουσα ζήτηση από την πλευρά της ζήτησης της οικονομίας.

Οι Κεϊνσιανοί ήταν πρόθυμοι να αποδεχθούν τις θεωρίες του πληθωρισμού ζήτησης, ενώ οι θεωρίες αυτές είχαν προταθεί και από

οικονομολόγους μονεταριστικών πεπιοιθήσεων. Η διαφορά ανάμεσα στις δύο αυτές σχολές έγκειται στο εξής: οι Κείνσιανοί πίστευαν ότι οι μεταβολές στη συναθροιστική ζήτηση οφείλονταν σε αλλαγές στην καταναλωτική ή την επενδυτική συμπεριφορά του ιδιωτικού τομέα ή στη δημοσιονομική πολιτική.

Από την άλλη οι Μονεταριστές υποστήριζαν ότι η κυριότερη αιτία της αύξησης της συναθροιστικής ζήτησης ήταν η αύξηση της προσφοράς χρήματος, η οποία προκαλείται σύμφωνα με αυτούς, από την προσπάθεια του κράτους να μειώσει τα επιτόκια, για να ενθαρρύνει τις επενδύσεις και να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη. Πολλοί Κείνσιανοί είναι πρόθυμοι να αποδεχθούν ότι υπάρχει στενή συσχέτιση μεταξύ προσφοράς χρήματος και πληθωρισμού. Δεν παραδέχονται όμως το γεγονός ότι η αύξηση της προσφοράς χρήματος είναι το αίτιο του πληθωρισμού¹⁰.

Έτσι λοιπόν, όταν το επίπεδο των τιμών υψώνεται συνέχεια, λόγω αυξήσεως της ζήτησεως για αγαθά και υπηρεσίες, τότε ο πληθωρισμός αυτός χαρακτηρίζεται πληθωρισμός ζήτησεως. Εκτός από την ύψωση των τιμών των αγαθών ο πληθωρισμός ζήτησεως θα ωθήσει τις διάφορες επιχειρήσεις και σε αύξηση της παραγωγής τους, εφόσον βέβαια υπάρχουν υποαπασχόλητοι παραγωγικοί συντελεστές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία. Όταν όμως το στάδιο της πλήρους απασχολήσεως επιτευχθεί, τότε η ύψωση των τιμών δε θα συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγής. Αν υποτεθεί ότι η οικονομία βρίσκεται στο επίπεδο της πλήρους απασχολήσεως, τότε κάθε αύξηση της ζήτησεως για αγαθά και υπηρεσίες θα έχει για αποτέλεσμα την ύψωση μόνο της τιμής των αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό θα συμβεί, γιατί στην περίπτωση αυτή η συνάρτηση προσφοράς για οποιοδήποτε αγαθό ή υπηρεσία θα παρουσιάζει πλήρη ανελαστικότητα. Ως ποιο σημείο όμως μπορεί να συνεχισθεί η άνοδος του επιπέδου των τιμών, χωρίς να αυξηθεί η ποσότητα του χρήματος; Καθώς το επίπεδο των τιμών ανέρχεται και η ποσότητα των αγαθών στην οικονομία παραμένει σταθερή, στο επίπεδο της πλήρους απασχολήσεως, η αξία των αγαθών και υπηρεσιών αυξάνεται σε τρέχουσες τιμές.

¹⁰ Μακροοικονομική αντιπαράθεση, Υποδείγματα κλειστής και ανοικτής οικονομίας, Brian Hillier, σελ.172-174.

Αν υποθέσουμε, ότι η συνολική ποσότητα χρήματος της οικονομίας παραμένει σταθερή, τότε η επιπλέον ζήτηση χρήματος για λόγους συναλλακτικούς, που θα δημιουργήσει ο πληθωρισμός, απαιτεί αντίστοιχη μείωση της ζήτησεως χρήματος για λόγους προφυλάξεως και κερδοσκοπικούς. Εφόσον ο πληθωρισμός συνεχίζεται σε κάποιο σημείο, η συνολική ποσότητα χρήματος θα είναι απαραίτητη για τις ανάγκες των συναλλαγών στην οικονομία. Πέρα από το σημείο αυτό, τυχόν αύξηση της ζήτησεως δεν είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθεί. Βέβαια μια συγκεκριμένη δαπάνη μπορεί να συμβεί, αλλά μόνο αν μειωθεί ισόποσα άλλη δαπάνη. Κατά συνέπεια, εφόσον η συνολική δαπάνη για αγαθά και υπηρεσίες δεν μπορεί να αυξηθεί, η πίεση πάνω στις τιμές εξαφανίζεται και η διαδικασία του πληθωρισμού τερματίζεται. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι ο πληθωρισμός ζήτησεως δεν μπορεί να συνεχισθεί παρά μόνο αν τροφοδοτείται με συνεχείς αυξήσεις στην ποσότητα του χρήματος.

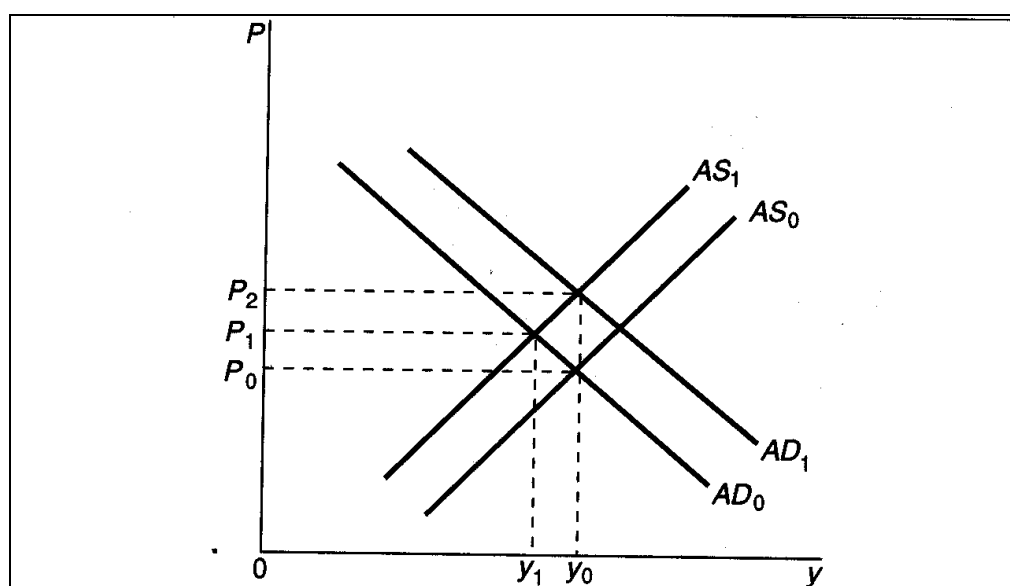
1.7 Ο Πληθωρισμός Κόστους

Ο πληθωρισμός ζήτησης αντιδιαστέλλεται από τον πληθωρισμό κόστους (cost –push inflation), του οποίου το σημείο εκκίνησης προέρχεται από την πλευρά προσφοράς της οικονομίας. Ο πληθωρισμός ο οποίος οφείλεται σε μια προς τα πάνω μετατόπιση της καμπύλης προσφοράς, ονομάζεται γενικά πληθωρισμός κόστους. Ο πληθωρισμός ζήτησης δεν είναι δυνατό να ερμηνεύσει το φαινόμενο της συνεχούς υψώσεως των τιμών σε περιόδους οικονομικής στασιμότητας και ανεργίας. Στο φαινόμενο αυτό δίνει ερμηνεία ο πληθωρισμός κόστους.

Οι θεωρίες του πληθωρισμού κόστους συνδέονται συνήθως με τους Κεϊνσιανούς, ενώ αντιθέτως οι Μονεταριστές τις αγνοούν. Στις θεωρίες αυτές υποστηρίζεται ότι ο πληθωρισμός προκαλείται όχι από μια αύξηση στη συναθροιστική ζήτηση, αλλά από μια μετατόπιση της συναθροιστικής καμπύλης προσφοράς τέτοια, που σε κάθε επίπεδο παραγωγής θα απαιτείται ένα υψηλότερο επίπεδο τιμών απ' ότι πριν τη μετατόπιση. Η μετατόπιση στη συναθροιστική καμπύλη προσφοράς μπορεί να οφείλεται σε κάποιον παράγοντα, όπως π.χ. η απαίτηση υψηλότερων ημερομισθίων από τα

εργατικά συνδικάτα, η άνοδος των τιμών των πρώτων υλών, κτλ. Από τους Μονεταριστές, ο Johnson υποστηρίζει ότι ο πληθωρισμός οφείλεται σε μέτρα επεκτατικής νομισματικής πολιτικής, και οι προσπάθειες να ενσωματωθούν άλλοι παράγοντες στην επιχειρηματολογία αποτελεί απλώς μια αξιολύπητη προσπάθεια «προσφυγής στην ερασιτεχνική κοινωνιολογία και πολιτική».

Έστω λοιπόν ότι η συνολική ζήτηση απεικονίζεται αρχικά από την καμπύλη AD_0 . Ο παράγοντας της πίεσης του κόστους προκαλεί τη μετατόπιση της συναθροιστικής καμπύλης προσφοράς από AS_0 σε AS_1 και την άνοδο των τιμών από P_0 σε P_1 , ενώ η παραγωγή μειώνεται από y_0 σε y_1 . Καθώς μειώνεται η παραγωγή σε y_1 , η απασχόληση μειώνεται και η ανεργία αυξάνεται. Η κυβέρνηση μπορεί τότε να αποφασίσει να λάβει επεκτατικά μέτρα οικονομικής πολιτικής για να αντισταθμίσει την αύξηση της ανεργίας. Με τα μέτρα αυτά, που αυξάνουν τη συναθροιστική ζήτηση, προκαλείται μετατόπιση της καμπύλης AD από AD_0 σε AD_1 και έτσι ενισχύεται ακόμη περισσότερο η τάση ανόδου των τιμών, οι οποίες προσεγγίζουν τώρα το επίπεδο P_2 . Ταυτόχρονα, αντισταθμίζεται η μείωση της απασχόλησης, δεδομένου ότι η παραγωγή επανέρχεται στο επίπεδο y_0 ¹¹.

Πληθωρισμός κόστους και εξομαλυντική νομισματική πολιτική

¹¹ Μακροοικονομική αντιπαράθεση, Υποδείγματα κλειστής και ανοικτής οικονομίας, Brian Hillier, σελ. 174.

Κατά τη θεωρία του πληθωρισμού κόστους τα εργατικά σωματεία ή τουλάχιστον ορισμένα ισχυρά από αυτά έχουν τη δύναμη να ζητούν και να πετυχαίνουν αυξήσεις του εργατικού μισθού κατά ποσοστό υψηλότερο από την αύξηση της παραγωγικότητας, ακόμα και σε περιόδους ανεργίας και στασιμότητας. Με αυτό τον τρόπο αυξάνεται το κόστος ανά μονάδα προϊόντος στις επιχειρήσεις, στις οποίες γίνεται η αύξηση μισθών. Λόγω της ολιγοπωλιακής μορφής της αγοράς, οι επιχειρήσεις έχουν τη δύναμη να μεταφέρουν την αύξηση του κόστους στους αγοραστές των αγαθών με αύξηση των τιμών. Επειδή τα αγαθά αυτά αποτελούν σε μεγάλη έκταση πρώτη ύλη για την παραγωγή άλλων αγαθών, η αρχική αύξηση των τιμών διαχέεται σε ολόκληρη την οικονομία και το γενικό επίπεδο των τιμών ανέρχεται παρά την ύπαρξη ανεργίας.

Επιπλέον υποστηρίζεται ότι η αύξηση των μισθών πέρα από την αύξηση της παραγωγικότητας οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας, γιατί ο μισθός γίνεται υψηλότερος από την αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας και οι επιχειρήσεις προχωρούν σε απολύσεις. Έτσι, αύξηση των μισθών και ανεργία συνυπάρχουν. Η αύξηση όμως του γενικού επιπέδου των τιμών μειώνει κατά ένα μέρος την αγοραστική δύναμη των μισθών και, επομένως, ωθεί τα εργατικά σωματεία σε νέες διεκδικήσεις για αυξήσεις μισθών. Με αυτό τον τρόπο αρχίζει νέα σειρά αυξήσεων μισθών και, στη συνέχεια, τιμών κ.ο.κ. Η συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών μειώνει την πραγματική αξία της ποσότητας του χρήματος και έχει για αποτέλεσμα την ύψωση του επιτοκίου, που επηρεάζει πτωτικά τις δαπάνες για επενδύσεις. Συνέπεια των μειωμένων επενδύσεων είναι η πιο πέρα αύξηση της ανεργίας. Καθώς όμως αυξάνεται το ποσοστό της ανεργίας, η δύναμη των εργατικών σωματείων μειώνεται και δεν μπορούν αυτά με ευκολία να πετύχουν αυξήσεις μισθών. Ταυτόχρονα, εφόσον τα εργατικά σωματεία ενδιαφέρονται και για την απασχόληση των μελών τους, δεν επιδιώκουν μεγάλες αυξήσεις μισθών όταν το επίπεδο ανεργίας είναι υψηλό, αλλά μάλλον την εξασφάλιση της απασχολήσεώς τους.

Είναι λοιπόν φανερό ότι ο πληθωρισμός κόστους, όπως και ο πληθωρισμός ζητήσεως, θα τερματισθεί σε κάποιο σημείο λόγω της μείωσης της πραγματικής αξίας της ποσότητας του χρήματος, την οποία προκαλεί η

ύψωση των τιμών. Συνέχιση του πληθωρισμού απαιτεί αύξηση της ποσότητας του χρήματος.

Στην πράξη είναι εξαιρετικά δύσκολο να διαχωριστεί ο πληθωρισμός ζήτησης από τον πληθωρισμό κόστους. Αν επιλέξουμε μια αύξηση των μισθών ως αφετηριακή απομάκρυνση από την ισορροπία, τότε ο πληθωρισμός που θα προκύψει μπορεί να ονομασθεί πληθωρισμός κόστους. Αν όμως επιλέξουμε ως αφετηρία μια άνοδο των τιμών, τότε ο πληθωρισμός είναι πληθωρισμός ζήτησης.

Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε λοιπόν, με βάση τα προαναφερθέντα, ότι στην Ελλάδα έχουμε πληθωρισμό κόστους, διότι αυξάνεται το ανά μονάδα κόστος παραγωγής (π.χ. από αύξηση μισθών) και όχι ζήτησης, πράγμα που θα σήμαινε ότι η ζήτηση για προϊόν αυξάνεται με γρηγορότερο ρυθμό από τη δυνατότητα της οικονομίας να το παράγει, κάτι που δεν ισχύει στην τωρινή φάση της οικονομίας.

1.8 Ο υπερπληθωρισμός

Ο υπερπληθωρισμός ορίζεται συχνά ως πληθωρισμός που υπερβαίνει το 50% το μήνα, που είναι λίγο πάνω από 1% την ημέρα. Ο ρυθμός αυτός του πληθωρισμού, επισωρευμένος για πολλούς μήνες, οδηγεί σε πολύ μεγάλες ανόδους του επιπέδου των τιμών. Ρυθμός πληθωρισμού 50% το μήνα σημαίνει ότι οι τιμές εκατονταπλασιάζονται μέσα σε ένα χρόνο και αυξάνονται πάνω από ένα εκατομμύριο φορές μέσα σε τρία χρόνια.

Σύμφωνα με τους οικονομολόγους, ο υπερπληθωρισμός επιβάλλει βαρύ φόρο στην οικονομία. Το κόστος είναι ποιοτικά ίδιο με αυτό του προσδοκώμενου πληθωρισμού, όταν όμως ο πληθωρισμός φτάνει σε ακραία όρια, το κόστος είναι περισσότερο φανερό επειδή ακριβώς είναι τόσο σοβαρό. Το κόστος του υπερπληθωρισμού καθίσταται λοιπόν αφόρητο. Με τον καιρό το χρήμα παύει να επιτελεί τις λειτουργίες του (δηλαδή να είναι μέσο

διατήρησης της αξίας, μονάδα μέτρησης και μέσο συναλλαγών). Ο αντιπραγματισμός αρχίζει να κερδίζει έδαφος¹².

Οι υπερπληθωρισμοί οφείλονται στην υπερβολική αύξηση της προσφοράς χρήματος. Όταν η Κεντρική Τράπεζα εκδίδει χρήμα, το επίπεδο των τιμών ανέρχεται. Όταν εκδίδει χρήμα με πολύ υψηλό ρυθμό, το αποτέλεσμα είναι ο υπερπληθωρισμός. Για να τερματίσει τον υπερπληθωρισμό, η Κεντρική Τράπεζα πρέπει απλώς να μειώσει το ρυθμό αύξησης της προσφοράς χρήματος. Ο υπερπληθωρισμός αρχίζει όταν μια κυβέρνηση έχει ανεπαρκή φορολογικά έσοδα για να καλύψει τις δημόσιες δαπάνες. Για να καλύψει το δημοσιονομικό έλλειμμα, η κυβέρνηση στρέφεται στην εκδοτική τράπεζα, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη γρήγορη αύξηση της προσφοράς χρήματος και τον υπερπληθωρισμό. Τα δημοσιονομικά προβλήματα χειροτερεύουν από τη στιγμή που θα ξεκινήσει ο υπερπληθωρισμός. Το τέλος του υπερπληθωρισμού συμπίπτει σχεδόν πάντα με κάποια δημοσιονομική μεταρρύθμιση, η οποία περιορίζει την ανάγκη για την έκδοση χρήματος, γεγονός που της επιτρέπει να μειώσει την αύξηση της προσφοράς χρήματος.

1.9 Ο στασιμοπληθωρισμός

Στασιμοπληθωρισμός είναι η κατάσταση εκείνη της οικονομίας, στην οποία τείνουν να συνδυάζονται υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού με εκτεταμένη ανεργία. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, ο στασιμοπληθωρισμός είναι μια τάση συνδυασμού μιας συνεχιζόμενης αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών με υψηλούς ρυθμούς και μιας εκτεταμένης ανεργίας. Με τον όρο «τάση» τονίζεται ότι ο στασιμοπληθωρισμός δεν είναι μια στατική κατάσταση ταυτόχρονης εμφάνισης υψηλού πληθωρισμού και εκτεταμένης ανεργίας, και γενικότερα χαμηλής οικονομικής μεγέθυνσης σε ένα ορισμένο έτος, αλλά ταχείας αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών παρά την ύπαρξη εκτεταμένης ανεργίας, και γενικότερα χαμηλής οικονομικής μεγέθυνσης, κατά τη διάρκεια

¹² Μακροοικονομική Θεωρία, N. Gregory Mankiw, Μετάφραση Ν. Σταματάκης, σελ.285-291.

μιας σχετικά μεγάλης χρονικής περιόδου, η οποία είναι δυνατόν να διακόπτεται πρόσκαιρα¹³.

Ο στασιμοπληθωρισμός διακρίνεται σε στασιμοπληθωρισμό ζήτησης και σε στασιμοπληθωρισμό προσφοράς. Στασιμοπληθωρισμός ζήτησης ονομάζεται ο στασιμοπληθωρισμός ως μια διαδικασία προσαρμογής μετά από κάποια αυτόνομη μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζήτησης προς τα δεξιά, ενώ στασιμοπληθωρισμός προσφοράς είναι εκείνος που προέρχεται από κάποια αυτόνομη μετατόπιση της καμπύλης συνολικής προσφοράς προς τα πάνω¹⁴. Ο στασιμοπληθωρισμός ζήτησης διακρίνεται σε δύο φάσεις: α) τη φάση της επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας, κατά την οποία η αύξηση της συνολικής ζήτησης έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών και πρόσκαιρα του συνολικού εισοδήματος ή προϊόντος, και κατά συνέπεια της απασχόλησης, και β) τη φάση του στασιμοπληθωρισμού, κατά την οποία η καμπύλη συνολικής προσφοράς προσαρμόζεται στις αυξήσεις των τιμών και των μισθών, με αποτέλεσμα τη μείωση του συνολικού εισοδήματος ή προϊόντος και, κατά συνέπεια τη μείωση της απασχόλησης, ενώ οι τιμές εξακολουθούν να αυξάνουν¹⁵.

Η αντιμετώπιση του στασιμοπληθωρισμού συνιστά ένα σημαντικό πρόβλημα οικονομικής πολιτικής, γιατί η τυχόν εφαρμογή επεκτατικής νομισματικής ή / και δημοσιονομικής πολιτικής προκειμένου να αυξηθεί η συνολική ζήτηση και να περιοριστεί η ανεργία θα έχει ως αποτέλεσμα την παραπέρα αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών, ενώ η τυχόν εφαρμογή συσταλτικής ή περιοριστικής νομισματικής ή / και δημοσιονομικής πολιτικής προκειμένου να μειωθεί η συνολική ζήτηση και να περιοριστεί ο πληθωρισμός θα έχει ως αποτέλεσμα την παραπέρα αύξηση της ανεργίας. Οι φορείς της οικονομικής πολιτικής πρέπει να χρησιμοποιούν τα μέσα της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής για τον κατάλληλο επηρεασμό της συνολικής ζήτησης, ώστε να αποφεύγονται οι πληθωριστικές ή αντιπληθωριστικές σπειροειδείς εξελίξεις. Η πολιτική όμως αντιμετώπισης του στασιμοπληθωρισμού, πρέπει να πλαισιώνεται και από τα κατάλληλα μέσα επηρεασμού της συνολικής προσφοράς και πιο συγκεκριμένα από τις

¹³ Οικονομική Πολιτική, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ. 264.

¹⁴ Οικονομική Πολιτική, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ. 270.

¹⁵ Οικονομική Πολιτική, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ. 272-273.

απαραίτητες διαρθρωτικές μεταβολές, οι οποίες θα καθιστούν την οικονομία περισσότερο εύκαμπτη και ανταγωνιστική, καθώς και ευκολότερα προσαρμόσιμη στις μεταβολές των οικονομικών συνθηκών¹⁶.

1.10 Η καμπύλη Phillips

Οι σχέσεις μεταξύ των επιπέδων παραγωγής και τιμών, εκφράζονται με τις καμπύλες AS και AD. Η συζήτηση δυναμικών ζητημάτων όπως ο πληθωρισμός, που είναι ο ρυθμός μεταβολής των τιμών διαχρονικά, έχει διεξαχθεί σε όρους μετατοπίσεων κινήσεων των καμπυλών AS και AD. Η καμπύλη Phillips παρακίνησε ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής φιλολογίας να ενδιαφερθεί για τις σχέσεις μεταξύ μεταβλητών που εκφράζονται ως ρυθμοί μεταβολής ως προς το χρόνο, και άλλων μεταβλητών. Το εμπνευσμένο άρθρο του Phillips δημοσιεύθηκε το 1958 και υπέδειξε μια εκτιμώμενη σχέση ανάμεσα στον ποσοστιαίο ρυθμό μεταβολής των χρηματικών μισθών εργασίας και στην ανεργία κατά την περίοδο 1861-1957 στο Ηνωμένο Βασίλειο¹⁷. Σε αυτό το άρθρο ο A.W. Phillips κατέληγε στα συμπεράσματα ότι ο ρυθμός αύξησης των ονομαστικών μισθών σχετίζεται αρνητικά με το ποσοστό ανεργίας και ότι η σύνδεση αυτή είναι έντονα μη γραμμική.

Η σχέση Phillips μοιάζει με την καμπύλη που παρουσιάζεται στο πρώτο σχήμα. Τα τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα της καμπύλης είναι: α) η αρνητική της κλίση, β) το σχήμα υπερβολής και γ) το σημείο τομής με την τετμημένη γύρω στο 6% ποσοστό ανεργίας. Επομένως, σταθερά οικονομικά ωρομίσθια θα αναμένονται όταν το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 6%. Στην περίπτωση αυτή το ποσοστό αλλαγής $\dot{w}/w$ είναι μηδενικό. Αν η ανεργία υπολείπεται του 6%, τότε είναι πιθανό να αυξηθούν τα ονομαστικά ωρομίσθια, καθώς επίσης και το αντίστροφο¹⁸. Η καμπύλη αυτή δείχνει ότι υπάρχει μια στενή σχέση ανάμεσα στο ρυθμό αύξησης των χρηματικών μισθών ανά περίοδο ($\dot{W}$) και στο ποσοστό της ανεργίας (u), τέτοια που, όσο υψηλότερο

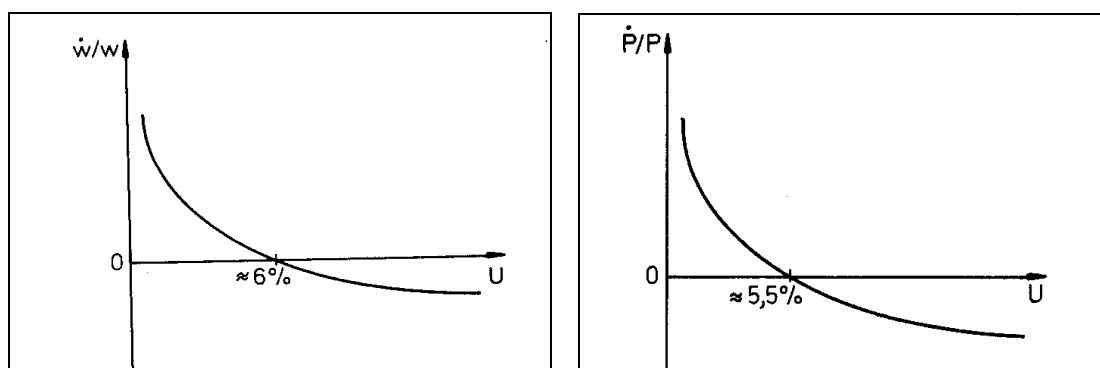
¹⁶ Οικονομική Πολιτική, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ. 275.

¹⁷ Μακροοικονομική Αντιπαράθεση-Υποδείγματα κλειστής και ανοικτής οικονομίας, Brian Hillier, σελ. 178.

¹⁸ Μακροοικονομική και Νέα Μακροοικονομική, Felderer-Homburg, σελ. 247.

είναι το ποσοστό ανεργίας, τόσο χαμηλότερος είναι ο ρυθμός αύξησης των χρηματικών μισθών. Εν συνεχεία, θα έπρεπε να συσχετιστούν οι τιμές με τους χρηματικούς μισθούς, ως κυριότερη συνιστώσα του κόστους και να χρησιμοποιηθεί η καμπύλη Phillips για να ερμηνευθεί ο πληθωρισμός μισθών. Ο πληθωρισμός βοηθά ώστε να καθορισθεί ο πληθωρισμός τιμών σε μια άλλη εξίσωση. Οι Samuelson και Solow (1960) οδήγησαν τη διαδικασία αυτή στη λογική της κατάληξη και εκτίμησαν άμεσα μια σχέση μεταξύ ποσοστού ανεργίας και ρυθμού πληθωρισμού. Η προκύπτουσα σχέση αποκαλείται συνήθως, στην οικονομική φιλολογία, «καμπύλη Phillips»¹⁹.

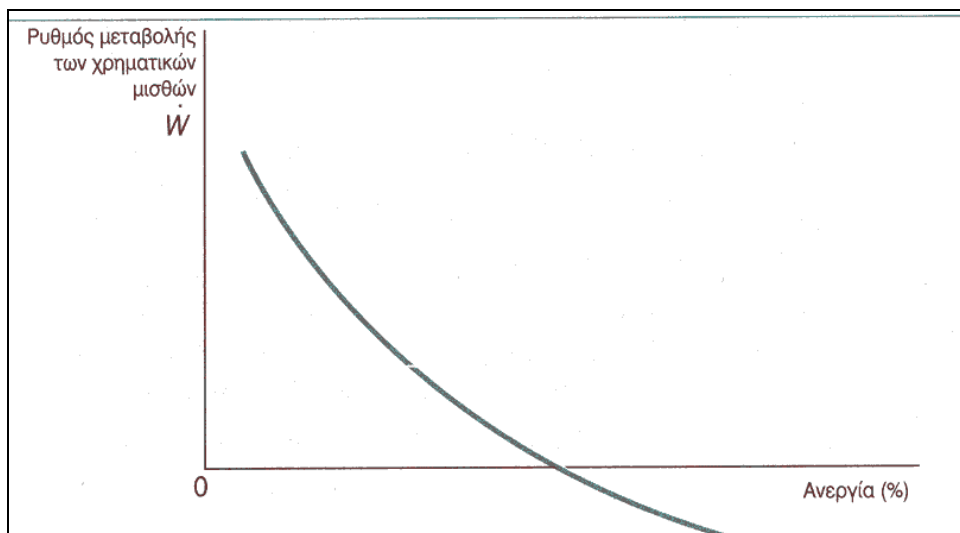
Οι Samuelson και Solow αντικατέστησαν το ρυθμό μεταβολής των χρηματικών μισθών με το ποσοστό του πληθωρισμού. Έτσι η νέα καμπύλη Phillips ονομάστηκε «τροποποιημένη» καμπύλη Phillips, η οποία διαφέρει από την αρχική κατά ότι το $\dot{P}/P$ αντικαθίσταται στη θέση του $\dot{w}/w$ και δίνει το εξής συμπέρασμα: τα επιθυμητά χαμηλά ποσοστά ανεργίας συνοδεύονται από επιθυμητά υψηλά ποσοστά πληθωρισμού²⁰.

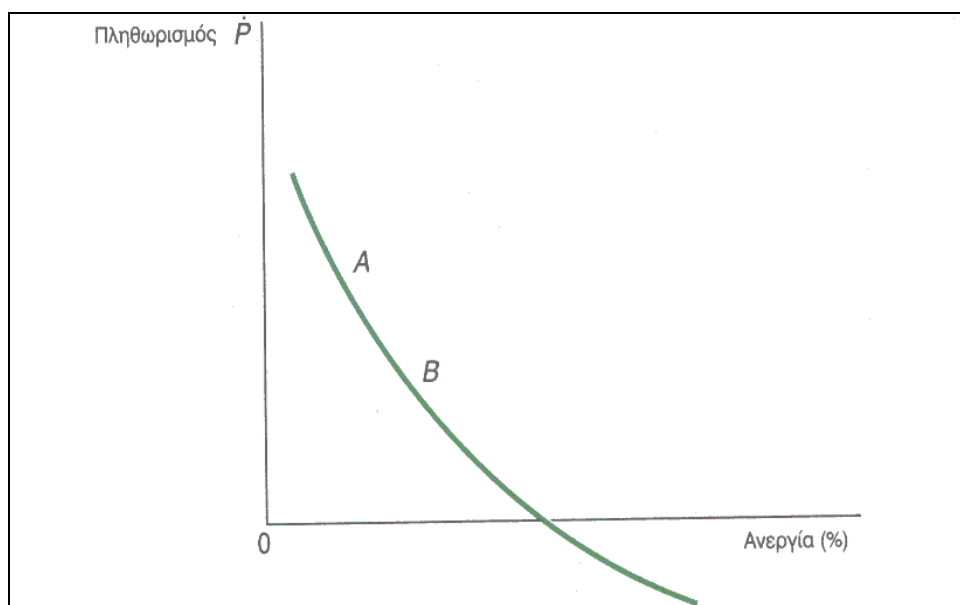
Καμπύλη Phillips και τροποποιημένη καμπύλη Phillips

¹⁹ Μακροοικονομική Αντιπαράθεση-Υποδείγματα κλειστής και ανοικτής οικονομίας, Brian Hillier, σελ. 179.

²⁰ Μακροοικονομική και Νέα Μακροοικονομική, Felderer-Homburg, σελ. 247.

Η καμπύλη Philips

Η καμπύλη Philips με τον πληθωρισμό στον κατακόρυφο άξονα

Το δεύτερο σχήμα απεικονίζει την καμπύλη Phillips με τον πληθωρισμό τιμών, που συμβολίζεται με $\dot{P}$ στον κατακόρυφο άξονα, αντί για $\dot{W}$. Καθώς μειώνεται η ανεργία κατά σταθερά ποσά, οι μισθοί θα ανέρχονται με αυξανόμενο ρυθμό, ενώ το $\dot{W}$ θα προσεγγίζει το άπειρο καθώς το u προσεγγίζει το μηδέν. Έτσι, δεν παρατηρείται αρνητικό ποσοστό ανεργίας. Γνωρίζουμε ότι απαιτείται χρόνος για να μειωθούν οι τιμές, και γι' αυτόν το λόγο το $\dot{W}$ δε μπορεί να προσεγγίσει το $-\infty$ καθώς το ποσοστό ανεργίας

γίνεται όλο και μεγαλύτερο, αλλά φτάνει μάλλον σε κάποιο σταθερό ρυθμό μείωσης των ημερομισθίων. Όταν το u προσεγγίζει το 100%, το $\dot{W}$ προσεγγίζει το κατώτατο όριο, όπως φαίνεται από το δεύτερο σχήμα. Γι' αυτούς τους λόγους η καμπύλη Phillips παρουσιάζει κυρτό (ως προς τους άξονες) σχήμα, το οποίο υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, η οικονομία θα έχει λιγότερο πληθωρισμό όταν το επίπεδο της ανεργίας παρουσιάζει μικρές διακυμάνσεις γύρω από το μέσο όρο u , παρά αν οι διακυμάνσεις είναι μεγαλύτερες με τον ίδιο μέσο όρο u . Έτσι, όσο μεγαλύτερο είναι το εύρος διακύμανσης των επιπέδων ανεργίας σε σχέση με ένα μέσο ποσοστό ανεργίας, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η πίεση του πληθωρισμού κόστους στην οικονομία²¹.

Οι καμπύλες Phillips έγιναν τμήμα της συμβατικής μακροοικονομικής θεωρίας στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και έγιναν αποδεκτές τόσο από τους υπέρμαχους της θεωρίας του πληθωρισμού ζήτησης όσο και από εκείνους της θεωρίας του πληθωρισμού κόστους. Επίσης, υιοθετήθηκε και από πολιτικούς, αλλά και από τον Τύπο, ώστε να εξηγηθεί η ανταλλακτική σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας. Με δεδομένη τη θέση της καμπύλης Phillips, χαμηλότερος πληθωρισμός θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με κόστος την αύξηση της ανεργίας (όπως φαίνεται στο δεύτερο σχήμα με την κίνηση από το σημείο Α στο Β), και αντιστρόφως²².

Σύμφωνα με τους Friedman και Phelps, το βασικό μειονέκτημα της καμπύλης Phillips είναι το εξής: Η καμπύλη αυτή αγνοεί την επίδραση του προσδοκώμενου πληθωρισμού στη διαδικασία καθορισμού του μισθού. Οι εργαζόμενοι ενδιαφέρονται για τον πραγματικό μισθό (δηλαδή για την ποσότητα των αγαθών που μπορούν να αγοράσουν με το μισθό τους) και όχι για τον ονομαστικό μισθό (τη χρηματική αξία του μισθού)²³. Μετά τις επικρίσεις όμως του Friedman (1968) και του Phelps (1967)²⁴, σήμερα κατά γενική παραδοχή η καμπύλη Phillips δεν είναι σταθερή, δηλαδή μετατοπίζεται

²¹ Μακροοικονομική Θεωρία, Branson-Litvack, σελ. 424.

²² Μακροοικονομική Αντιπαράθεση-Υποδείγματα κλειστής και ανοικτής οικονομίας, Brian Hillier, σελ. 180.

²³ Μακροοικονομική, Dornbusch-Fischer, σελ. 625.

²⁴ Οι Friedman και Phelps θεωρούσαν ότι η εμφάνιση συγχρόνως υψηλών ποσοστών ανεργίας και πληθωρισμού αντιφάσκει προς την ευστάθεια της καμπύλης Phillips και μπορεί να εξηγηθεί μόνο υποθέτοντας αυθαίρετες μετατοπίσεις της καμπύλης. Αν όμως η καμπύλη Phillips υφίσταται τυχαίες μετατοπίσεις, γίνεται μια άχρηστη και κατά κάποιο τρόπο ταυτολογική κατασκευή.

προς τα πάνω όταν οι προσδοκίες για πληθωρισμό αυξάνονται. Συνεπώς, μια χώρα που επιλέγει πολύ υψηλό δείκτη πληθωρισμού θα διαπιστώσει ότι η καμπύλη Phillips που την αφορά μετατοπίζεται προς τα πάνω. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι αρχές έχουν ελάχιστη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής ανάμεσα στον πληθωρισμό και στην ανεργία. Έτσι, η καμπύλη Phillips μακροχρόνια είναι στην πραγματικότητα μια κάθετη γραμμή με σημαντικές συνέπειες για το κόστος μιας νομισματικής ένωσης. Πρόκειται δηλαδή για μια κατακόρυφη μακρόχρονη καμπύλη Phillips. Σύμφωνα με τα επιχειρήματα των Friedman και Phelps, η διακριτική νομισματική πολιτική έχει πολύ λίγα θέληγτρα. Η ανεργία μπορεί να μειωθεί μόνο προσωρινά με τίμημα ένα υψηλότερο διαρκές ποσοστό πληθωρισμού. Αν οι αρχές προσπαθήσουν να μειώσουν τον πληθωρισμό, η ανεργία θα αυξηθεί για κάποιο διάστημα. Έτσι, σύμφωνα με τους μονεταριστές η μάχη κατά του πληθωρισμού έχει ως αποτέλεσμα κοινωνικό κόστος. Γι' αυτό το λόγο ο Friedman πρότεινε τον κανόνα σταθερής νομισματικής αύξησης, ο οποίος στοχεύει στην εγγύηση ενός σταθερού ποσοστού πληθωρισμού. Οι κείνσιανοί συνήθως αντιτίθενται σε αυτήν την πρόταση επειδή αναμένουν από τη διακριτική πολιτική να ομαλοποιήσει τον επιχειρησιακό κύκλο. Ταυτόχρονα συχνά αρνούνται την ύπαρξη ενός φυσικού ποσοστού ανεργίας και έτσι απορρίπτουν τον πυρήνα της μονεταριστικής συλλογιστικής.

Συνεπώς, τα βασικά συμπεράσματα του Phillips είναι ότι ο ρυθμός μεταβολής των ονομαστικών ημερομισθίων παραμένει αμετάβλητος ($\dot{W}/W = 0$) όταν το ποσοστό ανεργίας είναι $5^{1/2}\%$ ($U = 5^{1/2}\%$) και ότι οι μεταξύ των $\dot{W}/W$ και U σχέσεις είναι κυκλικές. Διέκρινε μάλιστα $6^{1/2}$ τέτοιους κύκλους μέσης διάρκειας περίπου οχτώ ετών, τους οποίους ερμηνεύει ως εξής: Το $\dot{W}/W$ δεν επηρεάζεται μόνο από το U αλλά και από το ρυθμό μεταβολής της ζήτησης εργασίας και κατά συνέπεια από το ρυθμό μεταβολής της ανεργίας. Σε περιόδους αυξανόμενης οικονομικής δραστηριότητας, οπότε αυξάνεται η ζήτηση εργασίας και κατά συνέπεια μειώνεται το ποσοστό ανεργίας, οι μισθοί αυξάνονται ταχύτερα από ότι θα συνέβαινε αν το ποσοστό ανεργίας ήταν μεν το ίδιο, αλλά η ζήτηση εργασίας δεν αυξανόταν, δεδομένου ότι στην πρώτη περίπτωση ο ανταγωνισμός μεταξύ των εργοδοτών να αποκτήσουν τις υπηρεσίες του συντελεστή εργασία είναι εντονότερος. Αντίθετα, σε περιόδους

κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας, οπότε περιορίζεται η ζήτηση εργασίας και κατά συνέπεια αυξάνεται το ποσοστό της ανεργίας, οι μισθοί αυξάνονται αργότερα απ' ό,τι θα συνέβαινε αν το ποσοστό ανεργίας ήταν μεν το ίδιο, η ζήτηση όμως εργασίας δε μειωνόταν, δεδομένου ότι στην πρώτη περίπτωση οι εργοδότες είναι λιγότεροι διατεθειμένοι να δώσουν αυξήσεις μισθών και οι εργαζόμενοι είναι σε ασθενέστερη θέση για να πιέσουν για μισθολογικές αυξήσεις από ό,τι αν το ποσοστό ανεργίας ήταν μεν το ίδιο, δε μειωνόταν όμως η ζήτηση εργασίας²⁵.

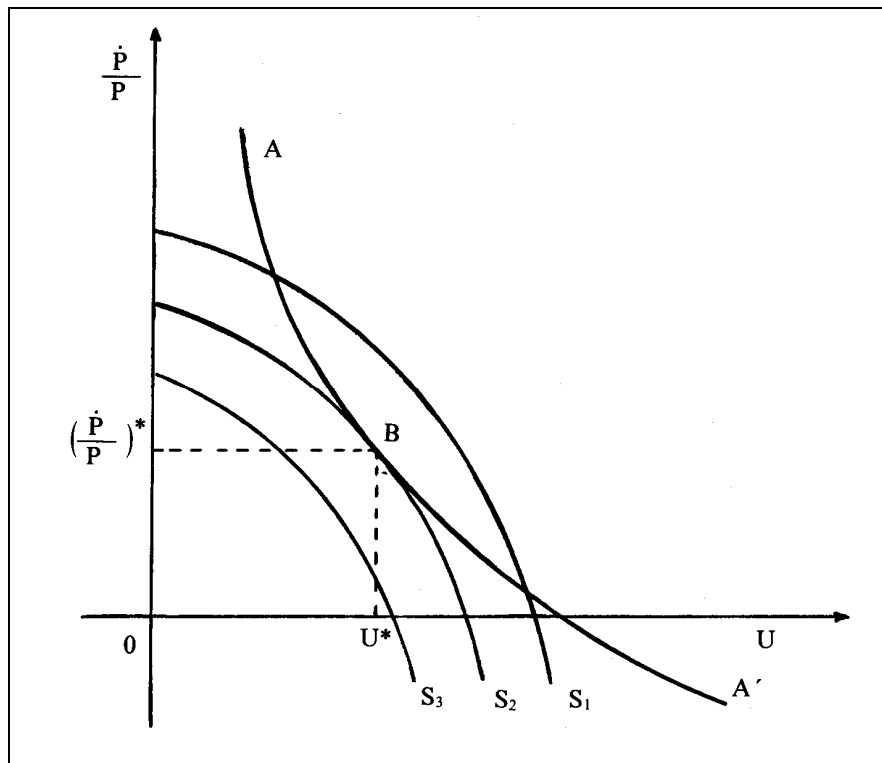
1.10.1 Ο άριστος συνδυασμός πληθωρισμού και ανεργίας σύμφωνα με την καμπύλη Phillips

Η καμπύλη Phillips είναι το αποτέλεσμα των πιέσεων της αγοράς στους μισθούς. Όταν το ποσοστό ανεργίας είναι μικρό, οι επιχειρήσεις δε μπορούν να εξασφαλίσουν εύκολα την ποσότητα εργασίας που χρειάζονται και γι' αυτό προσφέρουν υψηλότερους μισθούς για να προσελκύσουν εργαζομένους. Έτσι οι μισθοί ανεβαίνουν ταχύτερα όταν το ποσοστό ανεργίας είναι χαμηλό. Αντίθετα, όταν η ανεργία αυξάνεται, οι θέσεις εργασίας είναι περιορισμένες και οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να προσλάβουν εργαζομένους χωρίς να αυξήσουν τους μισθούς. Πράγματι, οι μισθοί μπορεί ακόμα και να πέσουν καθώς αυξάνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των εργαζομένων για τον περιορισμένο αριθμό των θέσεων εργασίας²⁶.

Αν γίνει αποδεκτή η ύπαρξη μιας σχέσης αντίστροφης αναλογίας μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας, τότε η καμπύλη Phillips αποτελεί έναν περιορισμό τον οποίο αντιμετωπίζουν οι φορείς της οικονομικής πολιτικής, αφού, με δεδομένη δομή της αγοράς εργασίας και δεδομένους εξωτερικούς για τη συγκεκριμένη χώρα παράγοντες, όπως είναι ο ρυθμός μεταβολής των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων, είναι δυνατή η επιλογή μόνο εκείνων των συνδυασμών ρυθμού μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών ($\dot{P}/P$) και ποσοστού ανεργίας (U), οι οποίοι βρίσκονται πάνω στην καμπύλη Phillips.

²⁵ Εθνική Οικονομική Πολιτική και Ο.Ν.Ε, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ. 114.

²⁶ Μακροοικονομική, Dornbusch-Fischer, σελ. 624

Ο άριστος συνδυασμός πληθωρισμού και ανεργίας

Στο διάγραμμα, η γραμμή AA' αποτελεί την καμπύλη Phillips μιας οικονομίας. Η κλίση της AA' μετρά τη σχέση αντίστροφης αναλογίας μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού. Οι καμπύλες κοινωνικής αδιαφορίας S₁, S₂, και S₃ οι οποίες εξειδικεύονται από τη συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας:

$$W=W\left(\frac{\dot{P}}{P}, U\right)$$

απεικονίζουν η καθεμία ένα σύνολο σημείων τα οποία συνδέονται με το ίδιο επίπεδο κοινωνικής ευημερίας. Οι καμπύλες S₁, S₂ και S₃ εκφράζουν αυξανόμενα επίπεδα κοινωνικής ευημερίας (S₁<S₂<S₃), αφού τόσο ο πληθωρισμός όσο και η ανεργία συνδέονται με αρνητική οριακή κοινωνική χρησιμότητα ή ευημερία. Το σημείο B στο οποίο η καμπύλη AA' εφάπτεται με την υψηλότερη καμπύλη κοινωνικής αδιαφορίας S₂, είναι το σημείο του κοινωνικά άριστου συνδυασμού πληθωρισμού και ανεργίας:

$$\frac{\dot{P}}{P} = \left(\frac{\dot{P}}{P}\right)^* \text{ και } U=U^* \quad ^{27}$$

²⁷ Οικονομική Πολιτική, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ.254-255.

1.11 Χρήμα: Έννοια, λειτουργίες και η ποσοτική θεωρία του.

Όταν λέμε ότι ένα άτομο έχει πολλά χρήματα, εννοούμε συνήθως ότι είναι πλούσιος. Οι οικονομολόγοι όμως χρησιμοποιούν τον όρο χρήμα με έναν πιο συγκεκριμένο τρόπο. Για τον οικονομολόγο, η λέξη χρήμα δεν αναφέρεται σε όλον τον πλούτο, αλλά μόνο σε έναν τύπο πλούτου. Το χρήμα είναι το απόθεμα περιουσιακών στοιχείων το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα για την πραγματοποίηση συναλλαγών.

Το χρήμα έχει τρεις λειτουργίες²⁸: Είναι μέσο διατήρησης της αξίας (store of value), μονάδα μέτρησης (unit of account) και μέσο συναλλαγών (medium of exchange). Ως μέσο διατήρησης της αξίας, το χρήμα είναι ένας τρόπος να μεταφερθεί αγοραστική δύναμη από το παρόν στο μέλλον. Φυσικά, το χρήμα είναι ατελές μέσο διατήρησης της αξίας - αν οι τιμές αυξάνονται, η πραγματική αξία του χρήματος μειώνεται. Αλλά ακόμα και στην περίπτωση αυτή, οι άνθρωποι διακρατούν χρήμα επειδή μπορούν να το ανταλλάξουν κάποια στιγμή στο μέλλον με αγαθά και υπηρεσίες. Ως μονάδα μέτρησης, το χρήμα παρέχει τους όρους με τους οποίους αναφέρονται οι τιμές και καταγράφονται τα χρέη. Το χρήμα είναι δηλαδή το μέτρο σύγκρισης με το οποίο μετρούμε τις οικονομικές συναλλαγές. Ως μέσο συναλλαγών, το χρήμα είναι αυτό που χρησιμοποιούμε για να αγοράσουμε αγαθά και υπηρεσίες. Η ευκολία με την οποία το χρήμα μετατρέπεται σε κάτι άλλο - αγαθά και υπηρεσίες - καλείται μερικές φορές ρευστότητα.

Όπως προαναφέρθηκε, οι άνθρωποι διακρατούν χρήμα για να αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες. Όσο περισσότερο χρήμα χρειάζονται για τέτοιες συναλλαγές, τόσο περισσότερο χρήμα διακρατούν. Ο δεσμός ανάμεσα στις συναλλαγές και το χρήμα εκφράζεται με την ακόλουθη εξίσωση, η οποία ονομάζεται ποσοτική εξίσωση (quantity equation)²⁹:

$$\text{Χρήμα} \times \text{Ταχύτητα κυκλοφορίας} = \text{Τιμές} \times \text{Συναλλαγές}$$

²⁸ Μακροοικονομική Θεωρία, N. Gregory Mankiw, Μετάφραση Ν. Σταματάκης, σελ.251-252.

²⁹ Μακροοικονομική Θεωρία, N. Gregory Mankiw, Μετάφραση Ν. Σταματάκης, σελ.259.

$$M \times V = P \times T.$$

Το δεξιό σκέλος της ποσοτικής εξίσωσης αφορά τις συναλλαγές. Το T παριστάνει το συνολικό αριθμό των συναλλαγών στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου, π.χ. ενός έτους. Δηλαδή το T δείχνει πόσες φορές τα αγαθά και οι υπηρεσίες ανταλλάσσονται με χρήμα στη διάρκεια ενός έτους. Το P είναι η τιμή μιας τυπικής συναλλαγής. Το γινόμενο της τιμής μιας συναλλαγής με τον αριθμό των συναλλαγών, PT , ισούται με τον αριθμό π.χ. των ευρώ που ανταλλάσσονται σε ένα έτος.

Το αριστερό σκέλος της ποσοτικής εξίσωσης αφορά το χρήμα που χρησιμοποιείται για τη διενέργεια των συναλλαγών. M είναι η ποσότητα του χρήματος και V είναι η συναλλακτική ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος, η οποία μετρά το ρυθμό με τον οποίο το χρήμα κυκλοφορεί στην οικονομία.

Η ποσοτική εξίσωση είναι μια ταυτότητα: η εξίσωση αυτή αληθεύει πάντοτε εξαιτίας των ίδιων των ορισμών των τεσσάρων μεταβλητών. Είναι χρήσιμη, διότι δείχνει ότι, αν μεταβληθεί μια από τις μεταβλητές, τότε πρέπει να μεταβληθούν επίσης μία ή περισσότερες από τις άλλες μεταβλητές για να διατηρηθεί η ισότητα.

1.12 Χρήμα, Τιμές και Πληθωρισμός

Η θεωρία που εξηγεί τι καθορίζει το γενικό επίπεδο των τιμών της οικονομίας, στηρίζεται σε τρεις ακρογωνιαίους λίθους:

- Οι συντελεστές της παραγωγής και η συνάρτηση παραγωγής καθορίζουν το επίπεδο της παραγωγής Y .
- Η προσφορά χρήματος καθορίζει την ονομαστική αξία του προϊόντος PY (Το συμπέρασμα αυτό συνάγεται από την ποσοτική εξίσωση και την υπόθεση ότι η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος είναι σταθερή).
- Το επίπεδο τιμών P είναι ο λόγος της ονομαστικής αξίας του προϊόντος PY προς το επίπεδο παραγωγής Y .

Η παραγωγική ικανότητα της οικονομίας καθορίζει το πραγματικό ΑΕΠ, η ποσότητα του χρήματος καθορίζει το ονομαστικό ΑΕΠ, και ο αποπληθωριστής ΑΕΠ είναι ο λόγος του ονομαστικού ΑΕΠ προς το πραγματικό ΑΕΠ. Επειδή η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος είναι σταθερή, κάθε αλλαγή στην προσφορά χρήματος οδηγεί σε μια ανάλογη μεταβολή στο ονομαστικό ΑΕΠ. Επειδή οι συντελεστές της παραγωγής και η συνάρτηση της παραγωγής έχουν ήδη καθορίσει το πραγματικό ΑΕΠ, η μεταβολή στο ονομαστικό ΑΕΠ πρέπει να αντιπροσωπεύει μια μεταβολή στο επίπεδο των τιμών. Έτσι, η ποσοτική θεωρία του χρήματος υπονοεί ότι το επίπεδο των τιμών είναι ανάλογο με την προσφορά του χρήματος.

Επειδή ο ρυθμός του πληθωρισμού είναι η ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών, αυτή η θεωρία καθορισμού του επιπέδου των τιμών είναι επίσης και η θεωρία του πληθωρισμού. Η ποσοτική εξίσωση διατυπωμένη σε μορφή ποσοστιαίας μεταβολής έχει ως εξής:

$$\begin{aligned} \% \text{ Μεταβολή στο } M + \% \text{ Μεταβολή στο } V = \\ = \% \text{ Μεταβολή στο } P + \% \text{ Μεταβολή στο } Y. \end{aligned}$$

Η ποσοστιαία μεταβολή στην ποσότητα του χρήματος βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Κεντρικής Τράπεζας. Η ποσοστιαία μεταβολή στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος αντανakλά τις μεταβολές στη ζήτηση χρήματος (υποθέτουμε ότι $V \rightarrow$ σταθερή και έτσι η $\%$ μεταβολή στο $V =$ μηδέν). Η ποσοστιαία μεταβολή στο επίπεδο των τιμών είναι ο πληθωρισμός. Τέλος, η ποσοστιαία μεταβολή στο προϊόν Y εξαρτάται από την αύξηση των συντελεστών της παραγωγής και από την τεχνολογική πρόοδο (η οποία θεωρείται δεδομένη). Έτσι, η αύξηση της προσφοράς χρήματος καθορίζει το ρυθμό του πληθωρισμού. Η Κεντρική Τράπεζα είναι λοιπόν αυτή η οποία ελέγχει τον ρυθμό του πληθωρισμού. Αν κρατά σταθερή την προσφορά χρήματος το επίπεδο των τιμών θα είναι σταθερό, ενώ αν αυξάνει γρήγορα την προσφορά χρήματος το επίπεδο των τιμών θα αυξάνεται και αυτό με τη σειρά του γρήγορα³⁰.

³⁰ Μακροοικονομική Θεωρία, N. Gregory Mankiw, Μετάφραση Ν. Σταματάκης, σελ.263-264.

1.13 Εννοιολογική προσέγγιση, κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και μέθοδοι υπολογισμού της ακρίβειας.

Η ακρίβεια ορίζεται ως η μείωση της αγοραστικής δύναμης και προκύπτει από την άνιση εξέλιξη που σημειώνεται στο γενικό επίπεδο των τιμών και στο διαθέσιμο εισόδημα. Παρά τη γενική παραδοχή ύπαρξης ακρίβειας στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, το ακριβές μέγεθός της δεν προσδιορίζεται από έναν δείκτη που να είναι κοινά αποδεκτός.

Παράλληλα η ακρίβεια δεν επηρεάζει στον ίδιο βαθμό όλους τους καταναλωτές, καθώς το καταναλωτικό πρότυπο ποικίλλει μεταξύ των διαφόρων ομάδων πληθυσμού. Το διαθέσιμο εισόδημα είναι από τους βασικότερους παράγοντες που καθορίζουν το καταναλωτικό πρότυπο των νοικοκυριών. Όπως είναι φυσικό τα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα καταναλώνουν κυρίως προϊόντα και υπηρεσίες πρώτης ανάγκης των οποίων η ζήτηση είναι ανελαστική και επομένως δύσκολα μπορούν να μεταβάλλουν το επίπεδο της κατανάλωσης τους σε περιπτώσεις αύξησης των τιμών.

Σε αντίθεση, σε μικρότερο βαθμό επηρεάζουν οι αυξήσεις των τιμών τα νοικοκυριά με υψηλό εισόδημα. Πρώτον, διότι ένα μεγάλο μέρος του εισοδήματος τους κατευθύνεται σε προϊόντα και υπηρεσίες «πολυτελείας» και ειδικότερα σε προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλή ελαστικότητα ζήτησης των οποίων οι τιμές αυξάνουν με διαφορετικό ρυθμό (συνήθως χαμηλότερο). Δεύτερον, διότι τα νοικοκυριά με υψηλό εισόδημα αποταμιεύουν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματος τους και κατά συνέπεια, σε μια αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών, έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν το ίδιο «καλάθι» προϊόντων μειώνοντας την αποταμίευση τους κάτι που δεν είναι δυνατό για τα χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά.

Η ακρίβεια επομένως, πλήττει άμεσα και σε μεγαλύτερο βαθμό τα χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά και τα νοικοκυριά σταθερού εισοδήματος (μισθωτοί, συνταξιούχοι των οποίων το εισόδημα αναπροσαρμόζεται με αργότερους ρυθμούς) και οδηγεί σε αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος των συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων. Το γεγονός αυτό καθιστά την ακρίβεια ανασταλτικό παράγοντα όχι μόνο της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας αλλά και της κοινωνικής συνοχής καθώς η αναδιανεμητική της επίδραση αυξάνει τους δείκτες οικονομικής ανισότητας και φτώχειας.

Εννοιολογικά η ακρίβεια ορίζεται ως η μεγαλύτερη αύξηση των τιμών σε σχέση με την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, κατάσταση η οποία περιορίζει τις αγοραστικές δυνατότητες των καταναλωτών και οδηγεί σε αναγκαστική περικοπή των αγαθών και υπηρεσιών που τα νοικοκυριά καταναλώνουν, επιδεινώνοντας το βιοτικό τους επίπεδο. Συνθήκες ακρίβειας δημιουργούνται από παράγοντες όπως: α) η αύξηση του κόστους των προϊόντων, β) οι στρεβλώσεις στη λειτουργία των αγορών, γ) η υπέρμετρη αύξηση της ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών, δ) η περιορισμένη προσφορά λόγω εκτάκτων συνθηκών καθώς και ε) η αύξηση του κόστους χρήματος.

Υψηλό επίπεδο ακρίβειας στην αγορά και υψηλός και παρατεταμένος πληθωρισμός διαβρώνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, την αγοραστική δύναμη των εισοδημάτων και οδηγούν σε διεύρυνση των οικονομικών ανισοτήτων. Ειδικότερα:

1.13.1 Επιπτώσεις της ακρίβειας στην ανάπτυξη

Σήμερα είναι γενικά αποδεκτό ότι ο χαμηλός και σταθερός πληθωρισμός αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη διατηρήσιμης ανάπτυξης με υψηλό επίπεδο απασχόλησης ενώ παράλληλα προστατεύει την οικονομία από τις διακυμάνσεις. Αντίθετα, σε ένα περιβάλλον όπου το επίπεδο τιμών μεταβάλλεται συνεχώς δημιουργούνται προβλήματα στην ομαλή λειτουργία της αγοράς. Το αποτέλεσμα είναι οι οικονομικές μονάδες να υποχρεώνονται να λαμβάνουν αποφάσεις σε καθεστώς αυξημένης αβεβαιότητας. Οι πραγματικοί πόροι χρησιμοποιούνται για την κάλυψη κινδύνων που προέρχονται από τον πληθωρισμό και όχι για παραγωγικούς σκοπούς. Επιπρόσθετα η αβεβαιότητα για τις μελλοντικές αποδόσεις λειτουργεί αποτρεπτικά στην πραγματοποίηση επενδύσεων με τις γνωστές αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα μιας οικονομίας και στην απασχόληση.

Με τη σταθερότητα των τιμών, εκτός των άλλων, ελαχιστοποιείται το ασφάλιστρο κινδύνου έναντι του πληθωρισμού το οποίο ενσωματώνεται στα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Έτσι, τα επιτόκια αυτά μειώνονται με αποτέλεσμα την αύξηση των επενδύσεων, την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Επιπρόσθετα, η σταθερότητα των τιμών εξαλείφει και το

πραγματικό κόστος που προκύπτει όταν ο πληθωρισμός επιδεινώνει τις στρεβλώσεις που προκαλεί το φορολογικό σύστημα στην οικονομία. Όταν για παράδειγμα δεν γίνεται τιμαριθμική προσαρμογή των ορίων των ονομαστικών εισοδημάτων τα οποία εμπίπτουν στις διαφορετικές κατηγορίες των φορολογικών συντελεστών τότε η ονομαστική αύξηση των εισοδημάτων οδηγεί σε μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση των εργαζομένων και επομένως σε μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος.

1.13.2 Επιπτώσεις της ακρίβειας στην κοινωνική συνοχή

Η συνεχής ανοδική πορεία των τιμών μπορεί να απειλήσει την κοινωνική συνοχή στον βαθμό που οδηγεί σε αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος των οικονομικά ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων.

Μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδας δείχνει ότι οι χαμηλότερες εισοδηματικά πληθυσμιακές ομάδες αντιμετωπίζουν ένα μέσο ετήσιο πληθωρισμό σημαντικά υψηλότερο από τον επίσημο γενικό πληθωρισμό. Ο υψηλότερος πληθωρισμός που αντιμετωπίζουν οι ασθενέστερες οικονομικά ομάδες μπορεί να ερμηνευτεί από τη διαφορετική διάρθρωση της καταναλωτικής τους δαπάνης. Για τους οικονομικά ασθενέστερους οι τιμές αυξάνονται σε ετήσια βάση κατά μισή περίπου εκατοστιαία μονάδα περισσότερο από ότι για το σύνολο του πληθυσμού. Αν η σύγκριση γίνει με βάση τον πληθωρισμό που αντιμετωπίζει κάθε εισοδηματική ομάδα χωριστά τότε η διαφορά είναι ακόμη μεγαλύτερη. Για παράδειγμα η διαφορά του μέσου ετήσιου πληθωρισμού ανάμεσα στο κατώτερα και ανώτερα εισοδήματα έφτασε τις 0,87 εκατοστιαίες μονάδες το 2000. Η αναδιανεμητική επίδραση της ακρίβειας φαίνεται ότι μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του ποσοστού των φτωχών και να διευρύνει τους δείκτες της ανισότητας και φτώχειας.

Στην ίδια μελέτη επισημαίνεται ότι ο πληθωρισμός που αντιμετωπίζουν άλλες μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες όπως οι μισθωτοί, οι εργαζόμενοι στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα δεν διαφέρει σημαντικά από τον επίσημο πληθωρισμό, όπως επίσης και ότι δεν υπάρχει διαφορά πληθωρισμού για τα νοικοκυριά ανάλογα με τον τόπο κατοικίας τους (αγροτικά, ημιαστικά ή αστικά νοικοκυριά).

Το επίπεδο της ακρίβειας στην αγορά προσδιορίζεται από τις εξελίξεις στον ΔΤΚ ο οποίος αποτυπώνει τις μεταβολές του επιπέδου τιμών και από την εξέλιξη στο επίπεδο του διαθέσιμου εισοδήματος (όσο υψηλότερος ο λόγος, τόσο μεγαλύτερη είναι η ακρίβεια των προϊόντων και των υπηρεσιών).

Σε πολλές περιπτώσεις παρουσιάζονται πρόσκαιρες ακραίες μεταβολές στο δείκτη τιμών καταναλωτή μη αντιπροσωπευτικές της γενικής τάσης των τιμών, καθώς αυτός επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από περιοδικούς παράγοντες. Επίσης στο δείκτη τιμών καταναλωτή δεν απεικονίζεται η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων που σημειώνεται διαχρονικά ούτε η μεταστροφή των καταναλωτικών προτιμήσεων καθώς η αναπροσαρμογή των προϊόντων και υπηρεσιών που περιλαμβάνει ο δείκτης γίνεται κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Τα προαναφερόμενα μειονεκτήματα του ΔΤΚ οδήγησαν στη χρήση και εναλλακτικών δεικτών για τον προσδιορισμό του πληθωρισμού, γνωστών ως δεικτών τάσης του πληθωρισμού (δομικός πληθωρισμός, ΔΤΚ χωρίς τις ακραίες μεταβολές, σταθμισμένη διάμεσος, περικομμένος μέσος) . Επειδή όμως οι απόψεις ως προς τη καταλληλότητα τους δίστανται, προτείνεται ως καλύτερη προσέγγιση η παράλληλη παρακολούθησή τους.

Τέλος, για να είναι δυνατές οι συγκρίσεις του επιπέδου τιμών μεταξύ των χωρών της Ε.Ε η Eurostat έχει αναπτύξει τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ.), ο οποίος βασίζεται σε ενιαίο «καλάθι» αγαθών και υπηρεσιών με τις ίδιες σταθμίσεις για όλες τις χώρες-μέλη της Ένωσης. Συγκρίνοντας τις τιμές του ΔΤΚ της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και του ΕνΔΤΚ οι διαφοροποιήσεις κυμαίνονται από -0.3% το 2001 και το 2002 έως και 0.5% το 1999.

2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Ακολουθεί η περιγραφή της εξέλιξης του πληθωρισμού κατά την περίοδο 1990 μέχρι και σήμερα (αρχές 2006). Για την καλύτερη παρουσίαση της πορείας του πληθωρισμού επιλέχθηκε η παρουσίαση της πορείας του αναλυτικά, ανά έτος, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα με τη διακύμανση της τιμής του πληθωρισμού, τις οικονομικές συνθήκες, τις εκάστοτε πολιτικές και τις γενικότερες συνθήκες, και τον τρόπο που επηρέασαν αυτές τον πληθωρισμό στη διάρκεια του κάθε έτους. Το διάστημα που επιλέχθηκε για παρουσίαση είναι ιδιαίτερα αντιπροσωπευτικό για τη σύγχρονη οικονομία, καθώς ξεκινά από ιδιαίτερα υψηλό πληθωρισμό, και περιλαμβάνει όλες τις προσπάθειες των εκάστοτε κυβερνήσεων, για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και την επίτευξη των κριτηρίων για την οικονομική και νομισματική ενοποίηση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.

2.1 Έτος 1990

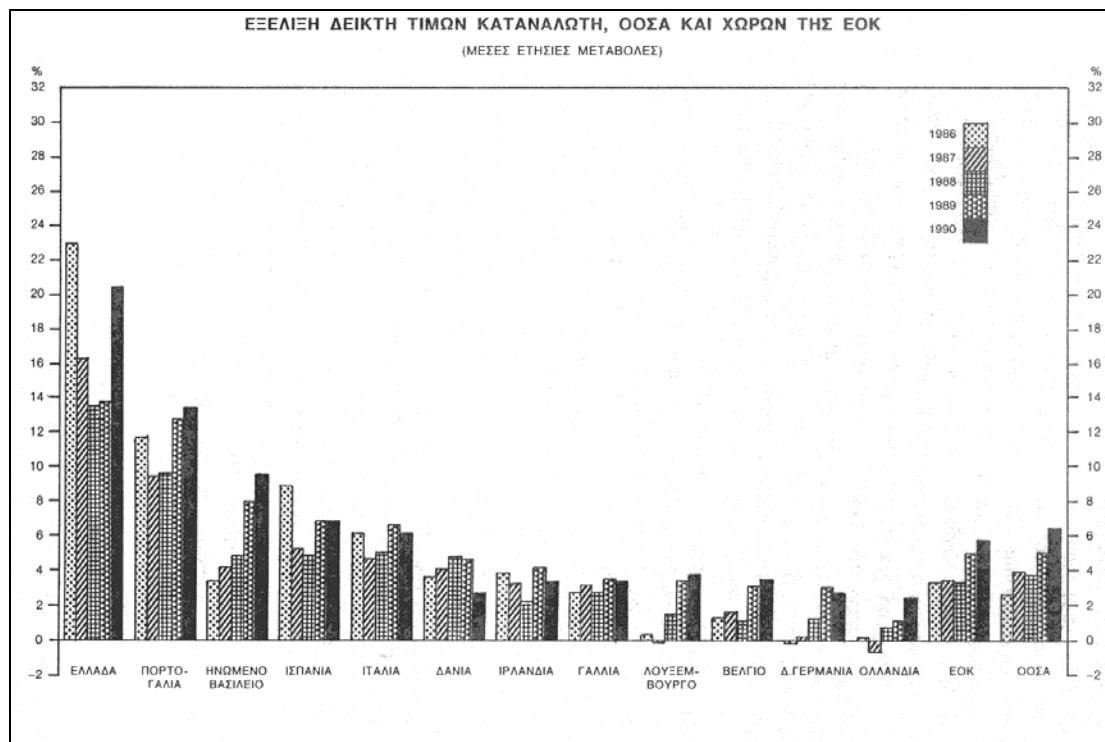
Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1990, ο πληθωρισμός παρουσίασε σημαντική επιτάχυνση. Το μέσο επίπεδο του ΔΤΚ αυξήθηκε κατά 20,4% έναντι 13,7% το 1989, ενώ ο ρυθμός αύξησης των τιμών έφτασε το 22,8% έναντι 14,8% το 1989³¹. Η αύξηση αυτή προκλήθηκε λόγω των μέτρων που εφαρμόστηκαν σχετικά με τις αυξήσεις των τιμολογίων δημοσίων επιχειρήσεων, της τιμής της βενζίνης (και των καυσίμων) και ορισμένων έμμεσων φόρων.

Όμως, ο μηδενισμός της ΑΤΑ του δεύτερου τετραμήνου καθώς και η αφαίρεση από την τιμαριθμική αναπροσαρμογή των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών των καυσίμων περιόρισαν τις πιέσεις στις τιμές από την πλευρά του κόστους. Επίσης, περιορισμένες ήταν και οι πιέσεις στις τιμές από πλευράς τιμών εισαγωγών, λόγω και της βραδείας διολίσθησης της δραχμής. Η σημαντική περικοπή της ΑΤΑ και οι διαδοχικές αναπροσαρμογές των

³¹ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, Σελίδα 88, Αθήνα, 1991.

έμμεσων φόρων και των τιμολογίων των δημόσιων επιχειρήσεων περιόρισαν το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των εργαζομένων και συνέβαλαν στην άμβλυνση των πληθωριστικών πιέσεων από την πλευρά της ζήτησης.

Οι ανατιμήσεις των υγρών καυσίμων, η αναπροσαρμογή των τιμολογίων των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, η αύξηση της έμμεσης φορολογίας, η αύξηση των ενοικίων και η ταχύτερη αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος συνέβαλαν στην επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης του ΔΤΚ κατά 8 εκατοστιαίες μονάδες στη διάρκεια του έτους. Οι ομάδες αγαθών και υπηρεσιών του ΔΤΚ που εμφάνισαν τις εντονότερες ανατιμητικές τάσεις στη διάρκεια του 1990 ήταν κατά σειρά μεγέθους οι εξής: μεταφορών-επικοινωνιών, στέγασης, υγείας-ατομικής καθαριότητας, και ποτών-καπνού. Η επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών ειδών διατροφής ήταν μικρότερη και οφειλόταν στις αυξημένες τιμές των οπωροκηπευτικών και ελαιολάδου. Λόγω των αυξήσεων αυτών ο γενικός δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά μία εκατοστιαία μονάδα μέσα στο 1990. Οι εξελίξεις στις τιμές κατά το 1990 οδήγησαν στη διεύρυνση της διαφοράς των ρυθμών πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και των χωρών μελών του ΟΟΣΑ και της ΕΟΚ, παρά το γεγονός ότι σ' αυτές τις χώρες ο πληθωρισμός σημείωσε μικρή επιτάχυνση. Ο ρυθμός του πληθωρισμού με βάση το ΔΤΚ ήταν στην Ελλάδα υπερτριπλάσιος του αντίστοιχου μέσου ρυθμού των χωρών μελών του ΟΟΣΑ και της ΕΟΚ.

Από τις αρχές του έτους παρατηρήθηκε περιορισμένη αναζωπύρωση των πληθωριστικών πιέσεων στο χώρο του ΟΟΣΑ και ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού διαμορφώθηκε σε 4,8% από 4,4% το 1989. Στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής κατανάλωσης παρουσίασε μικρή επιβράδυνση και περιορίστηκε σε 4,3% από 4,5% το 1989, λόγω της κάμψης του ρυθμού αύξησης των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων εξαιτίας της ανατίμησης των ευρωπαϊκών νομισμάτων έναντι του δολαρίου, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των συνεπειών από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου. Τέλος, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε 8,4% του εργατικού δυναμικού από 9,0% το 1989. Οι σημαντικότερες μειώσεις σημειώθηκαν στην Ισπανία, Ιρλανδία, Γερμανία, Ολλανδία, Ιταλία και τη Γαλλία.

2.2 Έτος 1991

Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά τη διάρκεια του 1991, ο πληθωρισμός υποχώρησε αισθητά. Ο ΔΤΚ αυξήθηκε κατά 17,8%³². Αυτή τη χρονιά είχαμε μικρότερες επιπτώσεις στο ΔΤΚ από την αύξηση των έμμεσων φόρων και των τιμολογίων δημοσίων επιχειρήσεων. Η υποχώρηση του πληθωρισμού ήταν βραδύτερη από την αναμενόμενη λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών που επικράτησαν τους τελευταίους μήνες του έτους και προκάλεσαν σημαντικές αυξήσεις στις τιμές των αγροτικών προϊόντων, λόγω της αναπροσαρμογής των τιμών ορισμένων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, καθώς και λόγω της εξασθένησης των πιέσεων που ασκούνται από την πλευρά της ζήτησης και του κόστους.

Η εισοδηματική πολιτική, μέσω της κατάργησης του συστήματος ΑΤΑ και του καθορισμού από την κυβέρνηση ποσοστών αναπροσαρμογής των αποδοχών των δημόσιων υπαλλήλων και των μισθωτών του ευρύτερου δημόσιου τομέα σε επίπεδα χαμηλότερα από το ύψος του αναμενόμενου πληθωρισμού, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιβράδυνση του πληθωρισμού. Παράλληλα, η αντιπληθωριστική νομισματική και συναλλαγματική πολιτική άσκησε πίεση στον ιδιωτικό τομέα, με αποτέλεσμα να δοθούν αυξήσεις συνεπείς με την εκτιμώμενη μείωση του πληθωρισμού στη διάρκεια του έτους, και έτσι βελτιώθηκε σημαντικά η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, ιδιαίτερα στον τομέα της μεταποίησης.³³

Η έντονη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στις περισσότερες χώρες μέλη του ΟΟΣΑ, σε συνδυασμό με τη συγκρατημένη άνοδο του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος καθώς και την πτώση των τιμών πετρελαίου και πρώτων υλών, συνέβαλαν στη συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων. Ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής κατανάλωσης στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ αυξήθηκε κατά 4,5% το 1991 έναντι 4,7% το 1990. Στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ο πληθωρισμός παρουσίασε μικρή επιτάχυνση και έφτασε το 4,6% από 4,4% το 1990³⁴. Τέλος, λόγω των υψηλών

³² ενώ το 1990 η αντίστοιχη αύξηση ήταν 22,8%.

³³ Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1991, ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση εκτιμάται ότι μειώθηκε σε 11%, ενώ η ανταγωνιστικότητα βελτιώθηκε κατά 5% περίπου (Σελ.20).

³⁴ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1991, σελ. 185.

μισθολογικών αυξήσεων καθώς και των αυξήσεων των έμμεσων φόρων και τιμολογίων του δημόσιου τομέα, δε σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά στη σύγκλιση των ρυθμών ανόδου των τιμών.

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ, ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΕ ΧΩΡΕΣ - ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

	Ποσοστιαία μεταβολή (%) ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε σταθερές τιμές αγοράς			Ποσοστιαία μεταβολή (%) αποκλειστικής ιδιωτικής κατανάλωσης			Ανεργία ως ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού ²		
	1990	1991 (εκτιμήσεις)	1992 (προβλέψεις)	1990	1991 (εκτιμήσεις)	1992 (προβλέψεις)	1990	1991 (εκτιμήσεις)	1992 (προβλέψεις)
<i>Σύνολο ΟΟΣΑ</i>	2,6	1,1	2,2	4,7	4,5	3,8	6,3	7,1	7,4
<i>Σύνολο ΕΟΚ</i>	2,9	1,4	2,1	4,4	4,6	4,2	8,4	8,9	9,3
Βέλγιο	3,7	1,4	2,0	3,5	3,3	3,1	8,8	9,4	9,7
Λουξεμβούργο	2,3	2,5	2,9	4,1	3,2	3,2	1,3	1,4	1,4
Γαλλία	2,8	1,4	2,1	2,9	3,0	2,9	8,9	9,4	10,1
Γερμανία ¹	4,5	3,2	1,8	2,6	3,4	4,0	5,1	4,6	5,0
Δανία	2,1	2,0	2,5	2,5	2,7	2,7	9,5	10,3	10,2
Ελλάδα	-0,1	1,0	1,3	20,0	18,3	14,7	7,2	8,6	9,6
Ηνωμένο Βασίλειο	0,8	-1,9	2,2	6,0	6,2	4,1	5,9	8,7	9,9
Ιρλανδία ¹	6,6	1,3	2,5	3,2	3,0	2,7	13,7	15,8	16,5
Ισπανία	3,7	2,5	2,9	6,4	5,9	5,6	16,3	15,9	15,2
Ιταλία	2,0	1,0	2,0	6,3	6,4	5,4	11,2	10,9	10,8
Ολλανδία	3,9	2,2	1,8	2,4	3,4	3,4	6,5	6,1	6,4
Πορτογαλία	4,2	2,7	2,6	13,5	11,4	10,5	4,6	3,9	4,5
<i>Άλλες χώρες - μέλη του ΟΟΣΑ³</i>									
ΗΠΑ ¹	1,0	-0,5	2,2	5,0	4,0	3,6	5,5	6,7	6,7
Ιαπωνία ¹	5,6	4,5	2,4	2,4	2,7	2,0	2,1	2,2	2,3
Καναδάς	0,5	-1,1	3,1	4,2	5,4	2,9	8,1	10,3	10,2
Αυστραλία	1,6	-0,6	2,6	6,2	3,5	3,3	6,9	9,5	10,1
Τουρκία ¹	9,2	2,3	2,8	60,3	67,8	70,0	10,4	11,5	13,2
<i>Σύνολο των επτά καριστερών χωρών⁴</i>	2,6	1,1	2,2	4,1	3,9	3,4	5,6	6,4	6,6

¹ Ο ρυθμός μεταβολής αφορά το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν.

² Εθνικοί ορισμοί.

³ Κατ' επιλογήν.

⁴ G7: ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Καναδάς.

Πηγή: OECD, Economic Outlook, No. 50, December 1991.

2.3 Έτος 1992

Στην Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, αναφέρεται ότι η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού συνεχίστηκε και κατά το 1992, με επιβραδυνόμενο όμως ρυθμό. Η αύξηση του ΔΤΚ περιορίστηκε σε 14,4% από 18,8% το 1991³⁵. Επίσης, παρατηρήθηκε επιβράδυνση στο ρυθμό αύξησης του ΔΤΧ (σε μέσα επίπεδα), ο οποίος διαμορφώθηκε στο 11,3% (5,4 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από ό,τι το 1991).

³⁵ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1992, σελ. 20.

Για άλλη μια φορά, η οικονομική και νομισματική πολιτική συνέβαλαν στην εξασθένιση των πληθωριστικών πιέσεων από την πλευρά του κόστους και της ζήτησης. Ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο μη γεωργικό τομέα της οικονομίας συγκρατήθηκε στο 11,9% έναντι 13,6% το 1991, εξέλιξη που οφείλεται στην εισοδηματική πολιτική που εφαρμόστηκε στο δημόσιο τομέα και στις συλλογικές συμβάσεις που υπογράφηκαν στον ιδιωτικό τομέα. Στο δημόσιο τομέα οι μισθολογικές αυξήσεις περιορίστηκαν και για τις κυριότερες δημόσιες επιχειρήσεις καθορίστηκαν ανώτατα όρια δαπανών προσωπικού με υπουργικές αποφάσεις. Στον ιδιωτικό τομέα υπεγράφησαν διετείς συλλογικές συμβάσεις που κάλυπταν πολλές κατηγορίες εργαζομένων, για συγκρατημένες μισθολογικές αυξήσεις συνεπείς με την επιδιωκόμενη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

Έτσι, ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση μειώθηκε σε 10% περίπου, ενώ η ανταγωνιστικότητα σε μέσα ετήσια επίπεδα βελτιώθηκε κατά 2% περίπου. Σε αυτό συνέβαλε έμμεσα η αντιπληθωριστική συναλλαγματική πολιτική, ενώ περιόρισε άμεσα τον πληθωρισμό, συμπίεζοντας την αύξηση των τιμών χονδρικής πώλησης των εισαγόμενων προϊόντων στο 12,6%. Παρά όμως την επιβράδυνση του πληθωρισμού, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών καταναλωτή παρέμεινε σχεδόν τετραπλάσιος του αντίστοιχου μέσου όρου της Κοινότητας (15,8% έναντι 4,3%).

Σχετικά με την εξέλιξη των τιμών, ο ρυθμός αύξησης του αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ περιορίστηκε σε 3,7% από 4,7% το 1991. Όμως, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ο αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης παρουσίασε οριακή βελτίωση (4,7% από 5,0% το 1991). Στη Γερμανία, λόγω του κόστους της ενοποίησης των δύο τμημάτων της χώρας, ο ρυθμός ανόδου των τιμών κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα και ξεπέρασε τις προβλέψεις. Στην Ιταλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία, υπήρξε σχετική πρόοδος, αλλά ο πληθωρισμός κινήθηκε σε υψηλότερα από τα αναμενόμενα επίπεδα. Στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, παρατηρήθηκε πληθωριστική έκρηξη (πάνω από 800% το πρώτο 8μηνο του 1992), ενώ στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ως

σύνολο (εκτός της πρώην Γιουγκοσλαβίας) παρατηρήθηκε αισθητή υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων.

2.4 Έτος 1993

Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1993, αναφέρει ότι ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού εμφάνισε αυξητική τάση το πρώτο πεντάμηνο του έτους. Ο ΔΤΚ αυξήθηκε σε αυτό το πεντάμηνο κατά 5,8% και κατά 16,4% στο δωδεκάμηνο που έληξε το Μάιο του 1993, έναντι αύξησης κατά 14,4% στη διάρκεια του 1992³⁶. Η επιτάχυνση αυτή του πληθωρισμού ήταν σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα της αναπροσαρμογής των τιμολογίων ορισμένων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας και άλλων δημόσιων φορέων, και των δυσμενών καιρικών συνθηκών που επικράτησαν τους πρώτους μήνες του έτους και προκάλεσαν σημαντικές αυξήσεις των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού υποχώρησε ελάχιστα τον Ιούνιο και Ιούλιο του 1993, όμως εμφάνισε σταθερή πτωτική τάση από τον Αύγουστο με αποτέλεσμα να υποχωρήσει στο 12,1% τον Δεκέμβρη.

Εκείνη την περίοδο συνεχιζόταν η εφαρμογή αυστηρής πολιτικής μισθών και η διολίσθηση της δραχμής εξακολουθούσε να είναι περιορισμένη. Επιπλέον, η συγκράτηση του πληθωρισμού είχε επιτευχθεί με μέσα όπως είναι η επαναφορά ελέγχων στις τιμές («πάγωμα» των διδάκτρων, καθορισμός ανώτατης τιμής για τη βενζίνη στην επαρχία), η συνέχιση επιδοτήσεων (αστικές συγκοινωνίες στην πρωτεύουσα) και η αναβολή αναπροσαρμογής των τιμολογίων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας (ΔΕΗ), τα οποία δε διασφαλίζουν μονιμότερη μείωση του πληθωρισμού.

Από πλευράς εισαγόμενων ειδών, οι πληθωριστικές επιδράσεις υποχώρησαν σημαντικά. Οι τιμές των εισαγόμενων προϊόντων αυξήθηκαν κατά 11,5% στο τελευταίο τρίμηνο του 1993. Σε αυτό συνέβαλε η συνεχής κάμψη των τιμών του αργού πετρελαίου και των πρώτων υλών διεθνώς,

³⁶ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1993, σελ. 23.

όπως και η μικρότερη, σε σύγκριση με το 1992, πτώση της μέσης σταθμικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής στη διάρκεια του 1993.

Στη διάρκεια του έτους, οι τιμές των υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στο δείκτη τιμών καταναλωτή αυξήθηκαν κατά 15,2%, ενώ οι τιμές των αγαθών αυξήθηκαν μόνο κατά 10,2%. Το εκτεταμένο μέγεθος της παραοικονομίας τα τελευταία χρόνια περιόρισε την αποτελεσματικότητα των μέσων της οικονομικής πολιτικής που χρησιμοποιήθηκαν για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Αυτή η βραδεία υποχώρηση του πληθωρισμού συνδέεται επίσης με την αναξιοπιστία της πολιτικής για ταχεία δημοσιονομική προσαρμογή.

Στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, παρά την υποχώρηση που είχε συμπληρώσει ο πληθωρισμός από τα επίπεδα των προηγούμενων ετών μετά την απελευθέρωση των τιμών στα πλαίσια του προγράμματος οικονομικών μεταρρυθμίσεων, οι τιμές παρουσίασαν εκ νέου σημαντική αύξηση το 1993. Υψηλός ρυθμός πληθωρισμού σημειώθηκε στην Πολωνία (40%), ενώ στην Ουγγαρία, την Τσεχία και τη Σλοβακία οι αυξήσεις τιμών κινήθηκαν σε περισσότερο αποδεκτά (21-25%). Ο ρυθμός πληθωρισμού ήταν ιδιαίτερα υψηλός και στις βαλκανικές χώρες, και διαμορφώθηκε στη Ρουμανία σε 275%, στη Βουλγαρία σε 60% και στην Αλβανία σε 91%. Στη Ρωσία η κατάσταση ήταν εξαιρετικά ασταθής (με πληθωρισμό στο 900%) και στην Ουκρανία περίπου ανεξέλεγκτη (4000%).

2.5 Έτος 1994

Για το έτος 1994 η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος αναφέρει τα εξής στοιχεία: ο ετήσιος ρυθμός του ΔΤΚ υποχώρησε στο 10,9%. Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΔΤΚ εξακολούθησε να υποχωρεί κατά τους πρώτους μήνες του έτους και ο πληθωρισμός μειώθηκε το Μάρτιο στο 10,2%. Η πτωτική τάση του πληθωρισμού ανακόπηκε από τον Απρίλιο. Στο τέλος του έτους ο δωδεκάμηνος ρυθμός αύξησης των τιμών ήταν κατά 1,3 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερος απ' ό,τι στο τέλος του 1993³⁷. Μεταξύ των έκτακτων

³⁷ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1994, σελ.28.

παραγόντων που επηρέασαν ανοδικά τον πληθωρισμό, οι κυριότεροι ήταν οι εξής:

- Η αξιολογή αύξηση των διδάκτρων μετά το «πάγωμα» τους το Σεπτέμβριο του προηγούμενου έτους
- Οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες του φθινοπώρου οι οποίες σε συνδυασμό με τις ολιγοπωλιακές συνθήκες στον τομέα της διανομής συνέβαλαν στην άνοδο των τιμών ορισμένων αγροτικών προϊόντων (κυρίως των οπωροκηπευτικών)
- Η συναλλαγματική αναταραχή του Μαΐου που είχε σημαντικές επιπτώσεις στον τιμάρθμο, λόγω της αυξητικής επίδρασης στις τιμές ορισμένων εισαγόμενων αγαθών.

Μειωτική επίδραση στον πληθωρισμό άσκησε η συγκράτηση των τιμολογίων ορισμένων δημόσιων επιχειρήσεων και κοινωφελών οργανισμών. Από την πλευρά του κόστους σημαντική ήταν η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών των εισαγόμενων αγαθών σε δραχμές, από 12,2% το 1993 σε 9,2% το 1994. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται εν μέρει στην πτώση της τιμής του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά. Επίσης, η μείωση σε μέσα επίπεδα της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής το 1994 περιορίστηκε στο 7,1% έναντι 9,2% το 1993.

Ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σημείωσε περιορισμένη επιβράδυνση από 13% το 1993 σε 12% περίπου το 1994, δεδομένου ότι το συνολικό κόστος εργασίας δεν επιβαρύνθηκε από νέα αύξηση των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών, ενώ παράλληλα το ΑΕΠ ανέκαμψε. Στη μείωση του πληθωρισμού συνέβαλε η αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική με τη συγκράτηση της νομισματικής επέκτασης και του ρυθμού διολίσθησης της δραχμής μέσα στα προβλεπόμενα όρια, καθώς και η διαμόρφωση της αύξησης των ονομαστικών μισθών και ημερομισθίων περίπου στο επίπεδο που είχε διαγράψει η κυβερνητική πολιτική.

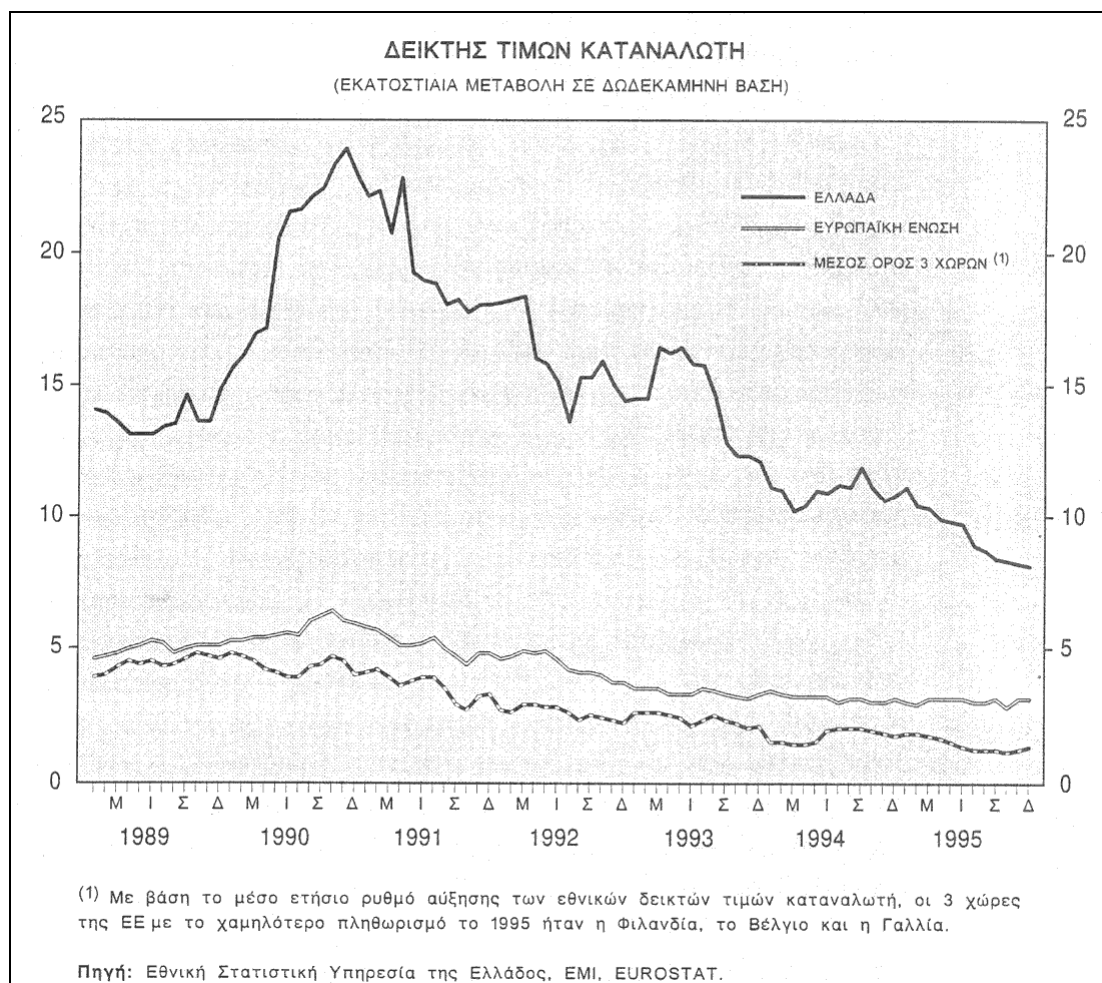
Σχετικά με την εξέλιξη των τιμών, ο ρυθμός αύξησης του αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ επιταχύνθηκε ελαφρώς, φτάνοντας το 4,2% από 3,8% το 1993. Αυτό οφείλεται αποκλειστικά στη μεγάλη άνοδο των τιμών στην Τουρκία (1994: 146%, 1993: 51,9%). Αν εξαιρεθεί η Τουρκία, ο ρυθμός ανόδου των τιμών

στις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ περιορίστηκε σε 2,1% από 2,7% το 1993. Από τις υπόλοιπες χώρες, μόνο στην Ιρλανδία και στην Ολλανδία παρατηρήθηκε μικρή επιτάχυνση, όμως και εκεί ο ρυθμός ανόδου των τιμών παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα. Στην Ε.Ε., ο αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης υποχώρησε στο 3,0% από 3,8% το 1993, ως αποτέλεσμα κυρίως της συγκράτησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

2.6 Έτος 1995

Η Έκθεση του Διοικητή της Ελλάδος μας πληροφορεί ότι ο πληθωρισμός σημείωσε σημαντική επιβράδυνση στη διάρκεια του 1995. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή μειώθηκε κάτω από το 10% τον Απρίλιο του 1995 και υποχώρησε σταδιακά μέχρι το τέλος του έτους στο 8,1%³⁸ (δηλαδή κατά 2,7 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τον αντίστοιχο ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού το Δεκέμβριο του 1994). Μολονότι η αύξηση των τιμών καταναλωτή στη διάρκεια του 1995 ήταν μεγαλύτερη από τον στόχο του 7% που είχε τεθεί, είναι σαφές η πρόοδος στη σύγκλιση του πληθωρισμού με τις αντίστοιχες επιδόσεις των κοινοτικών μας εταίρων. Σε μέσα επίπεδα όμως ο πληθωρισμός εξακολούθησε να είναι σημαντικά υψηλότερος από τον αντίστοιχο μέσο ρυθμό πληθωρισμού στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (3%).

³⁸ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1995, σελ. 21.

Η επιβράδυνση του πληθωρισμού το 1995 ήταν εν μέρει αποτέλεσμα της ασκούμενης νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, αλλά ως ένα βαθμό αντανakλά και τις επιπτώσεις εξωγενών παραγόντων που επηρέασαν ευνοϊκά την εξέλιξη των τιμών. Η αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική, και ειδικότερα η συναλλαγματική πολιτική, καθώς και το πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης που οδήγησε σε μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα, συνέβαλαν αποτελεσματικά στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και την εξασθένιση των πληθωριστικών προσδοκιών, και επηρέασαν ευνοϊκά το οικονομικό κλίμα.

Η επιβράδυνση της ανόδου του ΔΤΚ στη διάρκεια του 1995 αντανakλά αποκλειστικά τη μικρότερη, σε σχέση με το 1994, αύξηση στις τιμές των αγαθών, που επηρεάζονται αμεσώτερα από τις εξελίξεις στη συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής. Οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας άσκησαν περιορισμένη επίδραση στην επιβράδυνση του πληθωρισμού. Οι μέσες

ονομαστικές αποδοχές στο σύνολο της οικονομίας αυξήθηκαν το 1995 κατά 12%, ενώ η αντίστοιχη αύξηση το 1994 ήταν 13%. Η μέση μισθολογική δαπάνη ανά δημόσιο υπάλληλο εκτιμάται ότι αυξήθηκε κατά 13%, με ρυθμό ταχύτερο απ' ότι το 1994 λόγω πρόσθετων ρυθμίσεων που αποφασίστηκαν από την κυβέρνηση ή επιβλήθηκαν με δικαστικές αποφάσεις κατά τη διάρκεια του έτους.

Ο κύριος εξωγενής παράγοντας που συνέβαλε στην υποχώρηση του πληθωρισμού κατά το 1995 ήταν η αυξημένη προσφορά ορισμένων αγροτικών προϊόντων. Ειδικότερα, οι τιμές των νωπών οπωροκηπευτικών που περιλαμβάνονται στον ΔΤΚ σημείωσαν κάμψη κατά 6,9% στη διάρκεια του 1995, λόγω των ευνοϊκότερων καιρικών συνθηκών, αλλά και λόγω ορισμένων παρεμβάσεων που στόχευαν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών. Έτσι, ο υπολανθάνων πληθωρισμός (όπως μετρείται από τη μεταβολή του ΔΤΚ χωρίς τα είδη διατροφής και τα καύσιμα) μειώθηκε στη διάρκεια του 1995 μόνο κατά 1,5 εκατοστιαία μονάδα. Έτσι, ο πυρήνας του πληθωρισμού επηρεάστηκε με ιδιαίτερη βραδύτητα από την ασκούμενη περιοριστική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική.

Ο πληθωρισμός στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώθηκε σε 3,2% έναντι 2,7% το 1994. Σημαντική ανοδική επίδραση στον πληθωρισμό το 1995 είχαν οι σχετικά μεγαλύτερες αυξήσεις των αμοιβών εργασίας στην Ε.Ε. και τις Η.Π.Α, η αισθητή επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της παραγωγικότητας, και οι αυξήσεις στις διεθνείς τιμές πρώτων υλών και πετρελαίου. Οι τάσεις αυτές αντισταθμίστηκαν αφενός από συμπίεση των περιθωρίων κέρδους και αφετέρου από αυξανόμενο ανταγωνισμό, κυρίως από προϊόντα αναπτυσσόμενων χωρών.

Μεταξύ των επιμέρους κρατών-μελών της Ε.Ε. παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην εξέλιξη του πληθωρισμού³⁹. Σε ορισμένες χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Φιλανδία) ο πληθωρισμός, όπως μετρείται από τον αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης, συνέχισε την πτωτική του πορεία σε όλη τη διάρκεια του 1995, κάτι που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις ανατιμήσεις των αντίστοιχων νομισμάτων. Σε άλλες χώρες (Ισπανία, Πορτογαλία, Σουηδία), τα νομίσματα

³⁹ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1995, σελ 217.

των οποίων υποτιμήθηκαν και στις οποίες ο εισαγόμενος πληθωρισμός ήταν υψηλός, ο πληθωρισμός παρουσίασε στην αρχή αύξηση που κορυφώθηκε στα μέσα του έτους, στη συνέχεια όμως άρχισε να υποχωρεί, για να διαμορφωθεί τελικώς σε επίπεδα χαμηλότερα από εκείνα του τέλους του 1994.

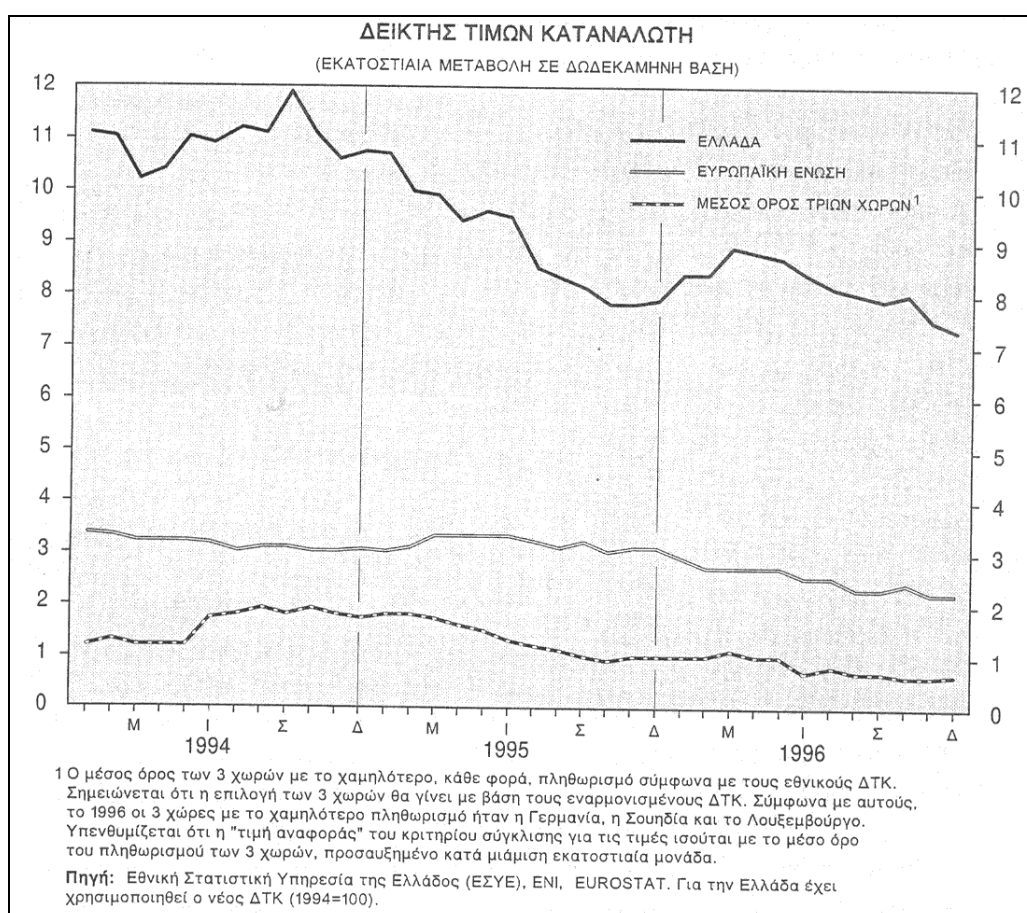
Παρά την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης στις βιομηχανικές χώρες το 1995, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 0,6% για την Ε.Ε. με αποτέλεσμα την ελαφρά υποχώρηση του ποσοστού ανεργίας, από 11,6% το 1994 σε 11,2% το 1995. Εκτιμάται ότι το υψηλό ποσοστό ανεργίας στις χώρες της Ε.Ε. αντανakλά κυρίως διαρθρωτικά προβλήματα. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από χώρες του τρίτου κόσμου με χαμηλό κόστος εργασίας έχει συντελέσει ώστε πολλές από τις χώρες της Ε.Ε. να επικεντρώνονται στην αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία μακροπρόθεσμα διευκολύνει την ανάπτυξη και την απασχόληση, βραχυχρόνια όμως την περιορίζει. Ο σημαντικότερος όμως παράγοντας που συμβάλλει στο να διατηρούνται υψηλά τα ποσοστά ανεργίας είναι η ακαμψία της αγοράς εργασίας σε πολλές χώρες της Ε.Ε. και η μικρή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού στο χώρο αυτό. Τέλος, τα χαμηλά επίπεδα παραγωγικών επενδύσεων μετά τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση συνετέλεσαν επίσης στον περιορισμό της βιομηχανικής παραγωγικής ικανότητας και σε αντίστοιχη μείωση των θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα στην Ε.Ε.

2.7 Έτος 1996

Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος η πτωτική τάση του πληθωρισμού συνεχίστηκε το 1996 για έκτο κατά σειρά έτος, αλλά η επιβράδυνση που σημειώθηκε και η σύγκλιση προς το μέσο ρυθμό πληθωρισμού στην Ε.Ε. ήταν περιορισμένη. Αυτό οφείλεται κυρίως στην επίδραση εξωγενών και ενδογενών παραγόντων, οι οποίοι αντιστάθμισαν ως ένα βαθμό τις θετικές επιπτώσεις που είχε στις τιμές η νομισματική πολιτική και ειδικότερα, η πολιτική συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής. Επίσης, το γεγονός ότι το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξήθηκε με τον ίδιο ρυθμό περίπου, όπως και το 1995, έπαιξε σημαντικό

ρόλο στην επιβράδυνση του πληθωρισμού. Οι πληθωριστικές πιέσεις και προσδοκίες υποχώρησαν τους τελευταίους μήνες του 1996 σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι καταγράφεται στον ΔΤΚ του 1997.

Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής των τιμών καταναλωτή, αφού επιταχύνθηκε προσωρινά τους πρώτους μήνες του έτους, περιορίστηκε σε 7,5% το Δεκέμβριο του 1996 από 8,1% το Δεκέμβριο του 1995⁴⁰. Έτσι, διατηρήθηκε υψηλή η διαφορά μεταξύ του ελληνικού πληθωρισμού και του μέσου πληθωρισμού στις χώρες της Ε.Ε., ο οποίος υποχώρησε στο 2,5% το 1996, σε μέσα επίπεδα, από 3,2% το 1995.

Η διαφορά όμως περιορίζεται αν ο πληθωρισμός μετρηθεί με βάση τους "Εναρμονισμένους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή" (οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να διαπιστωθεί αν μια χώρα της Ε.Ε. ικανοποιεί το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών που προβλέπει η συνθήκη του

⁴⁰ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1996, σελ. 23.

Μάαστριχ). Σύμφωνα με αυτούς τους δείκτες, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός στην Ελλάδα το 1996 ήταν 7,9% έναντι 2,4% στην Ε.Ε, ενώ η τιμή αναφοράς για την ικανοποίηση του σχετικού κριτηρίου σύγκλισης ήταν 2,6%. Η πτωτική τάση του πληθωρισμού το 1996 θα ήταν ακόμη εντονότερη χωρίς την επίπτωση ειδικών παραγόντων.

Οι εξωγενείς ειδικοί παράγοντες που συντήρησαν τις πληθωριστικές πιέσεις ήταν οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες (οι οποίες οδήγησαν σε σημαντική αύξηση των τιμών των οπωροκηπευτικών στους πρώτους 5 μήνες του έτους) καθώς και η μεγάλη άνοδος της τιμής του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά. Οι ενδογενείς παράγοντες που συνέβαλαν αρνητικά στην πορεία του πληθωρισμού ήταν οι ακόλουθοι: i) η δυσκαμψία των τιμών ορισμένων καταναλωτικών ειδών παρά την πίεση που ασκείται στις τιμές, αφενός από τη συναλλαγματική πολιτική και αφετέρου από την ένταση του ανταγωνισμού στο χώρο του λιανικού εμπορίου λόγω της επέκτασης των αλυσίδων πολυκαταστημάτων, ii) οι επιπτώσεις από την περιορισμένη μείωση των δανειακών αναγκών της κεντρικής διοίκησης στη διάρκεια του 1996, αλλά και το γεγονός ότι οι διαρθρωτικές αδυναμίες του δημόσιου τομέα έχουν επηρεάσει δυσμενώς την απόδοση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, το μέγεθος και τη διάρθρωση της απασχόλησης, καθώς και την εφαρμογή μιας συνεπούς πολιτικής για τη διάρθρωση των αποδοχών στο Δημόσιο, και γενικότερα, την ποιότητα του παραγόμενου έργου.

Κύριος αντιπληθωριστικός παράγοντας το 1996 ήταν η νομισματική πολιτική. Κατά τη διάρκεια του έτους σημειώθηκε απλώς επιβράδυνση της ανόδου των δραχμικών τιμών χονδρικής πώλησης των εισαγόμενων προϊόντων, αλλά ελαφρά μείωση, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης υποχώρησε κατά 5,4 εκατοστιαίες μονάδες σε 1,6% το 1996, δηλαδή ήταν περίπου 80% χαμηλότερος του αντίστοιχου μέσου όρου της τελευταίας πενταετίας. Η συναλλαγματική πολιτική και η πτώση των τιμών των πρώτων υλών και άλλων βασικών προϊόντων στη διεθνή αγορά συνέβαλαν στη μείωση του κόστους των εισαγόμενων πρώτων υλών. Συνέπεια της μείωσης αυτής, σε συνδυασμό με την πίεση ανταγωνισμού στην ελληνική αγορά, ήταν και η αισθητή επιβράδυνση του μέσου ετήσιου ρυθμού με τον οποίο αυξήθηκαν οι τιμές χονδρικής πώλησης των εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων για εσωτερική κατανάλωση, εκτός καυσίμων, από 8,7% το 1995 σε 6,1% το 1996.

2.8 Έτος 1997

Τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή αναφέρουν ότι τον Δεκέμβριο του 1997 ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ υποχώρησε κατά 2,6 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 1996, ενώ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του μέσου επιπέδου του ΔΤΚ το 1997 διαμορφώθηκε σε 5,5% έναντι 8,2% το 1996. Με βάση τους ΕνΔΤΚ, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΕνΔΤΚ το Δεκέμβριο του 1997 ήταν στην Ελλάδα 4,5%, ενώ στο σύνολο της Ε.Ε. ήταν 1,6% (αντίστοιχα 6,9% και 2,1% το 1996)⁴¹ και η απόκλιση του ρυθμού πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδας και Ε.Ε. μειώθηκε σε 2,9 εκατοστιαίες μονάδες από 4,8 το προηγούμενο έτος.

Ο πυρήνας του πληθωρισμού παρουσίασε επίσης ουσιαστική αποκλιμάκωση. Κατά το 1997 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ, χωρίς νωπά οπωροκηπευτικά και καύσιμα, μειώθηκε κατά 2,3 εκατοστιαίες μονάδες, σε 5,1% το Δεκέμβριο του 1997. Η νομισματική πολιτική που ακολουθήθηκε, η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και η μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα ως ποσοστού του ΑΕΠ, συνέβαλαν στην αποκλιμάκωση του πυρήνα του πληθωρισμού.

Η νομισματική πολιτική επηρέασε ευνοϊκά τις τιμές των εισαγόμενων αγαθών οι οποίες σημείωσαν μικρή μόνο αύξηση, εξασθένησε τις πληθωριστικές προσδοκίες και πίεσε τις επιχειρήσεις να συγκρατήσουν την άνοδο των τιμών των εγχωρίως παραγόμενων αγαθών, ώστε να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών χονδρικής πώλησης των εισαγόμενων προϊόντων διατηρήθηκε σε χαμηλά επίπεδα (1,8%), ενώ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών χονδρικής πώλησης των εγχωρίων βιομηχανικών προϊόντων για εσωτερική κατανάλωση υποχώρησε σε 3,1% (από 6,8% το 1996).

Στην υποχώρηση του πληθωρισμού συνέβαλαν:

⁴¹ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1997, σελ. 20.

- Η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας κατά 2,7 εκατοστιαίες μονάδες (6,9%)⁴².
- Η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, η οποία περιόρισε την αυξητική επίδραση του ελλείμματος στη συνολική ζήτηση και στις τιμές.
- Ορισμένοι εξωγενείς ή συγκυριακοί παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα, οι τιμές των καυσίμων σε δραχμές που περιλαμβάνονται στο ΔΤΚ μειώθηκαν κατά 2,2%⁴³. Η μείωση των τιμών των καυσίμων (σε δολάρια) στην παγκόσμια αγορά, καθώς και κάποιες έκτακτες μειώσεις του ειδικού φόρου κατανάλωσης που αποφάσισε η κυβέρνηση, υπεραντιστάθμισαν την επίπτωση της ανατίμησης του δολαρίου στις δραχμικές τιμές των καυσίμων. Αντίστοιχα η λιανική τιμή του ελαιόλαδου μειώθηκε κατά 18,2% (λόγω υπερπροσφοράς του στην παγκόσμια αγορά).
- Το νέο σύστημα κοστολόγησης των φαρμάκων.

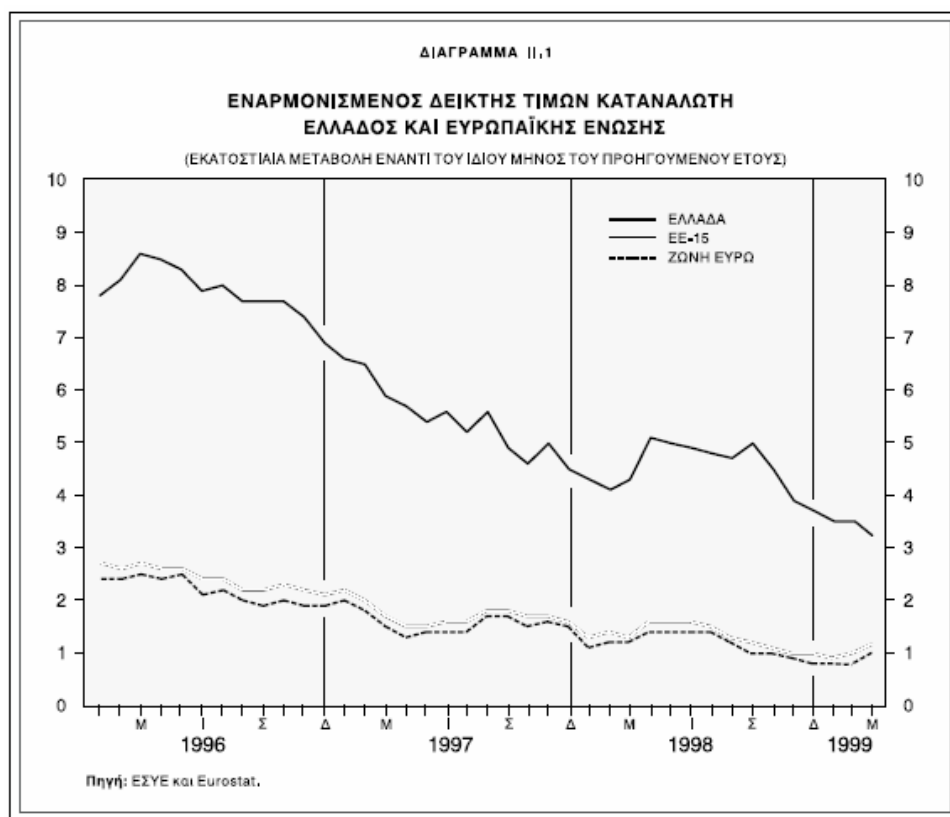
Ο ρυθμός πληθωρισμού στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ διαμορφώθηκε σε γενικώς χαμηλά επίπεδα. Ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού υποχώρησε κατά 0,6 της εκατοστιαίας μονάδας (3,7%). Στην Ευρώπη, το χαμηλότερο πληθωρισμό είχε για δεύτερο συνεχόμενο χρόνο η Ελβετία και ακολουθούν η Γερμανία και η Γαλλία. Στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού συνέβαλαν τα μέτρα της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, η μείωση της τιμής του αργού πετρελαίου και η υποχώρηση των τιμών των πρώτων υλών. Τέλος, ευνοϊκά επέδρασε στην εξέλιξη των τιμών η επιβράδυνση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Οι τρεις χώρες με το χαμηλότερο πληθωρισμό σύμφωνα με τον ΕνΔΤΚ ήταν η Αυστρία (1,1%), η Γαλλία (1,2%) και η Ιρλανδία (1,2%).

⁴² Ο ρυθμός αυτός όμως παρέμεινε υψηλότερος από τον πληθωρισμό, εμποδίζοντας την ταχύτερη αποκλιμάκωσή του.

⁴³ Ενώ το 1996 είχαν αυξηθεί κατά 8,2%.

2.9 Έτος 1998

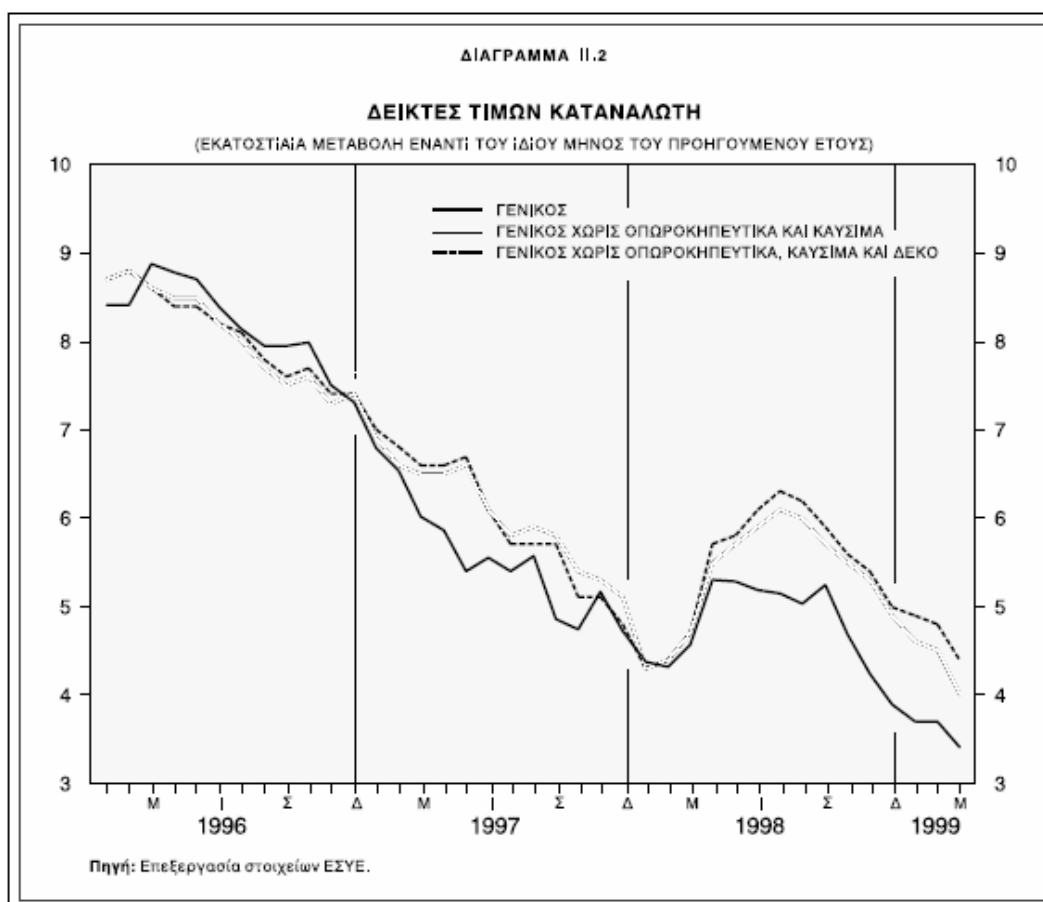
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1998, ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε αμέσως μετά την υποτίμηση της δραχμής το Μάρτιο, αλλά επανήλθε σε πτωτική τροχιά από τον Ιούνιο και τελικά διαμορφώθηκε σε 3,9% (με βάση τον ΔΤΚ), δηλαδή σε ποσοστό χαμηλότερο κατά 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας από εκείνο του Δεκεμβρίου του 1997. Ανάλογη ήταν και η επιβράδυνση του μέσου ετήσιου ρυθμού αύξησης του ΔΤΚ, από 5,5% το 1997 στο 4,8% το 1998. Ο “πυρήνας” του πληθωρισμού ακολούθησε αντίστοιχη πορεία αλλά υποχώρησε οριακά κατά τη διάρκεια του έτους (Δεκέμβριος 1998 $\Rightarrow$ 4,9%, Δεκέμβριος 1997 $\Rightarrow$ 5,1%). Οι εξελίξεις αυτές, σε συνδυασμό με την αντίστοιχη επιβράδυνση του πληθωρισμού στην Ε.Ε, είχαν ως αποτέλεσμα η απόκλιση μεταξύ του ρυθμού πληθωρισμού στην Ελλάδα και του μέσου όρου στη ζώνη του ευρώ να διαμορφωθεί στις 2,9 εκατοστιαίες μονάδες το Δεκέμβριο του 1998 (όσο περίπου και το Δεκέμβριο του 1997)⁴⁴.

⁴⁴ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1998, σελ. 25, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1999.

Η δυσμενής επίπτωση της υποτίμησης στον πληθωρισμό υπεραντισταθμίστηκε από την ευνοϊκή επίδραση της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής που ασκήθηκε, και άλλων παραγόντων, με αποτέλεσμα ο μετρούμενος πληθωρισμός, με βάση τον ΔΤΚ, να επιβραδυνθεί στη διάρκεια του 1998. Στην άμβλυνση των πληθωριστικών πιέσεων συνετέλεσαν επίσης η μείωση των διεθνών τιμών των καυσίμων και των πρώτων υλών, η μείωση της έμμεσης φορολογίας στα καύσιμα και στα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσεως, και η προώθηση “συμφωνιών κυρίων” με τις επιχειρήσεις για τη συγκράτηση ή μείωση των τιμών. Η επάνοδος του πληθωρισμού σε πτωτική πορεία μετά την υποτίμηση της δραχμής οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, λόγω της συγκρατημένης αύξησης των ονομαστικών αποδοχών, και της συνεχιζόμενης ανόδου της παραγωγικότητας με υψηλό ρυθμό. Η νομισματική πολιτική συνέβαλε στην υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων και την επαναφορά του πληθωρισμού σε πτωτική τροχιά. Όμως, και η μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης σε 2,4% του ΑΕΠ το 1998 από 3,9% το 1997, περιόρισε τις πληθωριστικές πιέσεις.

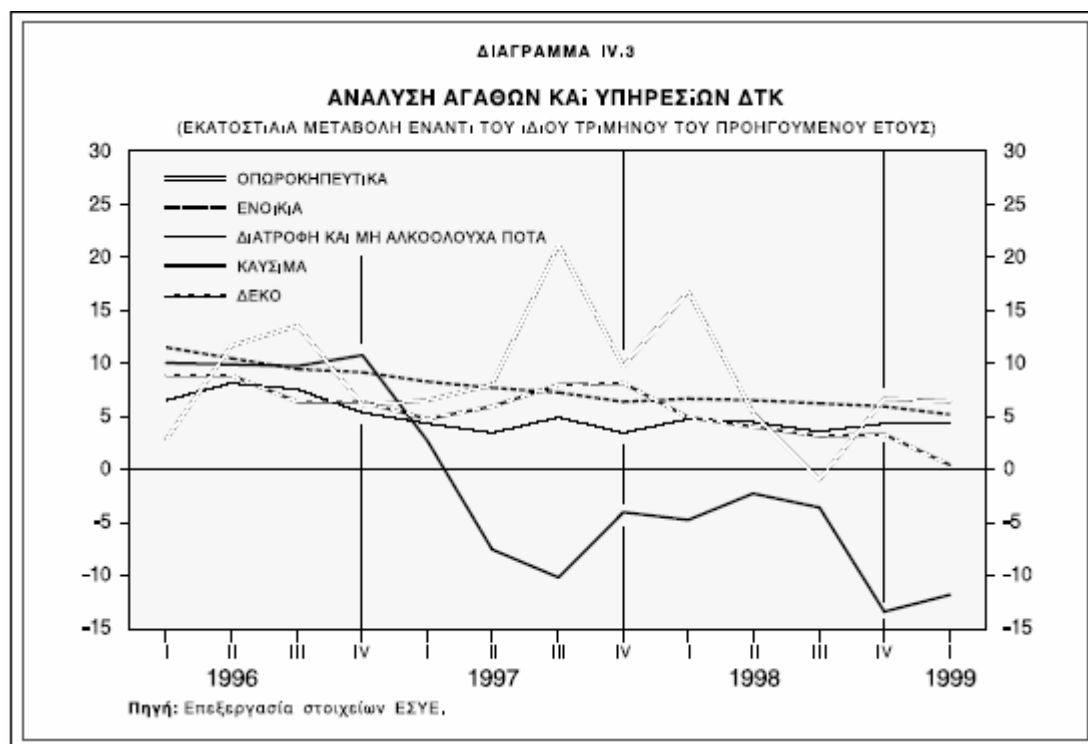
Οι ευνοϊκές επιδράσεις της πολιτικής που ασκήθηκε και των εξελίξεων στην αγορά εργασίας περιόρισαν την πληθωριστική επίπτωση της υποτίμησης και ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου του ΔΤΚ άρχισε βαθμιαία να επιβραδύνεται από τον Ιούνιο του 1998. Ωστόσο, η υποχώρηση του πληθωρισμού κατά τους επόμενους τέσσερις μήνες ήταν ιδιαίτερα βραδεία, αν ληφθεί υπόψη η ευεργετική επίδραση στον εγχώριο πληθωρισμό της μείωσης των διεθνών τιμών των καυσίμων και των πρώτων υλών. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται και από την εξέλιξη του “πυρήνα” του πληθωρισμού, ο οποίος επιταχύνθηκε μετά την υποτίμηση περισσότερο από το μετρούμενο (με βάση τον ΔΤΚ) πληθωρισμό και άρχισε να επιβραδύνεται από τον Αύγουστο του 1998.

Η βραδεία υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων οδήγησε την κυβέρνηση να λάβει ειδικά μέτρα προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού. Συγκεκριμένα, η μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στη βενζίνη και το πετρέλαιο θέρμανσης, καθώς και του φόρου κατανάλωσης στα επιβατικά ιδιωτικά αυτοκίνητα εκτιμάται ότι συνέβαλε στην υποχώρηση του πληθωρισμού στη διάρκεια του 1998 κατά 0,7 της εκατοστιαίας μονάδας. Εξάλλου, οι “συμφωνίες κυρίων” που προέβλεπαν τη συγκράτηση ή μείωση των τιμών πολλών αγαθών και υπηρεσιών συνετέλεσαν και αυτές στην επιβράδυνση του πληθωρισμού, αν και οι μειώσεις των τιμών που καταγράφηκαν στην αγορά ήταν μικρότερες από αυτές που προέβλεπαν οι συμφωνίες.

Η διατήρηση των τιμών των βιομηχανικών ειδών του ΔΤΚ, χωρίς είδη διατροφής και καύσιμα, σε υψηλά επίπεδα και ειδικότερα των ειδών ένδυσης-υπόδησης και των διαρκών καταναλωτικών αγαθών, οι τιμές των οποίων αυξάνονταν το 1998 κατά μέσο όρο με ρυθμό 5,7% και 5,6% αντίστοιχα, είχε ως αποτέλεσμα να συντηρείται ο “πυρήνας” του πληθωρισμού πάνω από 5%

από τον Απρίλιο έως και τον Νοέμβριο του ίδιου έτους⁴⁵. Στη διατήρηση του “πυρήνα” του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα συνέβαλαν και οι μεγάλες ανατιμήσεις που παρατηρήθηκαν στις τιμές χονδρικής του κλάδου των εγχωρίως παραγόμενων βιομηχανικών αγαθών, χωρίς καύσιμα, για εσωτερική κατανάλωση. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των ανατιμήσεων σημειώθηκε στην περίοδο από το Φεβρουάριο έως το Δεκέμβριο του 1998. Παρόμοια εξέλιξη εμφανίστηκε και στις τιμές των εισαγομένων, χωρίς καύσιμα. Ο κύριος όγκος των ανατιμήσεων σε επίπεδο χονδρικής, τόσο στα εγχώρια όσο και στα εισαγόμενα, χωρίς καύσιμα, παρατηρήθηκε στο τρίμηνο Μαρτίου-Μαΐου και επηρέασε τον “πυρήνα” του πληθωρισμού σημαντικά έως και τον Αύγουστο, λόγω της χρονικής υστέρησης στη μετακύλιση των αυξήσεων αυτών στον τελικό καταναλωτή.

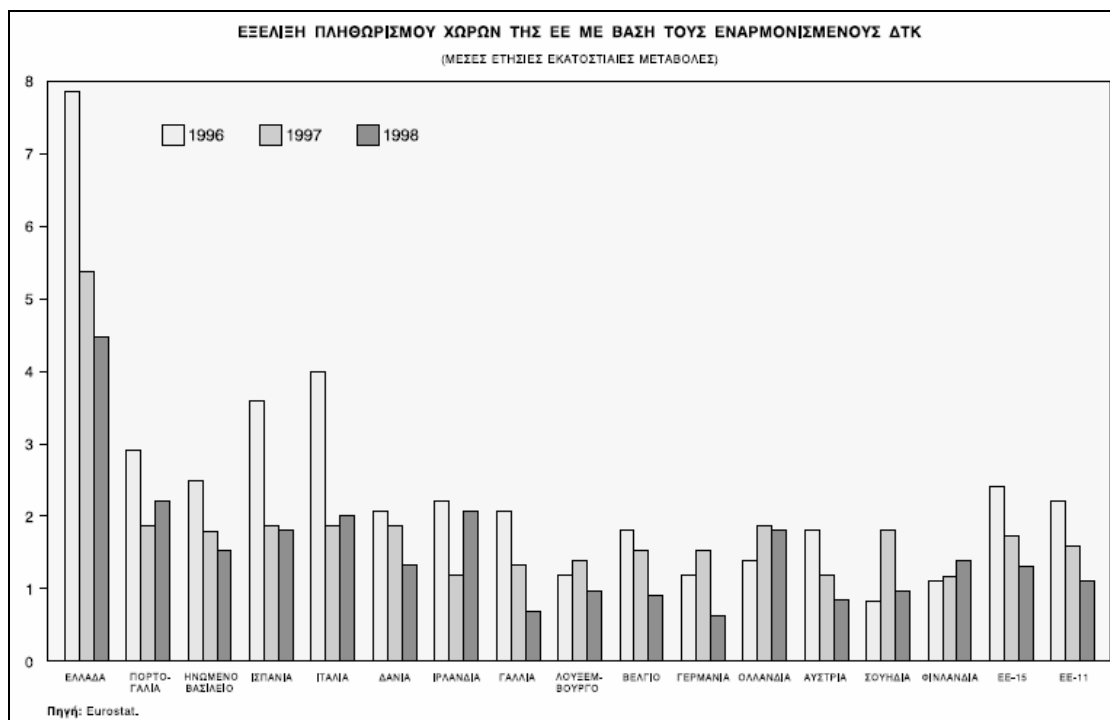

Οι ανατιμήσεις των βιομηχανικών αγαθών σε επίπεδο χονδρικής πώλησης, σε συνδυασμό με τον υψηλό ρυθμό αύξησης των τιμών των υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα, σηματοδότησαν την ύπαρξη πληθωριστικών πιέσεων από το σύνολο σχεδόν του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας, οι οποίες διαμόρφωσαν τον “πυρήνα” του πληθωρισμού σε σχετικώς υψηλά επίπεδα.

⁴⁵ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1998, σελ. 111, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1999.

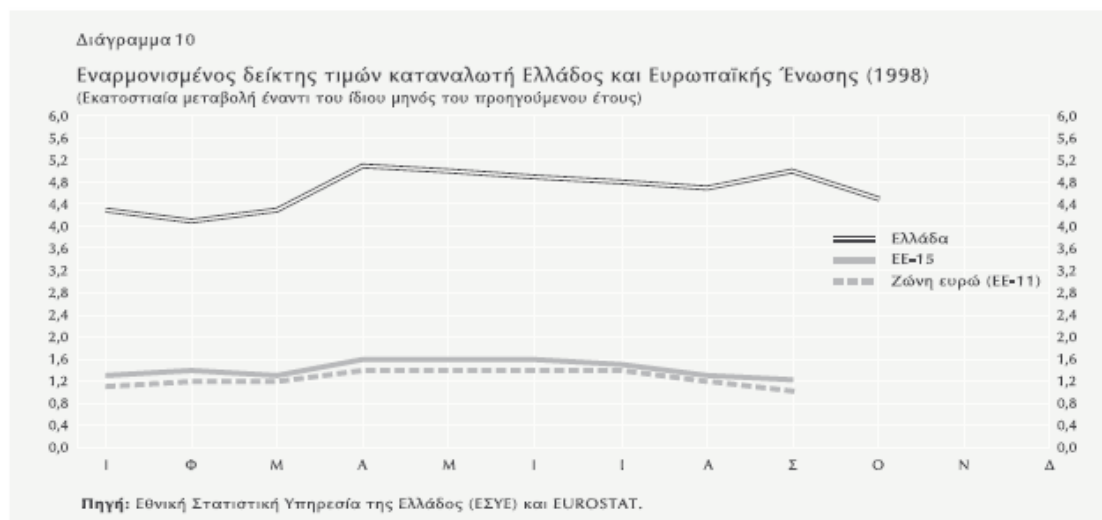
Έτσι, ο “πυρήνας” του πληθωρισμού παρουσίασε τη μεγαλύτερη επιτάχυνση (1,7 εκατοστιαία μονάδα) μεταξύ Φεβρουαρίου (4,4%) και Ιουλίου (6,1%). Στους μήνες που ακολούθησαν ο “πυρήνας” του πληθωρισμού υποχώρησε σταδιακά και περιορίστηκε στο 4,9% το Δεκέμβριο (έναντι 5,1% το Δεκέμβριο του 1997). Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν οι ίδιοι παράγοντες που οδήγησαν στην αποκλιμάκωση του βάσει του ΔΤΚ μετρούμενου πληθωρισμού.

Προκειμένου να αξιολογηθεί η σύγκλιση ως προς τη σταθερότητα των τιμών, σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχ, ο πληθωρισμός μετρείται με βάση τα στοιχεία των Εν.ΔΤΚ, οι οποίοι καταρτίστηκαν με ομοιόμορφο τρόπο, ώστε να είναι συγκρίσιμοι. Το Δεκέμβριο του 1998, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του Εν.ΔΤΚ στην Ελλάδα ήταν 3,7% (έναντι 4,5% το Δεκέμβριο του 1997), ενώ η μέση ετήσια αύξηση το 1998 ανήλθε σε 4,5% (έναντι 5,4% το 1997). Οι αντίστοιχοι ρυθμοί για τη ζώνη του ευρώ (ΕΕ-11) ήταν 0,8% και 1,1%.

Η διαφορά πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδος και της ζώνης του ευρώ μειώθηκε στις 2,9 εκατοστιαίες μονάδες στο τέλος Δεκεμβρίου του 1998, από 3,0 εκατοστιαίες μονάδες το 1997, και στις 3,4 εκατοστιαίες μονάδες σε μέσα επίπεδα, από 3,8 εκατοστιαίες μονάδες το 1997. Ωστόσο, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού το 1998 για την Ελλάδα (4,5%) ήταν υψηλότερος από την τιμή αναφοράς του κριτηρίου σύγκλισης, η οποία διαμορφώθηκε σε 2,2%.

Ο δωδεκάμηνος ρυθμός του πληθωρισμού παρέμεινε σε πτωτική τροχιά τους πρώτους δύο μήνες του 1998. Όμως μετά την προσαρμογή της ισοτιμίας της δραχμής κατά την ένταξη της στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) στις 16 Μαρτίου, παρατηρήθηκε προσωρινή άνοδος του πληθωρισμού. Συγκεκριμένα, ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ, που είχε υποχωρήσει στο 4,3% το Φεβρουάριο του 1998 (από 4,7 το Δεκέμβριο του 1997), στη συνέχεια επιταχύνθηκε σταδιακά και έφτασε στο ανώτατο επίπεδο του (5,3%) τον Απρίλιο και το Μάιο. Τον Ιούνιο άρχισε πάλι να υποχωρεί και περιορίστηκε στο 5% τον Αύγουστο και στο 4,7% τον Οκτώβριο (αφού πρώτα επιταχύνθηκε στο 5,2% το Σεπτέμβριο για συγκυριακούς λόγους)⁴⁶. Η απόκλιση του ρυθμού πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και της ζώνης του ευρώ (ΕΕ-11), η οποία στο τέλος του 1997 είχε μειωθεί στις 3,0 εκατοστιαίες μονάδες (από 5,0 εκατοστιαίες μονάδες στο τέλος του 1996), αυξήθηκε λόγω της υποτίμησης και διαμορφώθηκε το Σεπτέμβριο στις 4,0 μονάδες.

⁴⁶ Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση 1998, σελ. 27, Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας III

Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή:
Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση

(Εκατοστιαία μεταβολή έναντι του προηγούμενου έτους)

Περίοδος	Ελλάδα	ΕΕ-15	Ζώνη ευρώ (ΕΕ-11)
1996	7,9	2,4	2,2
1997	5,4	1,7	1,6
1996 Δεκ.	6,9	2,1	1,9
1997 Δεκ.	4,5	1,6	1,5
1998 Ιαν.	4,3	1,3	1,1
Φεβρ.	4,1	1,4	1,2
Μάρτ.	4,3	1,3	1,2
Απρ.	5,1	1,6	1,4
Μάιος	5,0	1,6	1,4
Ιούν.	4,9	1,6	1,4
Ιούλ.	4,8	1,5	1,4
Αύγ.	4,7	1,3	1,2
Σεπτ.	5,0	1,2	1,0
Οκτ.	4,5	...	...

Πηγή: ΕΣΥΕ και EUROSTAT.

Ο “πυρήνας” του πληθωρισμού, όπως μετρείται με βάση το ρυθμό μεταβολής του ΔΤΚ χωρίς νωπά σπωροκηπευτικά και καύσιμα, παρουσίασε μεγάλη επιτάχυνση κατά 1,7 εκατοστιαία μονάδα (από 4,4% το Φεβρουάριο σε 6,1% τον Ιούλιο), ενώ το Σεπτέμβριο ο ρυθμός μεταβολής υποχώρησε στο 5,7% και τον Οκτώβριο στο 5,5%.

Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής του γενικού Δείκτη Τιμών Χονδρικής Πώλησης (ΔΤΧ) παρουσίασε μέγιστη επιτάχυνση 2,9 εκατοστιαίες μονάδες, αλλά μετά τον Απρίλιο άρχισε να επιβραδύνεται. Το Σεπτέμβριο όμως άρχισε να επιταχύνεται και πάλι.

Ο δείκτης της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής, αφού αρχικά υποχώρησε το Μάρτιο και τον Απρίλιο, στη συνέχεια παρουσίασε άνοδο στο τρίμηνο Μάιου-Ιουλίου και μικρή πτώση τον Αύγουστο, ενώ στη διάρκεια του Σεπτεμβρίου και του Οκτωβρίου έμεινε σχεδόν σταθερός. Γι’ αυτό το λόγο, η ανατίμηση των ξένων νομισμάτων έναντι της δραχμής επιταχύνθηκε σημαντικά μέχρι και τον Απρίλιο του 1998, αλλά εν συνεχεία επιβραδύνθηκε μέχρι τον Ιούλιο, για να επιταχυνθεί και πάλι στο τρίμηνο Αυγούστου-Οκτωβρίου.

Στη μερική αντιστάθμιση των πληθωριστικών επιπτώσεων της υποτίμησης, ευνοϊκή ήταν η επίδραση της σημαντικής κάμψης που σημείωσαν οι τιμές των νωπών οπωροκηπευτικών κατά τους τρεις θερινούς μήνες. Επίσης, στην παγκόσμια αγορά, μεταξύ του τέλους του 1997 και του τέλους Οκτωβρίου του 1998, οι τιμές των εμπορευμάτων (εκτός καυσίμων και χρυσού) μειώθηκαν κατά 17% και οι τιμές του αργού πετρελαίου κατά 24% περίπου (σε δολάρια). Στην εγχώρια αγορά ο δωδεκάμηνος ρυθμός μείωσης των δραχμικών τιμών των καυσίμων που περιλαμβάνονται στον ΔΤΧ είχε φτάσει το Σεπτέμβριο το -10,1% από -5,4% το Δεκέμβριο του 1997, ενώ ο αντίστοιχος ρυθμός μείωσης των τιμών των καυσίμων που περιλαμβάνονται στον ΔΤΚ είχε φτάσει τον Οκτώβριο το -10,9% από -2,2% το Δεκέμβριο του 1997, εξέλιξη στην οποία συνέβαλαν και τα μέτρα μείωσης της έμμεσης φορολογίας.

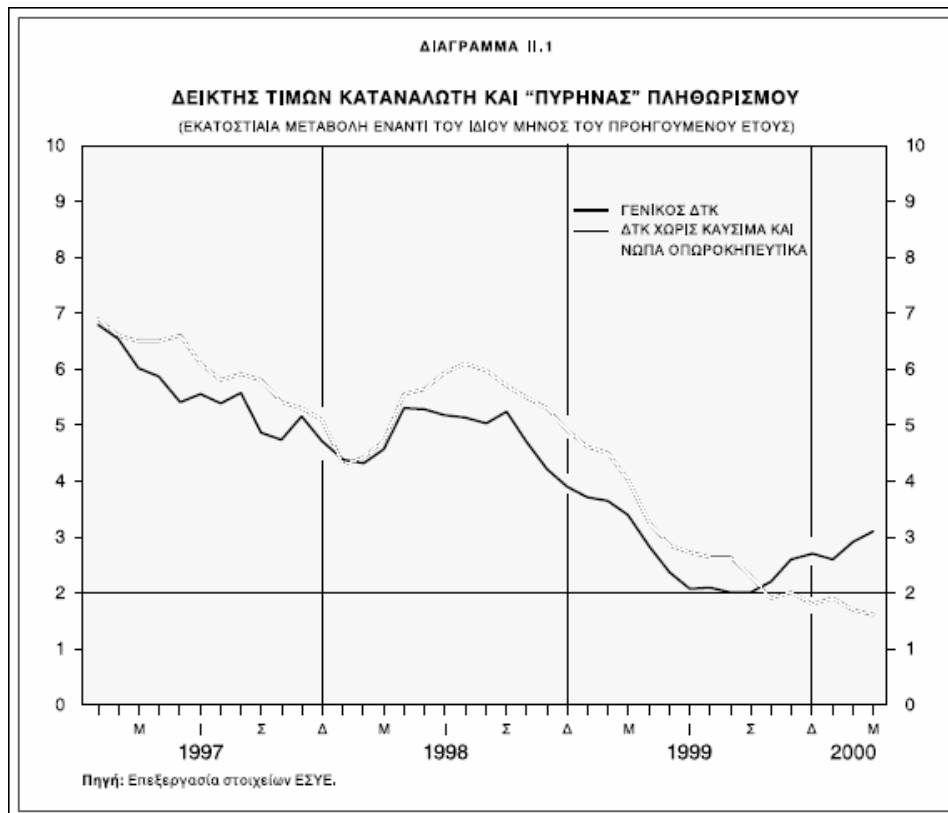
Ο κυριότερος ενδογενής παράγοντας που συμβάλλει στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Ο ρυθμός ανόδου του μεγέθους αυτού εκτιμάται ότι το 1998 έχει επιβραδυνθεί κατά 3,5 εκατοστιαίες μονάδες περίπου στο σύνολο της οικονομίας. Αισθητά μικρότερη από ότι το 1997 είναι και η αύξηση των μέσων ακαθάριστων αποδοχών στο σύνολο της οικονομίας, γεγονός που οφείλεται στη σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της μέσης μισθολογικής δαπάνης στο Δημόσιο, καθώς και στην επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των μέσων ακαθάριστων αποδοχών στις δημόσιες επιχειρήσεις, στις τράπεζες και στον ιδιωτικό τομέα. Η τιμολογιακή πολιτική των ΔΕΚΟ, δρα επίσης αντιπληθωριστικά. Αυτή, επηρεάστηκε και από την ευνοϊκή εξέλιξη των παραγόντων κόστους. Μεταξύ Δεκεμβρίου 1997 και Οκτωβρίου 1998, τα τιμολόγια των ΔΕΚΟ αυξήθηκαν κατά 3,4%, ενώ την ίδια περίοδο το 1997 είχαν αυξηθεί κατά 8,3%.

Τέλος, ο βαθμός απασχόλησης του εργατικού δυναμικού εμφανίζει μείωση, εφόσον το ποσοστό της καταγεγραμμένης ανεργίας φτάνει το 9,6% το 1998 έναντι 8,2% το 1997, για την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου. Στο Δημόσιο και τις δημόσιες επιχειρήσεις, ο αριθμός των υπαλλήλων μειώθηκε, αντίστοιχα, κατά 1,7% και 3,5% στην περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 1997.

2.10 Έτος 1999

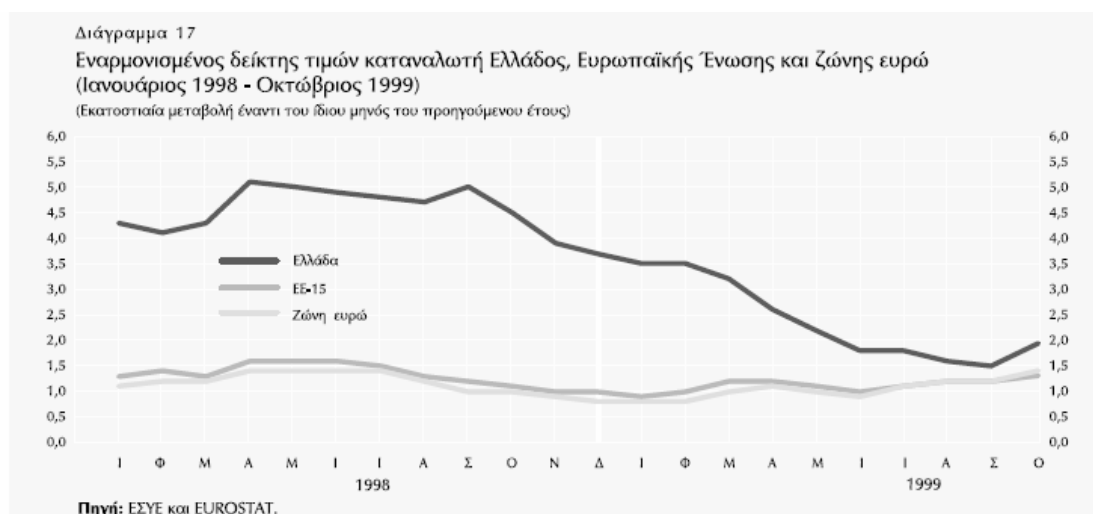
Στην περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 1999, ο πληθωρισμός σημείωσε σταθερή υποχώρηση στην Ελλάδα, ενώ στη ζώνη του ευρώ επιταχύνθηκε ελαφρά. Η επιτάχυνση του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ οφείλεται στη μεγάλη αύξηση των τιμών του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά, καθώς και στην υποχώρηση της ισοτιμίας του ευρώ το πρώτο εξάμηνο του έτους. Αυτοί οι παράγοντες συνέβαλαν αυξητικά και στον ελληνικό πληθωρισμό, ο οποίος όμως τελικά επιβραδύνθηκε, επειδή η μειωτική συμβολή άλλων παραγόντων ήταν ισχυρότερη⁴⁷.

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ο δωδεκάμηνος ρυθμός αύξησης του ΔΤΚ από 3,9% το Δεκέμβριο του 1998 υποχώρησε στο 2,1% τον Ιούνιο και στο 2% τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1999, ενώ τον Οκτώβριο επιταχύνθηκε ελαφρά στο 2,2%, σχεδόν αποκλειστικά λόγω της αύξησης των τιμών των καυσίμων και των νωπών οπωροκηπευτικών.

⁴⁷ Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση, σελ. 41, Τράπεζα της Ελλάδος, Νοέμβριος 1999.

Από τον Οκτώβριο του 1999 και μετά, ο πληθωρισμός σημείωσε σταδιακή άνοδο και διαμορφώθηκε σε 2,7% το Δεκέμβριο του 1999. Ο “πυρήνας” του πληθωρισμού επιβραδύνθηκε στο 1,9% τον Οκτώβριο του 1999 (ενώ στη ζώνη του ευρώ, όπου είχε υποχωρήσει στο 0,8% το Δεκέμβριο του 1998, επιταχύνθηκε μετά το Φεβρουάριο και έφτασε το 1,4% τον Οκτώβρη-Διάγραμμα 17) και από τότε έως το τέλος του έτους δεν υπερέβη το 2%. Τέλος, με βάση τον Εν.ΔΤΚ, ο μέσος πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 2,1% το 1999 και υποχώρησε περαιτέρω στο 2% στο δωδεκάμηνο που έληξε το Μάρτιο του 2000⁴⁸. Έτσι, η Ελλάδα ικανοποίησε το σχετικό κριτήριο σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχ από το Δεκέμβριο του 1999⁴⁹.

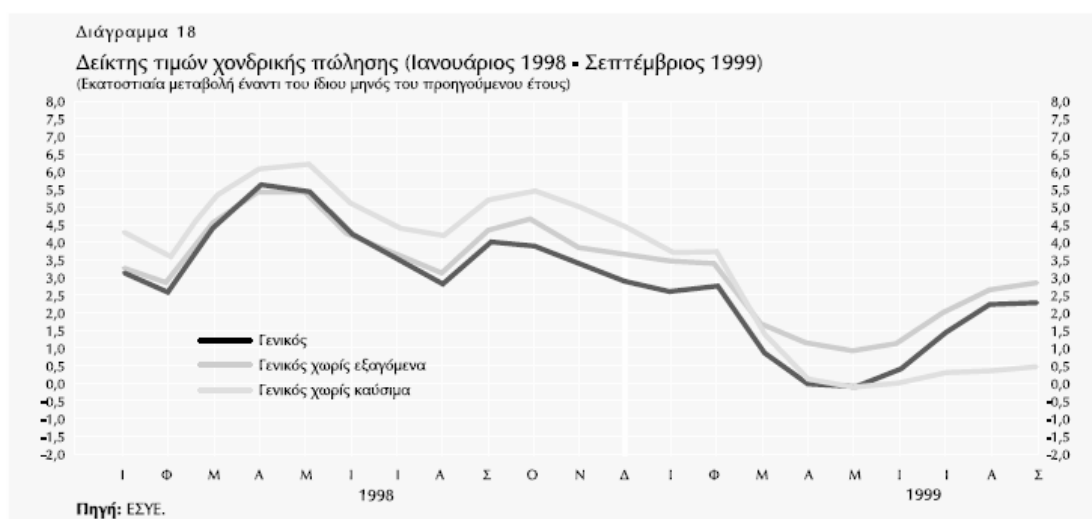
Η υποχώρηση του πυρήνα του πληθωρισμού το 1999 οφείλεται στη νομισματική και οικονομική πολιτική που ασκήθηκε, τις ευνοϊκές στην αγορά εργασίας και στην επίδραση ειδικών και εξωγενών παραγόντων. Στη διάρκεια του 1999 η δραχμή παρέμεινε σταθερή έναντι του ευρώ και τα ονομαστικά επιτόκια διατηρήθηκαν αμετάβλητα από τα μέσα Φεβρουαρίου έως και τα μέσα Οκτωβρίου. Μάλιστα, η δραχμή ανατιμήθηκε σε πραγματικούς όρους, ενώ η σταθερότητα των ονομαστικών επιτοκίων, σε συνδυασμό με την υποχώρηση του πληθωρισμού, οδήγησε σε σημαντική αύξηση των πραγματικών επιτοκίων. Έτσι, ενισχύθηκε ο αντιπληθωριστικός χαρακτήρας

⁴⁸ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1999, σελ. 24, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2000.

⁴⁹ Η τιμή αναφοράς του σχετικού κριτηρίου σύγκλισης ήταν 2,1% το Δεκέμβριο του 1999 και 2,4% το Μάρτιο του 2000.

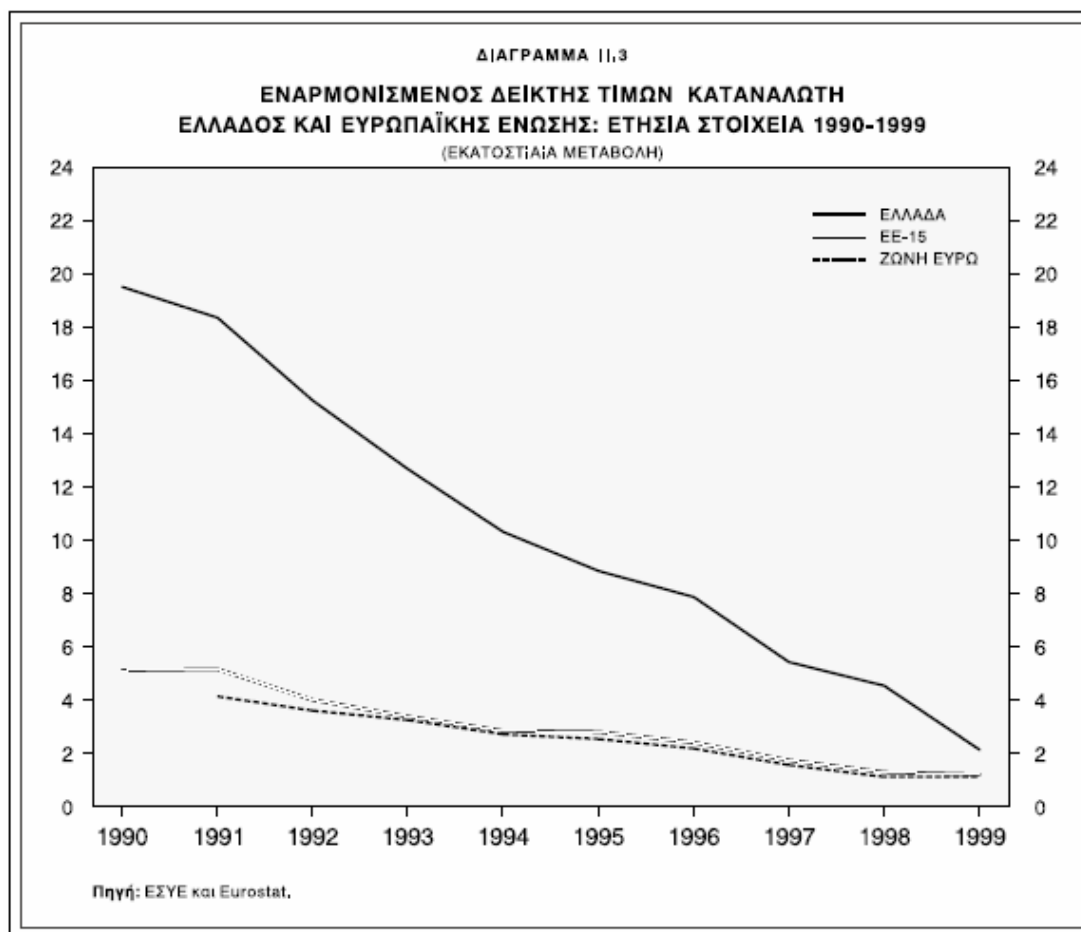
της νομισματικής πολιτικής. Η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας (σχεδόν κατά μιάμιση εκατοστιαία μονάδα στο 2,7% το 1999) συνέβαλε σημαντικά στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ευνοϊκή επίδραση άσκησε και η μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστού του ΑΕΠ στο 1,6% από 2,5% το 1998. Επίσης, τα μέτρα μείωσης των έμμεσων φόρων που έλαβε η Κυβέρνηση επηρέασαν την εξέλιξη του πληθωρισμού. Εκτός από την άνοδο της διεθνούς τιμής των καυσίμων, η υποχώρηση της ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου και του γιεν επηρέασε τον εγχώριο πληθωρισμό, ενώ μικρή αλλά ευνοϊκή επίδραση άσκησαν οι τιμές των νωπών οπωροκηπευτικών.

Η αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων στην Ελλάδα επιβεβαιώνεται από όλους τους διαθέσιμους δείκτες. Πράγματι, ο “πυρήνας” του πληθωρισμού υποχώρησε από 4,9% το Δεκέμβριο του 1998 στο 2,6% τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, στο 2,3% το Σεπτέμβριο και στο 1,9% τον Οκτώβριο. Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής του Δείκτη Τιμών Χονδρικής (ΔΤΧ) της ΕΣΥΕ υποχώρησε από 3,0% το Δεκέμβριο του 1998 στο 2,3% το Σεπτέμβριο, ενώ ο αντίστοιχος ρυθμός του ΔΤΧ χωρίς εξαγόμενα προϊόντα υποχώρησε από 3,6% στο 2,9%. Πολύ μεγαλύτερη ήταν η επιβράδυνση του ΔΤΧ χωρίς καύσιμα (από 4,5% σε 0,5% αντίστοιχα- Διάγραμμα 18).

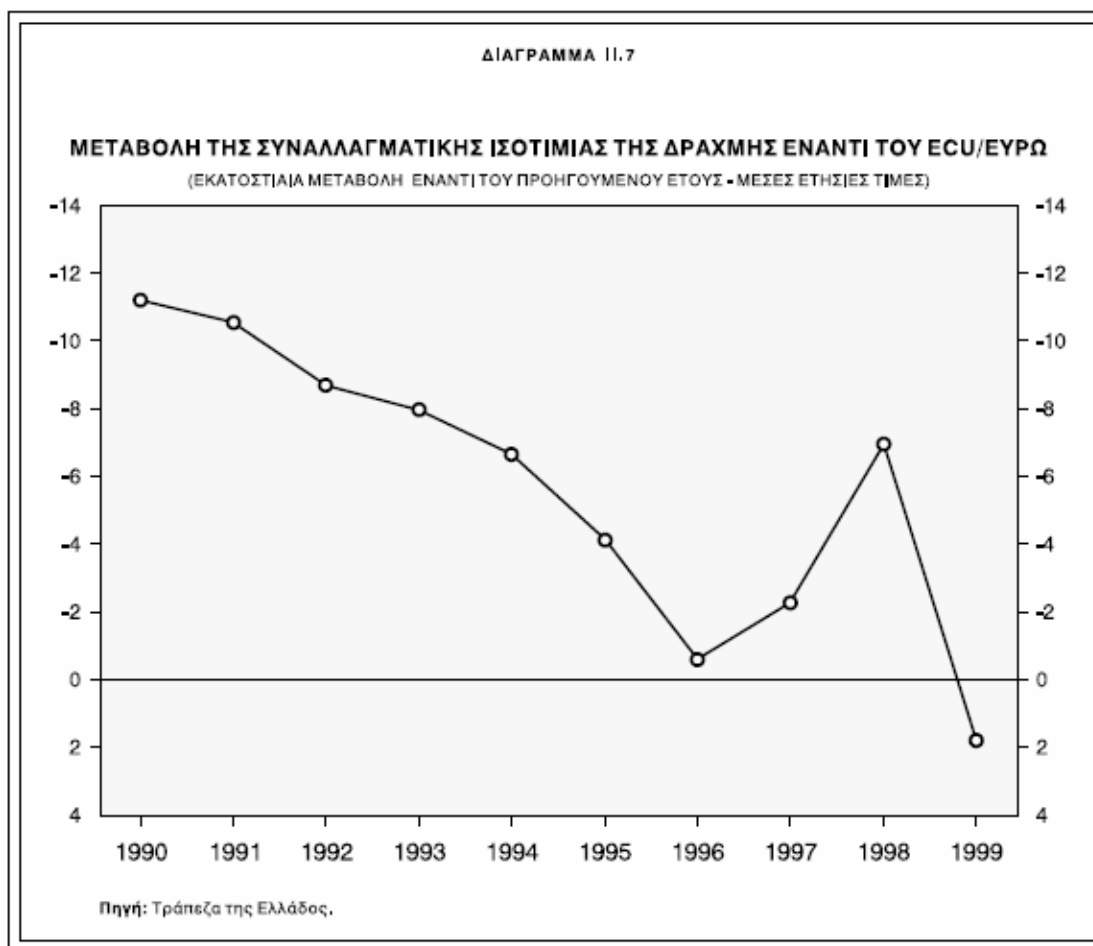
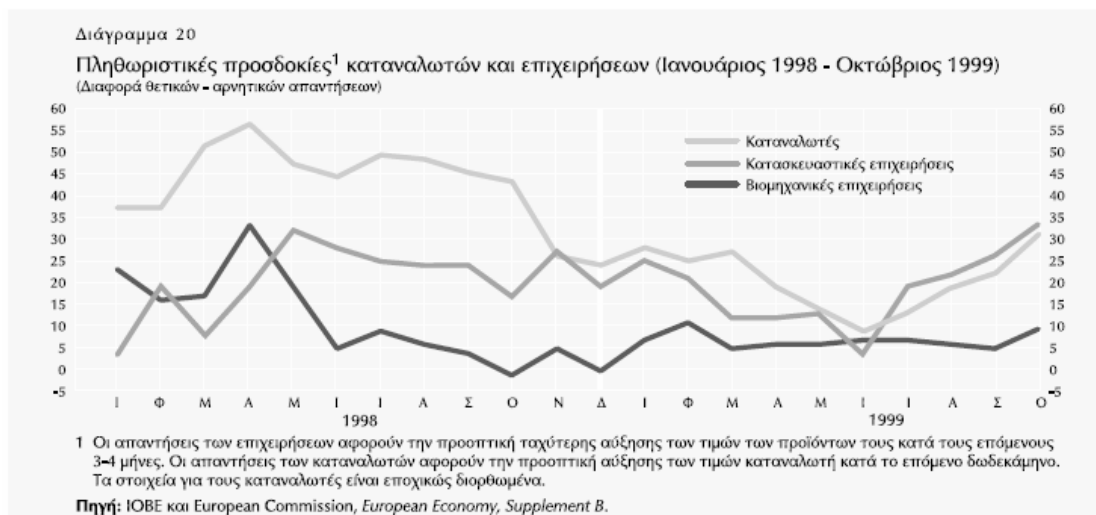
Η νομισματική σταθερότητα που επιτεύχθηκε αυτή τη χρονιά ήταν το επιστέγασμα μιας διαδικασίας αποκλιμάκωσης των πληθωριστικών πιέσεων στην οικονομία, η οποία ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990

και επιταχύνθηκε την πενταετία 1994 - 1999. Από το 1974 έως το 1990, ο πληθωρισμός κυμαινόταν μεταξύ 12% και 25%⁵⁰. Στην περίοδο από το 1990 έως το 1999, η οποία χαρακτηρίζεται ως δεκαετία της σύγκλισης προς τη σταθερότητα, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού ήταν σταθερή. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΔΤΚ, ο οποίος είχε επιταχυνθεί στο 20,4% το 1990, υποχώρησε σε 10,9% το 1994 και 2,6% το 1999.

Η αντιπληθωριστική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής ενισχύθηκε σταδιακά, βασιζόμενη περισσότερο στη σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής ως ενδιάμεσο στόχο της πολιτικής και ως μέσο περιορισμού των πληθωριστικών πιέσεων και άμβλυνσης των πληθωριστικών προσδοκιών.

⁵⁰ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1999, σελ. 27, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2000.

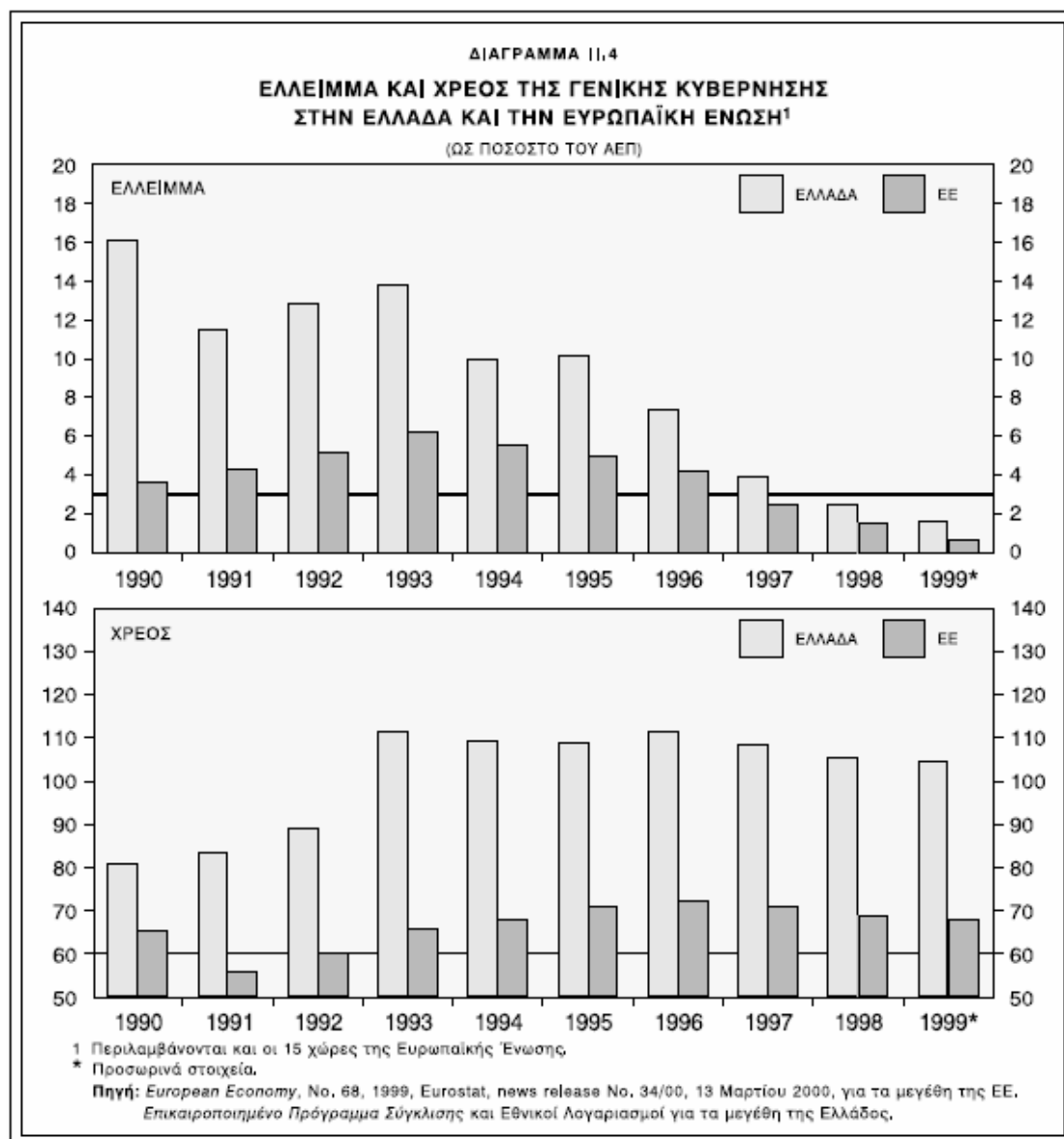

Σημαντικός παράγοντας επιβράδυνσης του πληθωρισμού παραμένει το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας εκτιμάται ότι

υποχωρεί στο 2,5% από 3,9% το 1998, δηλαδή σε επίπεδο συνεπές με την επιδιωκόμενη και αναμενόμενη αύξηση του πληθωρισμού.

Η δημοσιονομική πολιτική συνέβαλε στην επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της συνολικής ζήτησης και των τιμών με τη σχεδόν σταθερή μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων.

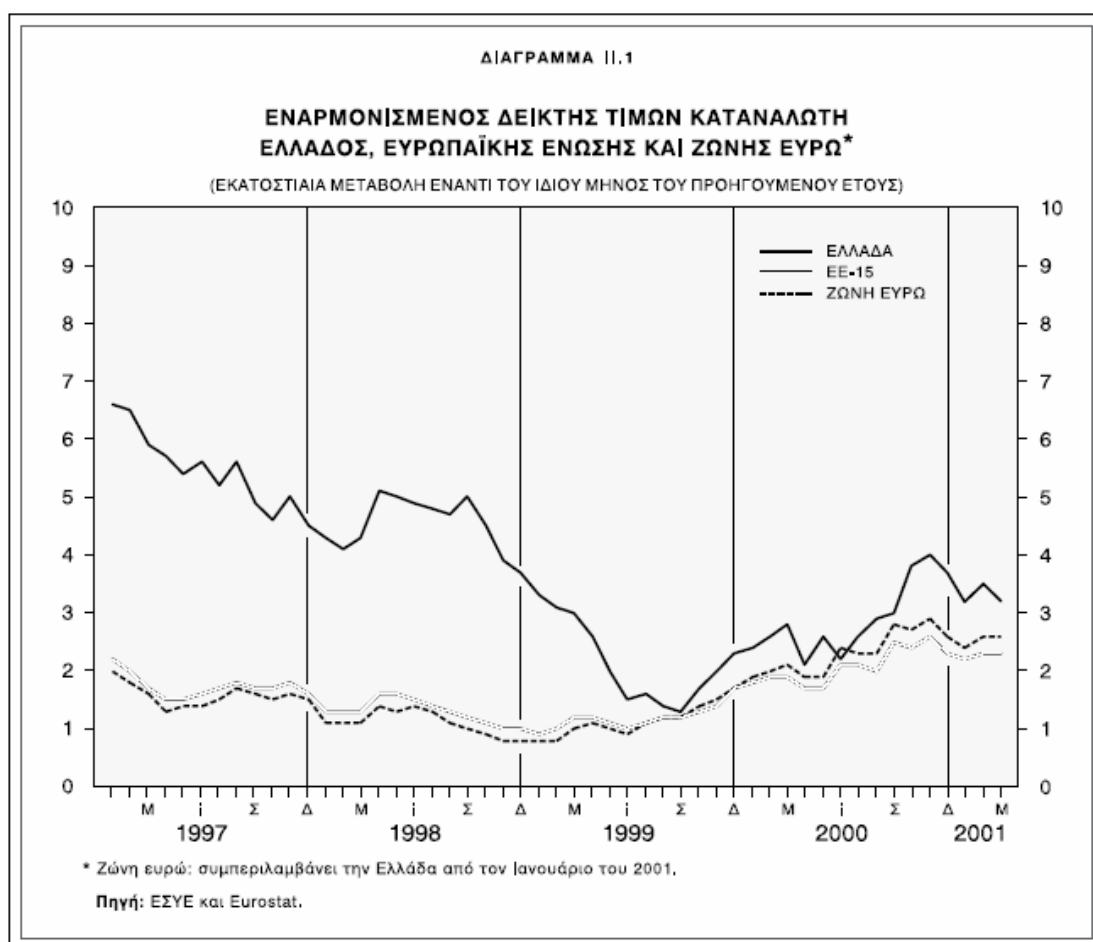
Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα ήταν αισθητά ταχύτερη, εάν δε σημειωνόταν μεγάλη άνοδος των τιμών του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά μετά το Φεβρουάριο, η οποία επηρέασε αυξητικά τις τιμές των καυσίμων και στην εγχώρια αγορά. Η εξωγενής πληθωριστική επίπτωση της ανόδου των τιμών των καυσίμων αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από την ευνοϊκή (μέχρι τον Αύγουστο) εξέλιξη των τιμών των νωπών οπωροκηπευτικών. Επιπλέον, από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1999 μέχρι τον Ιανουάριο του 2000 θα εξαλειφόταν σταδιακά η ευνοϊκή επίδραση την οποία ασκούν στο δωδεκάμηνο ρυθμό μεταβολής του ΔΤΚ τα μέτρα μείωσης της έμμεσης φορολογίας που είχε αποφασίσει η κυβέρνηση. Για τους λόγους αυτούς αποφασίστηκε η ενίσχυση του μείγματος της οικονομικής πολιτικής με τη λήψη ειδικών μέτρων (μείωση ειδικού φόρου κατανάλωσης της βενζίνης, μείωση των “τελών ταξινόμησης” των επιβατικών Ι.Χ. αυτοκινήτων κατά τρόπο που συνεπάγεται μείωση της λιανικής τιμής κατά 10% περίπου, μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης του πετρελαίου θέρμανσης), ώστε να επιτευχθεί ο στόχος για τον πληθωρισμό. Η αντιπληθωριστική συμβολή όλων των ειδικών μέτρων φτάνει τη 1,1 εκατοστιαία μονάδα και αντισταθμίζει μόνο εν μέρει την πληθωριστική επίπτωση της ανόδου της τιμής του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά (περίπου +1,2 εκατοστιαία μονάδα) και της εξάλειψης των αντιπληθωριστικών επιπτώσεων των ειδικών μέτρων του 1998 (+0,7 της εκατοστιαίας μονάδας). Με τη μείωση του πληθωρισμού που επιτυγχάνεται χάρη σε αυτά τα μέτρα, αφενός αμβλύνονται οι πληθωριστικές προσδοκίες των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών και αφετέρου επηρεάζεται ευνοϊκά η εξέλιξη του κόστους εργασίας κατά το επόμενο έτος.

Η βαθμιαία υποχώρηση του πληθωρισμού στη δεκαετία του 1990 συνοδεύτηκε από ουσιαστική και μονιμότερη επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας κατά τα τελευταία έτη. Μολονότι στη διάρκεια της δεκαετίας το μείγμα της οικονομικής πολιτικής συνολικά βελτιώθηκε, η βελτίωση δεν ήταν συνεχής και σταθερή, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί δυσμενώς η ταχύτητα αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού. Μετά την υποτίμηση της δραχμής το Μάρτιο του 1998, οι τιμές αυξήθηκαν περισσότερο από ότι θα αναμενόταν λόγω της ανόδου του δραχμικού κόστους των εισαγόμενων εισροών, με αποτέλεσμα να καθυστερήσει η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

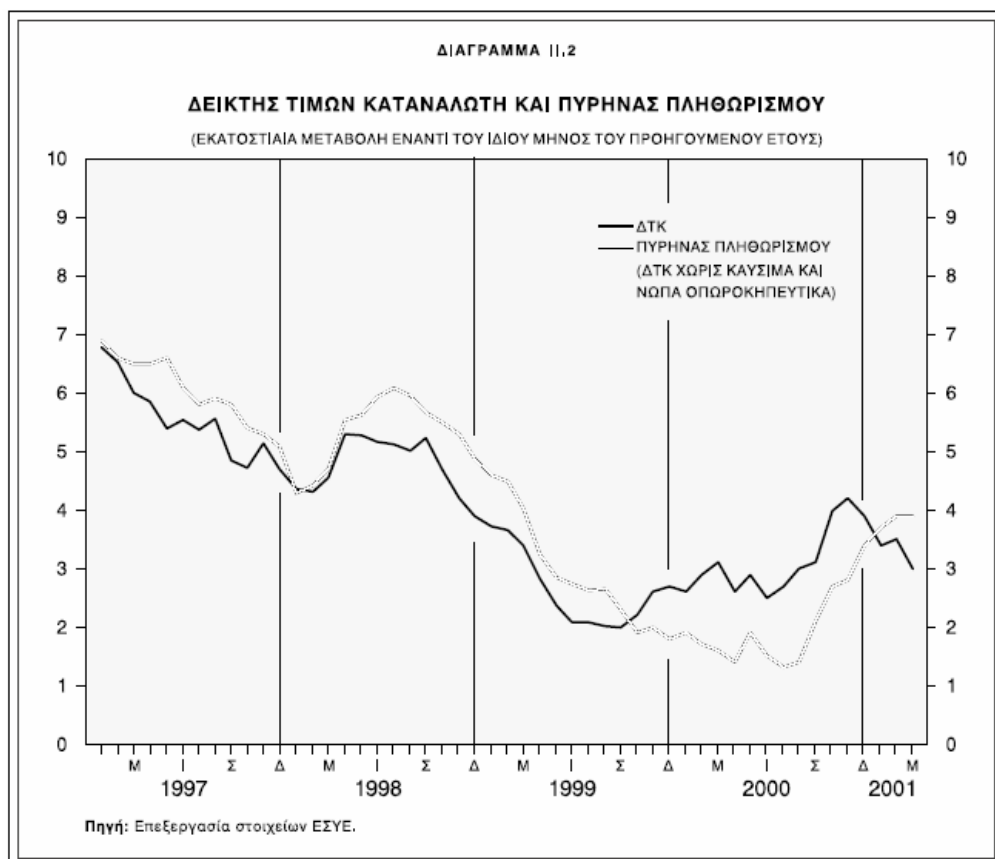
2.11 Έτος 2000

Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, στην Ελλάδα έως τα μέσα του 2000 διατηρήθηκε υψηλός βαθμός σταθερότητας των τιμών, με βάση το μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του ΕνΔΤΚ. Η διαμόρφωση του ρυθμού αυτού σε 2% το Μάρτιο του 2000 επέτρεψε την ικανοποίηση του κριτηρίου σύγκλισης για τον πληθωρισμό. Λόγω όμως των συνεχιζόμενων πληθωριστικών πιέσεων από την αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και την ανατίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ, ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού επιταχύνθηκε σε 2,9% το 2000, ενώ ο ετήσιος ρυθμός ανόδου έφτασε το 3,7% το Δεκέμβριο. Με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού κυμάνθηκε μεταξύ 2,5% και 3,1% το πρώτο εξάμηνο, στη συνέχεια επιταχύνθηκε και έφτασε το 4,2% το Νοέμβριο, ενώ το Δεκέμβριο υποχώρησε ελαφρά σε 3,9%⁵¹.

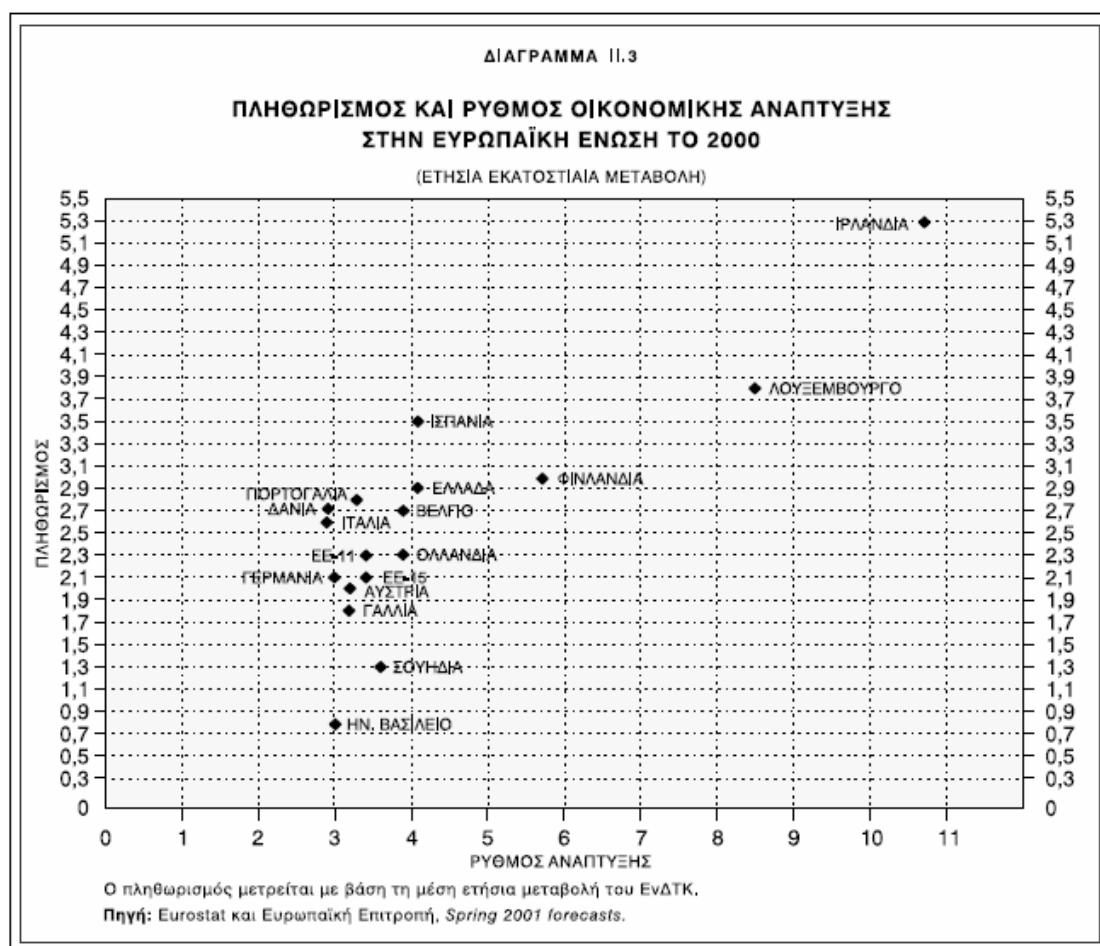
⁵¹ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2000, σελ. 23, Τράπεζα της Ελλάδος, 2001.

Ο πυρήνας του πληθωρισμού είχε αρχικά πτωτική τάση και διατηρήθηκε μέχρι και τον Αύγουστο του 2000 κάτω από το 2%. Από το Σεπτέμβριο όμως άρχισε να αυξάνεται και τελικά έφτασε στο 3,4 το Δεκέμβριο. Στην αρχική συγκράτηση του πυρήνα του πληθωρισμού σε χαμηλό επίπεδο συνέβαλαν κυρίως η ασκούμενη αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική, η μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και ο εντονότερος ανταγωνισμός στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Η άνοδος του πυρήνα του πληθωρισμού από το Σεπτέμβριο οφείλεται στην εξάλειψη της ευνοϊκής επίδρασης που άσκησε στις τιμές η μείωση ορισμένων έμμεσων φόρων το 1999, αλλά και στην έμμεση επίδραση της αύξησης της τιμής των καυσίμων και των τιμών των εισαγόμενων πρώτων υλών στις τιμές των εγχώριων αγαθών και υπηρεσιών. Άμεση επίδραση στις τιμές των εισαγόμενων καταναλωτικών αγαθών είχε και η ανατίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ. Πάντως το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού υποχώρησε στο 2% το 2000, από 2,9% το 1999.

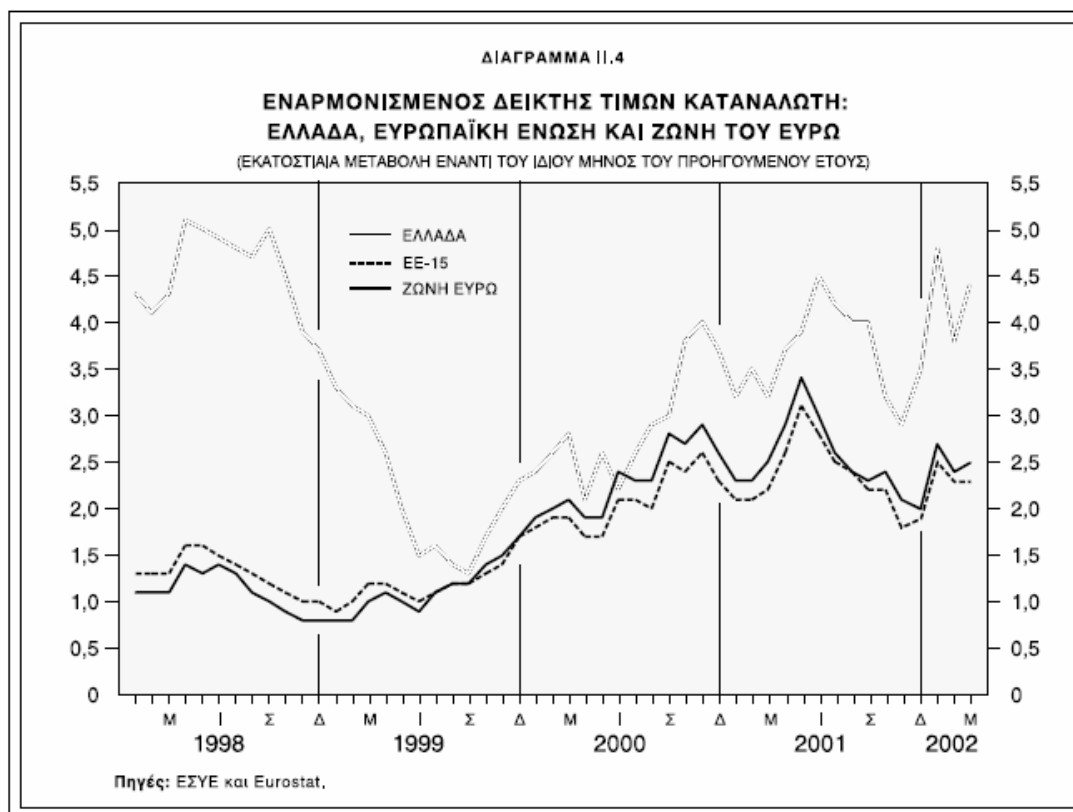
Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος υποχώρησε το 2000 ελαφρά στο σύνολο της οικονομίας σε 2,6% από 2,8% το 1999, ωστόσο στην Ελλάδα παραμένει σημαντικά υψηλότερος από ότι στη ζώνη του ευρώ, όπου το 2000 αυξήθηκε κατά 0,9% έναντι 1,3% το 1999.

Επιτάχυνση του πληθωρισμού παρατηρήθηκε το 2000 και σε όλες σχεδόν τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τις καλύτερες επιδόσεις ως προς τη σταθερότητα των τιμών είχαν στη μεν Ευρωπαϊκή Ένωση το Ηνωμένο Βασίλειο (0,8%) και η Σουηδία (1,3%), στη δε ζώνη του ευρώ η Γαλλία (1,8%), η Αυστρία (2,0%) και η Γερμανία (2,1%). Αντίθετα, οι χώρες με τον υψηλότερο πληθωρισμό ήταν η Ιρλανδία (5,3%), το Λουξεμβούργο (3,8%) και η Ισπανία (3,5%).

2.12 Έτος 2001

Το 2001, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ο πληθωρισμός ακολούθησε στην Ελλάδα γενικά την ίδια πορεία με τον πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο, αν και διαμορφώθηκε σε υψηλότερα επίπεδα από ό,τι ο τελευταίος. Με βάση τον ΕνΔΤΚ επιταχύνθηκε από 3,7% το Δεκέμβριο του 2000 σε 4,5% τον Ιούνιο του 2001, αλλά στη συνέχεια παρουσίασε σταθερή υποχώρηση μέχρι και τον Νοέμβριο (2,9%), ενώ το Δεκέμβριο αυξήθηκε για συγκυριακούς λόγους στο 3,5%⁵².

Η διαφορά πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του ευρώ ήταν ίση με 1,2 εκατοστιαία μονάδα κατά μέσο όρο στη διάρκεια του έτους. Με βάση τον ΔΤΚ ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2001 στο 3,4% από 3,2% το 2000. Ο πυρήνας του πληθωρισμού άρχισε να επιβραδύνεται μετά τον Ιούλιο (4,1%) και διαμορφώθηκε το Δεκέμβριο στο 3,3%. Το μέσο ετήσιο

⁵² Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2001, σελ. 31, Τράπεζα της Ελλάδος, 2002.

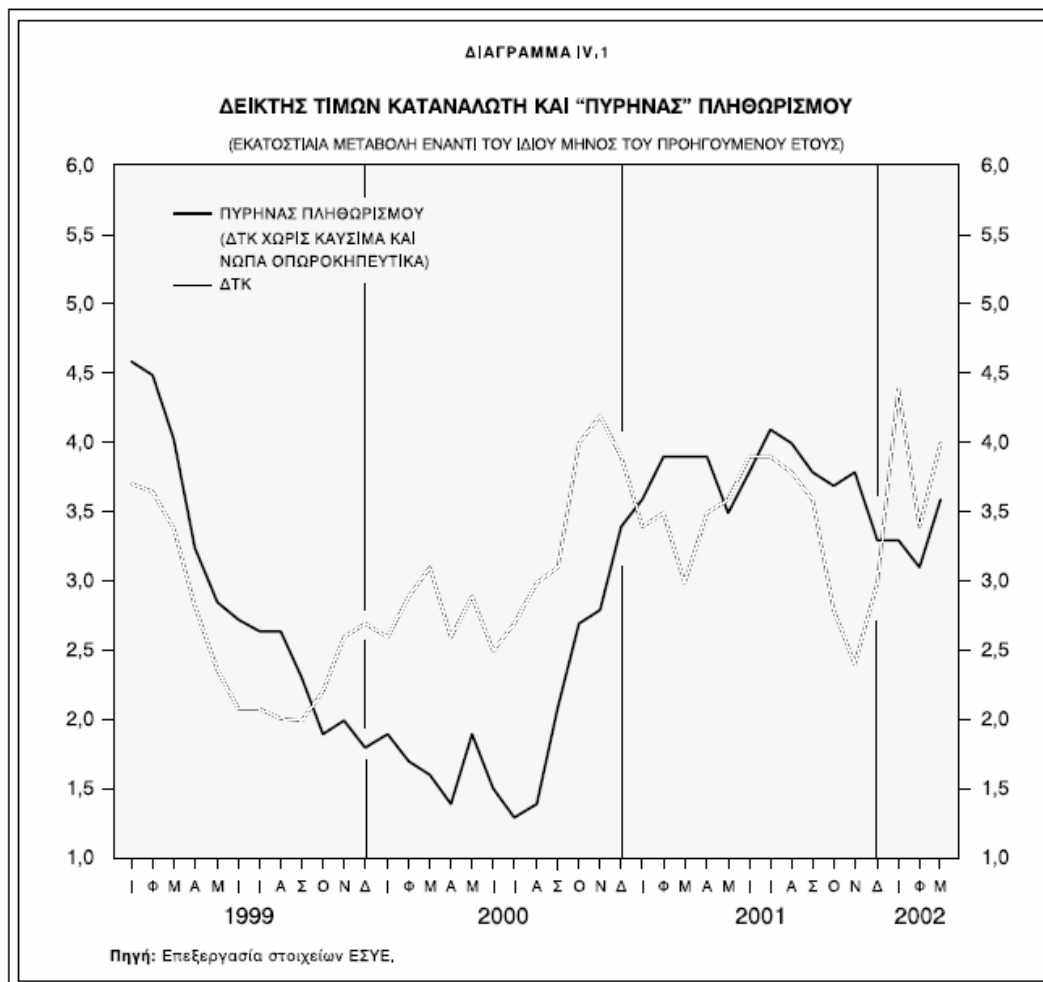
επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού (ΔΤΚ χωρίς καύσιμα και νωπά οπωροκηπευτικά) σχεδόν διπλασιάστηκε και διαμορφώθηκε στο 3,8%, έναντι 2,0% το 2000.

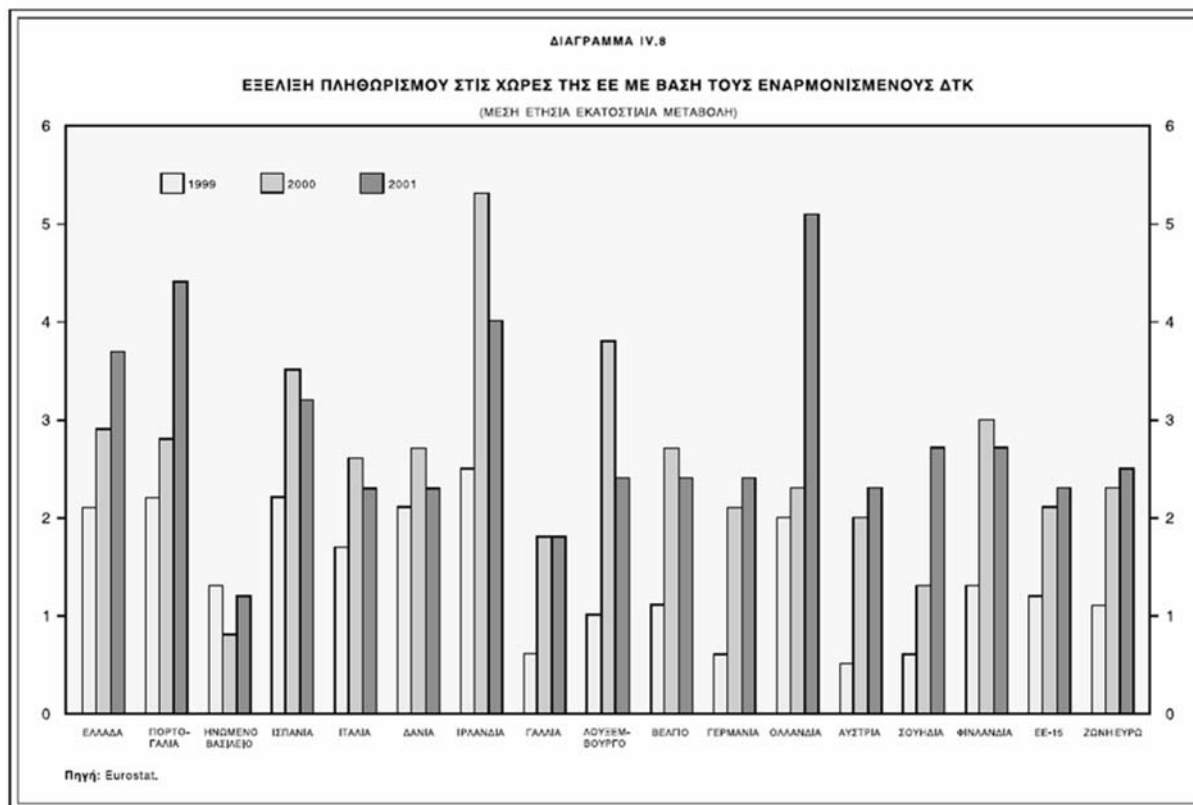

Η διατήρηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα σε σχετικά υψηλό επίπεδο το 2001 οφείλεται κυρίως στις έμμεσες και με χρονική υστέρηση επιπτώσεις που είχαν στις τιμές των αγαθών (εκτός καυσίμων) και των υπηρεσιών η άνοδος των διεθνών τιμών των καυσίμων και η ταυτόχρονη υποχώρηση της ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου και της ισοτιμίας της δραχμής έναντι του ευρώ στη διάρκεια του 2000. Το 2001 σχεδόν εξαλείφθηκε η προς τα πάνω απόκλιση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα από εκείνον στη ζώνη του ευρώ.

Η μείωση των επιτοκίων λόγω της μετάβασης στην ενιαία νομισματική πολιτική είχε ευδιάκριτη επεκτατική επίδραση στη ζήτηση, η οποία όμως δεν είχε ως τελικό αποτέλεσμα την αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων, αφενός επειδή σημαντικό μέρος της διοχετεύθηκε σε εισαγόμενα προϊόντα και αφετέρου επειδή ο εντεινόμενος ανταγωνισμός τιμών από την πλευρά των εισαγωγών συγκράτησε τα περιθώρια κέρδους και την άνοδο των τιμών των εγχώριων προϊόντων.

Με βάση τον εθνικό ΔΤΚ, ο πληθωρισμός έφτασε στο υψηλότερο επίπεδο τον Ιούνιο και τον Ιούλιο, αλλά δεν υπερέβη το επίπεδο του Δεκεμβρίου του 2000 (3,9%). Στη συνέχεια υποχώρησε στο 2,4% μέχρι και το Νοέμβριο, ενώ το Δεκέμβριο αυξήθηκε και πάλι (3,0%), εξαιτίας της ανόδου των τιμών των νωπών οπωροκηπευτικών, λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών. Ο πυρήνας του πληθωρισμού έφτασε στο μέγιστο επίπεδο του τον Ιούλιο (4,1%) αλλά στη συνέχεια υποχώρησε και διαμορφώθηκε στο 3,3% το Δεκέμβριο. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του εθνικού ΔΤΚ ήταν 3,4% το 2001, έναντι 3,2% το 2000. Το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού διαμορφώθηκε στο 3,8%, έναντι 2,0% το 2000.

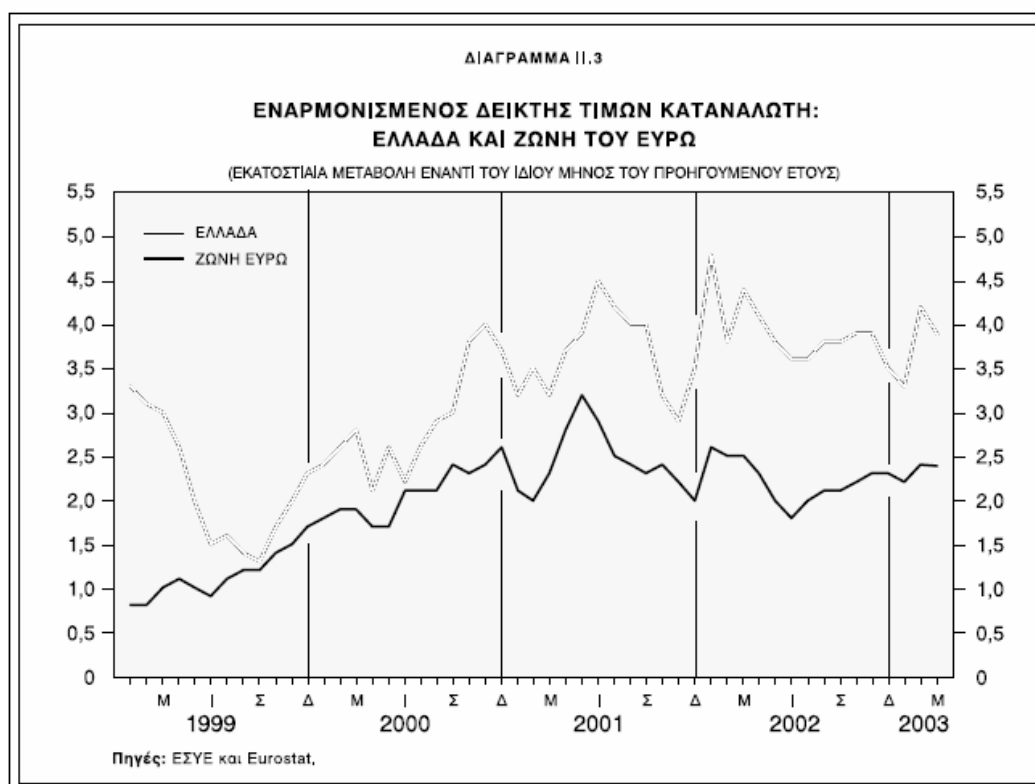

2.13 Έτος 2002

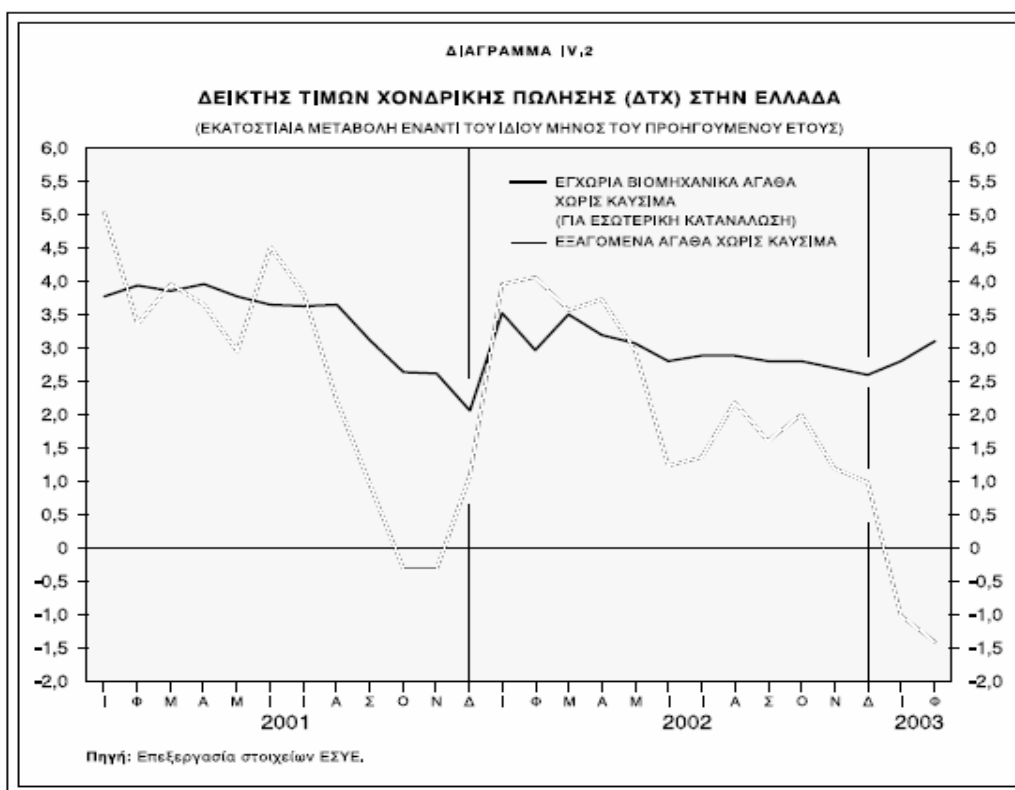
Η Έκθεση του Διοικητή αναφέρει ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού βάσει του ΔΤΚ για ολόκληρο το 2002 διαμορφώθηκε σε 3,6% έναντι 3,4% το 2001⁵³. Όμως, ο πληθωρισμός παρέμεινε για τρίτο κατά σειρά έτος σημαντικά υψηλότερος από το επίπεδο που κρίνεται συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών. Επίσης η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα, με βάση τον ΕνΔΤΚ, από το μέσο ετήσιο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκε σε 1,7 εκατοστιαία μονάδα, από 1,3 εκατοστιαία μονάδα το 2001 και 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας το 2000.

⁵³ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002, σελ.32, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2003.

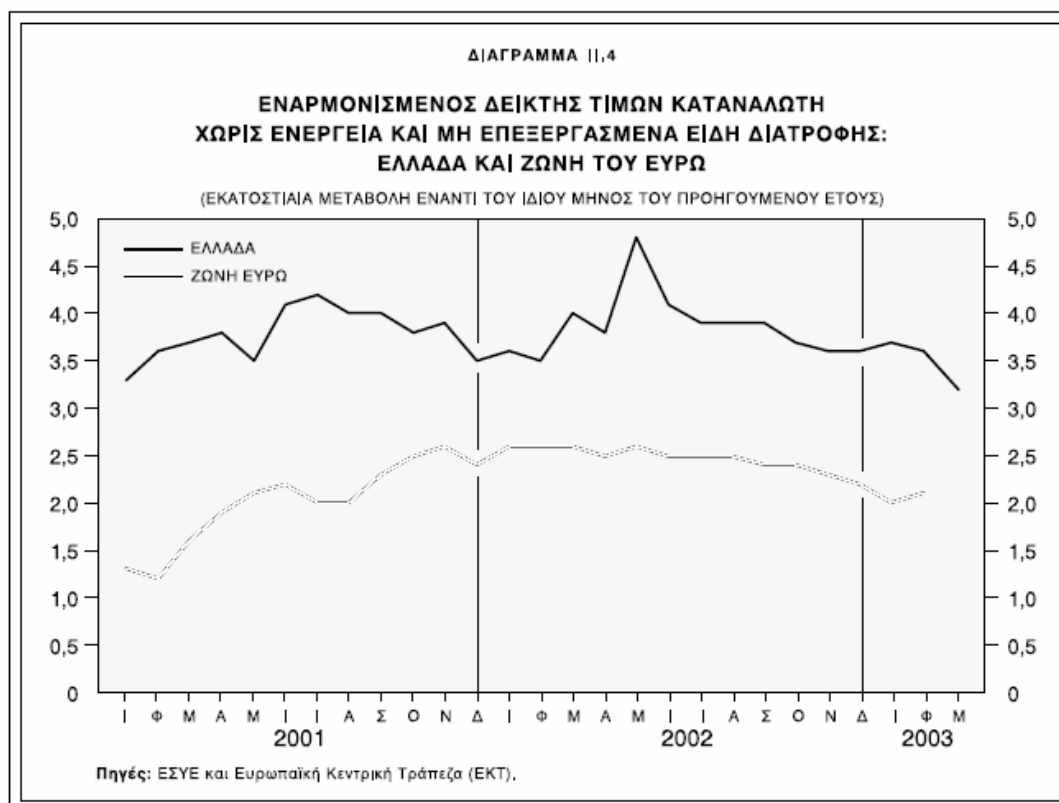
Η διεύρυνση της απόκλισης το 2002 με βάση το γενικό ΕνΔΤΚ οφείλεται στη μεγαλύτερη ευαισθησία της ελληνικής οικονομίας στην άνοδο της τιμής του πετρελαίου, στο μεγαλύτερο-σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ- μέγεθος των επιπτώσεων που είχε η κακοκαιρία της περιόδου Δεκεμβρίου 2001-Ιανουαρίου 2002 στις τιμές των νωπών οπωροκηπευτικών, καθώς και στην ελαφρώς μεγαλύτερη απ' ό,τι στη ζώνη του ευρώ επίπτωση των στρογγυλοποιήσεων τιμών ή των ανατιμήσεων που έγιναν με αφορμή ή πρόσχημα την κυκλοφορία του ευρώ.

Ο πυρήνας του πληθωρισμού έμεινε ουσιαστικά αμετάβλητος το 2002 και η απόκλιση του από το αντίστοιχο μέγεθος της ζώνης του ευρώ περιορίστηκε σε 1,4 εκατοστιαία μονάδα από 1,8 εκατοστιαία μονάδα το 2001. Αν ο πυρήνας μετρηθεί με βάση τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του ΔΤΚ χωρίς καύσιμα και νωπά οπωροκηπευτικά, το μέσο ετήσιο επίπεδο του υποχώρησε ελαφρά σε 3,6% το 2002 από 3,8% το 2001, αλλά παραμένει υψηλό σε σχέση με το επίπεδο του 2000 (2,0%).

Η ελληνική οικονομία υστερεί έναντι άλλων ευρωπαϊκών οικονομιών όσον αφορά τις συνθήκες λειτουργίας των αγορών αγαθών και υπηρεσιών. Είναι εύλογο λοιπόν να έχει υψηλότερο πληθωρισμό από ό,τι οι πιο προηγμένες οικονομίες της ζώνης του ευρώ, ιδίως στον τομέα εκείνων των αγαθών και υπηρεσιών που δεν είναι διεθνώς εμπορεύσιμα.

Από την άποψη της ανταγωνιστικότητας, αυτό που έχει σημασία είναι να εξαλειφθεί η διαφορά πληθωρισμού όσον αφορά τα εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες. Γι' αυτό το λόγο, είναι αξιοσημείωτο ότι, με βάση τους εναρμονισμένους δείκτες, η θετική διαφορά μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του ευρώ ως προς το μέσο ετήσιο ρυθμό ανόδου των τιμών των βιομηχανικών αγαθών εκτός ενέργειας μειώθηκε αισθητά το 2002 σε 1,1 εκατοστιαία μονάδα από 2,0 εκατοστιαίες μονάδες το 2001. Αντίθετα, στον τομέα των υπηρεσιών η θετική διαφορά αυξήθηκε ελαφρά σε 1,4 εκατοστιαία μονάδα το 2002 από 1,2 εκατοστιαία μονάδα το 2001. Τέλος, στον τομέα των επεξεργασμένων ειδών διατροφής η θετική διαφορά πληθωρισμού αυξήθηκε ελαφρά σε 2,4 εκατοστιαίες μονάδες το 2002 από 2,3 εκατοστιαίες μονάδες το 2001.

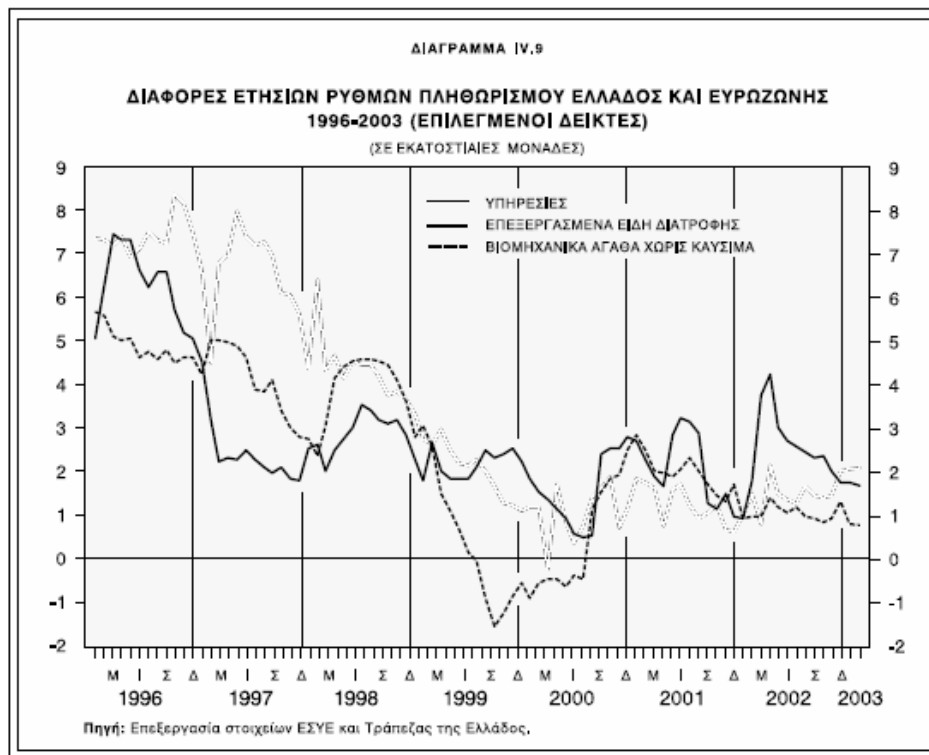
Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας ήταν το 2002 υψηλότερος από ό,τι το 2001, ενώ στον επιχειρηματικό τομέα επιβραδύνθηκε αισθητά. Στο σύνολο όμως της οικονομίας ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος παρέμεινε, πρώτον, υψηλότερος από το ανώτατο επίπεδο που κρίνεται συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών (δηλαδή με ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού κάτω από 2%) και, δεύτερον, υψηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό στη ζώνη του ευρώ.

Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο για τους εξής λόγους⁵⁴:

- Οι τιμές των καυσίμων στην παγκόσμια αγορά αυξήθηκαν στη διάρκεια του 2002.
- Λόγω της κακοκαιρίας, οι τιμές των νωπών οπωροκηπευτικών ήταν πολύ υψηλές το Δεκέμβριο του 2001 και τον Ιανουάριο του 2002, και έτσι ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου τους έφτασε στο 13,8% το 2002 έναντι 9,2% το 2001.

⁵⁴ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002, σελ. 148, Τράπεζα της Ελλάδος, 2003.

- Η εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ οδήγησε σε στρογγυλοποιήσεις προς τα πάνω κατά την τιμολόγηση ορισμένων καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών σε ευρώ, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις αποτέλεσαν πρόσχημα για αυξήσεις που δεν ήταν δικαιολογημένες με βάση την άνοδο του κόστους.
- Η υστέρηση της Ελλάδος έναντι της ζώνης του ευρώ ως συνόλου όσον αφορά την απελευθέρωση ορισμένων αγορών, αλλά και την ενίσχυση του ανταγωνισμού σε εκείνες που χαρακτηρίζονται από ολιγοπωλιακή διάρθρωση ή/και μη αποτελεσματική λειτουργία, συντηρεί τον υψηλότερο ελληνικό πληθωρισμό.

2.14 Έτος 2003

Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος αναφέρει ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού στην Ελλάδα υποχώρησε στο 3,4% το 2003 (από 3,9% το 2002) βάσει του ΕνΔΤΚ. Το πρώτο τρίμηνο του 2003 ο

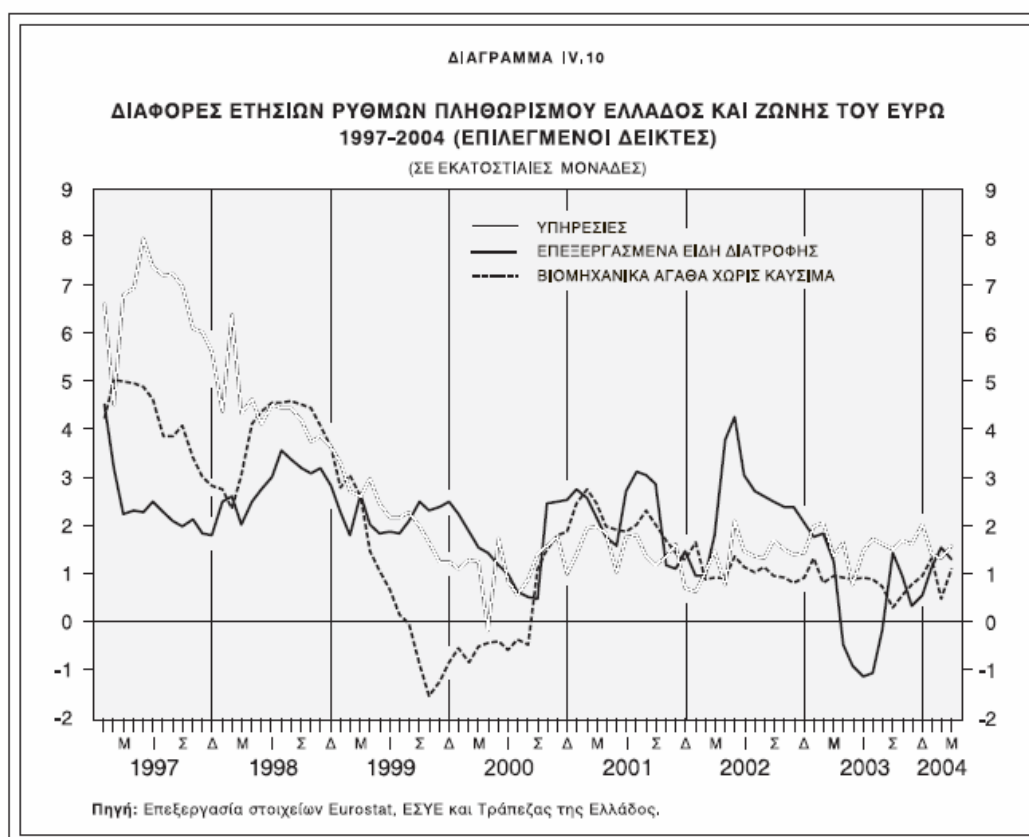
πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ υποχώρησε περαιτέρω στο 2,9%. Η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από το μέσο ετήσιο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ μειώθηκε σε 1,3 εκατοστιαία μονάδα το 2003, από 1,6 εκατοστιαία μονάδα το 2002⁵⁵. Η απόκλιση ήταν ίση με 1,4 εκατοστιαία μονάδα κατά μέσο όρο στην τριετία 2001-2003. Το πρώτο τρίμηνο του 2003 η απόκλιση διαμορφώθηκε σε 1,1 εκατοστιαία μονάδα. Η απόκλιση του πυρήνα του πληθωρισμού από το αντίστοιχο μέγεθος στη ζώνη του ευρώ περιορίστηκε σε 1,1 εκατοστιαία μονάδα το 2003 από 1,4 εκατοστιαία μονάδα το 2002. το πρώτο τρίμηνο του 2003 όμως η απόκλιση του πυρήνα διαμορφώθηκε σε 1,3 εκατοστιαία μονάδα κατά μέσο όρο.

Η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από τον πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ συνδέεται τόσο με τη διαδικασία πραγματικής σύγκλισης της οικονομίας όσο και με το θετικό παραγωγικό κενό και τη διαφορετική φάση του οικονομικού κύκλου στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία σε σχέση με τη ζώνη του ευρώ. Συνδέεται επίσης με την υστέρηση της ελληνικής οικονομίας έναντι της ευρωπαϊκής όσον αφορά την αποτελεσματική λειτουργία των αγορών αγαθών και υπηρεσιών⁵⁶.

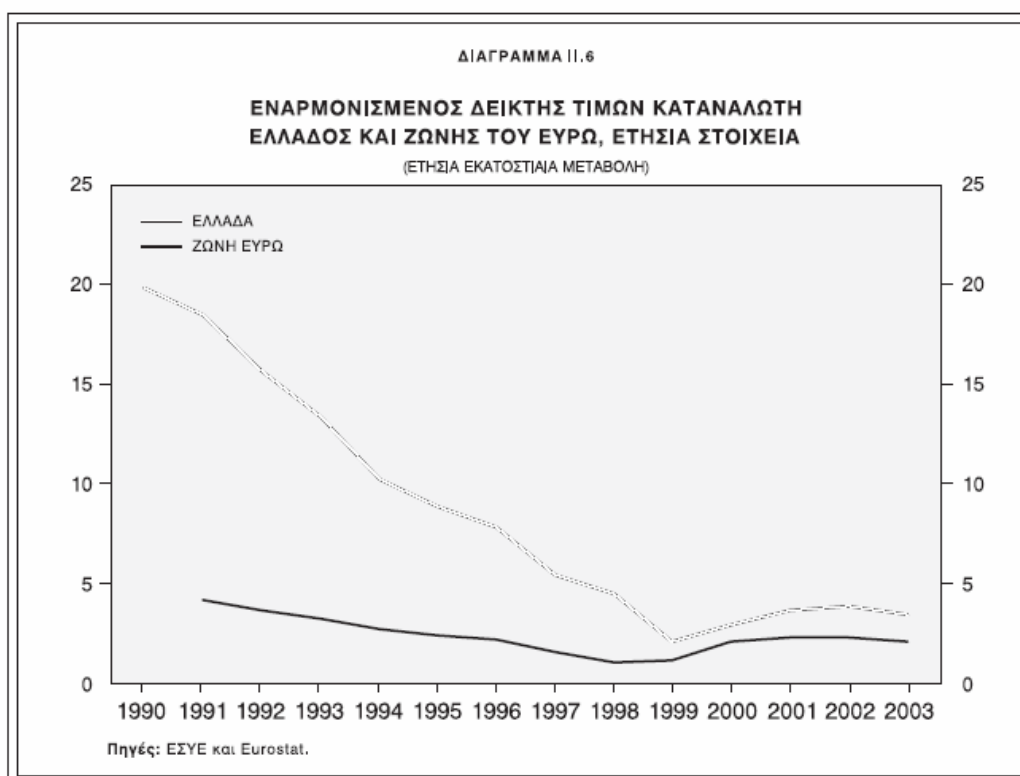
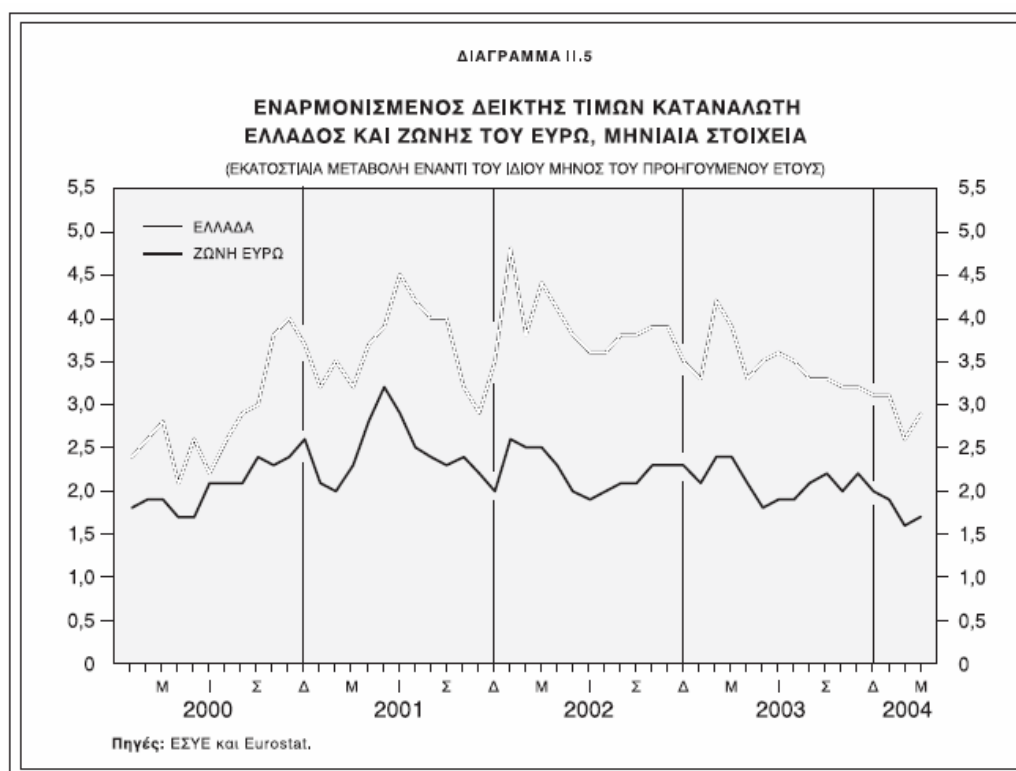
Η θετική διαφορά των ρυθμών ανόδου του ονομαστικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του ευρώ έχει αποτελέσει ιδιαίτερο παράγοντα απόκλισης του πληθωρισμού.

⁵⁵ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2003, σελ.34, Τράπεζα της Ελλάδος, 2004.

⁵⁶ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2003, σελ.160, Τράπεζα της Ελλάδος, 2004.

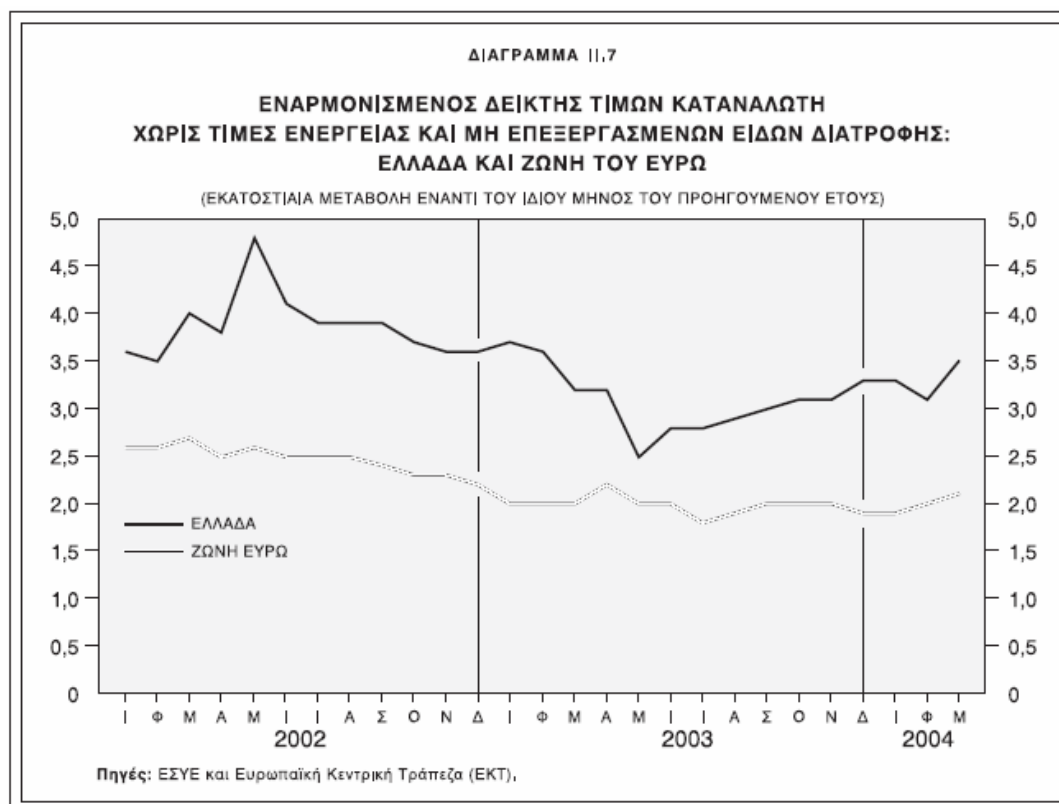
Σύμφωνα με μελέτη της ΕΚΤ για τις διαφορές πληθωρισμού μεταξύ των οικονομιών της ζώνης του ευρώ, η μέση διαφορά των ρυθμών ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδας προϊόντος μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του ευρώ ήταν αρνητική (-0,35 της εκατοστιαίας μονάδας) την τετραετία 1999-2002 και επομένως είχε αρνητική συμβολή στη διαφορά του πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδας και ζώνης του ευρώ, ενώ αντίθετα ήταν θετική η συμβολή του “ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος” και των έμμεσων φόρων. Όμως, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ και του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την Ελλάδα και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη ζώνη του ευρώ, η μέση διαφορά των ρυθμών ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος μεταξύ Ελλάδας και ζώνης του ευρώ ήταν τελικά θετική (+0,65 της εκατοστιαίας μονάδας) στην τετραετία 1999-2003, και σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδας ήταν +1,4 εκατοστιαία μονάδα.

Με βάση τον ΔΤΚ ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού διαμορφώθηκε στο 3,5% το 2003, δηλαδή σχεδόν όσο και το 2002 (3,6%),

ενώ το πρώτο τρίμηνο του 2003 ο ετήσιος ρυθμός υποχώρησε στο 2,7% κατά μέσο όρο, εξαιτίας της ευνοϊκής επίδρασης πρόσκαιρων παραγόντων.

Ο πυρήνας του πληθωρισμού (όπως μετρείται με τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής) υποχώρησε περισσότερο, στο 3,1% κατά μέσο όρο το 2003 από 3,9% το 2002. Ωστόσο, το πρώτο τρίμηνο του 2003 παρέμεινε υψηλός, στο 3,3% κατά μέσο όρο. Οι κύριοι λόγοι υποχώρησης του πυρήνα του πληθωρισμού ήταν η ανατίμηση του ευρώ, η οποία συγκράτησε τον εισαγόμενο πληθωρισμό, καθώς και η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας. Ωστόσο, παρά την επιβράδυνση αυτή, ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος παρέμεινε υψηλός (3,3% στο σύνολο της οικονομίας και 3,4% στον επιχειρηματικό τομέα), δηλαδή σε επίπεδο που δεν είναι συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών. Το γεγονός ότι η υποχώρηση του πυρήνα δεν ήταν μεγαλύτερη και ότι ο πληθωρισμός στην Ελλάδα παραμένει αρκετά υψηλός οφείλεται στην ύπαρξη συνθηκών υπερβάλλουσας ζήτησης σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, και στις μη ικανοποιητικές συνθήκες ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές που δε λειτουργούν αποτελεσματικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ IV.2
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ
(Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)*

	2002	2003	2003 Σεπτ.	2003 Οκτ.	2003 Νοέμ.	2003 Δεκ.	2004 Ιαν.	2004 Φεβρ.	2004 Μάρτ.
A. Ζώνη ευρώ									
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) και συνιστώσες του									
<i>Γενικός δείκτης</i>	2,3	2,1	2,2	2,0	2,2	2,0	1,9	1,6	1,7
<i>Αγαθά</i>	1,7	1,8	1,8	1,7	2,0	1,8	1,3	1,0	1,1
Είδη διατροφής	3,1	2,8	3,6	3,7	4,0	3,6	3,1	2,7	3,1
Επεξεργασμένα είδη διατροφής ¹	3,1	3,3	3,2	3,5	3,9	3,3	3,3	3,2	4,1
Μη επεξεργασμένα είδη διατροφής	3,1	2,2	4,2	3,9	4,0	3,2	2,9	1,9	1,7
Βιομηχανικά αγαθά	1,0	1,2	1,0	0,8	1,0	0,9	0,4	0,2	0,2
Βιομηχανικά αγαθά εκτός ενέργειας	1,5	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,8	0,8
Ενέργεια	-0,6	3,0	1,6	0,7	2,2	1,8	-0,4	-2,3	-2,0
<i>Υπηρεσίες</i>	3,1	2,5	2,5	2,5	2,4	2,3	2,5	2,6	2,5
Τιμές παραγωγού στη βιομηχανία	-0,1	1,6	1,1	0,9	1,4	1,0	0,3	0,0	...
Διενθείς τιμές εμπορευμάτων εκτός κινήσεων ²	-0,9	-4,5	-4,7	-3,7	0,2	-0,2	5,1	7,2	...
Τιμές πετρελαίου (ευρώ ανά βαρέλι) ³	26,5	25,1	23,9	24,7	24,6	24,0	24,2	24,1	26,7
B. Ελλάδα									
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) και συνιστώσες του									
<i>Γενικός δείκτης</i>	3,9	3,4	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	2,6	2,9
<i>Αγαθά</i>	3,6	3,0	2,8	2,5	2,9	2,3	2,5	1,8	2,2
Είδη διατροφής	6,1	4,8	5,6	4,4	4,1	3,9	4,3	4,7	4,1
Επεξεργασμένα είδη διατροφής ¹	5,5	3,6	4,6	4,5	4,3	4,4	4,5	4,7	5,4
Μη επεξεργασμένα είδη διατροφής	6,9	6,4	7,2	4,2	3,8	3,3	4,1	4,5	2,4
Βιομηχανικά αγαθά	1,8	1,9	1,1	1,4	2,1	1,4	1,3	0,0	1,0
Βιομηχανικά αγαθά εκτός ενέργειας	2,5	1,6	1,1	1,4	1,5	1,7	1,9	1,3	1,9
Ενέργεια	-0,3	3,7	1,3	1,4	5,2	-0,2	-1,4	-5,5	-2,9
<i>Υπηρεσίες</i>	4,5	4,1	4,0	4,1	4,0	4,3	3,9	3,9	4,1
Τιμές παραγωγού στη βιομηχανία	2,3	2,3	1,7	1,8	2,5	2,0	1,7	1,4	...

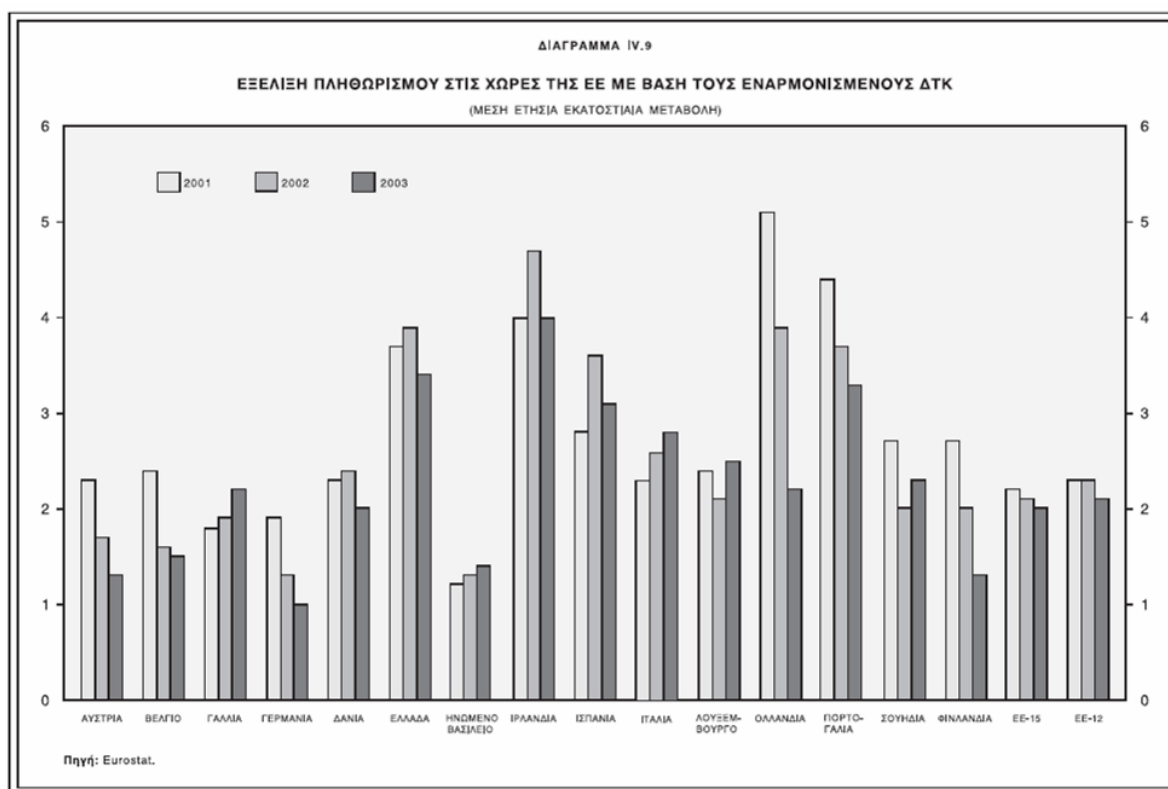
* Εκτός των τιμών του πετρελαίου (όπου αναγράφεται η τιμή σε ευρώ ανά βαρέλι).

1 Περιλαμβάνονται τα αλκοολούχα ποτά και ο καπνός.

2 Σε ευρώ.

3 Αγρό εμπορευματοεικό Brent (παράδοση μετά από ένα μήνα).

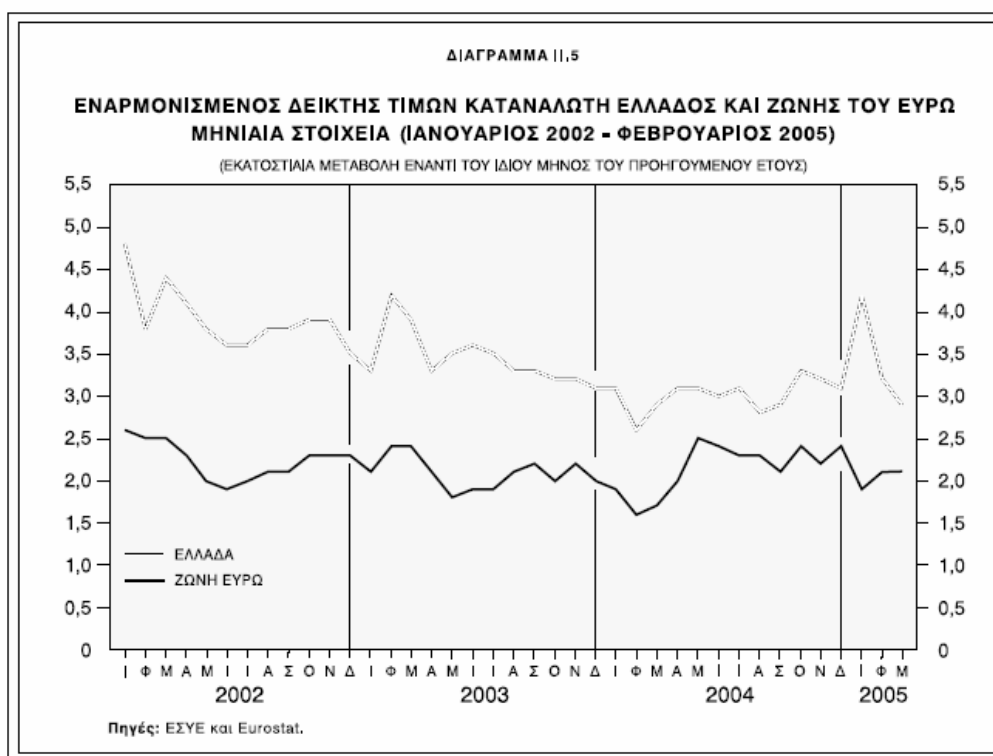
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΚΤ, Τρόπεις της Ελλάδας και ΕΣΥΕ.

2.15 Έτος 2004

Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΕνΔΤΚ, σύμφωνα πάντοτε με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2004, διαμορφώθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2004 στο ίδιο επίπεδο (3,2%) όπως και το τελευταίο τρίμηνο του 2003, αλλά κατά μέσο όρο το 2004 υποχώρησε στο 3,0% από 3,4% το 2003, κυρίως επειδή η μείωση των τιμών των νωπών οπωροκηπευτικών υπεραντιστάθμισε την ταχύτερη, σε σύγκριση με το 2003, άνοδο των τιμών των καυσίμων και την αύξηση του πυρήνα του πληθωρισμού⁵⁷.

⁵⁷ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, σελ. 38, Τράπεζα της Ελλάδος, 2005.

Πράγματι, ο πυρήνας του πληθωρισμού διαμορφώθηκε σε υψηλότερο επίπεδο από ό,τι το 2003, στο 3,4% κατά μέσο όρο έναντι 3,1% το 2003. Η δυσμενής εξέλιξη του πυρήνα του πληθωρισμού αντανακλά κυρίως την ταχύτερη από ό,τι το 2003 άνοδο του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας, σε συνδυασμό με τις πιέσεις που εξακολούθησαν να παρατηρούνται από την πλευρά της ζήτησης, καθώς και τις έμμεσες επιδράσεις της ανόδου της τιμής του πετρελαίου στις τιμές άλλων αγαθών και υπηρεσιών. Σε κάποιο βαθμό, οι πληθωριστικές επιδράσεις αμβλύνθηκαν λόγω της ανατίμησης του ευρώ, η οποία συγκράτησε τον εισαγόμενο πληθωρισμό.

Η αυξητική τάση του πυρήνα του πληθωρισμού, η σημαντική επιτάχυνση της ανόδου των τιμών χονδρικής πώλησης των εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων που προορίζονται για εσωτερική κατανάλωση, και η επιτάχυνση της ανόδου των τιμών στις οποίες οι εξαγωγείς προσφέρουν τα προϊόντα τους υποδηλώνουν ότι οι εγχώριες πληθωριστικές πιέσεις, σε συνδυασμό με το χαμηλότερο πληθωρισμό των εμπορικών μας εταίρων και την ανατίμηση του ευρώ, επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα των

ελληνικών προϊόντων ως προς τις τιμές, τόσο στην εσωτερική όσο και στις ξένες αγορές. Κατά την τετραετία 2001-2004 η διαφορά μεταξύ της σωρευτικής ανόδου των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών στην Ελλάδα και της ανόδου των αντίστοιχων τιμών στη ζώνη του ευρώ υπερβαίνει τις έξι εκατοστιαίες μονάδες. Η εξέλιξη αυτή υπογραμμίζει την αισθητή απώλεια ανταγωνιστικότητας ως προς τις τιμές έναντι των άλλων χωρών της ζώνης του ευρώ. Επιπλέον, η ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές έναντι τρίτων χωρών επηρεάζεται και από τη συνεχιζόμενη ανατίμηση του ευρώ.

Η απόκλιση του ελληνικού πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ από το μέσο ετήσιο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ (2,1%) μειώθηκε σε 0,9 της εκατοστιαίας μονάδας, κατά μέσο όρο, το 2004, από 1,3 εκατοστιαία μονάδα το 2003, 1,6 εκατοστιαία μονάδα το 2002 και 1,4 εκατοστιαία μονάδα το 2001. Η απόκλιση του πυρήνα του πληθωρισμού από το αντίστοιχο μέγεθος στη ζώνη του ευρώ (2,1%) αυξήθηκε σε 1,3 εκατοστιαία μονάδα, από 1,1 εκατοστιαία μονάδα το 2003. Το Δεκέμβριο του 2004 η απόκλιση του πυρήνα του πληθωρισμού ήταν 1,2 εκατοστιαία μονάδα (3,1% έναντι 1,9%).

Η επίμονη διαφορά πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και της Ευρωζώνης οφείλεται⁵⁸:

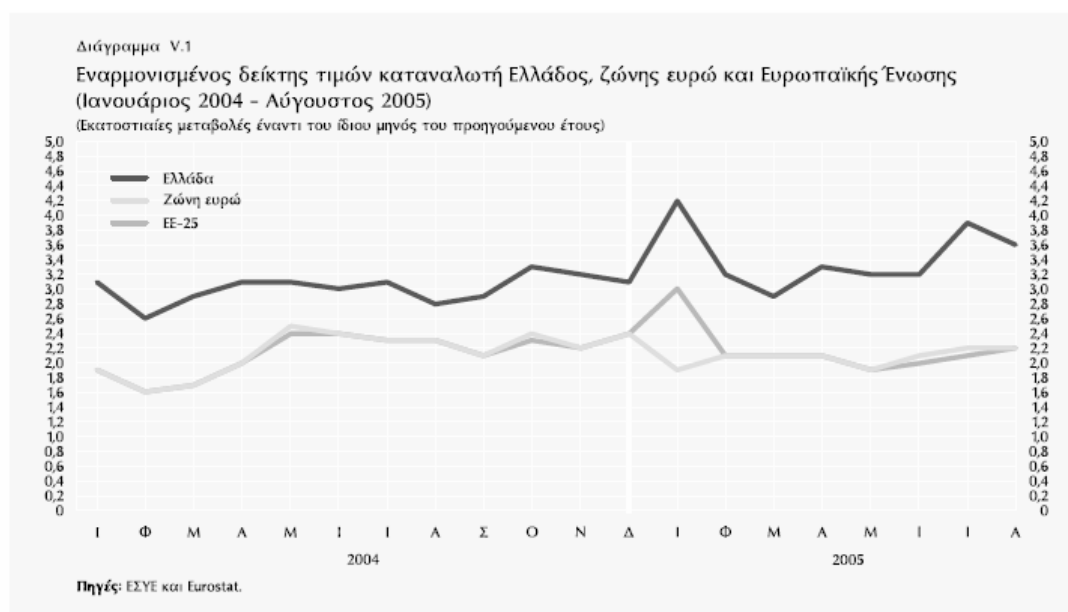
- Στους υψηλούς ρυθμούς ανόδου της εγχώριας ζήτησης σε σχέση με την προσφορά
- Στην αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα, η οποία ήταν μεγαλύτερη από ό,τι στην Ευρωζώνη
- Στη σύγκλιση του επιπέδου των τιμών και των εισοδημάτων που συνδέεται με τη διαδικασία πραγματικής σύγκλισης
- Στη μεγαλύτερη ακαμψία των τιμών προς τα κάτω και στις ανεπαρκείς ανταγωνιστικές συνθήκες σε νευραλγικές εγχώριες αγορές.

⁵⁸ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, σελ.165, Τράπεζα της Ελλάδος, 2005.

2.16 Έτος 2005

Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος αναφέρει ότι το 2005, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα αυξήθηκε λόγω έκτακτων παραγόντων⁵⁹, ενώ η απόκλιση του από τον πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ διευρύνθηκε. Αντίθετα, ο πυρήνας του πληθωρισμού υποχώρησε ελαφρά. Στην Ευρωζώνη, το πρώτο εξάμηνο του 2005 ο πληθωρισμός μετρούμενος με τον ΕνΔΤΚ κινήθηκε γύρω στο 2%. Ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε σε 2,2% τον Ιούλιο και παρέμεινε σε αυτό το επίπεδο και τον Αύγουστο, ενώ το Σεπτέμβριο αυξήθηκε σε στο 2,5%. Ο πληθωρισμός υπερέβη το 2% λόγω της ανόδου της τιμής του πετρελαίου.

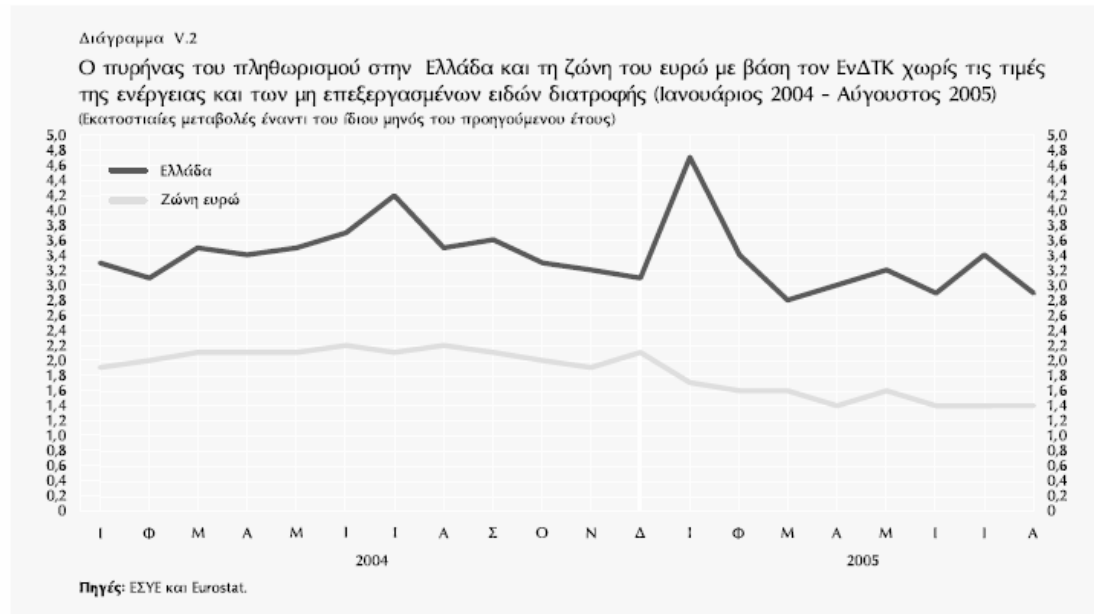
Ο ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού στην Ελλάδα βάσει του ΕνΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 3,7% το τρίτο τρίμηνο του 2005, έναντι 3,2% το τελευταίο τρίμηνο του 2004.

Συνολικά, τους πρώτους οκτώ μήνες του 2005 ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού στην Ελλάδα εμφάνισε περιορισμένη αύξηση και διαμορφώθηκε στο 3,4%, έναντι 3,0% την αντίστοιχη περίοδο του 2004. Για ολόκληρο το έτος του 2005 είχε εκτιμηθεί ότι ο μέσος πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωνόταν στο 3,6%. Αντίθετα, ο πυρήνας του πληθωρισμού,

⁵⁹ των επιδράσεων της ανόδου της τιμής του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές και της αύξησης των έμμεσων φόρων που αναγγέλθηκε στις 29 Μαρτίου 2005.

όπως μετρείται με βάση τον ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής, εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε στο 3,1% το τρίτο τρίμηνο του 2005, έναντι 3,2% το τελευταίο τρίμηνο του 2004. Τους πρώτους οκτώ μήνες του 2005 ο πυρήνας του πληθωρισμού αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,3%, δηλαδή σχεδόν όσο την αντίστοιχη περίοδο του 2004 (3,5%).

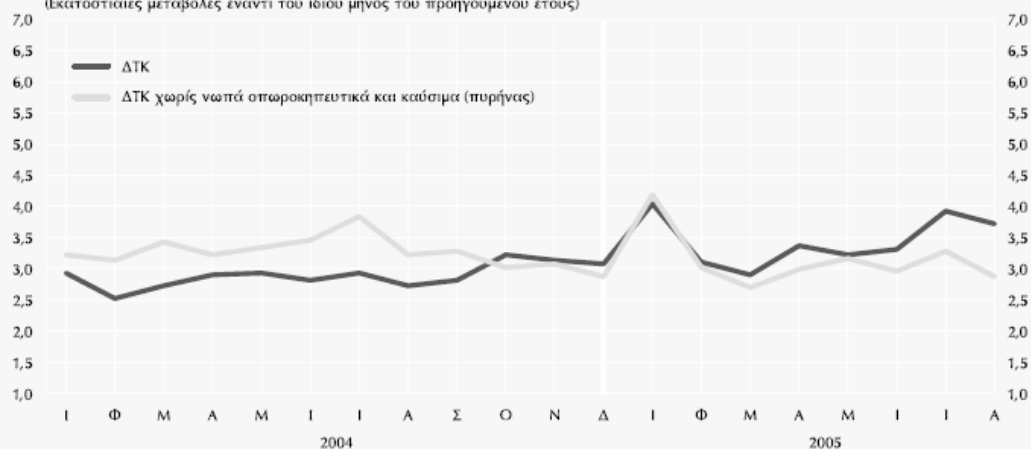

Δεδομένου ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ έμεινε σταθερός στο 2,1% και ο πυρήνας του πληθωρισμού μειώθηκε στο 1,5% τους πρώτους οκτώ μήνες του έτους, η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από το αντίστοιχο μέγεθος στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο αυξήθηκε σε 1,4 εκατοστιαία μονάδα και η απόκλιση του πυρήνα πληθωρισμού αυξήθηκε σε 1,8 εκατοστιαία μονάδα.

Διάγραμμα V.3

Δείκτης τιμών καταναλωτή και πυρήνας πληθωρισμού στην Ελλάδα
(Ιανουάριος 2004 – Αύγουστος 2005)

(Εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ.

Πίνακας V.1

Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: Ελλάδα και ΕΕ (2003-2005)

(Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

Χώρα	Μ.ό. έτους 2003	Μ.ό. έτους 2004	Αύγ. 2004	Αύγ. 2005
Αυστρία	1,3	2,0	2,2	1,9
Βέλγιο	1,5	2,9	2,0	2,9
Γαλλία	2,2	2,3	2,5	2,0
Γερμανία	1,0	1,8	2,1	1,9
Δανία	2,0	0,9	0,9	2,3
Ελλάδα	3,4	3,0	2,8	3,6
Εσθονία	1,4	3,0	3,9	4,2
Ηνωμένο Βασίλειο	1,4	1,3	1,3	2,4
Ιρλανδία	4,0	2,3	2,5	2,1
Ισπανία	3,1	3,1	3,3	3,3
Ιταλία	2,8	2,3	2,4	2,2
Κύπρος	4,0	1,9	2,8	1,5
Λετονία	2,9	6,2	7,8	6,3
Λιθουανία	-1,1	1,1	2,2	2,3
Λουξεμβούργο	2,5	3,2	3,6	4,3
Μάλτα	1,9	2,7	2,5	2,5
Ολλανδία	2,2	1,4	1,2	1,6
Ουγγαρία	4,7	6,8	7,2	3,5
Πολωνία	0,7	3,6	4,9	1,8
Πορτογαλία	3,3	2,5	2,4	2,5
Σλοβακία	8,5	7,4	7,0	2,1
Σλοβενία	5,7	3,6	3,7	1,8
Σουηδία	2,3	1,0	1,2	1,0
Τσεχία	-0,1	2,6	3,2	1,4
Φινλανδία	1,3	0,1	0,3	1,0
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	2,0	2,0	2,1	2,3
Ευρωπαϊκή Ένωση-25	1,9	2,1	2,3	2,2
Ζώνη ευρώ	2,1	2,1	2,3	2,2

Πηγή: Eurostat.

Πίνακας V.2

Συμβολές στη διαφορά πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του ευρώ (2002-2005)

(Εκατοστιαίες μονάδες)

	2002	2003	2004	2005 (Ιαν.-Αύγ.)
Διαφορά μέσων ετήσιων ρυθμών μεταβολής ΕνΔΤΚ	1,6	1,3	0,9	1,4
Συμβολές στη διαφορά:				
Πυρήνας του πληθωρισμού	1,2	0,9	1,2	1,5
Υπηρεσίες	0,5	0,6	0,5	0,5
Επεξεργασμένα είδη διατροφής	0,4	0,0	0,2	0,1
Βιομηχανικά αγαθά χωρίς τιμές ενέργειας	0,3	0,3	0,5	0,9
Μη επεξεργασμένα είδη διατροφής	0,4	0,4	-0,4	-0,3
Ενέργεια	0,0	0,0	0,1	0,2

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat και Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Όπως προαναφέρθηκε, ο πληθωρισμός αυξήθηκε το 2005 στην Ελλάδα, κυρίως λόγω εξωγενών παραγόντων, όπως η επιτάχυνση της ανόδου της τιμής του αργού πετρελαίου και η αύξηση της έμμεσης φορολογίας. Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ αυξήθηκε στο 3,5% το 2005 από 3,0% το 2004. Αντίθετα, το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού υποχώρησε στο 3,2% το 2005 από 3,4% το 2004.

Δεδομένου ότι στη ζώνη του ευρώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού παρέμεινε σχεδόν σταθερός και ο πυρήνας του πληθωρισμού μειώθηκε αισθητά, η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από το αντίστοιχο μέγεθος στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο αυξήθηκε σε 1,3 εκατοστιαία μονάδα από 0,9 της εκατοστιαίας μονάδας το 2004, και η απόκλιση του πυρήνα του πληθωρισμού αυξήθηκε σε 1,7 εκατοστιαία μονάδα από 1,3 εκατοστιαία μονάδα το 2004⁶⁰.

Το γεγονός ότι η αύξηση του πληθωρισμού ήταν σχετικά περιορισμένη καθώς και ότι ο πυρήνας υποχώρησε ελαφρά, οφείλεται στους εξής παράγοντες:

- Η αύξηση της έμμεσης φορολογίας δεν επιρρίφθηκε πλήρως στις τιμές καταναλωτή, επειδή οι επιχειρήσεις απορρόφησαν μέρος της αύξησης
- Ο ρυθμός ανόδου των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων (εκτός καυσίμων) αν και επιταχύνθηκε ελαφρώς παρέμεινε πολύ χαμηλός
- Η αύξηση των τιμολογίων των ΔΕΚΟ ήταν συγκρατημένη

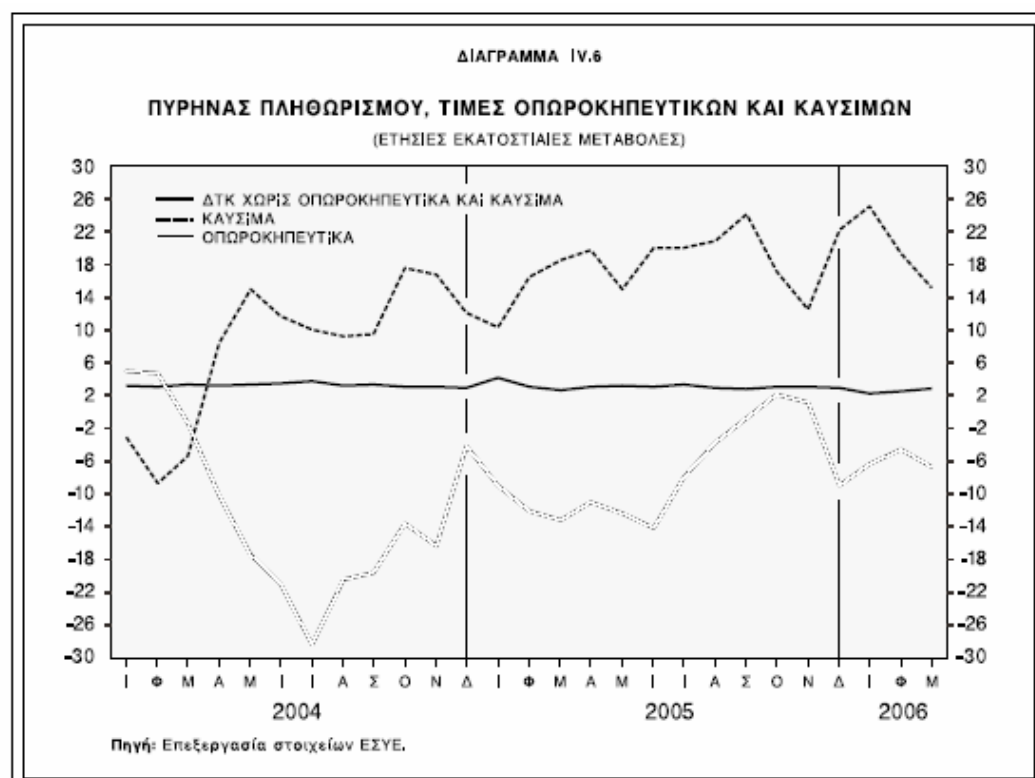
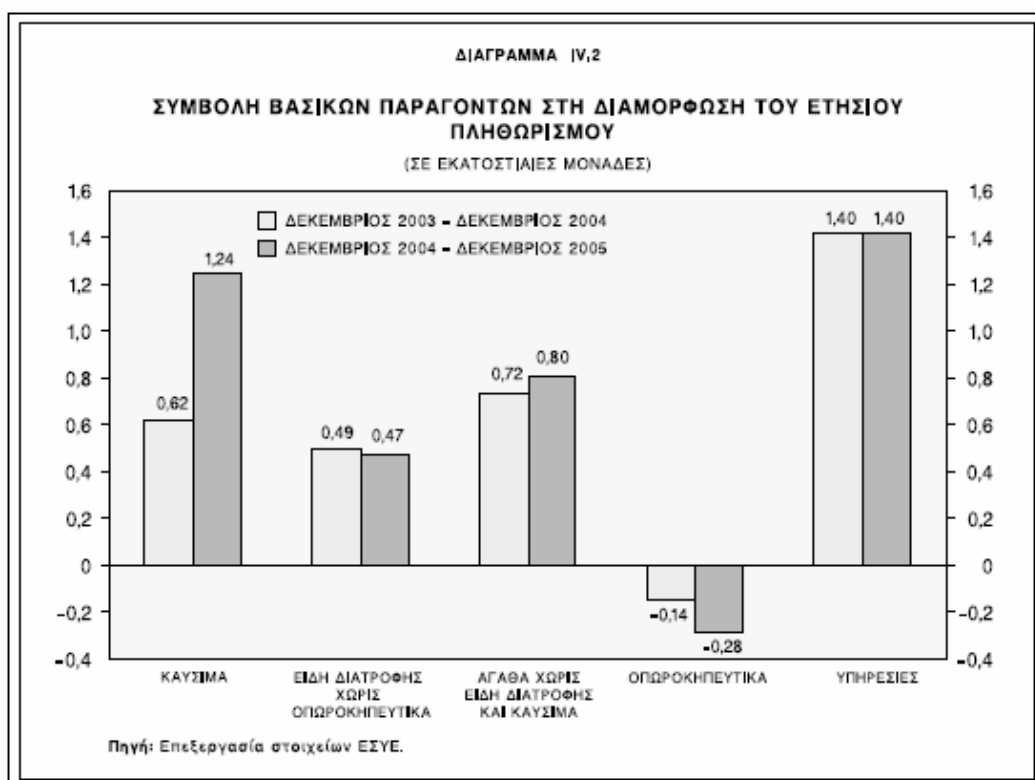
⁶⁰ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2005, σελ.41, Τράπεζα της Ελλάδος, 2005.

- Εντάθηκε η εποπτεία της αγοράς από το Υπουργείο Ανάπτυξης και την Επιτροπή Ανταγωνισμού
- Οι πληθωριστικές πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης ήταν μικρότερες το 2005 από ό,τι το 2004 και τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων που δεν ανήκουν στον χρηματοπιστωτικό τομέα υποχώρησαν.
- Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στον επιχειρηματικό τομέα υποχώρησε ελαφρά, αν και παρέμεινε υψηλότερος από ό,τι στη ζώνη του ευρώ.

Οι παράγοντες αυτοί υπεραντιστάθμισαν τις πληθωριστικές επιδράσεις από την ταχύτερη, σε σχέση με το 2004, άνοδο των τιμών του πετρελαίου και των άλλων εισαγόμενων προϊόντων και από την αύξηση της έμμεσης φορολογίας. Η προς τα άνω απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από τον πληθωρισμό στη ζώνη του Ευρώ ως σύνολο οφείλεται κατά ένα μέρος στη σύγκλιση του επιπέδου των τιμών και των εισοδημάτων. Η εμμονή του πυρήνα του πληθωρισμού σε σχετικώς υψηλά επίπεδα και η θετική απόκλιση του από τον πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ οφείλονται τόσο σε μακροοικονομικούς παράγοντες οι οποίοι συνδέονται με την πλευρά της ζήτησης και με την πλευρά του κόστους παραγωγής, όσο και στις μη ικανοποιητικές συνθήκες ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές που λειτουργούν αναποτελεσματικά.

Το 2005 η άνοδος της τιμής του αργού πετρελαίου ήταν μεγαλύτερη από ό,τι το 2004. Το ίδιο ισχύει και για την άνοδο των τιμών των άλλων εισαγόμενων προϊόντων. Επίσης, από τον Απρίλιο του 2005 αυξήθηκε η έμμεση φορολογία. Στην παγκόσμια αγορά η μέση ετήσια τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Brent σε δολάρια αυξήθηκε με πολύ υψηλότερο ρυθμό το 2005 (46,3%) από ό,τι το 2004 (33,6%). Επίσης, η ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου ανακόπηκε. Έτσι, η άνοδος της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ ήταν μεγαλύτερη (46,2% το 2005 έναντι 21,5% το 2004). Επιπλέον, στην αύξηση του πληθωρισμού συνέβαλε και το γεγονός ότι η μείωση των τιμών των νωπών οπωροκηπευτικών, αν και συνεχίστηκε, ήταν το 2005 μικρότερη από ό,τι το 2004, -8,1% κατά μέσον όρο έναντι -11,9%⁶¹.

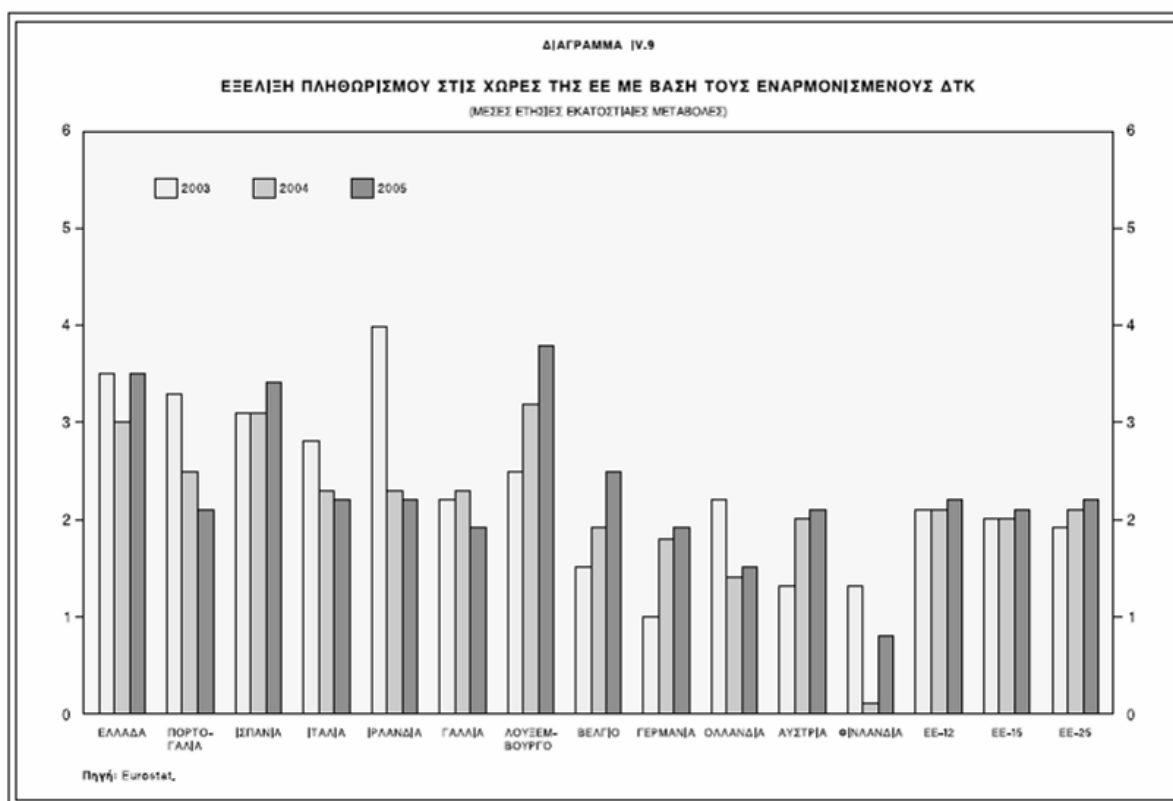
⁶¹ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2005, σελ.168, Τράπεζα της Ελλάδος, 2006.

ΠΙΝΑΚΑΣ IV.1
ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΙΜΩΝ
(Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

Έτη ή τετρίμηνα	Δείκτης τιμών καταναλωτή						Δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία						Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία		
	Γενικός	Ειδικοί δείκτες					Καύσιμα	Γενικός χωρίς τιμές ενέργειας	Ειδικά δείκτες			Εξαγωγή μαζικά προϊόντα	Γενικός	Γενικός χωρίς τιμές ενέργειας	
		Αγορά	Υπηρεσίες	ΔΤΚ χωρίς ναύα συνδρομητικά & κατοικία	ΔΤΚ χωρίς ετήσια διαθεσιμότητα αδειοδοτούμενα ποτά	Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά			Νομά ασυρόσημα κτηνοτροφικά	Γενικός χωρίς τιμές ενέργειας	Ενδιάμεσα αγαθά				Καταναλωτικά αγαθά
1999	2,6	1,7	4,0	2,9	3,0	2,4	1,8	-1,7	2,4	1,8	0,8	2,6	1,5	0,6	0,3
2000	3,2	3,4	2,8	2,0	2,0	1,9	1,4	26,8	5,2	3,3	4,5	2,2	13,6	6,4	4,8
2001	3,4	3,2	3,7	3,8	3,7	5,1	9,2	-4,8	3,6	5,1	5,5	5,0	0,7	3,1	3,4
2002	3,6	3,2	4,3	3,6	3,6	5,3	13,8	-4,7	2,3	2,3	1,3	3,2	1,1	0,3	0,4
2003	3,5	3,1	4,2	3,2	3,1	5,0	10,7	3,9	2,3	2,5	2,3	2,7	-0,3	0,7	0,6
2004	2,9	2,3	3,8	3,3	3,2	0,5	-11,9	7,5	3,5	4,7	3,2	6,0	5,0	3,1	0,8
2005	3,5	3,4	3,7	3,1	3,2	0,6	-8,1	18,0	5,9	3,0	3,8	2,5	3,7	8,8	1,2
2002 α'	4,0	4,0	3,9	3,3	3,4	9,9	43,2	-7,4	1,9	2,4	0,5	4,0	1,5	0,6	0,8
β'	3,5	3,0	4,4	3,9	3,9	4,7	9,0	-4,9	1,9	2,2	0,8	3,4	0,2	0,2	0,4
γ'	3,5	2,7	4,6	3,7	3,6	4,0	4,5	-0,4	2,1	2,3	1,5	3,0	0,7	0,1	0,3
δ'	3,6	3,0	4,5	3,5	3,5	2,9	1,0	6,7	3,2	2,4	2,4	2,4	2,2	0,2	0,2
2003 α'	3,8	3,4	4,5	3,6	3,4	2,3	-5,4	15,9	3,6	2,5	2,7	2,5	0,8	1,0	0,7
β'	3,7	3,4	4,1	3,1	3,0	8,3	27,6	-2,4	1,7	2,2	2,2	2,1	-2,5	0,5	0,5
γ'	3,4	2,9	4,1	3,0	2,9	6,1	19,2	0,9	2,0	2,4	2,0	2,8	-0,3	0,6	0,6
δ'	3,2	2,5	4,3	3,2	3,3	3,3	4,6	1,9	2,1	2,8	2,1	3,5	0,9	0,6	0,5
2004 α'	2,7	1,8	4,0	3,3	3,2	3,3	2,6	-5,7	1,3	4,3	1,6	6,5	2,3	-0,1	0,1
β'	2,9	2,3	3,9	3,3	3,2	-0,7	-16,3	11,6	4,4	5,3	3,3	6,9	7,4	2,3	1,0
γ'	2,8	2,1	3,9	3,4	3,4	-1,3	-22,8	9,6	4,4	5,0	3,6	6,1	6,0	4,3	1,0
δ'	3,2	2,9	3,5	3,0	2,9	0,8	-11,3	15,5	4,1	4,3	4,1	4,5	4,4	5,8	1,2
2005 α'	3,3	3,1	3,6	3,3	3,5	-0,6	-11,5	15,1	4,6	2,6	4,9	0,8	2,7	8,2	1,4
β'	3,3	3,0	3,8	3,0	3,1	-0,3	-12,4	18,1	4,9	2,3	3,6	1,4	2,3	8,4	1,1
γ'	3,9	4,0	3,6	3,0	3,1	1,4	-4,1	21,6	6,3	2,6	3,3	2,2	4,5	9,8	1,1
δ'	3,7	3,6	3,7	3,0	3,0	2,1	-2,2	17,1	7,7	4,7	3,5	5,7	5,4	8,9	1,4
2006 α'	3,3	3,3	3,2	2,5	2,3	1,9	-5,8	19,6	...	...	...	...	...	...	...

Πηγή: ΕΣΥΕ.

2.17 Έτος 2006

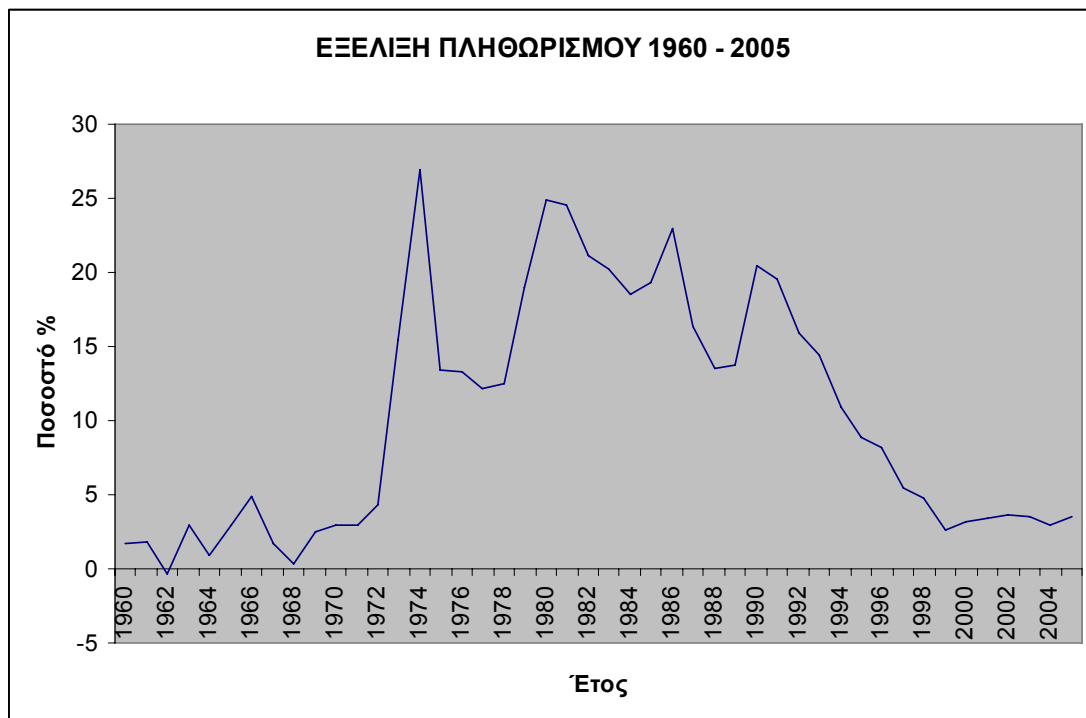
Όπως προκύπτει με τα έως τώρα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως αυτά αναγράφονται στην Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας για το προηγούμενο έτος, το πρώτο τρίμηνο του 2006 ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΕνΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 3,2% (3,3% του ΔΤΚ), ενώ ο πυρήνας του πληθωρισμού στο 2,5%. Για το τρέχον έτος προβλέπεται ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΕνΔΤΚ και του ΔΤΚ θα επιβραδυνθεί στο 3,3% από 3,5% το 2005. Ο πυρήνας του πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ θα υποχωρήσει στο 2,9% από 3,2% το 2005, ενώ βάσει του ΔΤΚ στο 2,8% από 3,1%. Οι προβλέψεις αυτές στηρίζονται σε εκτιμήσεις και υποθέσεις, αφενός για τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου και των άλλων πρώτων υλών, τη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ και τις τιμές των νωπών οπωροκηπευτικών και αφετέρου για το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, τα περιθώρια κέρδους και τη ζήτηση. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη οι επιδράσεις της ασκούμενης μακροοικονομικής πολιτικής και της πολιτικής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και η συνεχιζόμενη δραστηριοποίηση

της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Έτσι, εκτιμάται ότι το 2006, η άνοδος της τιμής του πετρελαίου θα εξακολουθήσει να επιδρά αυξητικά στο επίπεδο τιμών, τόσο άμεσα (μέσω της αύξησης των τιμών των καυσίμων που περιλαμβάνονται στο «καλάθι» του καταναλωτή) όσο και έμμεσα, επηρεάζοντας με χρονική υστέρηση το κόστος παραγωγής. Επίσης, ο χαμηλός ρυθμός ανόδου των τιμών των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών από τις χώρες της Ευρωζώνης δε θα μεταβληθεί ουσιαστικά δεδομένου ότι ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη αναμένεται να παραμείνει στα επίπεδα του 2005. Οι τιμές των βασικών εμπορευμάτων εκτός πετρελαίου, τόσο σε δολάρια ΗΠΑ όσο και σε ευρώ, ενδέχεται να αυξηθούν το 2006 περισσότερο από το 2005. Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος θα επιταχυνθεί σημαντικά, τόσο στο σύνολο της οικονομίας όσο και στον επιχειρηματικό τομέα, ενώ η προς τα άνω απόκλιση του από τον αντίστοιχο ρυθμό στη ζώνη του ευρώ θα αυξηθεί. Ο ρυθμός ανόδου της ιδιωτικής κατανάλωσης προβλέπεται να επιβραδυνθεί ελαφρά ενώ το παραγωγικό κενό θα παραμείνει θετικό, αλλά θα μειωθεί περαιτέρω το 2006. Τέλος, στον περιορισμό των πληθωριστικών πιέσεων σημαντικό ρόλο θα παίξει και η ασκούμενη δημοσιονομική πολιτική.

3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΜΕΛΕΤΗ, ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

3.1 Μελέτη της διαχρονικής εξέλιξης του πληθωρισμού

Παρατηρώντας το παραπάνω διάγραμμα εύκολα κανείς μπορεί να υποστηρίξει ότι στην πορεία του πληθωρισμού μεσοπρόθεσμα η τάση είναι πτωτική. Κατά τη δεκαετία του '80 παρατηρείται η διατήρηση του πληθωρισμού σε ένα σταθερό, αλλά πολύ υψηλό επίπεδο. Από το 1980 έως το 1984 παρουσιάζεται μια σταδιακή μείωση. Το 1980 ο πληθωρισμός κυμαινόταν στο 25% ενώ το 1984 είχε μειωθεί στο 18%. Τα επόμενα δυο χρόνια ο πληθωρισμός άγγιξε το 24%, ενώ μια πτωτική τάση είχε σαν αποτέλεσμα το 1988 ο πληθωρισμός να κυμαίνεται γύρω στο 14%. Το 1989 ο πληθωρισμός άγγιξε ξανά το 20%.

Έτσι η χώρα μας ξεκίνησε από πολύ υψηλά ποσοστά, κοντά στο 20% στις αρχές της δεκαετίας του '90. Παρ' όλα αυτά, από το 1991 και μετά, παρατηρήθηκε σημαντική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού κατά την δεκαετία του '90 ήταν αποτέλεσμα

της νομισματικής πολιτικής που στήριξε την πολιτική της ανατίμησης της δραχμής. Επομένως, η μείωση του πληθωρισμού πρέπει να αποδοθεί στην συναλλαγματική πολιτική.

Κατά την περίοδο 1994-1997 οι αυξήσεις των πραγματικών μισθών, στον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας, ανά έτος υπερέβησαν ή ήταν ίσες προς τις αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας. Κατά τα έτη 1994-1998, η εγχώρια ζήτηση αυξανόταν και παρά το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος της εξετράπετο προς τις εισαγωγές εξαιτίας της ανατιμημένης δραχμής, κατόρθωσε να ωθήσει την ελληνική οικονομία στην ανάκαμψη. Τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων, κατά την ίδια περίοδο μειώθηκαν θεαματικά, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην αναζωογόνηση του κλάδου της οικοδομής με όλα τα γνωστά πολλαπλασιαστικά οφέλη. Όσο για την απασχόληση, αντί να μειώνεται εξαιτίας του αυξημένου κόστους εργασίας, όπως προβλέπει η κυρίαρχη οικονομική θεωρία, αυξήθηκε στο σύνολο της οικονομίας (+1% ετησίως για το σύνολο των απασχολουμένων και +2% ετησίως για τους μισθωτούς) με εξαίρεση το έτος 1997 (-0,5%).

Το 1998 η υποτίμηση της δραχμής απελευθέρωσε σε μεγάλο βαθμό τις παραγωγικές δυνάμεις της πραγματικής οικονομίας και δημιούργησε μια σειρά πλεονεκτημάτων. Διότι, η αύξηση του όγκου των εξαγωγών και ο περιορισμός των εισαγωγών, έχουν περισσότερα ευνοϊκά αποτελέσματα. Καταρχήν, η μείωση των εισαγωγών και η βελτίωση των εξαγωγών, έχουν ευνοϊκή επίδραση στο εμπορικό ισοζύγιο. Επειδή δε, βελτιώθηκαν και τα έσοδα από τον τουρισμό, είχαμε μια σημαντική ανόρθωση του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Η υποτίμηση της δραχμής επέτρεψε στα επιτόκια να επανέλθουν σε χαμηλότερα επίπεδα και η αύξηση της ζήτησης που προκύπτει από την υποτίμηση έχει ευνοϊκά αποτελέσματα επί της παραγωγής και των επενδύσεων. Έτσι, ενώ η συμβολή του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών στην διαμόρφωση του ΑΕΠ ήταν -0,8%, περιορίστηκε στο -0,3% κατά το 1998. Οφέλη επέφερε η υποτίμηση της δραχμής σε ότι αφορά την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, δηλαδή του κατ' εξοχήν διεθνοποιημένου τομέα της ελληνικής οικονομίας.

Η αρχική βελτίωση εξαιτίας της ευνοϊκότερης συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής είναι προφανής. Πέραν αυτής, όμως, δημιουργούνται

και άλλα οφέλη: διότι, η αρχική επιπλέον ζήτηση, η οποία εκτρέπεται από τις εισαγωγές και απευθύνεται στην βιομηχανία που παράγει εγχώρια προϊόντα, όπως εξ' άλλου και η αύξηση των εξαγωγών, επιτρέπουν την μεγέθυνση της βιομηχανικής παραγωγής και την αύξηση του βαθμού χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, πρώτον, την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας (διότι μεταξύ του ρυθμού μεγέθυνσης του προϊόντος και του αντίστοιχου ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας υπάρχει θετική συσχέτιση), δεύτερον, την αύξηση της παραγωγικότητας του κεφαλαίου, και τρίτον, την μείωση του κόστους ανά μονάδα προϊόντος.

Η υποτίμηση συνοδεύθηκε από αναζωπύρωση του πληθωρισμού. Η περαιτέρω μείωση του πληθωρισμού επιτεύχθηκε χάρη στην διατήρηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής σε σταθερά επίπεδα στα πλαίσια του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών. Οι υπολογισμοί του ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ δείχνουν ότι η σταθερότητα της δραχμής ήταν αρκετή για να οδηγήσει γρήγορα τον πληθωρισμό σε χαμηλά επίπεδα χωρίς να είναι αναγκαία η αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας. Ο περιορισμός των αυξήσεων των μισθών, κατά το 1998, τελικά δεν συνέβαλε στην μείωση του πληθωρισμού, αλλά στην αύξηση των περιθωρίων κέρδους. Η Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος αναγνωρίζει ότι η επίδραση της υποτίμησης της δραχμής δεν περιορίσθηκε μόνον στις τιμές (εισαγομένων και εγχωρίως παραγομένων αγαθών και υπηρεσιών), αλλά επέδρασε και στα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων επειδή οι επιχειρήσεις δεν προσάρμοσαν επαρκώς την τιμολογιακή πολιτική τους στα νέα ευνοϊκότερα δεδομένα. Ως εκ τούτου, αποτελεί αντίφαση το γεγονός ότι η έκθεση της Τράπεζας αναγνωρίζει στις συγκρατημένες αυξήσεις των μισθών θετική συμβολή στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Το ζήτημα της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού συνδέεται συχνά με την εισοδηματική πολιτική, ή ακριβέστερα με την εξέλιξη των μισθών.

3.2 Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα παραμένει υψηλότερος από το μέσο όρο της Ζώνης του Ευρώ.

Η ελληνική οικονομία υστερεί έναντι των ευρωπαϊκών όσον αφορά τις συνθήκες λειτουργίας των αγορών αγαθών και υπηρεσιών όπου διαπιστώνονται φαινόμενα ατελούς ανταγωνισμού με την παρουσία ολιγοπωλιακών ή μονοπωλιακών καταστάσεων. Το γεγονός ότι δε λειτουργούν ανταγωνιστικά κρίσιμες εγχώριες αγορές, όπως π.χ. η αγορά καυσίμων ή η αγορά νωπών οπωροκηπευτικών, έχει ως αποτέλεσμα να καταγράφονται σημαντικές αυξήσεις τιμών σε περιπτώσεις δυσμενών εσωτερικών ή εξωτερικών διαταραχών.

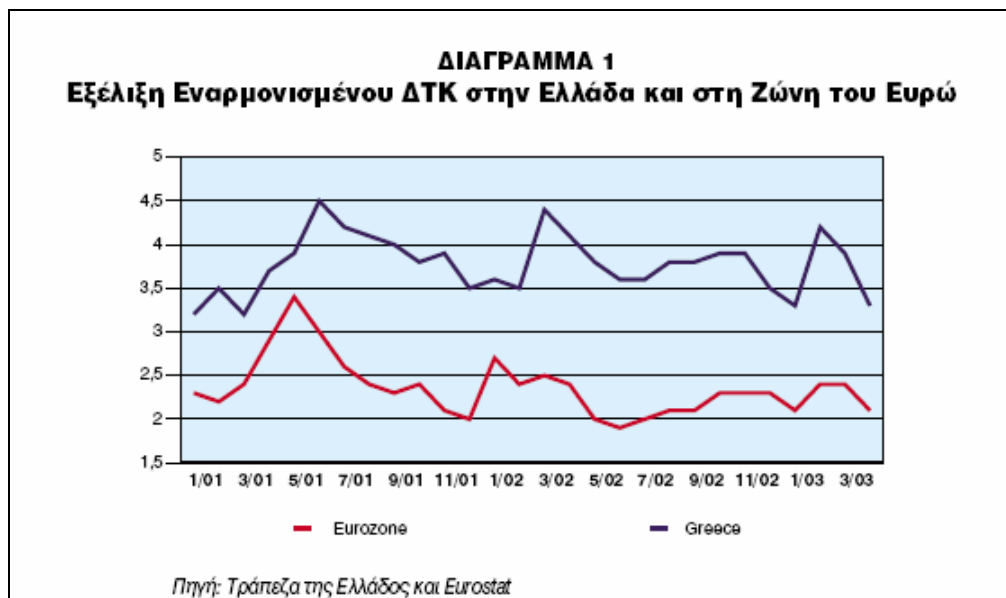
Η εισαγωγή του ευρώ οδήγησε σε στρογγυλοποιήσεις προς τα πάνω. Ταυτόχρονα η αύξηση του κόστους κυρίως λόγω προσαρμογής των επιχειρήσεων στο νέο σύστημα νομισματικής μονάδας οδήγησε σε επιπρόσθετες αυξήσεις των τιμών.

Η διεθνής άνοδος της τιμής πετρελαίου ευθύνεται σε σημαντικό βαθμό για την ακρίβεια αφού η οικονομική δραστηριότητα σε μεγάλο βαθμό επηρεάζεται από το κόστος ενέργειας. Η ελληνική οικονομία είναι περισσότερο ευαίσθητη στις διακυμάνσεις της τιμής του πετρελαίου έναντι των υπολοίπων οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα για την Ελλάδα που χαρακτηρίζεται από μεγάλη ενεργειακή εξάρτηση η αυξητική πορεία της τιμής του πετρελαίου οδηγεί σε ταχύτερη αύξηση των τιμών εγχώρια από ότι σε άλλες χώρες της Ε.Ε.

Είναι γνωστό ότι οι δυσλειτουργίες του δημόσιου τομέα δημιουργούν στρεβλώσεις στην αγορά όπως επίσης και πρόσθετα κόστη στις επιχειρήσεις, τα οποία μετακυλίνουν στον τελικό καταναλωτή. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις η τιμολόγηση των υπηρεσιών ή των «προϊόντων» που παρέχονται από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι αυθαίρετη και δε συμβαδίζει με τα μεγέθη του πληθωρισμού με αποτέλεσμα να επιβαρύνει δυσανάλογα τους τοπικούς χρήστες και να δημιουργεί φαινόμενα ακρίβειας.

Η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα με βάση τον ΕνΔΤΚ από τον μέσο ετήσιο πληθωρισμό στη Ζώνη του Ευρώ διαμορφώθηκε στις 1,7 ποσοστιαίες μονάδες το 2002, έναντι 1,3 ποσοστιαίων μονάδων το 2001 και

0,8 ποσοστιαίων μονάδων το 2000⁶². Η ένταξη της Ελλάδος στη Ζώνη του κοινού νομίσματος δεν έχει οδηγήσει ακόμα σε πλήρη σύγκλιση του πληθωρισμού της Ελλάδος. Όσον αφορά στο δομικό πληθωρισμό (από τον οποίο εξαιρούνται οι τιμές των προϊόντων ενέργειας και των μη-επεξεργασμένων ειδών διατροφής) η σχετική απόκλιση ήταν 1,4 ποσοστιαίες μονάδες το 2002, έναντι 1,8 ποσοστιαίες μονάδες το 2001 και 0,7 ποσοστιαίες μονάδες το 2000. Στον τομέα των βιομηχανικών προϊόντων εκτός ενέργειας (που εντάσσονται στα διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά) η απόκλιση του πληθωρισμού της Ελλάδος από τον αντίστοιχο πληθωρισμό της ΖτΕ μειώθηκε στις 1,1 ποσοστιαίες μονάδες το 2002, έναντι 2 ποσοστιαίων μονάδων το 2001. Στον τομέα των υπηρεσιών (που είναι διεθνώς μη-εμπορεύσιμες, εκτός εκείνων που συνδέονται με τον τουρισμό), η απόκλιση διαμορφώθηκε στις 1,4 ποσοστιαίες μονάδες το 2002, έναντι 1,2 ποσοστιαίες μονάδες το 2001. Τέλος, στον τομέα των επεξεργασμένων ειδών διατροφής (τα οποία είναι επίσης εμπορεύσιμα διεθνώς), η απόκλιση έφτασε τις 2,4 ποσοστιαίες μονάδες το 2002, έναντι 2,3 ποσοστιαίων μονάδων το 2001.

Η εμμονή του εγχώριου πληθωρισμού να διαμορφώνεται σε υψηλότερα επίπεδα από ότι στη ΖτΕ αφορά τόσο στον πληθωρισμό με βάση τον ΕνΔΤΚ όσο και το δομικό πληθωρισμό και επίσης αφορά τόσο στον πληθωρισμό στον τομέα των υπηρεσιών, που σε μεγάλο βαθμό δεν είναι διεθνώς

⁶² Οικονομικό Δελτίο Alpha Bank, Ιούνιος 2003.

εμπορεύσιμες, όσο και στα βιομηχανικά προϊόντα εκτός ενέργειας και στα επεξεργασμένα είδη διατροφής που είναι διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά. Προκύπτουν, επομένως, τρία σημαντικά ερωτήματα που έχουν μεγάλη σημασία για την οικονομική πολιτική και την αναπτυξιακή διαδικασία στη χώρα μας:

- Πρώτον, ποιοι είναι οι παράγοντες που προσδιορίζουν αυτές τις διαφορές πληθωρισμού;
- Δεύτερον, ποια είναι η επίπτωση αυτών των διαφορών στην ανταγωνιστικότητα και στην αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας;
- Τρίτον, ποιες είναι οι προοπτικές να εξαλειφθούν αυτές οι διαφορές στο μέλλον;

Ως βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη διατήρηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα σε υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της Ζώνης του Ευρώ παρουσιάζονται οι ακόλουθοι:

A. Η υστέρηση της ελληνικής οικονομίας έναντι άλλων Ευρωπαϊκών Οικονομιών όσον αφορά τις συνθήκες λειτουργίας των αγορών αγαθών και υπηρεσιών. Δεν λειτουργούν αποτελεσματικά κρίσιμες εγχώριες αγορές, όπως, π.χ., η αγορά καυσίμων, η αγορά νωπών οπωροκηπευτικών, οι αγορές προσφοράς βασικών υπηρεσιών δημοσίου χαρακτήρα, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να διογκώνονται οι επιπτώσεις εξωτερικών ή εσωτερικών διαταραχών (π.χ. της κακοκαιρίας, της ανόδου της διεθνούς τιμής του πετρελαίου, ή της ανόδου κάποιου άλλου στοιχείου του κόστους).

B. Το γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στην ανοδική φάση του οικονομικού της κύκλου (παρουσιάζοντας υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης) σε αντίθεση με τις μεγάλες χώρες της ΖτΕ (και ιδιαίτερα τη Γερμανία) που βρίσκονται ουσιαστικά σε φάση σημαντικής επιβράδυνσης των οικονομιών τους. Αυτό δικαιολογεί την εμφάνιση αυξημένου πληθωρισμού στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στους τομείς της οικονομίας που παράγουν διεθνώς μη εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες και σε κάποιο βαθμό οφείλεται στη γνωστή επίδραση από τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας (το γνωστό αποτέλεσμα Balassa-Samuelson), όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια. Επιπλέον, μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός ότι η καθαρή εισροή σημαντικών εισοδηματικών και κεφαλαιακών πόρων στην ελληνική οικονομία

διατηρεί ένα επίπεδο ζήτησης στην εγχώρια αγορά πολύ υψηλότερο από εκείνο που θα υπήρχε χωρίς αυτή την καθαρή εισροή πόρων, ασκώντας πρόσθετες πιέσεις στις τιμές των διεθνών μη εμπορεύσιμων προϊόντων.

Γ. Το γεγονός ότι εξακολουθεί να παρατηρείται υψηλότερος ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα από ότι στη Ζώνη του Ευρώ. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η διαφορά αυτή περιορίστηκε τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, προκύπτει το ερώτημα αν η διαφορά αυτή είναι αυτόνομη, αν δηλαδή οφείλεται στις συγκεκριμένες συνθήκες λειτουργίας της εγχώριας αγοράς εργασίας (και προκύπτει ανεξαρτήτως της ήδη υπάρχουσας διαφοράς στον πληθωρισμό), ή αν αποτελεί απλώς αντανάκλαση της υπάρχουσας διαφοράς στον πληθωρισμό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επίδραση Balassa-Samuelson ισχύει και για τον προσδιορισμό των εργατικών αμοιβών.

3.3 Μελέτες και απόψεις για τον υψηλό πληθωρισμό στην Ελλάδα

3.3.1 Συνθήκες ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών

Από πολλές πλευρές τονίζεται το γεγονός ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού στις αγορές αρκετών προϊόντων και υπηρεσιών και ιδιαίτερα στην αγορά πετρελαίου και στην αγορά νωπών οπωροκηπευτικών δεν είναι ιδανικές στην Ελλάδα και ότι αυτό αποτελεί βασική αιτία του αυξημένου πληθωρισμού στη χώρα μας.

Όσον αφορά στην αγορά των καυσίμων, η τιμή της βενζίνης και του πετρελαίου θέρμανσης συνέβαλαν στην άμεση αύξηση του πληθωρισμού κατά 0,80 ποσοστιαίες μονάδες στο 12μηνο που έληγε τον Μάρτιο του 2003, έναντι -0,32 π.μ. στο 12μηνο που έληγε τον Μάρτιο του 2002 και -0,02 π.μ. στο 12μηνο που έληγε τον Μάρτιο του 2001. Αυτή η επίδραση των 0,80 π.μ. τον Μάρτιο του 2003 αντιστράφηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου τον Απρίλιο του 2003 λόγω της επαναφοράς των τιμών του πετρελαίου στα προ του πολέμου στο ΙΡΑΚ επίπεδα. Επομένως, παρά το γεγονός ότι τα προϊόντα ενέργειας έχουν σημαντική επίδραση (αυξητική ή πτωτική) στον πληθωρισμό κάποιων μηνών δεν μπορούμε να στοιχειοθετήσουμε κάποια μονιμότερη επίδρασή

τους στον ελληνικό πληθωρισμό που να οφείλεται στην προβληματική λειτουργία της αγοράς των καυσίμων. Είναι γεγονός ότι στην αγορά αυτή οι τιμές ρυθμίζονται έμμεσα από την Κυβέρνηση μέσω του ελέγχου που ασκεί στην εταιρεία Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ και μέσω της φορολογίας. Η πολιτική τιμών που ακολουθήθηκε τα τελευταία χρόνια στον τομέα αυτό θα μπορούσε να λεχθεί ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό ουδέτερη και προσδιορίστηκε από τις διακυμάνσεις των διεθνών τιμών του πετρελαίου. Δεν έγιναν παρεμβάσεις για μείωση των επιπτώσεων στον πληθωρισμό όταν η τιμή του πετρελαίου είχε ανοδική πορεία (όπως, για παράδειγμα έγινε στην Πορτογαλία το 1999 και το 2000), ενώ δεν είναι εμφανές ότι περιορίστηκε η πτωτική επίδραση στον πληθωρισμό όταν οι διεθνείς τιμές είχαν πτωτική πορεία (εκτός ορισμένων ακραίων εξαιρέσεων όπου επιδιώχθηκε, ενδεχομένως, η αύξηση των κερδών της Εταιρείας Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ για να διευκολυνθεί η ιδιωτικοποίησή της).

Επομένως, το γεγονός ότι η αγορά πετρελαίου στην Ελλάδα δεν είναι όσο θα έπρεπε ανταγωνιστική, ενδέχεται να έχει διάφορες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία οι οποίες θα πρέπει να εξεταστούν, αλλά με τα στοιχεία που έχουμε δεν μπορούμε να αποδείξουμε ότι επιδρά ανοδικά ή πτωτικά στον ετήσιο πληθωρισμό τα τελευταία χρόνια.

Η αγορά των νωπών οπωροκηπευτικών είναι επίσης μια αγορά που επηρεάζεται αποφασιστικά από εξωγενείς παράγοντες (όπως οι καιρικές συνθήκες) και μπορεί να έχει μεγάλη επίδραση στην εξέλιξη του πληθωρισμού από μήνα σε μήνα, αλλά και σε ετήσια βάση. Έτσι, για παράδειγμα, το Μάιο του 2003 ο 12μηνος πληθωρισμός επιβαρύνεται από τις αυξημένες τιμές αυτών των προϊόντων κατά περίπου 1,41 ποσοστιαίες μονάδες, πράγμα που αποδίδεται κατά κύριο λόγο στη μειωμένη προσφορά διαφόρων κατηγοριών φρούτων και λαχανικών που προκλήθηκε από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 2002 και τον Δεκέμβριο 2002-Μάρτιο 2003. Σε κάθε περίπτωση, η ύπαρξη ολιγοπωλιακών καταστάσεων στην αγορά αυτή είναι γνωστή και γενικότερα αναγνωρισμένη και συζητείται σε μεγάλη έκταση κάθε φορά που οι καιρικές συνθήκες συμβάλλουν στην εκτίναξη των τιμών πολλών φρούτων και λαχανικών σε υψηλά επίπεδα. Όμως, η ύπαρξη ολιγοπωλιακών καταστάσεων στην αγορά αυτή ή σε οποιαδήποτε άλλη αγορά, μπορεί να επηρεάζει το επίπεδο των τιμών των

αγαθών, δηλαδή μπορεί στην Ελλάδα (ολιγοπωλιακή αγορά) η τιμή της ντομάτας να είναι υψηλότερη από τη Γερμανία (ανταγωνιστική αγορά), αλλά αυτό δε σημαίνει ότι και ο ρυθμός αύξησης των τιμών (ο πληθωρισμός) από χρόνο σε χρόνο μπορεί να διαφέρει συστηματικά.

Άλλωστε, στην Ελλάδα υπήρξαν περίοδοι, όπως εκείνη των ετών 1998-2000, όπου η μεταβολή των τιμών των φρούτων και των λαχανικών είχε πολύ ευνοϊκή επίδραση στον πληθωρισμό. Για παράδειγμα, ο 12μηνος πληθωρισμός είχε επιβαρυνθεί από τα Φρούτα-Λαχανικά-Πατάτες κατά 0,25 ποσοστιαίες μονάδες τον Μάιο του 1998, κατά 0,10 ποσοστιαίες μονάδες τον Μάιο του 1999, κατά 0,01 ποσοστιαίες μονάδες τον Μάιο του 2000, κατά 0,28 ποσοστιαίες μονάδες κατά τον Μάιο του 2001 και κατά 0,10 ποσοστιαίες μονάδες τον Μάιο του 2002. Επομένως, η επιβάρυνση του πληθωρισμού κατά 1,41 ποσοστιαίες μονάδες τον Μάιο του 2003 είναι συγκυριακή και οφείλεται στο γεγονός ότι λόγω της κακοκαιρίας Ιανουαρίου-Μαρτίου 2003 καθυστέρησε η ωρίμανση των φρούτων (πολλά από τα οποία μπήκαν στην αγορά στα μέσα Μαΐου αντί στο τέλος Απριλίου) και των λαχανικών.

Εκτός από τις ανωτέρω αγορές των καυσίμων και των μη επεξεργασμένων φρούτων και λαχανικών, αρκετές άλλες αγορές λειτουργούν μη ανταγωνιστικά, με χαρακτηριστική την περίπτωση των επιχειρήσεων προσφοράς δημόσιων υπηρεσιών των οποίων η τιμολογιακή πολιτική ελέγχεται από το κράτος (ηλεκτρική ενέργεια, ύδρευση-αποχέτευση, υγεία-νοσοκομειακή περίθαλψη, αστικές-αεροπορικές- θαλάσσιες μεταφορές, εκπαίδευση, κ.ά.).

Πίνακας 1
Αυξήσεις τιμών των βασικών μη-εμπορεύσιμων προϊόντων
(αγαθών και υπηρεσιών)

	Μάρτιος 2002	Μάρτιος 2003
Οι τιμές προσδιορίζονται από το Κράτος		
Υδρευση-Αποχέτευση	3,1%	4,1%
Ηλεκτρικό Ρεύμα	4,4%	3,9%
Ιατρικές υπηρεσίες	4,9%	5,7%
Νοσοκομειακή Περίθαλψη	4,5%	4,4%
Έξοδα Ξενοδοχείου	12,7%	5,3%
Εισιτήρια Αεροπλάνων	12,2%	0,0%
Κόμιστρο Ταξί	0,0%	8,0%
Εισιτήρια πλοίων	6,1%	26,9%
Δίδακτρα	3,6%	4,5%
Οι τιμές προσδιορίζονται από την αγορά		
Οι τιμές προσδιορίζονται από την αγορά		
Φαγητό εκτός οικίας	6,7%	3,8%
Βιβλία-Εφημερίδες	3,7%	4,0%
Αναψυκτικά σερβιριζόμενα	8,4%	5,0%
Κουρεία κομμωτήρια	11,0%	7,9%
Σέρβις Αυτοκινήτου	3,2%	7,2%

Από τα παραπάνω στοιχεία της ΕΣΥΕ, προκύπτει ότι οι αυξήσεις τιμών των περισσότερων από αυτές τις υπηρεσίες ήταν (κατά το Μάρτιο του 2002 και του 2003) υψηλότερες από τον μέσο πληθωρισμό και από τις αυξήσεις των τιμών των βασικών διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων. Στις περισσότερες από τις περιπτώσεις αυτές, οι αυξήσεις τιμών που εγκρίνονταν στη δεκαετία του 1990 ήταν πολύ χαμηλότερες σε πραγματικές τιμές από τις αυξήσεις που εφαρμόζονταν στις άλλες χώρες της Ζώνης του Ευρώ, με συνέπεια το επίπεδο αυτών των τιμών σήμερα να είναι χαμηλότερο από αυτό που ισχύει σε αυτές τις χώρες στις περισσότερες περιπτώσεις. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν η δημιουργία υπηρεσιών στην Ελλάδα με μεγάλα ελλείμματα και συσσωρευμένα χρέη (π.χ., αστικές, σιδηροδρομικές και αεροπορικές συγκοινωνίες, νοσοκομεία, κ.ά.) ενώ, από την άλλη μεριά, ο πληθωρισμός διαμορφωνόταν στις περιόδους εκείνες σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτά που θα υπήρχαν, αν οι τιμές αυτών των υπηρεσιών διαμορφώνονταν με βάση μια πολιτική πλήρους κάλυψης του κόστους. Μετά

την ένταξη στη Ζώνη του Ευρώ και την εισαγωγή του κοινού νομίσματος υπάρχει πίεση προς την Κυβέρνηση για προσαρμογή των τιμών σε επίπεδα κάλυψης του κόστους, η οποία σε συνδυασμό με την πολιτική μείωσης του λειτουργικού κόστους, επιδιώκεται να συμβάλλει στην εξάλειψη των ελλειμμάτων. Ακόμα και σε υπηρεσίες που δεν υπάρχουν ελλείμματα (όπως στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας) υπάρχει πίεση για αύξηση των τιμών στην Ελλάδα, στην πορεία εναρμόνισής τους με τις υψηλότερες τιμές αυτών των υπηρεσιών στις άλλες χώρες της Ζώνης του Ευρώ, γιατί μόνο έτσι θα καταστούν αποδοτικές οι επενδύσεις από ιδιώτες στην απελευθερωμένη αγορά της ενέργειας. Τέλος, και στην περίπτωση των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών υπάρχει προσαρμογή των τιμών προς τα πάνω λόγω προσαρμογής τους στα πλαίσια της πλήρους απελευθέρωσης αυτής της αγοράς στο διεθνή ανταγωνισμό (κατάργηση των επιχορηγήσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό, οι οποίες διατηρούνται τώρα μόνο για τις άγονες γραμμές).

Επιπλέον των ανωτέρω, υπάρχει και μια άλλη κατηγορία διεθνώς μη-εμπορεύσιμων προϊόντων (φαγητό εκτός οικίας, σερβιριζόμενα αναψυκτικά και καφές, προσωπικά επαγγέλματα, service αυτοκινήτων, βιβλία-εφημερίδες, κ.ά), των οποίων οι τιμές δεν προσδιορίζονται από το κράτος, στις οποίες επίσης παρατηρούνται πολύ υψηλότερες αυξήσεις τιμών από το μέσο πληθωρισμό, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1. Οι μεγάλες αυξήσεις τιμών στην περίπτωση αυτή σχετίζονται κατά κύριο λόγο με την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε Ευρώ, καθώς και με το υψηλό επίπεδο ζήτησης που επικρατεί τα τελευταία χρόνια στην εγχώρια οικονομία, που στηρίζει αυτές τις αυξήσεις τιμών.

3.3.2 Υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης και πληθωρισμός

Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα ο υψηλός ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης (που στηρίζεται και στα μεγάλα πλεονάσματα στο λογαριασμό κεφαλαίων του εξωτερικού ισοζυγίου πληρωμών), επηρεάζουν τον εγχώριο πληθωρισμό από δύο πλευρές: Πρώτον, η αυξημένη ζήτηση, στο βαθμό που απευθύνεται σε εγχώρια

διεθνώς μη εμπορεύσιμα προϊόντα ασκεί αυξητική πίεση στις τιμές αυτών των προϊόντων, ενώ στο βαθμό που απευθύνεται σε διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα αυξάνει το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (λαμβάνοντας τις τιμές των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων ως δεδομένες-προσδιοριζόμενες στις διεθνείς αγορές). Δεύτερον, στο βαθμό που οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης οφείλονται κατά κύριο λόγο στην επίτευξη υψηλών ρυθμών αύξησης της παραγωγικότητας στους τομείς που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα (όπως πράγματι συμβαίνει στην περίπτωση της Ελλάδος), τότε ισχύει το αποτέλεσμα Balassa-Samuelson (το οποίο περιγράφεται στη συνέχεια) που εξηγεί επίσης ένα μέρος της διαφοράς μεταξύ του πληθωρισμού στην Ελλάδα και του μέσου πληθωρισμού στη ΖΤΕ.

3.3.3. Η επίδραση του σχετικού ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας στους τομείς που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα ή αποτέλεσμα Balassa – Samuelson.

Σύμφωνα με τις μελέτες των δύο αυτών οικονομολόγων, η αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών της παραγωγής των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων σε μια χώρα αυξάνει τους εργατικούς μισθούς όχι μόνο στον τομέα των εμπορεύσιμων αλλά και σε εκείνο των μη εμπορεύσιμων (λόγω της κινητικότητας της εργασίας μεταξύ τομέων εντός της χώρας). Η αύξηση των μισθών δεν επηρεάζει τις τιμές των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων (οι οποίες προσδιορίζονται από τις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης στις διεθνείς αγορές), ενώ αυξάνει τις τιμές των μη εμπορεύσιμων προϊόντων. Η διαδικασία αυτή αυξάνει τον εγχώριο πληθωρισμό σε σχέση με τον πληθωρισμό στις άλλες χώρες της Ζώνης του Ευρώ και αυξάνει επίσης τη σχετική τιμή των μη εμπορεύσιμων σε σχέση με τα εμπορεύσιμα προϊόντα, πράγμα που συνιστά απώλεια ανταγωνιστικότητας. Εάν τώρα υποθεθεί ότι ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων είναι υψηλότερος στις αναπτυσσόμενες οικονομίες όπως η Ελλάδα, από ότι στις άλλες αναπτυγμένες χώρες της Ζώνης του Ευρώ, αυτό μπορεί να εξηγήσει σε κάποιο βαθμό αφενός τον υψηλότερο πληθωρισμό στην Ελλάδα από ότι στις υπόλοιπες χώρες της Ζώνης του Ευρώ, και

αφετέρου δικαιολογεί κάποια ανατίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του εγχώριου νομίσματος χωρίς αυτό να σημαίνει αναγκαστικά και απώλεια ανταγωνιστικότητας για την Ελλάδα.

Η ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας αντανakλάται στο δείκτη της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, που είναι η ονομαστική σταθμισμένη (με βάση τον όγκο των διμερών εμπορικών συναλλαγών) συναλλαγματική ισοτιμία του εγχώριου νομίσματος με εκείνα των ανταγωνιστριών χωρών, αποπληθωρισμένη με κάποιο δείκτη σχετικών τιμών (π.χ. το σχετικό ΔTK) ή κόστους (π.χ. το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος) ανάμεσα στην Ελλάδα και σε αυτές τις χώρες. Η εκτιμώμενη για κάθε περίοδο πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία συγκρίνεται με την αντίστοιχη ισοτιμία ισορροπίας για τη χώρα, που είναι εκείνη που εξασφαλίζει ότι η οικονομία της χώρας αυτής χαρακτηρίζεται από εσωτερική και εξωτερική ισορροπία. Η διαφορά που προκύπτει είναι το λεγόμενο «έλλειμμα ή πλεόνασμα ανταγωνιστικότητας».

Βασικός παράγων στη διαμόρφωση της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας ισορροπίας είναι ο ρυθμός αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας στους τομείς που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα στην εγχώρια οικονομία σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες. Όσο υψηλότερος είναι ο ρυθμός αυτός στην εγχώρια οικονομία (όπου σύμφωνα με το αποτέλεσμα Balassa-Samuelson είναι υψηλότερος στις αναπτυσσόμενες χώρες από ότι στις αναπτυγμένες) τόσο υψηλότερα διαμορφώνεται και η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία ισορροπίας, με συνέπεια να μειώνεται η διαφορά της από την εκτιμώμενη πραγματική ισοτιμία σε κάθε περίοδο.

Έτσι, εξαιτίας του αποτελέσματος Balassa-Samuelson, το «έλλειμμα ανταγωνιστικότητας» μπορεί να είναι χαμηλότερο από ό,τι θα ήταν αν εξεταζόταν μόνο η εκτιμώμενη κάθε φορά πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία και δεν λαμβανόταν υπόψη η επίπτωση των υψηλότερων ρυθμών αύξησης της παραγωγικότητας στη διαμόρφωση της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας ισορροπίας.

3.3.4 Υψηλότερος ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

Η συγκριτική εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος για το σύνολο της οικονομίας στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται στον Πίνακα 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος
στην Ελλάδα και στη Ζώνη του Ευρώ

Έτος	Ελλάδα ΥΠΕΘΟ & Eurostat (1)	Ελλάδα Τρ.της Ελλάδος(2)	Ζώνη του Ευρώ (Eurostat)
1995	11,6%	10,3%	
1996	5,9%	9,9%	
1997	9,1%	6,9%	
1998	6,1%	4,2%	0,3%
1999	1,1%	2,6%	1,3%
2000	1,6%	3,2%	1,3%
2001	1,5%	3,4%	2,8%
2002	2,6%	3,6%	2,2%

Σημείωση:

α) Οι εκτιμήσεις του κόστους εργασίας ανα μονάδα προϊόντος από την ΤτΕ (στήλη 2) αφορούν τη μεταβολή του λόγου της συνολικής δαπάνης για αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές (σε τρέχουσες τιμές) προς το ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές).
β) Από την ΕΣΥΕ και την Eurostat (στήλη 1) χρησιμοποιείται ο ρασιμός ότι η μεταβολή του κόστους εργασίας ανα μονάδα προϊόντος ισούται με τη μεταβολή του λόγου: «συνολική δαπάνη για αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές ανά απασχολούμενο μισθωτό» προς «ΑΕΠ αν εν γένει απασχολούμενο (μισθωτό και μη)».

ΠΗΓΗ: Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε Τράπεζα της Ελλάδος (Μάρτιος 2003), «Νομισματική Πολιτική 2002-2003».

Από τον Πίνακα 2 προκύπτει ότι ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα τα τελευταία τρία χρόνια ήταν χαμηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό της ΖτΕ αν χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία της ΕΣΥΕ και της Eurostat, αλλά ελαφρά υψηλότερος αν χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Σε κάθε περίπτωση, οι διαφορές στο ρυθμό αύξησης ενώ είναι σημαντικές όσον αφορά την σταδιακή εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας έναντι των άλλων χωρών της ΖτΕ δεν φαίνεται να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εξήγηση των διαφορών πληθωρισμού ανάμεσα στην Ελλάδα και την ΖτΕ. Άλλωστε, αυτές οι διαφορές εξηγούνται σε μεγάλο βαθμό από τους άλλους παράγοντες που προαναφέρθηκαν.

4. ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ- ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

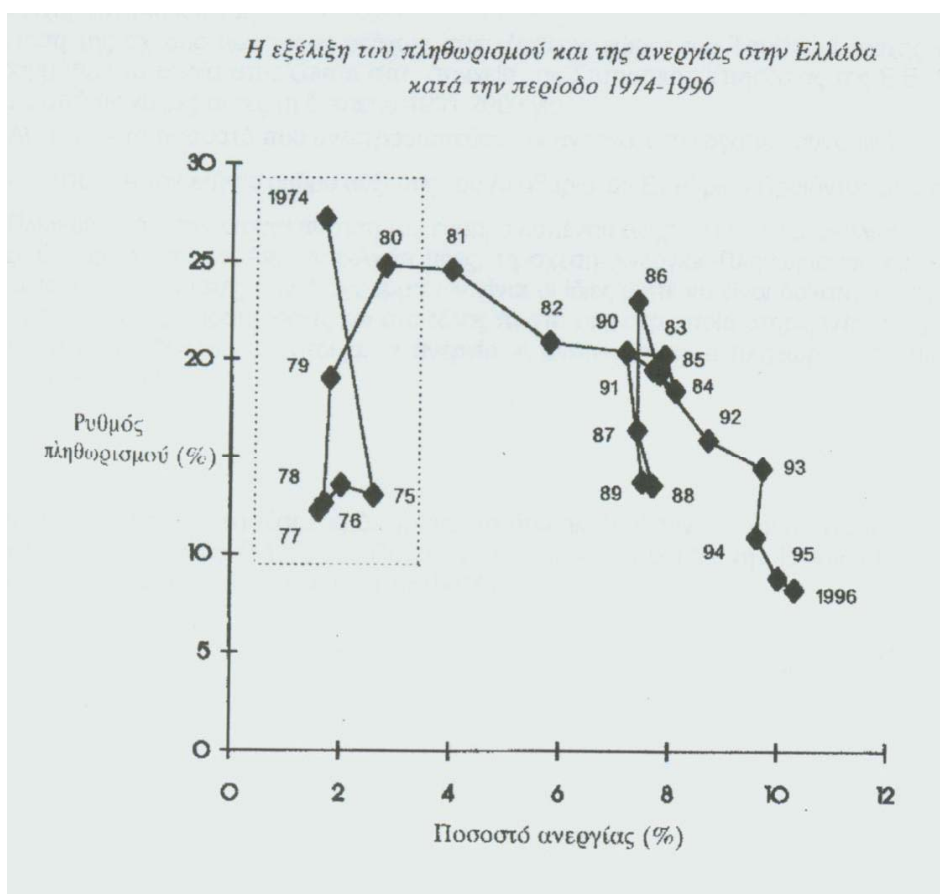
4.1 Πληθωρισμός και ανεργία στην Ελλάδα

Στο ακόλουθο σχήμα παρουσιάζονται οι σχέσεις μεταξύ των ρυθμών μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών και των ποσοστών ανεργίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1974-1996. Η μεταβολή του γενικού επιπέδου των τιμών εκτιμάται με βάση τις εξελίξεις του δείκτη τιμών καταναλωτή της ΕΣΥΕ, ενώ η ανεργία με βάση τις εκτιμήσεις της, όπως αυτές προκύπτουν από τις έρευνες εργατικού δυναμικού ή έρευνες απασχόλησης της ΕΣΥΕ, οι οποίες διεξάγονται από το έτος 1974. Επισημαίνεται όμως ότι οι δειγματοληπτικές Έρευνες Απασχόλησης της περιόδου 1974-1980 αναφέρονται μόνο στις αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας.

Κατά συνέπεια, τα στοιχεία που περιλαμβάνουν δεν αντιπροσωπεύουν το σύνολο της χώρας. Από το 1981 οι Έρευνες Εργατικού Δυναμικού (Απασχόλησης), οι οποίες αποτελούν συνέχεια των Ερευνών Απασχόλησης, καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα και επιπλέον διεξάγονται στο πλαίσιο του στατιστικού προγράμματος της Ε.Ε, με κοινές μεθοδολογικές προδιαγραφές για όλα τα κράτη-μέλη της. Έτσι, οι μετά το 1981 εκτιμήσεις της ανεργίας είναι περισσότερο αξιόπιστες. Για το λόγο αυτό, οι συνδυασμοί των ρυθμών πληθωρισμού και των ποσοστών ανεργίας της περιόδου 1974-1980 παρουσιάζονται εντός πλαισίου.

Από την επισκόπηση του σχήματος φαίνεται να υπάρχει μια σχέση ανταλλαγής μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας κατά την περίοδο 1981-1996, με την έννοια ότι, γενικά, υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού φαίνεται να συνδυάζονται με χαμηλά ποσοστά ανεργίας και αντίστροφα. Πάντως, επισημαίνονται και ορισμένες σημαντικές αποκλίσεις από τη σχέση ανταλλαγής που φαίνεται να παρατηρείται. Για παράδειγμα, το έτος 1986 ποσοστό ανεργίας 7,4% συνδυάστηκε με ρυθμό πληθωρισμού 23%, ενώ το 1987 το ίδιο ποσοστό ανεργίας (7,4%) συνδυάστηκε με ρυθμό πληθωρισμού 16,4%. Επίσης, το 1988 ποσοστό ανεργίας 7,7% συνδυάστηκε με ρυθμό

πληθωρισμού 13,5%, ενώ το 1991 το ίδιο ποσοστό ανεργίας (7,7%) συνδυάστηκε με ρυθμό πληθωρισμού 19,5%⁶³.

α) Οι συνδυασμοί των ρυθμών πληθωρισμού και των ποσοστών ανεργίας της περιόδου 1974-1996 παρουσιάζονται εντός του πλαισίου. β) Οι εκτιμήσεις της ανεργίας κατά την περίοδο 1974-1980 αναφέρονται μόνο στις αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας. Μετά όμως το 1981, οι εκτιμήσεις της ανεργίας αναφέρονται στο σύνολο της χώρας.

4.2 Συγκριτικά στοιχεία για την ανεργία και τον πληθωρισμό σε Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία

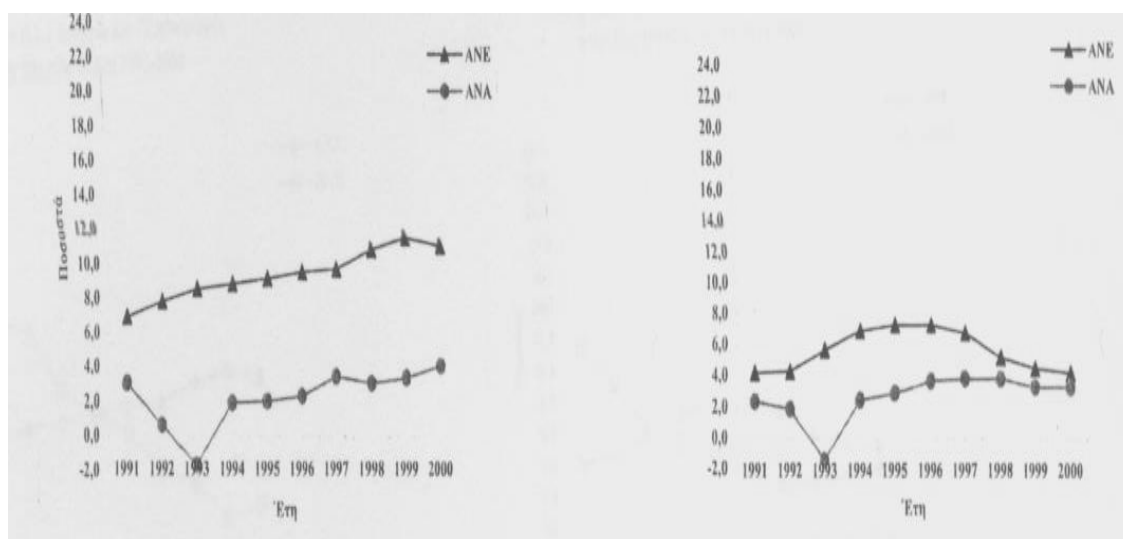
Επί χρόνια τώρα η ανεργία αποτελεί το υπ' αριθ. 1 πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και σε κάθε Σύνοδο Κορυφής εξαγγέλλονται μέτρα για την αντιμετώπιση της. Συνεχώς τονίζεται ότι η λύση του προβλήματος αυτού θα επιτευχθεί με ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη των χωρών-μελών. Η οικονομική, όμως, ανάπτυξη με τη σειρά της, με βάση και το

⁶³ Οικονομική Πολιτική, Ι.Σ. Βαβούρας, σελ.286.

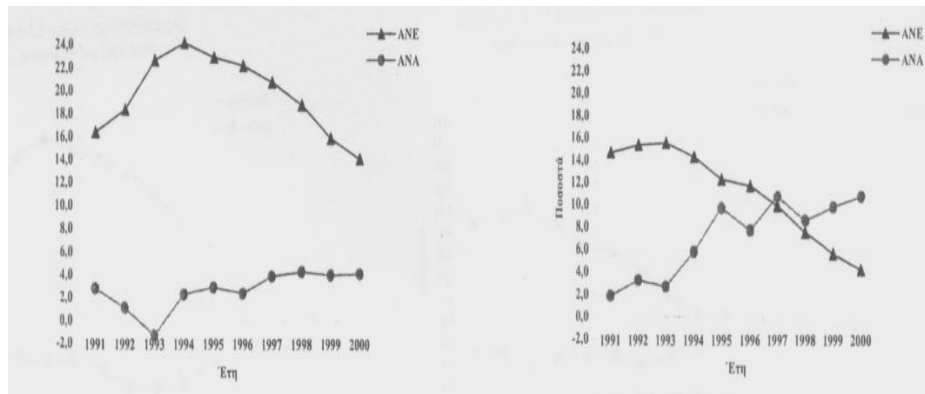
Σύμφωνα Σταθερότητας και Ανάπτυξης, έχει συνδεθεί στενά με τη συγκράτηση του πληθωρισμού σε πολύ χαμηλά επίπεδα, με το επιχείρημα ότι η σταθερότητα των τιμών την ενισχύει.

4.2.1 Ανεργία – Ανάπτυξη

Στα τέσσερα Διαγράμματα που ακολουθούν δίνεται η ανεργία και ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα (Διάγραμμα 4.2.1.1), την Πορτογαλία (Διάγραμμα 4.2.1.2), την Ισπανία (Διάγραμμα 4.2.1.3) και την Ιρλανδία (Διάγραμμα 4.2.1.4) τη δεκαετία 1991-2000.

Διαγράμματα 4.2.1.1 και 4.2.1.2: ανεργία και ανάπτυξη σε Ελλάδα και Πορτογαλία αντίστοιχα τα έτη 1991-2000

Διαγράμματα 4.2.1.3 και 4.2.1.4: ανεργία και ανάπτυξη σε Ισπανία και Ιρλανδία αντίστοιχα τα έτη 1991-2000

Από τα Διαγράμματα 4.2.1.1-4.2.1.4⁶⁴ φαίνονται οι μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις τέσσερις χώρες τόσο σε ό,τι αφορά το ύψος της ανεργίας και τους ρυθμούς ανάπτυξης όσο και στη σχέση της πορείας των δύο αυτών μεγεθών τη δεκαετία 1991-2000. Από τις τέσσερις χώρες μόνο στην Ιρλανδία η σχέση αυτή είναι στατιστικά σημαντική και αναμενόμενα αρνητική, η αύξηση, δηλαδή, του ρυθμού ανάπτυξης συμβάλει στη μείωση της ανεργίας. Από τις άλλες χώρες αρνητική αλλά όχι στατιστικά σημαντική είναι η σχέση αυτή στην περίπτωση της Ισπανίας, ενώ αντίθετα στην Ελλάδα η σχέση είναι θετική αλλά όχι στατιστικά σημαντική. Στην περίπτωση της Πορτογαλίας δεν φαίνεται να υπάρχει σχέση.

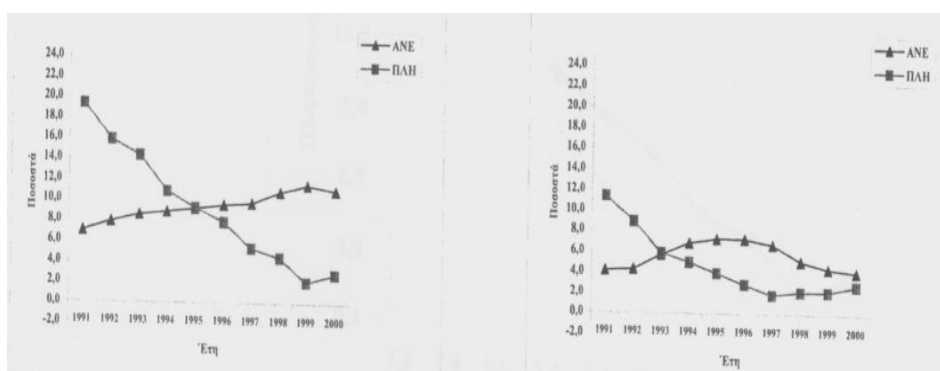
Οι λόγοι στους οποίους οφείλονται οι διαφορές ανάμεσα στις τέσσερις χώρες στη σχέση ανεργίας - ανάπτυξης, όπως και οι διαφορές τους στις σχέσεις ανεργίας- πληθωρισμού και ανάπτυξης-πληθωρισμού, απαιτούν μια διεξοδική (και για διάστημα μεγαλύτερο της δεκαετίας) έρευνα η οποία, ανάμεσα στα άλλα, θα πρέπει να εξετάσει τη διάρθρωση και την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους, την κατά φύλο και ηλικία συμμετοχή του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό, την αμοιβή εργασίας κλπ. Αυτό που μπορεί να λεχθεί εδώ, σε ό,τι αφορά στη σχέση ανεργίας-ανάπτυξης τη δεκαετία 1991-2000, είναι ότι από τη σύγκριση ανάμεσα στις τέσσερις χώρες φαίνεται ότι όταν ο ρυθμός ανάπτυξης κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (όπως στις περιπτώσεις της Ελλάδας, Πορτογαλίας και Ισπανίας στις οποίες τη δεκαετία 1991-2000 ο ρυθμός ήταν, αντίστοιχα, 2,3%, 2,6% και 2,7%, κατά

⁶⁴ Ανατομία της ανεργίας στην Ελλάδα 1981-2000, Μανόλης Γ.Δρεπάκης, σελ.. 140-141.

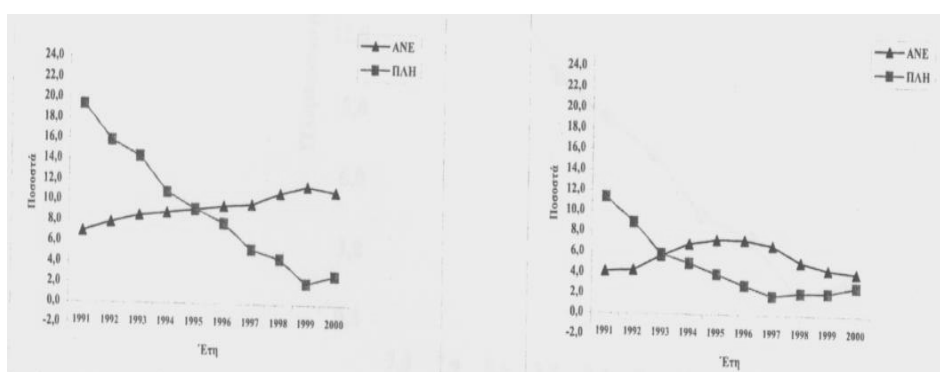
μέσο όρο το χρόνο) η επίδραση του στην ανεργία είναι μικρή ή ανύπαρκτη. Αντίθετα όταν ο ρυθμός είναι υψηλός η επίπτωση του στη ανεργία είναι πολύ σημαντική.

4.2.2. Ανεργία και πληθωρισμός

Στα τέσσερα Διαγράμματα που ακολουθούν δίνεται η ανεργία και ο πληθωρισμός στην Ελλάδα (Διάγραμμα 4.2.2.1), την Πορτογαλία (Διάγραμμα 4.2.2.2), την Ισπανία (Διάγραμμα 4.2.2.3) και την Ιρλανδία (Διάγραμμα 4.2.2.4) τη δεκαετία 1991-2000.

Διαγράμματα 4.2.2.1 και 4.2.2.2: ανεργία και πληθωρισμός σε Ελλάδα και Πορτογαλία αντίστοιχα τα έτη 1991-2000

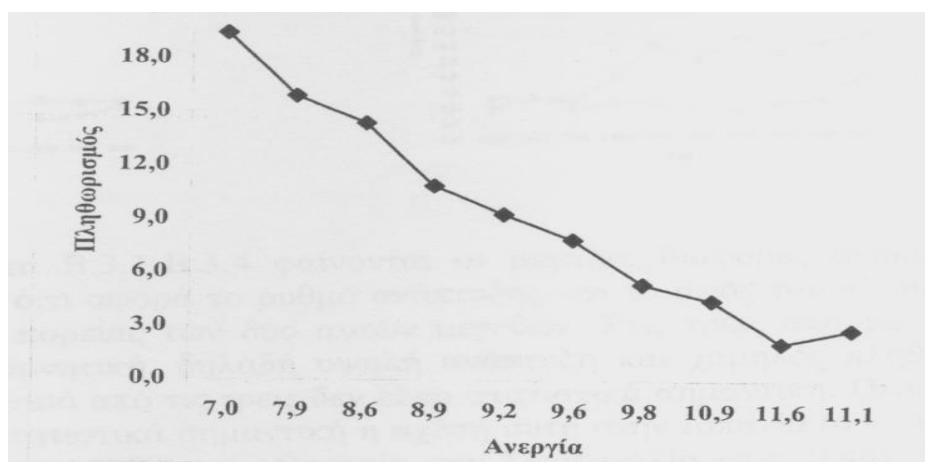
Διαγράμματα 4.2.2.3 και 4.2.2.4: ανεργία και πληθωρισμός σε Ισπανία και Ιρλανδία αντίστοιχα τα έτη 1991-2000

Από τα διαγράμματα 4.2.2.1-4.2.2.4⁶⁵ φαίνονται οι (επίσης) μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις τέσσερις χώρες τόσο σε ότι αφορά το ύψος της ανεργίας και του πληθωρισμού όσο και τη σχέση της πορείας των δύο αυτών

⁶⁵ Ανατομία της ανεργίας στην Ελλάδα 1981-2000, Μανόλης Γ.Δρεπάκης, σελ..141.

μεγεθών. Από τις τέσσερις χώρες μόνο στην Ελλάδα η σχέση αυτή είναι στατιστικά σημαντική και αναμενόμενα αρνητική, καθώς, δηλαδή, μειώνεται ο πληθωρισμός αυξάνεται η ανεργία. Πρόκειται για τη γνωστή καμπύλη Phillips. Από τις άλλες χώρες αρνητική αλλά όχι στατιστικά σημαντική είναι η σχέση αυτή στην περίπτωση της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας ενώ αντίθετα στην Ισπανία η σχέση αυτή είναι θετική αλλά όχι στατιστικά σημαντική.

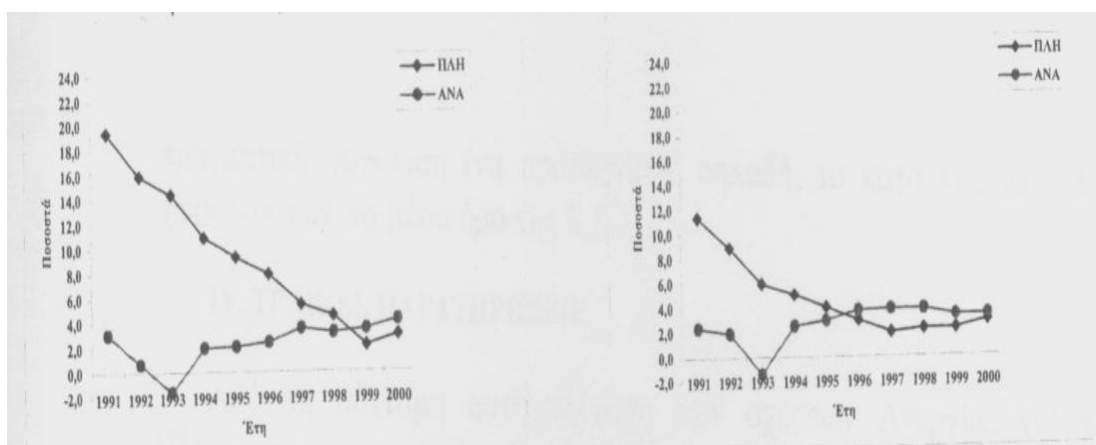
Από τη σύγκριση ανάμεσα στις τέσσερις χώρες φαίνεται ότι όταν ο πληθωρισμός είναι αρχικά υψηλός (όπως στην περίπτωση της Ελλάδας στην οποία το 1991 ήταν 19,4%) η προσπάθεια μεγάλης μείωσης του (στην Ελλάδα το 2000 ήταν 2,9%), εξαιτίας των μέτρων που λαμβάνονται, προκαλεί σημαντική αύξηση της ανεργίας (από 7% το 1991 σε 11,2% το 2000). Αντίθετα στην περίπτωση της Ισπανίας ο πληθωρισμός ήταν 5,9% το 1991 και 3,5% το 2000, ενώ στην Ιρλανδία ήταν 3,2% το 1991 και 5,3% το 2000. Ενδιάμεση είναι η περίπτωση της Πορτογαλίας (πληθωρισμός 11,4% το 1991 και 2,8% το 2000).

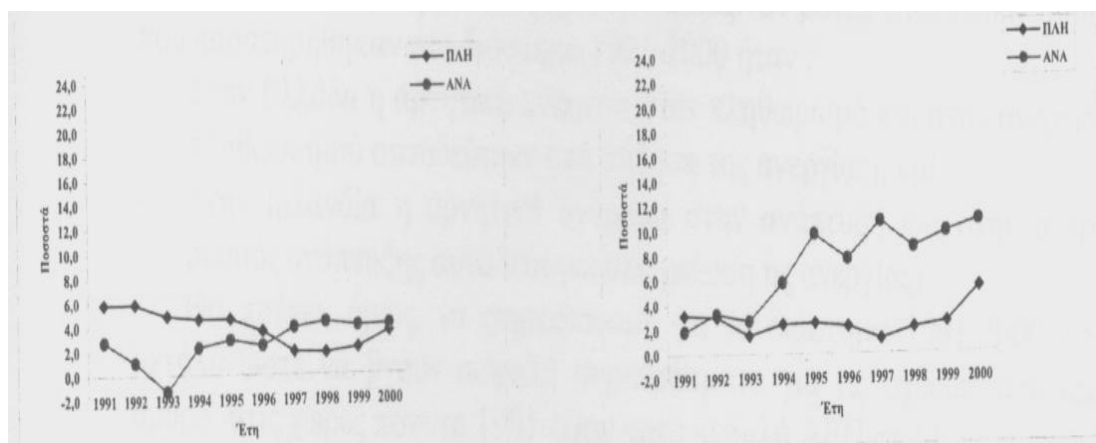
Διάγραμμα 4.2.2.5: ανεργία και πληθωρισμός στην Ελλάδα 1991- 2000

4.2.3 Πληθωρισμός και ανάπτυξη

Στα τέσσερα Διαγράμματα που ακολουθούν δίνεται η ανάπτυξη και ο πληθωρισμός στην Ελλάδα (Διάγραμμα 4.2.3.1), την Πορτογαλία (Διάγραμμα 4.2.3.2), την Ισπανία (Διάγραμμα 4.2.3.3) και την Ιρλανδία (Διάγραμμα 4.2B.3.4) τη δεκαετία 1991-2000.

Διαγράμματα 4.23.1 και 4.2.3.2: ανάπτυξη και πληθωρισμός σε Ελλάδα και Πορτογαλία αντίστοιχα τα έτη 1991-2000

Διαγράμματα 4.2.3.3 και 4.2.3.4: ανάπτυξη και πληθωρισμός σε Ισπανία και Ιρλανδία αντίστοιχα τα έτη 1991-2000

Από τα Διαγράμματα 4.2.3.1-4.2.3.4⁶⁶ φαίνονται οι μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις τέσσερις χώρες τόσο σε ό,τι αφορά το ρυθμό ανάπτυξης και το ύψος του πληθωρισμού όσο και στη σχέση της πορείας των δύο αυτών μεγεθών. Στις τρεις από τις τέσσερις χώρες η σχέση είναι αρνητική, δηλαδή υψηλή ανάπτυξη και χαμηλός πληθωρισμός συμβαδίζουν, αλλά σε καμία από τις τρεις δεν είναι στατιστικά σημαντική. Περισσότερο πλησιάζει στο να είναι στατιστικά σημαντική η σχέση αυτή στην Ισπανία και ακολουθεί η Ελλάδα με τελευταία την Πορτογαλία. Και στις τρεις, όμως, αυτές χώρες, όπως προαναφέρθηκε, η ανάπτυξη στη διάρκεια της δεκαετίας ήταν χαμηλή.

⁶⁶ Ανατομία της ανεργίας στην Ελλάδα 1981-2000, Μανόλης Γ.Δρεπτάκης, σελ..143.

Σε αντίθεση με την Ελλάδα, Πορτογαλία και Ισπανία, στην Ιρλανδία, στην οποία σημειώθηκε πολύ υψηλός ρυθμός ανάπτυξης, δεν παρατηρείται σχεδόν καμιά σχέση ανάμεσα στην ανάπτυξη και στον πληθωρισμό. Στη χώρα αυτή, όπως προαναφέρθηκε, ο πληθωρισμός στο τέλος της περιόδου που εξετάζουμε εδώ ήταν υψηλότερος απ' ό,τι στην αρχή της.

Παρ' όλα τα αναμφισβήτητα πλεονεκτήματα που έχει η διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα, η περίπτωση της Ιρλανδίας θέτει πολλά ερωτήματα σχετικά με το αν και κατά πόσο το κριτήριο του πολύ χαμηλού πληθωρισμού για όλες τις χώρες-μέλη της Ο.Ν.Ε -το οποίο έχει τεθεί από τη Συνθήκη του Μάαστριχ ως στόχος τον οποίο πρέπει να επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - είναι προϋπόθεση για την επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, ρυθμών που είναι αναγκαίοι προκειμένου να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση.

4.2.4 Συνολικές παρατηρήσεις

Από τη σύντομη αυτή εξέταση των σχέσεων Ανεργίας-Ανάπτυξης, Ανεργίας-Πληθωρισμού και Ανάπτυξης-Πληθωρισμού σε Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία φάνηκε καθαρά ότι όλες οι χώρες παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες και κανένα γενικό συμπέρασμα δεν μπορεί να εξαχθεί γι' αυτές. Οι μόνες στατιστικά σημαντικές σχέσεις που παρατηρήθηκαν στο διάστημα 1991-2000 ήταν :

- Στην Ελλάδα η αρνητική ανάμεσα στον πληθωρισμό και στην ανεργία (η μείωση του πληθωρισμού συνοδεύτηκε από αύξηση της ανεργίας), και
- Στην Ιρλανδία η αρνητική ανάμεσα στην ανάπτυξη και στην ανεργία (ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης συνοδεύτηκε από μείωση της ανεργίας).

Θα πρέπει, όμως, να σημειώσουμε ότι το διάστημα 1991-2000 δεν είναι αρκετά μεγάλο ώστε να βγουν ασφαλή συμπεράσματα για τις σχέσεις στις χώρες που το 1991 είχαν κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε. Η περίπτωση, όμως, της Ιρλανδίας -στην οποία η υψηλή ανάπτυξη συνοδεύτηκε από μεγάλη μείωση της ανεργίας όχι, όμως, και από

χαμηλό πληθωρισμό στο διάστημα 1991-2000 - πρέπει να προβληματίσει αν η Ε.Ε. γενικότερα και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ειδικότερα θα πρέπει να επιμείνουν σε μια απόλυτη προσήλωση στο στόχο του χαμηλού πληθωρισμού στην περίπτωση των χωρών αυτών ή, αντίθετα, να ανεχθούν τη διακύμανση του σε κάπως ευρύτερα πλαίσια προκειμένου οι χώρες αυτές να πετύχουν την πραγματική σύγκλιση.

4.3 Η καμπύλη Phillips και ο δείκτης NAIRU

Σε μελέτη που δημοσιεύτηκε στο Οικονομικό Δελτίο του Τεύχους 15 του Ιουλίου 2000 της Τράπεζας της Ελλάδας, επιχειρείται μια προκαταρκτική εκτίμηση του NAIRU της ελληνικής οικονομίας με τη χρησιμοποίηση ενός υποδείγματος καμπύλης Phillips και τεχνικών που επιτρέπουν τον έλεγχο αλλά και την εκτίμηση ενός μεταβαλλόμενου NAIRU. Η μελέτη επιχειρεί:

- Να παρουσιάσει έναν ακόμη δείκτη, τον NAIRU, κατάλληλο για τη διάγνωση πληθωριστικών τάσεων στην οικονομία, ο οποίος βασίζεται στις πληροφορίες οι οποίες μπορούν να εξαχθούν από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας
- Να εξετάσει τις βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες σχέσεις μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού, καθώς και τη σχέση μεταξύ ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ και μεταβολών στο ποσοστό ανεργίας.⁶⁷

Η τεχνική που ακολουθείται για την εκτίμηση του ελληνικού NAIRU είναι οικονομική και στατιστική και βασίζεται στο συνδυασμό ενός υποδείγματος καμπύλης Phillips, του λεγόμενου τριγωνικού υποδείγματος του Gordon (1997,1998), και μιας στατιστικής παραδοχής ότι το μεταβαλλόμενο και μη άμεσα παρατηρήσιμο NAIRU ακολουθεί διαδικασία «τυχαίου περπατήματος». Η εκτίμηση γίνεται με ετήσια δεδομένα της ελληνικής οικονομίας που καλύπτουν την περίοδο 1963-99. Για λόγους συγκρισιμότητας, η καμπύλη Phillips εκτιμάται και με τη μέθοδο των ελάχιστων τετραγώνων και με ανεξάρτητη μεταβλητή το παρατηρούμενο

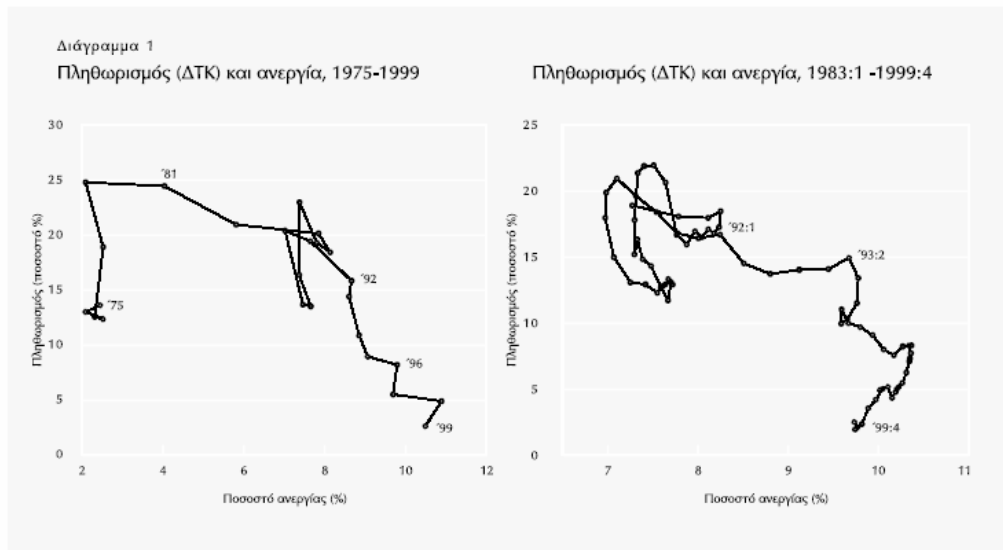
⁶⁷ Δηλ. το λεγόμενο “νόμο του Okun”.

ποσοστό ανεργίας. Από την εκτίμηση αυτής της καμπύλης Phillips, ακολούθως εξάγεται ένα σταθερό NAIRU για όλη την περίοδο.

Τα γενικότερα συμπεράσματα αυτής της μελέτης είναι τα εξής:

- Η σταδιακή αποκλιμάκωση του ελληνικού πληθωρισμού τα τελευταία χρόνια ήταν κυρίως το αποτέλεσμα της αντιπληθωριστικής νομισματικής πολιτικής, καθώς και της συναλλαγματικής πολιτικής, η οποία διατήρησε το ρυθμό ανόδου των τιμών των εισαγόμενων χαμηλότερα από αυτόν των εγχώριων τιμών.
- Τεράστια συμβολή είχε και η εξυγίανση του δημοσιονομικού περιβάλλοντος.
- Η περιοριστική πολιτική που εφαρμόστηκε δημιούργησε ελάχιστη κυκλική ανεργία και ο ρυθμός ανόδου της οικονομίας κινήθηκε σε επίπεδα συμβατά με τους ρυθμούς ανόδου της δυνητικής οικονομίας.
- Παρατηρήθηκε σημαντική άνοδος της διαρθρωτικής ανεργίας και του NAIRU, η οποία αποδίδεται σε φαινόμενα «υστέρησης», και στη σημαντική ενίσχυση του εργατικού δυναμικού.
- Η διατηρησιμότητα του χαμηλού πληθωρισμού και ο περιορισμός της ανεργίας είναι στόχοι εφικτοί, μέσα στο περιβάλλον που θα δημιουργηθεί η κατάλληλη νομισματική πολιτική που θα ασκείται από την ΕΚΤ, μόνο με την εφαρμογή διαρθρωτικών παρεμβάσεων οι οποίες πρέπει απαραίτητα να περιλαμβάνουν μέτρα αναβάθμισης του εργατικού δυναμικού μέσω της εκπαίδευσης.
- Οι πολιτικές διαχείρισης της ζήτησης κρίνονται εμπειρικά αναποτελεσματικές για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας.

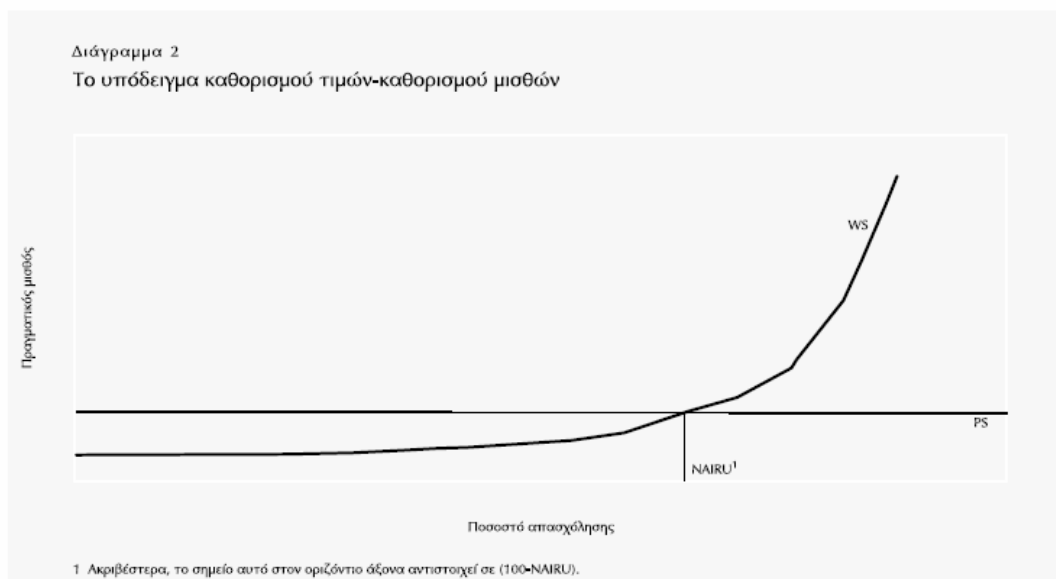
Στο παρακάτω διάγραμμα 4.3.1 παρουσιάζεται ο συνδυασμός σημείων του ποσοστού ανεργίας με το ρυθμό μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή σε ετήσια και τριμηνιαία δεδομένα.

Διάγραμμα 4.3.1

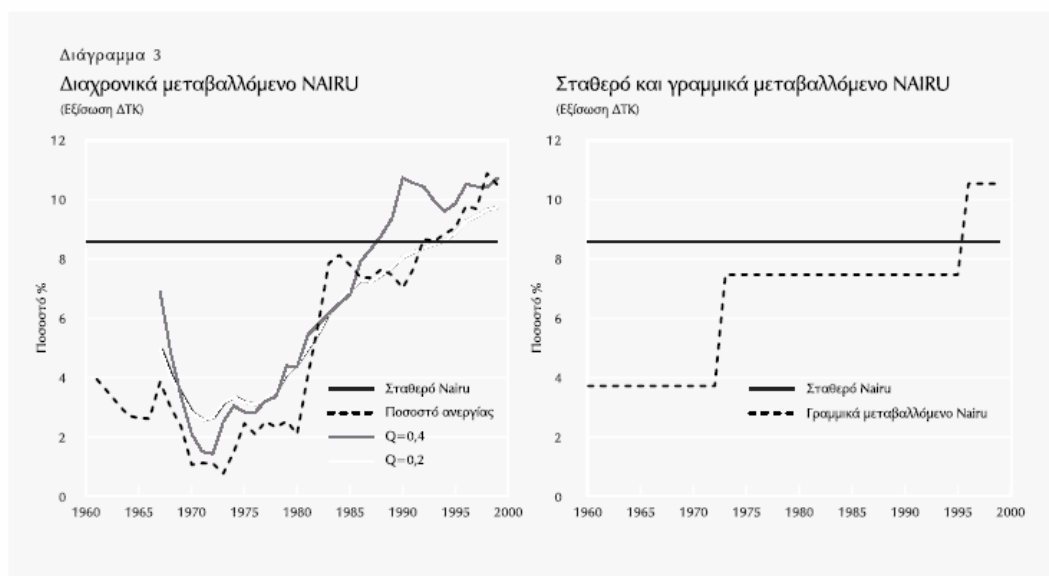
Από τα δύο γραφήματα προκύπτει η αστάθεια που χαρακτηρίζει τη σχετική καμπύλη, όταν αυτή εξετάζεται μόνο σε δύο διαστάσεις. Παρατηρούνται δηλαδή περίοδοι όπου αυτή έχει την αναμενόμενη αρνητική κλίση (1980-84), αλλά και περίοδοι όπου είναι κατακόρυφη (1975-80), όπως και περίοδοι με θετική κλίση (1998-99).

Το Διάγραμμα 4.3.2 προσδιορίζει το NAIRU ως την τομή της καμπύλης καθορισμού μισθών και της καμπύλης καθορισμού τιμών στο επίπεδο των πραγματικών μισθών και του ποσοστού απασχόλησης. Η θετική κλίση της καμπύλης καθορισμού μισθών WS εκφράζει το κοινό χαρακτηριστικό όλων των υποδειγμάτων: όσο αυξάνεται η απασχόληση, αυξάνεται και ο πραγματικός μισθός που απαιτούν οι εργαζόμενοι. Η καμπύλη καθορισμού τιμών PS εκφράζει τον πραγματικό μισθό που είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν οι εργοδότες για τη δεδομένη απασχόληση. Η καμπύλη είναι οριζόντια, εφόσον γίνεται η υπόθεση ότι η προσφορά εργασίας είναι σταθερή και ότι ο πραγματικός μισθός είναι ανεξάρτητος από το επίπεδο απασχόλησης.

Διάγραμμα 4.3.2

Η θέση της PS στο επίπεδο εξαρτάται από την παραγωγικότητα, τη συνάρτηση παραγωγής, τις τιμές των εισροών και –σε μη ανταγωνιστικές αγορές- από τη σχέση των τιμών τις οποίες καθορίζουν οι επιχειρήσεις για τα προϊόντα τους, και του κόστους εργασίας και των τιμών των εισροών.

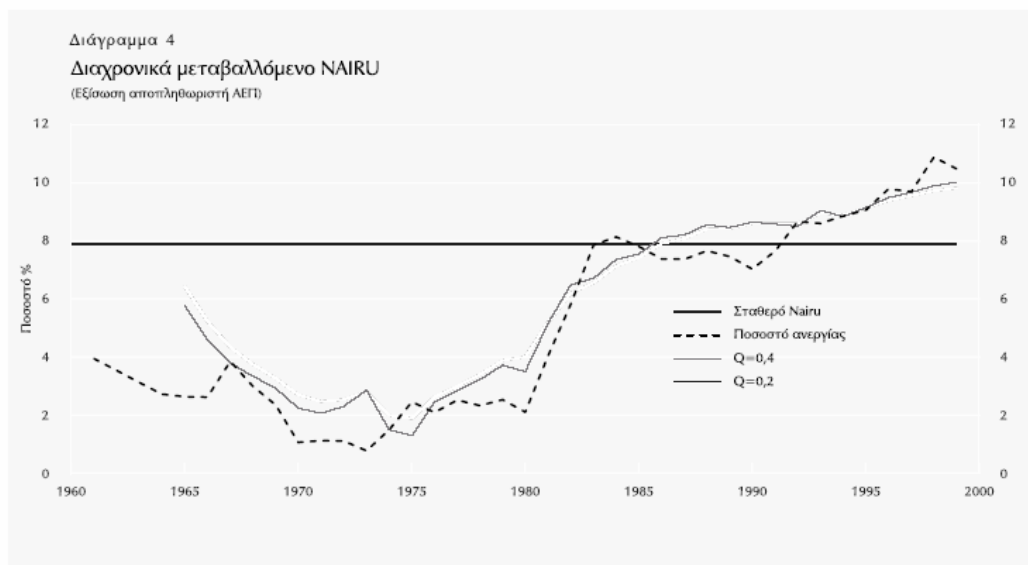

Διάγραμμα 4.3.3

Στο αριστερό γράφημα του Διαγράμματος 4.3.3 παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις του διαχρονικά μεταβαλλόμενου NAIRU της ελληνικής οικονομίας

και δίδεται και το σταθερό NAIRU, καθώς και το παρατηρούμενο μέγεθος της ανεργίας. Στο δεξιό γράφημα παρουσιάζονται εκτιμήσεις ενός μεταβλητού NAIRU, το οποίο προκύπτει αν δεχτούμε ότι το NAIRU είναι μια βαθμωτή συνάρτηση.

Στο Διάγραμμα 4.3.4 παρουσιάζονται οι αντίστοιχες εκτιμήσεις όταν ως εξαρτημένη μεταβλητή χρησιμοποιείται ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ.

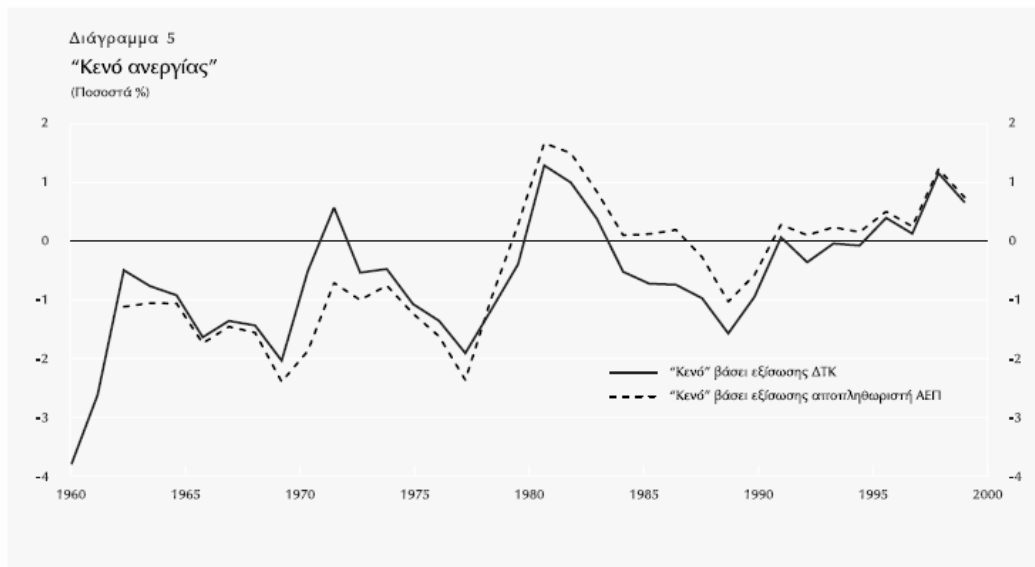

Διάγραμμα 4.3.4

Από τα διαγράμματα γίνεται φανερό ότι το NAIRU αυξήθηκε σταδιακά καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ενώ ο ρυθμός ανόδου του επιβραδύνεται προς το τέλος της δεκαετίας του 1990. Αυτή η επιβράδυνση προήλθε από την αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία αποτελεί βασικό προσδιοριστικό παράγοντα του NAIRU και μετατόπισε προς τα πάνω την καμπύλη καθορισμού τιμών (Διάγραμμα 4.3.2).

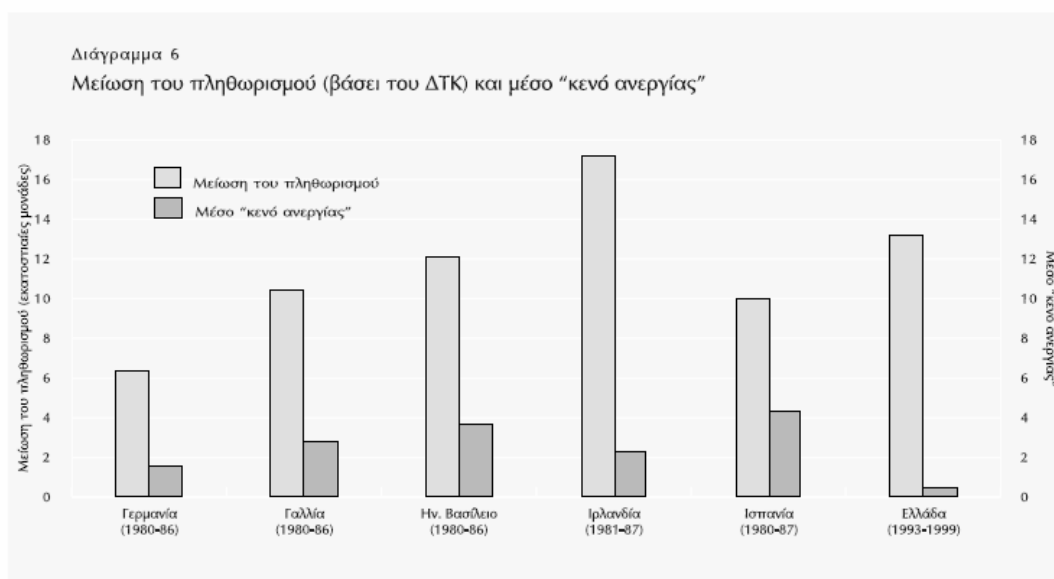
Στο διάγραμμα 4.3.5 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του «κενού ανεργίας» της ελληνικής οικονομίας, το οποίο υπολογίστηκε ως η διαφορά της τρέχουσας ανεργίας από το NAIRU. Το «κενό ανεργίας» εμφανίζεται θετικό την περίοδο 1992-1999. Η ύπαρξη θετικού «κενού ανεργίας» τα τελευταία χρόνια περιόρισε το ρυθμό ανόδου του πραγματικού μισθού και συνέβαλε στην ουσιαστική επιβράδυνση του πληθωρισμού. Οι εκτιμήσεις αυτές επιβεβαιώνονται και από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις της Ε.Ε. και του ΟΟΣΑ.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα και το Βέλγιο είναι οι μόνες χώρες της Ε.Ε. στις οποίες η τρέχουσα ανεργία υπερβαίνει τη διαρθρωτική το 1999.

Διάγραμμα 4.3.5

Επίσης, σε μελέτη του ΟΟΣΑ του 2000, η Ελλάδα είναι από τις λίγες χώρες με θετικό «κενό ανεργίας». Η άνοδος όμως της ανεργίας με παράλληλη μείωση του πληθωρισμού πρέπει να αξιολογηθεί συγκριτικά με την πείρα άλλων χωρών. Στο Διάγραμμα 4.3.6 γίνεται αυτή η σύγκριση και αντιπαραβάλλεται το μέγεθος της πτώσης του πληθωρισμού σε διάφορες χώρες με το μέσο «κενό ανεργίας» στην αντίστοιχη περίοδο αποπληθωρισμού. Η επίδοση της Ελλάδας συγκρίνεται μόνο με αυτή της Ιρλανδίας. Και οι δύο χώρες παρουσιάζουν μεγάλη μείωση πληθωρισμού με σχετικά χαμηλό «κενό ανεργίας».

Διάγραμμα 4.3.6

Τα συμπεράσματα της μελέτης αυτής μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Υπάρχει μια σταθερή καμπύλη Phillips της ελληνικής οικονομίας βραχυχρόνια, εφόσον στον καθορισμό της ληφθούν υπόψη και οι μεταβαλλόμενοι παράγοντες προσφοράς. Η καμπύλη αυτή μακροχρόνια είναι κατακόρυφη, δηλαδή δεν υπάρχει εναλλακτική σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας σε μακροπρόθεσμη βάση.
- Το NAIRU σημείωσε σημαντική αύξηση από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και ο ρυθμός ανόδου του επιβραδύνεται μόνο προς το τέλος της δεκαετίας του 1990.
- Οι βραχυχρόνιοι παράγοντες προσφοράς (τιμές ξένων προϊόντων σε εγχώριο νόμισμα) έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, συμβάλλουν στη σταθερότητα της εκτιμώμενης καμπύλης Phillips και ερμηνεύουν εν μέρει τη μη συμβατική συμπεριφορά των τιμών και της οικονομικής δραστηριότητας (Διάγραμμα 4.3.1).
- Η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του NAIRU παράλληλα με τη σημαντική αύξηση του εργατικού δυναμικού συνέτειναν στη διαμόρφωση αντιπληθωριστικών «κενών ανεργίας».

Η ύπαρξη μιας σταθερής καμπύλης Phillips, η οποία μακροχρόνια είναι κατακόρυφη, υποδηλώνει ότι η διατήρηση ενός σταθερού ρυθμού ανόδου των τιμών σε μεσοπρόθεσμη βάση προϋποθέτει ότι η ανεργία δε θα αποκλίνει συστηματικά από το NAIRU αν όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν σταθεροί. Η επίτευξη του παράλληλου στόχου της χαμηλής ανεργίας μπορεί να επιτευχθεί μόνο με εστίαση του ενδιαφέροντος στη διαρθρωτική πολιτική. Η διατήρηση του χαμηλού πληθωρισμού και ο περιορισμός της ανεργίας μπορούν να επιτευχθούν ταυτόχρονα μόνο με την αναβάθμιση της ποιότητας του εργατικού δυναμικού.

5. ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

5.1 Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας

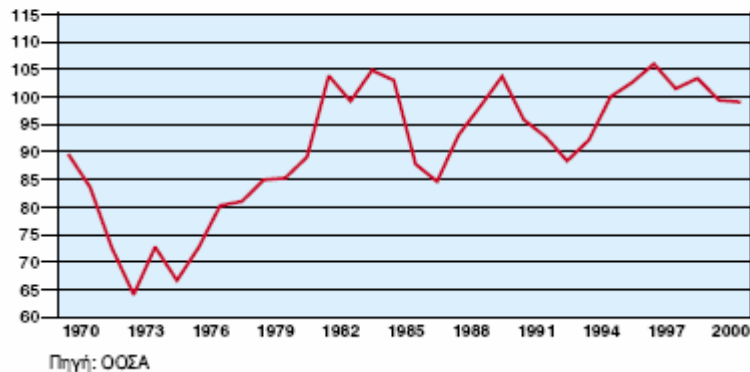
Η Ελλάδα, μια χώρα που είναι μέλος της Ζώνης του Ευρώ και βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε πορεία υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, κατατάσσεται μερικές φορές σε χαμηλότερο επίπεδο από χώρες όπως η Βραζιλία, η Αργεντινή, η Τουρκία, η Ινδονησία, κ.α., χώρες που αντιμετωπίζουν νομισματικές και συναλλαγματικές κρίσεις, υψηλό πληθωρισμό και πληθώρα διαρθρωτικών προβλημάτων.

Η Ελλάδα το 2002 καταλαμβάνει την 36^η θέση (μεταξύ 49 χωρών) σύμφωνα με την μελέτη του IMD World Competitiveness Yearbook, (έναντι της 30^{ης} θέσης το 2001) και την 38^η θέση (μεταξύ 80 χωρών) σύμφωνα με το World Economic Forum (έναντι της 36^{ης} θέσης το 2001), ως προς το βαθμό της ανταγωνιστικότητας⁶⁸.

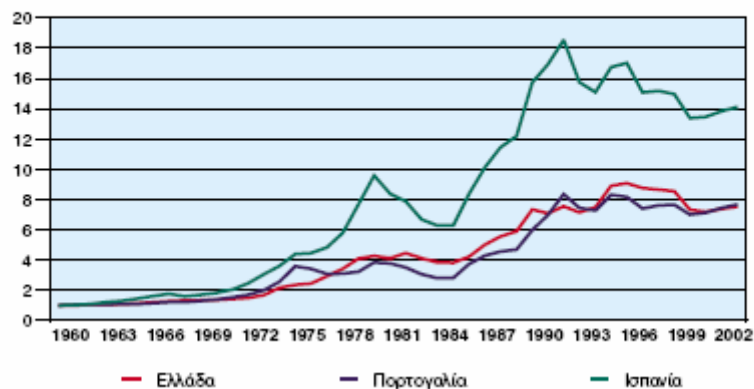
Η ανταγωνιστικότητα είναι ουσιαστικά η ικανότητα μιας χώρας να αναπτύσσεται με ικανοποιητικούς ρυθμούς για μεγάλα χρονικά διαστήματα υπό καθεστώς σχετικής νομισματικής σταθερότητας. Από την εξέταση της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας με βάση το δείκτη του σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε κοινό νόμισμα έναντι των 24 χωρών που συμπεριλαμβάνονται στο δείγμα του ΟΟΣΑ (Διάγραμμα 1), η Ελλάδα το 2001 είχε κάποιο έλλειμμα ανταγωνιστικότητας έναντι του μέσου όρου των 24 χωρών, της τάξεως του 15%. Αυτό το έλλειμμα μετράται με την ανατίμηση του ανωτέρω δείκτη σε σχέση με το επίπεδο ισορροπίας, το οποίο θεωρείται ότι ήταν το επίπεδο του δείκτη κατά τα έτη 1988 και 1993. Από το Διάγραμμα 2 προκύπτει ότι η Ελλάδα δεν έχει υστερήσει τα τελευταία χρόνια σε ανταγωνιστικότητα έναντι σημαντικών ανταγωνιστριών χωρών, όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία.

⁶⁸ Οικονομικό Δελτίο Alpha Bank, Δεκέμβριος 2002.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
Εξέλιξη της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της Δραχμής
1970-2001 (1995=100)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
Συγκριτική εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος
σε κοινό νόμισμα (δολάρια): 1960-2002

Τα βασικά κριτήρια για την ταξινόμηση των χωρών με βάση το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας τους είναι:

- Η μακροοικονομική κατάσταση της εγχώριας οικονομίας
- Η αποδοτικότητα του κυβερνητικού και του επιχειρηματικού τομέα
- Το επίπεδο της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής.

Σε καθέναν από τους ανωτέρω τομείς υπάρχουν κριτήρια ανταγωνιστικότητας στα οποία η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των 20 πρώτων χωρών, αλλά και κριτήρια στα οποία κατατάσσεται μεταξύ των 10 τελευταίων χωρών. Όσον αφορά την μακροοικονομική κατάσταση η Ελλάδα κατατάσσεται από την IMD στην 38^η θέση, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης, το 2001 η Ελλάδα είχε τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας μεταξύ των 49 χωρών του δείγματος, τον 7^ο υψηλότερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ και τον 4^ο υψηλότερο

ρυθμό αύξησης των εξαγωγών αγαθών. Όμως, τα βασικά κριτήρια που την κατατάσσουν στις τελευταίες θέσεις είναι τα ακόλουθα:

- Πληρωμές τόκων για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 46^η θέση καθώς πληρώνει το 38,4% των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού για πληρωμές τόκων, ενώ ο μέσος όρος των 49 χωρών πληρώνει μόνο το 12,4%.
- Δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 46^η θέση ως προς το εσωτερικό δημόσιο χρέος και στην 44^η θέση ως προς το εξωτερικό δημόσιο χρέος. Σύμφωνα με τους αναλυτές της μελέτης, το συνολικό δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ φτάνει το 114,3% του ΑΕΠ.
- Έμμεσοι φόροι ως ποσοστό του ΑΕΠ: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 47^η θέση από το γεγονός ότι οι έμμεσοι φόροι που εισπράττει το Ελληνικό Δημόσιο ανέρχονται στο 15,14% του ΑΕΠ (2002: 14,8%), έναντι 10,45% του ΑΕΠ που είναι ο μέσος όρος των 49 χωρών.
- Έλλειμμα του προϋπολογισμού της κεντρικής κυβέρνησης: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 44^η θέση, από το γεγονός ότι το έλλειμμα αυτό ανέρχεται σύμφωνα με τα στοιχεία της IMD στο 5,25% του ΑΕΠ, έναντι 0,97% του ΑΕΠ που είναι ο μέσος όρος του ελλείμματος αυτού στις 49 χώρες που εξετάζονται.
- Εξαγωγές αγαθών: Η IMD κατατάσσει την Ελλάδα στην προτελευταία (48^η) θέση όσον αφορά το ποσοστό των εξαγωγών στο ΑΕΠ της χώρας, το οποίο στην Ελλάδα ανέρχεται στο 9,03% έναντι του μέσου όρου 38,5% που εκτιμά για τις 49 ανταγωνίστριες χώρες.
- Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών: Η Ελλάδα τοποθετείται στην 45^η θέση, αφού το έλλειμμα ανέρχεται στο 5,22% του ΑΕΠ, ενώ ο μέσος όρος των 49 χωρών έχει πλεόνασμα 0,99% του ΑΕΠ. Μόνο τέσσερις χώρες κατατάσσονται χαμηλότερα από την Ελλάδα σε αυτό το κριτήριο.
- Απασχόληση-Εισφορές εργαζομένων στην κοινωνική ασφάλιση: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 44^η και στην 40^η θέση αντίστοιχα μεταξύ των 49 χωρών του δείγματος. Το ποσοστό της απασχόλησης στον πληθυσμό ανέρχεται στο 35,64%, έναντι του μέσου όρου των 49

χωρών που ανέρχεται στο 43,32%. Επίσης, οι υποχρεωτικές εισφορές των εργαζομένων για την Κοινωνική Ασφάλιση ως ποσοστό του κατά κεφαλή ΑΕΠ ανέρχονται στο 15,9% έναντι του 9,10% που είναι ο μέσος όρος των εισφορών των 49 χωρών.

- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές ανά 1000 κατοίκους: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 35^η θέση ως προς το κριτήριο αυτό, αφού διαθέτει 112 Η/Υ ανά 1000 κατοίκους, ενώ ο μέσος όρος των 49 χωρών είναι 309 Η/Υ ανά 1000 κατοίκους. Αυτό αποτελεί βασικό κριτήριο που δείχνει το επίπεδο της ανταγωνιστικής ικανότητας μιας οικονομίας (επειδή η σωστή και έγκαιρη μηχανοργάνωση της παραγωγικής διαδικασίας και γενικότερα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής διευκολύνει τη διάδοση της πληροφορίας και γνώσης και σε τελευταία ανάλυση την αύξηση της παραγωγικότητας).
- Πραγματική αύξηση του κατά κεφαλή ΑΕΠ: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 42^η θέση γιατί όπως αναφέρεται ο μέσος ρυθμός αύξησης του μεγέθους αυτού ήταν -1,82% έναντι του μέσου όρου των 49 χωρών που ήταν 0,73%.
- Συνολικές δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 44^η θέση ανταγωνιστικότητας. Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση στην Ελλάδα δεν ξεπερνούν το 3,4% του ΑΕΠ έναντι 5,1% του ΑΕΠ που είναι ο μέσος όρος των 49 χωρών.
- Εξαγωγές υψηλής τεχνολογίας: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 32^η θέση, διότι ως ποσοστό του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών δεν υπερβαίνει το 9,05% έναντι 16,96% που είναι ο μέσος όρος στις ανταγωνίστριες χώρες.
- Στην 44^η θέση γιατί η στάση των Ελλήνων έναντι του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης είναι μάλλον αρνητική.
- Στην 46^η θέση γιατί η πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ανταγωνιστικής οικονομίας.
- Στην 42^η θέση γιατί η υπερ-ανάπτυξη των πόλεων απορροφά τους εθνικούς πόρους.

- Στην 42^η θέση γιατί η εκπαίδευση-κατάρτιση εργαζομένων δεν αποτελεί θέμα προτεραιότητας για τις επιχειρήσεις.
- Στην 40^η θέση γιατί η παράλληλη (μαύρη) οικονομία θέτει εμπόδια στην ανάπτυξη της χώρας.
- Στην 42^η θέση γιατί η γραφειοκρατία στην Ελλάδα παρακωλύει την οικονομική δραστηριότητα.

Στην έκθεση του WEF η Ελλάδα κατατασσόταν στην 38^η θέση μεταξύ 80 χωρών το 2002, έναντι της 36^{ης} θέσης που κατείχε το 2001, στον δείκτη Ανταγωνιστικότητας για Ανάπτυξη. Η κατάταξη αυτή προέρχεται από την κατάταξη της χώρας μας στην 30^η θέση (από την 38^η θέση το 2001) με βάση το δείκτη τεχνολογίας, στην 44^η θέση (από την 39^η θέση το 2001) με βάση το δείκτη θεσμικού πλαισίου και στην 47^η θέση (από την 32^η θέση το 2001) με βάση το δείκτη του μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Με βάση την κατάταξή της και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του WEF η Ελλάδα υπέφερε το 1997 από σημαντικά μειωμένη ανταγωνιστικότητα και προοπτικές ανάπτυξης έναντι των άλλων χωρών και θα έπρεπε να έχει τον χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης μέχρι το 2002 από τις 47 μεταξύ των 53 χωρών που συμπεριλαμβάνονταν τότε στο δείγμα. Αντί αυτού, η Ελλάδα κατατάσσεται το 2002 από την ίδια την WEF στην 19^η θέση σε σχέση με το μέσο ρυθμό ανάπτυξης που πέτυχε στην πενταετία 1997-2001 (3,4%), ενώ στην ίδια πενταετία η Ελλάδα πέτυχε πολύ περισσότερα από τον υψηλό ρυθμό ένταξης. Ενδεικτικά αναφέρονται η νομισματική σύγκλιση και η ένταξη στη ζώνη του Ευρώ καθώς και η ουσιαστική ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής της χώρας.

Η επεξηγηματική δυνατότητα των υποδειγμάτων της IMD και του WEF, όσον αφορά στην αναπτυξιακή δυναμική της ελληνικής οικονομίας, δεν είναι ικανοποιητική, αντίθετα με ότι συμβαίνει με το υπόδειγμα μέτρησης της ανταγωνιστικότητας με βάση το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Το τελευταίο υπόδειγμα εξηγεί με αρκετά μεγάλη ακρίβεια τις διακυμάνσεις στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας (τουλάχιστον κατά την περίοδο 1982-2002) και για το λόγο αυτό είναι το κατεξοχήν υπόδειγμα που μπορεί να δείξει το επίπεδο και την εξέλιξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας μικρών και ανοικτών οικονομιών, όπως η Ελλάδα.

Είναι φανερό ότι οι πραγματικοί μισθοί θα πρέπει να συγκλίνουν με το μέσο όρο της ΕΕ, σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση του ΙΝΕ. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η παραγωγικότητα της εργασίας συγκλίνουν με τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ. Οι μισθοί όμως παραμένουν πολύ χαμηλοί σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της ΕΕ, είτε ως κόστος είτε ως εισόδημα. Η έκθεση του ΙΝΕ συγκρίνει τις κατά μέσο όρο μικτές αποδοχές σε πολλούς κλάδους της οικονομίας και διαπιστώνει ότι οι διαφορές στα εθνικά επίπεδα τιμών και οι εθνικές διαφορές στην παραγωγικότητα της εργασίας εξηγούν μόνο ένα μέρος του χάσματος ανάμεσα στην αμοιβή της εργασίας στην Ελλάδα και το μέσο όρο της ΕΕ. Το υπόλοιπο χάσμα (μια διαφορά περίπου 15%) δεν δικαιολογείται και θα πρέπει να μειωθεί σταδιακά, συμπεραίνει η έκθεση.

Κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του '90, σύμφωνα με την Έκθεση, η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος παραγωγής στην Ελλάδα επιταχύνθηκαν εν μέσω χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης, αργής συσσώρευσης κεφαλαίου, θεαματικής αύξησης των κερδών και υψηλών ποσοστών ανεργίας. Κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας, συντελέστηκε μια σημαντική αλλαγή στην οικονομία. Ο χαμηλός πληθωρισμός και τα χαμηλά επιτόκια, το πλεόνασμα στο πρωτογενές ισοζύγιο του δημοσίου, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ, οι αυξανόμενες επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο (κυρίως σε μηχανήματα) και η επιτάχυνση της παραγωγικότητας της εργασίας, αποτελούν τις καλές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας στη δεκαετία του '90. Η κερδοφορία αυξάνεται, η συσσώρευση κεφαλαίου επιταχύνεται, εισάγονται τεχνολογία και οργανωτικές καινοτομίες στις εργασιακές διαδικασίες ως αποτέλεσμα μεγαλύτερης επένδυσης σε πάγιο κεφάλαιο. Η απασχόληση αυξάνεται. Το κεφάλαιο και η εργασία έχουν γίνει φθηνότερα, αυξάνοντας τα κέρδη και τονώνοντας τις επενδύσεις και την απασχόληση.

Σύμφωνα με ανάλυση του Ινστιτούτου Εργασίας (Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας), που βασίζεται σε μια σειρά δεικτών, η κερδοφορία αυξάνεται από το 1986. Η αύξηση της κερδοφορίας αποδίδεται, πρώτα, σε πτώση του ποσοστού του ΑΕΠ που αντιπροσωπεύουν οι μισθοί, και δεύτερο σε μια αύξηση της παραγωγικότητας του πάγιου κεφαλαίου. Η πτώση του μεριδίου των μισθών στο ΑΕΠ από το 1986 είναι αποτέλεσμα της

θεαματικής αλλαγής στην οικονομική πολιτική (1985), της αντιπαράθεσης των κυβερνήσεων με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων (1986-1993), της υψηλής ανεργίας και της αυξανόμενης εργασιακής ανασφάλειας (1990-2001). Η αύξηση της παραγωγικότητας του κεφαλαίου αποδίδεται σε πιο αποτελεσματική χρήση του εξοπλισμού λόγω καλύτερης οργάνωσης της εργασίας, μεγαλύτερης πειθαρχίας των εργαζομένων, συγκέντρωσης της παραγωγής, κτλ.

Έτσι, υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι η ελληνική οικονομία βρίσκεται στο τέλος της διαρθρωτικής κρίσης που άρχισε το 1974, και εισέρχεται σε μια νέα εποχή υψηλής ανάπτυξης και αυξημένης κερδοφορίας. Οι δείκτες σύγκλισης τίθενται και πάλι σε ανοδική πορεία, μετά από διακοπή περίπου 15 ετών.

Η Έκθεση του ΙΝΕ διαφωνεί με το κύριο ρεύμα των οικονομικών, σύμφωνα με το οποίο για να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας (που νοείται αποκλειστικά ως ανταγωνιστικότητα τιμής) πρέπει να συγκρατηθούν οι μισθοί ως ποσοστό του ευρωπαϊκού μέσου όρου στα σημερινά ή σε ακόμα χαμηλότερα επίπεδα. Σύμφωνα με την Έκθεση – που περιέχει σχετική ποσοτική ανάλυση – η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας μπορεί να ενισχυθεί μόνο μέσω βελτιώσεων της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας. Οι παράγοντες που περιορίζουν τις επιδόσεις στο εξωτερικό εμπόριο συνδέονται πολύ περισσότερο με τις συνθήκες της παραγωγής (διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα) και λιγότερο με το εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος, το οποίο είναι ούτως ή άλλως χαμηλό για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Η οικονομική ιστορία των τελευταίων δέκα ετών δείχνει ότι το εργατικό κόστος δεν αποτελεί την κύρια πηγή της ανταγωνιστικότητας: το πραγματικό εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα βρίσκεται σήμερα σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα – σχεδόν 20% χαμηλότερο από τα μέσα της δεκαετίας του '80 – και η κερδοφορία σήμερα είναι υψηλότερη από το μέσο όρο των «χρυσών χρόνων» 1960-1974. Παρόλη αυτή τη θεαματική αναδιανομή του εισοδήματος, το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε από 6% περίπου σε 12% του ΑΕΠ. Αυτά τα γεγονότα υποδηλώνουν έντονα ότι η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα έχει μια σημασία που αγνοείται σε μεγάλο βαθμό από το κύριο ρεύμα των οικονομικών, το οποίο επιμένει στη σημασία του εργατικού κόστους. Σύμφωνα με την Έκθεση του ΙΝΕ, οι βελτιώσεις στη

διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα μπορούν να επιτευχθούν μόνο στη βάση ενός πολύ ειδικευμένου - άρα και ικανοποιητικά αμειβόμενου - εργατικού δυναμικού. Στη βάση αυτών των επιχειρημάτων, η Έκθεση του ΙΝΕ προτείνει, πρώτα, τη σύγκλιση των πραγματικών μισθών στην Ελλάδα, αφού διορθωθούν για τις εθνικές διαφορές τιμών και παραγωγικότητας, και δεύτερο, την εισαγωγή μια σύγχρονης βιομηχανικής πολιτικής που θα στοχεύει στον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και της οργάνωσης της εργασίας.

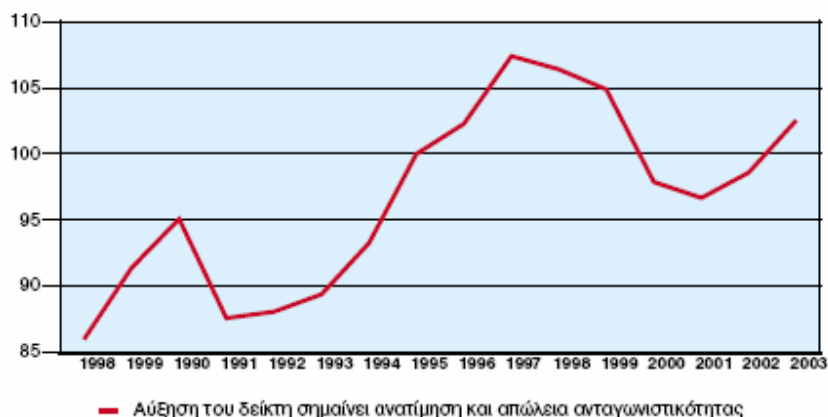
Η ετήσια Έκθεση για την Οικονομία και την Απασχόληση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, που δημοσιεύεται από το 1999, αποτελεί τη μοναδική πηγή εναλλακτικών απόψεων για τη μακροοικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, σε αντίθεση με τις επίσημες νέο-φιλελεύθερες απόψεις που κυριαρχούν στη δημόσια συζήτηση.

5.2 Πληθωρισμός και ανταγωνιστικότητα

Στο βαθμό που οι διαφορές πληθωρισμού οφείλονται στον υψηλότερο ρυθμό αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα ή στη μεγαλύτερη αύξηση των τιμών των διεθνώς μη εμπορεύσιμων υπηρεσιών, που σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν εισροές στην παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών, τότε ο υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού στην Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί ότι συνεπάγεται πτώση της σχετικής τιμής των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων σε σχέση με τα διεθνώς μη-εμπορεύσιμα προϊόντα και επομένως χειροτέρευση της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικότερα, η εξέλιξη της πραγματικής σταθμισμένης ισοτιμίας του εγχώριου νομίσματος (REER) με βάση το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην οικονομία (ULCE) μεταξύ της Ελλάδος και των 24 ανταγωνιστριών χωρών που χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 2. Είναι εμφανές ότι μετά από μια περίοδο βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας (1998-2000), από το 2001 διανύουμε μια περίοδο χειροτέρευσης της ανταγωνιστικότητας με βάση το ULCE, κυρίως εξαιτίας της απότομης ανατιμητικής πορείας του Ευρώ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
Εξέλιξη της πραγματικής σταθμισμένης ισοτιμίας
με βάση το σχετικό κόστος εργασίας στην οικονομία (1995=100)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Price and Cost Competitiveness, first quarter 2003

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
Εξέλιξη της πραγματικής σταθμισμένης ισοτιμίας με βάση
το σχετικό αποπληθωριστή της ιδιωτικής κατανάλωσης (1995=100)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Price and Cost Competitiveness, first quarter 2003

Ανάλογη είναι και η εξέλιξη του REER με βάση το σχετικό αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης (δείκτης πληθωρισμού) ανάμεσα στην Ελλάδα και τις ανταγωνίστριες χώρες, όπου εκτιμάται αν ο ρυθμός αύξησης των τιμών των διεθνώς μη εμπορεύσιμων προϊόντων στην Ελλάδα είναι υψηλότερος ή όχι από το ρυθμό αύξησης των τιμών των αντίστοιχων προϊόντων στις 24 χώρες του δείγματος που χρησιμοποιείται. Ένα σημαντικό μέρος της ανατίμησης αυτής της ισοτιμίας τα τελευταία χρόνια είναι δικαιολογημένο με βάση το αποτέλεσμα Balassa – Samuelson και θεωρείται ότι δεν συνιστά απώλεια ανταγωνιστικότητας. Το υπόλοιπο μέρος αυτής της

ανατίμησης οφείλεται στις αυξήσεις τιμών και μισθών που διευκολύνονται από το σχετικά υψηλό επίπεδο ζήτησης που επικρατεί στην ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια, το οποίο με τη σειρά του οφείλεται στον υψηλό ρυθμό της πιστωτικής επέκτασης και στα μεγάλα πλεονάσματα του λογαριασμού κεφαλαίων του ισοζυγίου πληρωμών.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι στην πραγματικότητα οι διαφορές πληθωρισμού ανάμεσα στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες της Ζώνης του Ευρώ δεν είναι τόσο σημαντικές ώστε να μην εξηγούνται από τον πολύ υψηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έναντι των άλλων χωρών της Ζώνης του Ευρώ τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, η αυξημένη ζήτηση στον ιδιωτικό τομέα λόγω της υψηλής πιστωτικής επέκτασης (μετά την απότομη πτώση των επιτοκίων το 2000-2003) και των πλεονασμάτων στο λογαριασμό κεφαλαίων συμβάλλει επίσης στις υψηλότερες αυξήσεις των τιμών των εγχωρίως παραγομένων προϊόντων, που δεν είναι εκτεθειμένα στο διεθνή ανταγωνισμό. Σε σημαντικό βαθμό, ο υψηλότερος πληθωρισμός δικαιολογείται από τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας στην Ελλάδα και μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν επιβαρύνει την ανταγωνιστικότητα της εγχώριας οικονομίας. Επίσης, στο βαθμό που ο υψηλότερος πληθωρισμός αποτελεί απλή προσαρμογή των τιμών βασικών δημόσιων υπηρεσιών για να καλυφθούν τα ελλείμματα που υπήρχαν στο παρελθόν δε μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη χειροτέρευσης της ανταγωνιστικότητας, αφού η τελευταία επιβαρυνόταν περισσότερο στο παρελθόν λόγω της ανεξέλεγκτης αύξησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Όμως, στο βαθμό που ο υψηλότερος πληθωρισμός οφείλεται στην αυξημένη πιστωτική επέκταση ή στην πολιτική μισθών και συντάξεων στο Δημόσιο Τομέα που δεν λαμβάνει υπόψη την πρόσφατη σημαντική ανατίμηση του Ευρώ, αυτό αποτελεί σαφή χειροτέρευση της ανταγωνιστικότητας η οποία προστίθεται στο έλλειμμα ανταγωνιστικότητας που ήδη έχει συσσωρευτεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Για το λόγο αυτό, η Ελλάδα δε θα έχει πρόβλημα ανταγωνιστικότητας που να προκύπτει από τη διαμόρφωση του εγχώριου πληθωρισμού σε ελαφρά υψηλότερα επίπεδα από τον ήδη μειωμένο μέσο όρο της Ζώνης του Ευρώ, αν η πολιτική μισθών στην Ελλάδα είναι τέτοια που να συνεπάγεται χαμηλότερους ρυθμούς αύξησης του κόστους

εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα σε σχέση με το μέσο όρο της Ζώνης του Ευρώ.

Στα επόμενα χρόνια αναμένεται ότι τόσο η πιστωτική επέκταση όσο και οι καθαρές εισροές κεφαλαίων μέσω του ισοζυγίου πληρωμών θα περιοριστούν, πράγμα που θα διευκολύνει τη μεγαλύτερη σύγκλιση του ελληνικού πληθωρισμού στο μέσο όρο πληθωρισμού της Ζώνης του Ευρώ.

Οι διαφορές πληθωρισμού εντός της ζώνης του ευρώ δε μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Η ενιαία νομισματική πολιτική της ΕΚΤ επιδιώκει τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο. Συνεπώς, η εξάλειψη των επίμονων και δυνητικά επιζήμιων διαφορών πληθωρισμού πρέπει να επιδιωχθεί μέσω των εθνικών οικονομικών πολιτικών, π.χ. της δημοσιονομικής και της διαρθρωτικής πολιτικής. Για να επιτευχθεί και να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών, απαιτείται πιο αποφασιστική δημοσιονομική προσαρμογή σε σχέση με την προβλεπόμενη. Οι συνεχείς προσπάθειες δημοσιονομικής πολιτικής είναι επίσης αναγκαίες εν όψει του μεγάλου ύψους του δημόσιου χρέους και των πιέσεων που θα ασκηθούν στο μέλλον στις δαπάνες του Δημοσίου για συντάξεις και υγειονομική περίθαλψη λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Πιέσεις στις δαπάνες θα ασκηθούν επίσης εάν δεν ολοκληρωθεί η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ιδίως μέτρα που αποσκοπούν στην εξάλειψη της δυσκαμψίας στις αγορές εργασίας και προϊόντων και οδηγούν σε πιο αποκεντρωμένη διαδικασία καθορισμού των μισθών, είναι δυνατόν να διευκολύνουν την ταχύτερη προσαρμογή των τιμών και των μισθών, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα να διατηρηθούν οι επίμονα θετικές διαφορές πληθωρισμού σε σχέση με τη ζώνη του ευρώ.

5.3 Πολιτικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ακρίβειας

5.3.1 Πολιτικές οι οποίες έχουν μέχρι σήμερα εφαρμοσθεί

Η οικονομική θεωρία και πρακτική προτείνουν σειρά μέτρων για την καταπολέμηση των πληθωριστικών τάσεων σε μια οικονομία ανάλογα με τα

αίτια που τις προκαλούν. Το κύριο πρόβλημα δεν είναι η καταπολέμηση αυτή καθαυτή του πληθωρισμού, αλλά πώς αυτή θα γίνει χωρίς μεγάλες αρνητικές επιδράσεις σε άλλα βασικά μεγέθη της οικονομίας, όπως είναι η απασχόληση, το επίπεδο των μισθών και η παραγωγή. Η ελληνική εμπειρία, εξαιτίας των υψηλών ρυθμών πληθωρισμού που επικράτησαν στη χώρα μας τα τελευταία 30 περίπου χρόνια (πλησίασε ακόμα και το 24% το 1974) είναι πλούσια σε μέτρα καταπολέμησης. Βέβαια οι προσπάθειες συγκράτησης και περαιτέρω μείωσης των τιμών θα πρέπει να συνεχισθούν και να ενταθούν ώστε να επιτευχθεί η επιθυμητή σύγκλιση με τις λοιπές χώρες της Ε.Ε.

Αναλυτικότερα τα επιμέρους αντιπληθωριστικά μέτρα τα οποία έχουν μέχρι σήμερα εφαρμοσθεί μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες πολιτικών:

i) Πολιτικές Επηρεασμού της Υπερβάλλουσας Ζήτησης

Σε πολλές περιπτώσεις κατά το παρελθόν, η υπερβάλλουσα ζήτηση στην οικονομία επιχειρήθηκε να συγκρατηθεί βραχυχρόνια με συσταλτική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική και συγκεκριμένα με μείωση των κρατικών δαπανών και της προσφοράς χρήματος. Υπενθυμίζεται ότι σήμερα η νομισματική πολιτική διαμορφώνεται σε επίπεδο ευρωζώνης και δε λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις στις επιμέρους χώρες.

ii) Πολιτικές Επηρεασμού της Προσφοράς

Για τη μείωση του χάσματος μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην οικονομία ελήφθησαν μέτρα τα οποία ενίσχυσαν την προσφορά. Τέτοια μέτρα είναι η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, μέσω της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης η οποία οδηγεί σε βελτίωση της παραγωγικότητας και των αμοιβών, η παροχή φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις εκσυγχρονισμού στις επιχειρήσεις τα οποία οδηγούν σε αύξηση των επενδύσεων και βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου τους και τέλος, η βελτίωση των υποδομών η οποία συμβάλλει στην ενεργοποίηση του ιδιωτικού κεφαλαίου και σε περαιτέρω αύξηση της παραγωγικότητας του ιδιωτικού τομέα.

iii) Πολιτικές Καταπολέμησης του Πληθωρισμού Κόστους

Οι πολιτικές καταπολέμησης του πληθωρισμού κόστους συμπεριέλαβαν: α) Μέτρα αύξησης του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων για τη μείωση των περιθωρίων κέρδους, β) Μέτρα μείωσης της μονοπωλιακής–ολιγοπωλιακής δύναμης ορισμένων φορέων οικονομικής δραστηριότητας, και γ) Μέτρα βελτίωσης της λειτουργίας επιμέρους αγορών.

Σε διάφορες χρονικές περιόδους εφαρμόσθηκαν πολιτικές οι οποίες αποσκοπούσαν στην καταπολέμηση του πληθωρισμού κόστους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η πολιτεία, προκειμένου να συγκρατήσει τις αλυσιδωτές επιπτώσεις της αύξησης των τιμών των καυσίμων προέβη σε μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Για την αντιμετώπιση μονοπωλιακών-ολιγοπωλιακών φαινομένων στην αγορά λειτουργεί η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού όμως δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να εμποδίσει την υιοθέτηση των εναρμονισμένων πρακτικών, ούτε την συγκέντρωση δύναμης σε διάφορες αγορές καθώς σε πολλές περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία.

iv) Μέτρα Ελέγχου Τιμών

Η πολιτεία προσπάθησε να ελέγξει τις τιμές είτε μέσω συνεργασίας (συμφωνιών κυρίων) ή με πάγωμα τιμών, χωρίς όμως να πετύχει να μειώσει δραστικά τον ρυθμό μεταβολής των τιμών. Χαρακτηριστικό πρώτο παράδειγμα αυτής της πολιτικής ήταν οι «συμφωνίες κυρίων» μεταξύ κυβέρνησης και παραγωγικών τάξεων προκειμένου να υπάρξει συγκράτηση των τιμών, οι οποίες όμως απέδωσαν μόνο βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα.

Δεύτερο παράδειγμα αποτελεί ο έλεγχος της αύξησης των ενοικίων. Στην περίπτωση αυτή, η ανεπάρκεια επιβολής αυτού του μέτρου εξαιτίας της μη συμμόρφωσης των συμβαλλομένων μερών (μισθωτές – εκμισθωτές) δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Τρίτο παράδειγμα ήταν το μέτρο του ελέγχου των τιμών στην περίπτωση που η επιχείρηση για να αυξήσει την τιμή του προϊόντος της έπρεπε να λάβει άδεια από το Υπουργείο Ανάπτυξης (Εμπορίου) μετά από υποβολή λεπτομερούς κοστολογικής ανάλυσης.

Όλα τα προαναφερόμενα μέτρα είχαν προσωρινό χαρακτήρα και περιορισμένο βαθμό αποτελεσματικότητας.

ν) Λοιπά Μέτρα και Μηχανισμοί Πρόληψης

Επειδή με τις προαναφερόμενες πολιτικές δεν οδηγηθήκαμε σε επιθυμητά αποτελέσματα, τουλάχιστον μακροχρόνια, άρχισαν τα τελευταία χρόνια να δοκιμάζονται νέοι μηχανισμοί παρέμβασης και ελέγχου των τιμών. Οι μηχανισμοί αυτοί είχαν ως κεντρικό σημείο αναφοράς την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του καταναλωτή. Μέχρι σήμερα, φαίνεται ότι οι μηχανισμοί αυτοί δεν έχουν «περάσει» στον καταναλωτή και αυτό εξηγεί, μέχρι ένα βαθμό, γιατί δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα, όπως έγινε σε άλλες χώρες. Αναλυτικά τέτοιοι μηχανισμοί είναι:

Α. Το Παρατηρητήριο Τιμών το οποίο έχει ως στόχο να ενημερώνει τον καταναλωτή για τις τιμές που ισχύουν στην αγορά για να αναζητήσει καλύτερες τιμές. Το μέτρο δεν έχει αποδώσει εξαιτίας της ελλιπούς ενημέρωσης και των δυσκολιών πρόσβασης σε αυτό.

Β. Το ηλεκτρονικό εμπόριο το οποίο μπορεί να συμβάλλει στην καταπολέμηση του πληθωρισμού, απαιτεί όμως εξοικείωση του καταναλωτή με το διαδίκτυο. Στην Ελλάδα ο βαθμός ηλεκτρονικής δικτύωσης των νοικοκυριών είναι ιδιαίτερα χαμηλός συγκριτικά με τις λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες, ενώ ακόμα δεν έχει επιλυθεί αποτελεσματικά το ζήτημα της ασφάλειας των συναλλαγών και της πιστοποίησης όσων διαθέτουν τα προϊόντα τους ηλεκτρονικά.

Γ. Το κίνημα των καταναλωτών το οποίο έχει σαν στόχο να ευαισθητοποιήσει τον καταναλωτή και να τον πείσει να συμμετάσχει στην προσπάθεια καταπολέμησης του πληθωρισμού με διάφορους τρόπους. Οι φορείς που έχουν αναλάβει αυτό το έργο, παρά τις σημαντικές προσπάθειες που έχουν καταβάλλει δεν κατάφεραν μέχρι σήμερα να ευαισθητοποιήσουν στον επιθυμητό βαθμό τον καταναλωτή.

5.3.2 Προτάσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ο.Κ.Ε)

Ο ρυθμός «σύγκλισης των τιμών» με την Ε.Ε. επιταχύνεται, ενώ το επίπεδο των μισθών στην Ελλάδα αποκλίνει ακόμα σημαντικά συγκριτικά με

τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Μεγάλο μέρος της αυξημένης ζήτησης η οποία στηρίχθηκε στη δημοσιονομική επέκταση, στις κοινοτικές εισροές και στην επέκταση της καταναλωτικής πίστης και του κόστους του χρήματος στα ελληνικά νοικοκυριά δημιούργησε πληθωριστικές πιέσεις στην ελληνική οικονομία υψηλότερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Σημαντικές μεταβολές υπέστη και το καταναλωτικό πρότυπο των Ελλήνων, οι οποίες μετέτρεψαν σε ανελαστικές τις δαπάνες για προϊόντα που, μέχρι πρότινος, ήταν αντικείμενο περιορισμένης ζήτησης και αύξησαν σε μεγάλο βαθμό τις τιμές τους.

Η ακρίβεια επομένως, πλήττει όλο και μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών νοικοκυριών, εικόνα η οποία δεν προβλέπεται να αντιστραφεί.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στη βάση της διερεύνησης του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου παρεμβάσεων στην αγορά και των αδυναμιών που διαπιστώθηκαν, προτείνει ως απαραίτητα μέτρα για να αντιμετωπισθεί η ακρίβεια, να συγκρατηθούν οι τιμές και να αντιμετωπισθούν τα φαινόμενα κερδοσκοπίας τα ακόλουθα:

A) Διασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά υπηρεσιών με κύρια ζητούμενα την ποσοτική και ποιοτική επάρκεια και τις ανταγωνιστικές τιμές (απελευθέρωση της παραγωγής, αλλά διατήρηση της διαχείρισης των δικτύων υπό κρατικό έλεγχο στην αγορά ενέργειας, τηλεπικοινωνιών και μεταφορών και σε όλο το φάσμα των υπηρεσιών που σχετίζονται με αυτές με διαχειριστικές επιλογές που συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση του κόστους και στην βελτιστοποίηση των παρεχομένων υπηρεσιών). Θα πρέπει να επιδιωχθεί ενίσχυση της αποτελεσματικότητας μέσω του εξορθολογισμού του κόστους λειτουργίας τους.

Η περαιτέρω απελευθέρωση των υπηρεσιών κρίνεται απαραίτητη με βασικές προϋποθέσεις την εκτίμηση του κόστους συμμόρφωσης προς τις επιταγές της ενιαίας αγοράς και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Σε κάθε περίπτωση οι διαδικασίες απελευθέρωσης δεν πρέπει να οδηγήσουν σε απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και σε υποβάθμιση της ποιότητας – και της προσβασιμότητας – των υπηρεσιών γενικού δημοσίου συμφέροντος.

Τέλος, στις περιπτώσεις αυθαίρετης τιμολόγησης υπηρεσιών από τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως δημοτικές επιχειρήσεις και δημοτικά τέλη, η Πολιτεία οφείλει να ασκεί τον εποπτικό της ρόλο.

B) Ενίσχυση της λειτουργίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Είναι πλέον εμφανής η ανάγκη ουσιαστικής λειτουργίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού καθώς μέχρι σήμερα δεν έχουν αντιμετωπισθεί έγκαιρα και αποτελεσματικά πολλά φαινόμενα κατάχρησης μονοπωλιακής ή ολιγοπωλιακής θέσης από επιχειρήσεις. Απαιτείται επομένως άμεσα να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες και η αυτόνομη λειτουργία της Επιτροπής, να διαμορφωθεί κατάλληλα η σύνθεση της και να στελεχωθεί με επαρκές και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό⁶⁹.

Γ) Βελτίωση του δικτύου διάθεσης των αγροτικών προϊόντων.

Ιδιαίτερα προβληματική είναι η διακίνηση - διάθεση των αγροτικών προϊόντων στη χώρα μας. Το κύκλωμα διακίνησης λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να υφίσταται σημαντική διαφορά μεταξύ του κόστους και της τιμής που διατίθενται στον τελικό καταναλωτή. Παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα δεν έγινε δυνατή η καταπολέμηση αυτού του φαινομένου. Κρίνεται επομένως επιβεβλημένη η ενθάρρυνση της λειτουργίας δομών, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών συνεταιρισμών, που να μπορούν να διακινούν αποτελεσματικά την παραγωγή και να τροφοδοτούν την αγορά με κανονική ροή και χωρίς υπερβολικές επιβαρύνσεις τιμών.

Δ) Σαφήνεια - Ακρίβεια της Νομοθεσίας και Εκτίμηση της Επίδρασης στον Πληθωρισμό των Μέτρων που λαμβάνονται

Απαραίτητη προϋπόθεση για να έχουν οι νομοθετικές ρυθμίσεις τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η σαφήνεια και η ακρίβεια του περιεχομένου τους ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια καταστρατήγησης. Προτού υιοθετηθεί ένα μέτρο πολιτικής, πρέπει να εκτιμώνται οι επιπτώσεις του στον πληθωρισμό. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη αύξηση του συντελεστή Φ.Π.Α.

Ε) Ενίσχυση της καταναλωτικής συνείδησης και των νέων μορφών εμπορίου

Επιβάλλεται να γίνει συστηματική προσπάθεια τόσο από την Πολιτεία όσο και από τους φορείς, για την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την ενεργοποίηση των καταναλωτών απέναντι σε φαινόμενα κερδοσκοπίας και μη τήρησης των προδιαγραφών ασφάλειας και υγιεινής. Προς την κατεύθυνση

⁶⁹ Βλ. Γνώμη ΟΚΕ Νο 121, «Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν.703/1997 περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», Νοέμβριος 2004.

αυτή κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη διαφάνειας στην κοστολόγηση των προϊόντων και υπηρεσιών.

Επίσης απαιτείται η λήψη μέτρων για τη βελτίωση του επιπέδου ασφάλειας των ηλεκτρονικών συναλλαγών ώστε να ενισχυθεί το ηλεκτρονικό εμπόριο και ο βαθμός ηλεκτρονικής δικτύωσης των ελληνικών νοικοκυριών.

ΣΤ) Μετατροπή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Βασικό στοιχείο αποδοχής όλων των ερευνών που αφορούν τα ζητήματα της ακρίβειας αλλά και γενικότερα όλα τα θέματα μέγιστου κοινωνικού ενδιαφέροντος είναι η αξιοπιστία των στατιστικών στοιχείων. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ο.Κ.Ε. προτείνει να εξετασθεί η δυνατότητα μετατροπής της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας σε ανεξάρτητο Δημόσιο Οργανισμό με διαδικασίες κοινωνικού ελέγχου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ελληνική οικονομία έκανε κατά την τελευταία δεκαπενταετία μεγάλα και σημαντικά βήματα. Ο πληθωρισμός, ένας από τους πιο σημαντικούς δείκτες που αντανακλούν την κατάσταση της οικονομίας ενός κράτους, έπειτα από επίπονες προσπάθειες, και μεγάλες θυσίες, μέσα από μια ιδιαίτερα αυστηρή και περιοριστική εισοδηματική πολιτική, περιορίστηκε σημαντικά και έφτασε πολύ κοντά στα ευρωπαϊκά επίπεδα, και πλέον, έχει σταθεροποιηθεί σε σχετικά καλά επίπεδα.

Τα κριτήρια που έπρεπε να ικανοποιηθούν για την ένταξη στη ζώνη του ευρώ, αποτέλεσαν ένα πανίσχυρο κίνητρο, την μεγαλύτερη ευκαιρία ίσως της ελληνικής οικονομίας για σταθεροποίηση και ανάκαμψη, και έγιναν αυτοσκοπός για όλες τις κυβερνήσεις της τελευταίας δεκαπενταετίας. Η σύγκλιση τελικά επιτεύχθηκε, και η Ελλάδα πέτυχε την ένταξή της, κερδίζοντας ένα σημαντικό στοίχημα για την περαιτέρω ανέλιξη και εξέλιξη της οικονομίας, και κατ' επέκταση και της ελληνικής κοινωνίας ως σύνολο.

Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης, αφού αν και χαμηλός, εξακολουθεί να παραμένει πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεδομένου ότι υπάρχουν ακόμα αρκετοί παράγοντες που προκαλούν πληθωριστικές πιέσεις, τόσο σε επίπεδο δομικών χαρακτηριστικών της οικονομίας και κοινωνίας, όσο και σε επίπεδο διεθνών εξελίξεων και συγκυριών.

Η εξέλιξη του πληθωρισμού αντανakλά σημαντικά και στην ανταγωνιστικότητα της χώρας μας, ιδιαίτερα μετά την ένταξή της στην ευρωζώνη, όπου τα μεγέθη είναι πλέον άμεσα συγκρίσιμα, και η δυναμική της κάθε μεμονωμένης κρατικής οικονομίας επηρεάζεται πολύ πιο άμεσα και σε μεγαλύτερο βαθμό από τις εξελίξεις στο σύνολο της Ευρώπης.

Οι προσπάθειες των κυβερνήσεων από εδώ και πέρα θα επικεντρωθούν στη διατήρηση του πληθωρισμού στα επίπεδα που βρίσκεται, με σταδιακή περαιτέρω αποκλιμάκωση. Είναι βέβαια ιδιαίτερα δύσκολο αυτό, αν αναλογιστούμε την ιδιαίτερα σημαντική άνοδο των καυσίμων και τη διατήρησή τους σε υψηλά επίπεδα (και την επιπλέον επιβάρυνση που

αναμένεται από την υποχρεωτική προσαρμογή της φορολογίας της Ελλάδος), ενώ υπάρχει πάντοτε και ο αστάθμητος παράγοντας, των πιθανών συγκυριών, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και στο διεθνή χώρο.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η πορεία του πληθωρισμού φαίνεται να έχει ελεγχθεί σε γενικές γραμμές, και να έχει σταθεροποιηθεί, βοηθώντας στην συνολικότερη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, και την ομαλότερη συνεργασία της με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Branson William H.- Litvack James M., Μακροοικονομική Θεωρία, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 1998.
2. Bryant Ralph C., Garganas Nicholas, Tavlas George S., Greece's economic Performance and prospects, Bank of Greece, Athens, 2001.
3. De Grauwe Paul, Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης,
4. Dornbusch Rudiger- Fischer Stanley, Μακροοικονομική, Εκδόσεις Κριτική, 1993.
5. Felderer Bernhard- Homburg Stefan, Μακροοικονομική και Νέα Μακροοικονομική, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 1991.
6. Hall R.E., Inflation: Causes and effects, The Univ. of Chicago Press, Chicago, 1982.
7. Hillier Brian, Μακροοικονομική Αντιπαράθεση, Υποδείγματα Κλειστής και Ανοικτής Οικονομίας, Μετάφραση: Νικηφόρος Σταματάκης, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 1996
8. Inflation Targeting, Bernanke-Laubach, Mishkin, Posen)
9. Mankiew Gregory N., Μακροοικονομική Θεωρία, Τέταρτη Αναθεωρημένη Έκδοση, Μετάφραση: Νικηφόρος Σταματάκης, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2002.
10. Βαβούρας Ι. Σ., Εθνική Οικονομική Πολιτική και Ο.Ν.Ε.: θεωρητική προσέγγιση και εμπειρία, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1994.
11. Βαβούρας Ι. Σ., Οικονομική Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1998.
12. Δρεπτάκης Μανόλης Γ., Ανατομία της ανεργίας στην Ελλάδα 1981-2000, Αθήνα, 2001.
13. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1990, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1991.
14. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1991, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1992.
15. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1992, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1993.

16. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1993, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1994.
17. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1994, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1995.
18. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1995, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1996.
19. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1996, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1997.
20. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1997, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1998.
21. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1998, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 1999.
22. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1999, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2000.
23. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2000, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2001.
24. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2001, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2002.
25. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2003.
26. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2003, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2004.
27. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2005.
28. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2005, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2006.
29. Εξελίξεις και προοπτικές της ελληνικής Οικονομίας, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής, Διεύθυνση Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Προβλέψεων, Τεύχος 38, Οκτώβριος 2005. Τεκμήριο διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://www.mnec.gr/EKTHESH_EKSELIKSEON_OCT2005.pdf
30. Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση 1998, Νοέμβριος 1998, Αθήνα.

31. Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας ALPHA BANK, Τεύχος 84, Δεκέμβριος 2002. Τεκμήριο διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_84.pdf
32. Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας ALPHA BANK, Τεύχος 86, Ιούνιος 2003. Τεκμήριο διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_86.pdf
33. Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας ALPHA BANK, Τεύχος 90, Ιούνιος 2004. Τεκμήριο διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_90.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : Σύγκριση Δ.Τ.Κ. (Ε.Σ.Υ.Ε.) και Ε.Δ.Τ.Κ. (Eurostat) για την Ελλάδα

Έτος	Δ.Τ.Κ.	Ε.Δ.Τ.Κ.	Διαφορά
1999	2,6%	2,1%	0,5%
2000	3,2%	2,9%	0,3%
2001	3,4%	3,7%	-0,3%
2002	3,6%	3,9%	-0,3%
2003	3,5%	3,4%	0,1%
2004	2,9%	3,0%	-0,1%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., Eurostat

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Ο Ε.Δ.Τ.Κ. στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χώρα	Αύγουστος 2005/2004	Ιούλιος 2005/2004	Ιούνιος 2005/2004	Μάιος 2005/2004
Αυστρία	1,9%	2,1%	2,0%	2,0%
Βέλγιο	2,9%	2,7%	2,7%	2,3%
Γαλλία	2,0%	1,8%	1,8%	1,7%
Γερμανία	1,9%	1,9%	1,8%	1,6%
Δανία	2,3%	1,9%	1,7%	1,3%
Ελλάδα	3,6%	3,9%	3,2%	3,2%
Ηνωμένο Βασίλειο	2,4%	2,3%	2,0%	1,9%
Ιρλανδία	2,1%	2,2%	1,9%	2,2%
Ισπανία	3,3%	3,3%	3,2%	3,0%
Ιταλία	2,2%	2,2%	2,2%	2,3%
Λουξεμβούργο	4,3%	4,0%	3,2%	3,7%
Ολλανδία	1,6%	1,5%	1,5%	1,1%
Πορτογαλία	2,5%	1,9%	0,6%	1,8%
Σουηδία	1,0%	0,7%	0,8%	0,2%
Φιλανδία	1,0%	0,9%	1,0%	0,6%
Εσθονία	4,2%	3,9%	3,2%	2,9%
Λετονία	6,3%	6,3%	6,6%	6,5%
Λιθουανία	2,3%	1,9%	2,0%	1,9%
Κύπρος	1,5%	1,3%	1,5%	2,0%
Μάλτα	2,5%	1,7%	2,1%	2,4%
Ουγγαρία	3,5%	3,6%	3,7%	3,5%
Πολωνία	1,8%	1,5%	1,4%	2,2%
Σλοβακία	2,1%	2,0%	2,5%	2,3%
Σλοβενία	1,8%	2,05	1,7%	2,1%
Τσεχία	1,4%	1,4%	1,3%	0,9%
Ευρωζώνη	2,2%	2,2%	2,1%	2,0%
Ευρωπαϊκή Ένωση	2,2%	2,1%	2,0%	2,0%

Πηγή: Eurostat

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Σύγκριση Εθνικού ΔΤΚ και εναρμονισμένου ΔΤΚ 1999 - 2006

Γ.Γ.ΕΣΥΕ

Σύγκριση του Εναρμονισμένου ΔΤΚ με τον Εθνικό ΔΤΚ

Εναρμονισμένος ΔΤΚ
Έτος βάσης : 2005=100,0

Εθνικός ΔΤΚ
Έτος βάσης : 1999=100,0

Έτος και μήνας	Εναρμ/νος ΔΤΚ	Μεταβολή (%) δωδεκάμηνης περιόδου	Μέση μεταβολή(%) 12μηννης περιόδου	Εθνικός ΔΤΚ	Μεταβολή (%) δωδεκάμηνης περιόδου	Μέση μεταβολή(%) 12μηννης περιόδου
1999 :I	80,4	3,3	4,4	97,8	3,7	4,7
II	79,8	3,1	4,3	97,4	3,7	4,7
III	81,8	3,0	4,2	99,5	3,4	4,6
IV	82,8	2,6	4,0	100,6	2,8	4,3
V	82,6	2,0	3,8	100,5	2,4	4,1
VI	82,4	1,5	3,5	100,5	2,1	3,8
VII	80,7	1,6	3,2	98,6	2,1	3,6
VIII	80,6	1,4	2,9	98,5	2,0	3,3
IX	82,2	1,4	2,6	100,4	2,0	3,1
X	82,5	1,7	2,4	100,7	2,2	2,9
XI	82,6	2,0	2,3	100,9	2,6	2,7
XII	83,4	2,3	2,2	101,6	2,7	2,6
2000 :I	82,3	2,4	2,1	100,4	2,6	2,6
II	81,9	2,6	2,0	100,2	2,9	2,5
III	84,0	2,7	2,0	102,7	3,1	2,5
IV	84,5	2,1	2,0	103,2	2,6	2,5
V	84,7	2,5	2,0	103,5	2,9	2,5
VI	84,2	2,2	2,1	103,1	2,5	2,5
VII	82,8	2,6	2,2	101,3	2,7	2,6
VIII	82,9	2,9	2,3	101,4	3,0	2,7
IX	84,7	3,0	2,4	103,5	3,1	2,8
X	85,6	3,8	2,6	104,7	4,0	2,9
XI	86,0	4,1	2,8	105,2	4,2	3,1
XII	86,4	3,6	2,9	105,5	3,9	3,2
2001 :I	84,9	3,2	2,9	103,8	3,4	3,2
II	84,7	3,4	3,0	103,7	3,5	3,3
III	86,7	3,2	3,0	105,8	3,0	3,3
IV	87,7	3,8	3,2	106,8	3,5	3,3
V	88,1	4,0	3,3	107,2	3,6	3,4
VI	88,0	4,5	3,5	107,1	3,9	3,5
VII	86,3	4,2	3,6	105,2	3,9	3,6
VIII	86,3	4,1	3,7	105,3	3,8	3,7
IX	88,1	4,0	3,8	107,3	3,6	3,7
X	88,4	3,3	3,8	107,6	2,8	3,6
XI	88,5	2,9	3,7	107,7	2,4	3,4
XII	89,5	3,6	3,7	108,7	3,0	3,4
2002 :I	89,0	4,8	3,8	108,4	4,4	3,5
II	87,9	3,8	3,9	107,3	3,4	3,5
III	90,5	4,4	3,9	110,0	4,0	3,5
IV	91,2	4,0	4,0	110,9	3,8	3,6
V	91,4	3,7	3,9	110,8	3,4	3,5

	VI	91,2	3,6	3,9	110,6	3,3	3,5
	VII	89,4	3,6	3,8	108,7	3,3	3,4
	VIII	89,5	3,7	3,8	109,0	3,5	3,4
	IX	91,4	3,7	3,8	111,0	3,5	3,4
	X	91,9	4,0	3,8	111,6	3,7	3,5
	XI	91,9	3,8	3,9	111,6	3,6	3,6
	XII	92,6	3,5	3,9	112,4	3,4	3,6
2003 :	I	91,9	3,3	3,8	111,8	3,1	3,5
	II	91,7	4,3	3,8	112,0	4,3	3,6
	III	94,0	3,9	3,8	114,5	4,1	3,6
	IV	94,2	3,3	3,7	114,6	3,4	3,6
	V	94,6	3,5	3,7	115,1	3,8	3,6
	VI	94,5	3,6	3,7	114,9	3,8	3,6
	VII	92,5	3,5	3,7	112,7	3,6	3,7
	VIII	92,5	3,4	3,6	112,6	3,3	3,6
	IX	94,4	3,3	3,6	114,8	3,3	3,6
	X	94,8	3,2	3,5	115,2	3,2	3,6
	XI	94,9	3,3	3,5	115,4	3,3	3,6
	XII	95,5	3,1	3,5	115,9	3,1	3,5
2004 :	I	94,7	3,0	3,4	115,1	2,9	3,5
	II	94,1	2,6	3,3	114,8	2,5	3,4
	III	96,7	2,9	3,2	117,6	2,7	3,2
	IV	97,1	3,1	3,2	117,9	2,9	3,2
	V	97,5	3,1	3,2	118,5	2,9	3,1
	VI	97,3	3,0	3,1	118,1	2,8	3,1
	VII	95,4	3,1	3,1	116,0	2,9	3,0
	VIII	95,1	2,8	3,0	115,7	2,7	2,9
	IX	97,2	3,0	3,0	118,0	2,8	2,9
	X	97,9	3,3	3,0	118,9	3,2	2,9
	XI	98,0	3,3	3,0	119,0	3,1	2,9
	XII	98,5	3,1	3,0	119,5	3,1	2,9
2005 :	I	98,7	4,2	3,1	119,8	4,0	3,0
	II	97,0	3,1	3,2	118,3	3,1	3,0
	III	99,5	2,9	3,2	121,0	2,9	3,1
	IV	100,3	3,3	3,2	121,9	3,4	3,1
	V	100,7	3,3	3,2	122,3	3,2	3,1
	VI	100,4	3,2	3,2	122,0	3,3	3,2
	VII	99,1	3,9	3,3	120,5	3,9	3,2
	VIII	98,6	3,7	3,3	120,0	3,7	3,3
	IX	100,9	3,8	3,4	122,6	3,9	3,4
	X	101,5	3,7	3,5	123,5	3,8	3,5
	XI	101,3	3,4	3,5	123,2	3,5	3,5
	XII	101,9	3,5	3,5	123,8	3,6	3,5
2006 :	I	101,7	3,0	3,4	123,6	3,2	3,5
	II	100,1	3,2	3,4	122,1	3,2	3,5

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: Συγκρίσεις 12μηνων περιόδων Γενικού ΔΤΚ, κατά τα έτη 1959-2006 (Μάιος) Έτος βάσης : 2005=100,0

Έτος βάσης : 2005=100,0

Μήνας	1959		1960		1961		1962		1963		1964		1965		1966	
	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή
1	1,279		1,299	1,6%	1,345	3,5%	1,327	-1,3%	1,373	3,4%	1,378	0,4%	1,398	1,5%	1,472	5,3%
2	1,279		1,292	1,0%	1,343	3,9%	1,315	-2,1%	1,368	4,1%	1,378	0,7%	1,393	1,1%	1,465	5,1%
3	1,284		1,297	1,0%	1,350	4,1%	1,325	-1,9%	1,383	4,4%	1,388	0,4%	1,406	1,3%	1,482	5,4%
4	1,294		1,309	1,2%	1,355	3,5%	1,335	-1,5%	1,386	3,8%	1,391	0,4%	1,419	2,0%	1,503	5,9%
5	1,292		1,307	1,2%	1,350	3,3%	1,332	-1,3%	1,378	3,4%	1,391	0,9%	1,424	2,4%	1,503	5,5%
6	1,284		1,315	2,4%	1,335	1,5%	1,332	-0,2%	1,370	2,9%	1,386	1,1%	1,429	3,1%	1,495	4,6%
7	1,297		1,315	1,4%	1,327	1,0%	1,327	0,0%	1,370	3,3%	1,383	0,9%	1,429	3,3%	1,493	4,4%
8	1,299		1,315	1,2%	1,322	0,6%	1,327	0,4%	1,363	2,7%	1,373	0,7%	1,429	4,1%	1,487	4,1%
9	1,302		1,322	1,6%	1,335	1,0%	1,335	0,0%	1,370	2,7%	1,386	1,1%	1,437	3,7%	1,505	4,8%
10	1,304		1,327	1,8%	1,335	0,6%	1,350	1,1%	1,378	2,1%	1,396	1,3%	1,454	4,2%	1,523	4,7%
11	1,302		1,332	2,3%	1,330	-0,2%	1,348	1,3%	1,373	1,9%	1,386	0,9%	1,452	4,8%	1,521	4,7%
12	1,302		1,348	3,5%	1,337	-0,8%	1,360	1,7%	1,378	1,3%	1,398	1,5%	1,467	4,9%	1,536	4,7%
Μέσος	1,293		1,315	1,7%	1,339	1,8%	1,334	-0,3%	1,374	3,0%	1,386	0,9%	1,428	3,0%	1,499	4,9%

Μήνας	1967		1968		1969		1970		1971		1972		1973		1974	
	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή
1	1,538	4,5%	1,518	-1,3%	1,556	2,5%	1,592	2,3%	1,645	3,4%	1,698	3,2%	1,815	6,9%	2,426	33,6%
2	1,528	4,3%	1,508	-1,3%	1,538	2,0%	1,569	2,0%	1,615	2,9%	1,673	3,6%	1,798	7,4%	2,398	33,4%
3	1,546	4,3%	1,528	-1,2%	1,559	2,0%	1,602	2,8%	1,650	3,0%	1,719	4,2%	1,854	7,8%	2,474	33,5%
4	1,556	3,6%	1,533	-1,5%	1,579	3,0%	1,625	2,9%	1,676	3,1%	1,742	3,9%	1,887	8,3%	2,502	32,6%
5	1,538	2,4%	1,533	-0,3%	1,571	2,5%	1,630	3,7%	1,696	4,1%	1,749	3,1%	1,925	10,0%	2,538	31,8%
6	1,521	1,7%	1,528	0,5%	1,571	2,8%	1,630	3,7%	1,683	3,3%	1,742	3,5%	1,973	13,3%	2,568	30,2%
7	1,518	1,7%	1,526	0,5%	1,571	3,0%	1,610	2,4%	1,658	3,0%	1,721	3,8%	1,948	13,1%	2,566	31,7%
8	1,503	1,0%	1,521	1,2%	1,548	1,8%	1,584	2,3%	1,627	2,7%	1,696	4,2%	1,955	15,3%	2,512	28,5%
9	1,513	0,5%	1,531	1,2%	1,569	2,5%	1,620	3,2%	1,665	2,8%	1,734	4,1%	2,070	19,4%	2,583	24,8%
10	1,513	-0,7%	1,541	1,8%	1,579	2,5%	1,632	3,4%	1,671	2,3%	1,760	5,3%	2,166	23,1%	2,619	20,9%
11	1,503	-1,2%	1,533	2,0%	1,576	2,8%	1,627	3,2%	1,676	3,0%	1,775	5,9%	2,296	29,4%	2,644	15,2%
12	1,515	-1,3%	1,556	2,7%	1,589	2,1%	1,648	3,7%	1,696	2,9%	1,808	6,6%	2,362	30,7%	2,680	13,5%
Μέσος	1,524	1,7%	1,530	0,3%	1,567	2,5%	1,614	3,0%	1,663	3,0%	1,735	4,3%	2,004	15,5%	2,542	26,9%

Μήνας	1975		1976		1977		1978		1979		1980		1981		1982	
	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή
1	2,716	11,9%	3,120	14,9%	3,473	11,3%	3,939	13,4%	4,526	14,9%	5,591	23,5%	7,025	25,6%	8,521	21,3%
2	2,723	13,6%	3,110	14,2%	3,453	11,0%	3,908	13,2%	4,526	15,8%	5,604	23,8%	7,091	26,5%	8,521	20,2%
3	2,822	14,1%	3,201	13,4%	3,547	10,8%	4,022	13,4%	4,668	16,1%	5,779	23,8%	7,259	25,6%	8,776	20,9%
4	2,853	14,0%	3,234	13,4%	3,621	11,9%	4,096	13,1%	4,767	16,4%	5,955	24,9%	7,404	24,3%	9,031	22,0%
5	2,860	12,7%	3,265	14,1%	3,651	11,8%	4,132	13,2%	4,821	16,7%	6,026	25,0%	7,493	24,3%	9,159	22,2%
6	2,866	11,6%	3,290	14,8%	3,674	11,7%	4,173	13,6%	4,869	16,7%	6,184	27,0%	7,625	23,3%	9,440	23,8%
7	2,840	10,7%	3,250	14,4%	3,664	12,8%	4,114	12,3%	4,933	19,9%	6,143	24,5%	7,585	23,5%	9,338	23,1%
8	2,812	11,9%	3,204	13,9%	3,613	12,8%	4,048	12,0%	4,890	20,8%	6,085	24,4%	7,526	23,7%	9,184	22,0%
9	2,932	13,5%	3,300	12,6%	3,715	12,6%	4,162	12,0%	5,032	20,9%	6,257	24,4%	7,849	25,4%	9,414	19,9%
10	3,011	15,0%	3,356	11,5%	3,801	13,3%	4,239	11,5%	5,169	22,0%	6,423	24,2%	8,053	25,4%	9,644	19,8%
11	3,054	15,5%	3,402	11,4%	3,847	13,1%	4,287	11,4%	5,263	22,8%	6,644	26,2%	8,226	23,8%	9,848	19,7%
12	3,100	15,7%	3,463	11,7%	3,906	12,8%	4,356	11,5%	5,434	24,8%	6,858	26,2%	8,401	22,5%	10,001	19,0%
Μέσος	2,882	13,4%	3,266	13,3%	3,664	12,2%	4,123	12,5%	4,908	19,0%	6,129	24,9%	7,628	24,5%	9,240	21,1%

Μήνας	1983		1984		1985		1986		1987		1988		1989		1990	
	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή
1	10,154	19,2%	12,195	20,1%	14,517	19,0%	18,139	25,0%	20,971	15,6%	23,964	14,3%	27,332	14,1%	31,573	15,5%
2	10,307	21,0%	12,271	19,1%	14,517	18,3%	18,037	24,3%	21,073	16,8%	23,893	13,4%	27,221	13,9%	31,606	16,1%
3	10,741	22,4%	12,629	17,6%	14,925	18,2%	18,598	24,6%	21,737	16,9%	24,600	13,2%	27,915	13,5%	32,635	16,9%
4	10,894	20,6%	12,858	18,0%	15,129	17,7%	18,879	24,8%	22,196	17,6%	25,082	13,0%	28,376	13,1%	33,220	17,1%
5	11,072	20,9%	13,037	17,7%	15,256	17,0%	18,981	24,4%	22,349	17,7%	25,156	12,6%	28,452	13,1%	34,279	20,5%
6	11,149	18,1%	13,292	19,2%	15,588	17,3%	19,389	24,4%	22,885	18,0%	25,573	11,7%	28,924	13,1%	35,160	21,6%
7	11,047	18,3%	13,190	19,4%	15,384	16,6%	19,195	24,7%	22,425	16,9%	25,371	13,1%	28,774	13,4%	35,009	21,7%
8	11,021	20,0%	13,088	18,8%	15,409	17,7%	19,134	24,2%	22,298	16,5%	25,400	13,9%	28,825	13,5%	35,212	22,2%
9	11,379	20,9%	13,419	17,9%	16,124	20,2%	19,798	22,8%	22,706	14,7%	26,070	14,8%	29,886	14,6%	36,556	22,3%
10	11,659	20,9%	13,751	17,9%	16,660	21,2%	20,333	22,1%	23,420	15,2%	26,732	14,1%	30,354	13,5%	37,434	23,3%
11	11,812	19,9%	13,930	17,9%	17,119	22,9%	20,486	19,7%	23,624	15,3%	26,951	14,1%	30,615	13,6%	37,929	23,9%
12	12,016	20,2%	14,185	18,0%	17,706	24,8%	20,716	17,0%	23,982	15,8%	27,331	14,0%	31,389	14,8%	38,572	22,9%
Μέσος	11,104	20,2%	13,154	18,5%	15,694	19,3%	19,306	23,0%	22,472	16,4%	25,510	13,5%	29,005	13,7%	34,932	20,4%

Μήνας	1991		1992		1993		1994		1995		1996		1997		1998	
	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή
1	38,577	22,2%	45,576	18,1%	52,178	14,5%	58,067	11,3%	64,259	10,7%	69,635	8,4%	74,344	6,8%	77,613	4,4%
2	38,661	22,3%	45,705	18,2%	52,338	14,5%	58,284	11,4%	64,107	10,0%	69,526	8,5%	74,082	6,6%	77,244	4,3%
3	39,399	20,7%	46,620	18,3%	54,273	16,4%	59,285	10,0%	65,625	9,9%	71,427	8,8%	75,112	6,0%	79,175	4,6%
4	40,784	22,8%	47,328	16,0%	54,991	16,2%	60,623	10,2%	66,319	9,4%	72,153	8,8%	76,382	5,9%	80,461	5,3%
5	40,860	19,2%	47,337	15,9%	55,115	16,4%	61,051	10,8%	66,944	9,7%	72,761	8,7%	76,701	5,4%	80,760	5,3%
6	41,805	18,9%	48,124	15,1%	55,730	15,8%	61,477	10,3%	67,307	9,5%	72,951	8,4%	76,990	5,5%	80,989	5,2%
7	41,582	18,8%	47,216	13,5%	54,652	15,7%	61,051	11,7%	66,246	8,5%	71,678	8,2%	75,557	5,4%	79,413	5,1%
8	41,542	18,0%	47,891	15,3%	54,873	14,6%	61,231	11,8%	66,336	8,3%	71,624	8,0%	75,620	5,6%	79,424	5,0%
9	43,227	18,2%	49,863	15,4%	56,267	12,8%	62,857	11,7%	67,904	8,0%	73,302	8,0%	76,908	4,9%	80,926	5,2%
10	44,045	17,7%	51,048	15,9%	57,334	12,3%	63,440	10,7%	68,416	7,8%	73,880	8,0%	77,347	4,7%	80,971	4,7%
11	44,738	18,0%	51,459	15,0%	57,780	12,3%	63,689	10,2%	68,684	7,8%	73,833	7,5%	77,630	5,1%	80,906	4,2%
12	45,522	18,0%	52,078	14,4%	58,335	12,0%	64,557	10,7%	69,671	7,9%	74,750	7,3%	78,274	4,7%	81,303	3,9%
Μέσος	41,728	19,5%	48,354	15,9%	55,322	14,4%	61,338	10,9%	66,818	8,9%	72,293	8,2%	76,296	5,5%	79,932	4,8%

Μήνας	1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή	Δείκτης	Μεταβολή
1	80,482	3,7%	82,599	2,6%	85,411	3,4%	89,200	4,4%	91,997	3,1%	94,690	2,9%	98,507	4,0%	101,703	3,2%
2	80,093	3,7%	82,424	2,9%	85,326	3,5%	88,255	3,4%	92,085	4,3%	94,396	2,5%	97,320	3,1%	100,468	3,2%
3	81,867	3,4%	84,441	3,1%	86,999	3,0%	90,488	4,0%	94,176	4,1%	96,733	2,7%	99,531	2,9%	102,818	3,3%
4	82,719	2,8%	84,849	2,6%	87,818	3,5%	91,185	3,8%	94,263	3,4%	97,009	2,9%	100,291	3,4%	103,574	3,3%
5	82,676	2,4%	85,096	2,9%	88,189	3,6%	91,174	3,4%	94,656	3,8%	97,433	2,9%	100,594	3,2%	103,734	3,1%
6	82,679	2,1%	84,761	2,5%	88,095	3,9%	91,011	3,3%	94,482	3,8%	97,146	2,8%	100,371	3,3%		
7	81,070	2,1%	83,290	2,7%	86,556	3,9%	89,446	3,3%	92,659	3,6%	95,380	2,9%	99,139	3,9%		
8	80,996	2,0%	83,420	3,0%	86,578	3,8%	89,646	3,5%	92,621	3,3%	95,144	2,7%	98,696	3,7%		
9	82,563	2,0%	85,157	3,1%	88,231	3,6%	91,339	3,5%	94,386	3,3%	97,049	2,8%	100,868	3,9%		
10	82,792	2,2%	86,129	4,0%	88,511	2,8%	91,813	3,7%	94,725	3,2%	97,790	3,2%	101,541	3,8%		
11	83,003	2,6%	86,527	4,2%	88,605	2,4%	91,832	3,6%	94,904	3,3%	97,886	3,1%	101,333	3,5%		
12	83,534	2,7%	86,796	3,9%	89,439	3,0%	92,469	3,4%	95,313	3,1%	98,261	3,1%	101,819	3,6%		
Μέσος	82,039	2,6%	84,624	3,2%	87,480	3,4%	90,655	3,6%	93,856	3,5%	96,576	2,9%	100,000	3,5%		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: Γενικότεροι Πίνακες

Επιτόκια και πληθωρισμός

(Ποσοστά % ετησίως, μέσοι όροι περιόδου)

Περίοδος	Επιτόκια καταθέσεων			Επιτόκια χορηγήσεων				Απόδοση ετήσιων έντοκων γραμματίων ⁴	Απόδοση δεκαετών ομολόγων	Δείκτης τιμών καταναλωτή ⁵
	Όψεως	Ταμειωτηρίου	Προθεσμίας, διάρκειας 12 μηνών	Βραχυπρόθεσμων		Μακροπρόθεσμων				
				Προς επιχειρήσεις ¹	Προς νοικοκυριά ²	Προς επιχειρήσεις ¹	Προς νοικοκυριά ³			
1995	6,3	14,9	17,1	23,1	–	22,1	–	15,6	–	8,9
1996	5,9	11,9	13,5	21,0	–	18,9	–	12,9	–	8,2
1997	5,4	9,2	10,2	18,9	–	16,8	–	10,4	9,8	5,5
1998	5,3	9,0	10,7	18,6	–	16,6	–	11,6	8,5	4,8
1998 Ιαν. ...	5,7	9,5	11,2	19,5	–	16,9	–	12,4	11,0	4,4
Φεβρ. .	5,5	9,5	11,2	19,8	–	17,1	–	12,7	11,0	4,3
Μάρτ. .	5,6	9,1	10,9	19,3	–	16,7	–	11,5	9,3	4,6
Απρ. .	5,3	8,8	10,5	18,7	–	16,7	–	11,1	8,1	5,3
Μάιος .	5,3	8,8	10,6	18,5	–	16,5	–	11,3	7,9	5,3
Ιούν. .	5,2	8,8	10,6	18,6	–	16,6	–	11,7	7,7	5,2
Ιουλ. .	5,2	8,8	10,7	18,3	–	17,0	–	11,5	7,7	5,1
Αύγ. ...	5,2	9,0	10,7	18,2	–	16,7	–	13,2	7,6	5,0
Σεπτ. ...	5,3	8,8	10,7	18,2	–	16,9	–	11,6	8,3	5,2
Οκτ. .	5,2	8,8	10,6	18,0	–	16,6	–	11,0	8,5	4,7
Νοέμ. ...	5,1	8,8	10,5	18,0	–	16,0	–	10,5	7,7	4,2
Δεκ. ...	4,6	8,7	10,1	17,6	–	16,0	–	10,3	7,2	3,9
1999 Ιαν. ...	3,6	8,4	9,7	15,6	20,3	14,4	13,6	9,5	6,3	3,7
Φεβρ. .	3,3	8,1	9,3	14,7	20,4	13,8	13,0	9,2	6,0	3,7
Μάρτ. .	3,4	8,0	9,2	14,8	20,5	13,7	12,8	8,8	6,0	3,4
Απρ. .	3,4	8,0	8,9	14,9	20,3	13,6	12,8	8,7	5,9	2,8
Μάιος .	3,3	8,0	8,5	14,9	20,5	13,6	12,4	8,7	5,8	2,4
Ιούν. .	3,4	8,0	8,5	15,2	20,4	12,9	12,4	8,7	6,0	2,1
Ιουλ. .	3,5	8,0	8,4	15,0	20,3	13,2	12,3	8,9	6,4	2,1
Αύγ. ...	3,4	8,0	8,4	15,1	20,4	13,4	12,4	8,8	6,7	2,0
Σεπτ. ...	3,3*	8,0*	8,4*	15,0	20,5	13,5	12,4	8,7	6,6	2,0
Οκτ. .	3,7*	7,9*	8,2*	15,0*	20,5*	13,2*	12,5*	9,1	7,0	2,2

1 Μέχρι το Δεκέμβριο του 1998, το μέσο επιτόκιο αφορούσε όλες τις κατηγορίες βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων χορηγήσεων, προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

2 Μέσο επιτόκιο όλων των κατηγοριών καταναλωτικών δανείων.

3 Μέσο επιτόκιο στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου διάρκειας πάνω από 5 έτη.

4 Απόδοση κατά την έκδοση.

5 Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος και ΕΣΥΕ.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΙΜΩΝ
(Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

Έτη ή τετράμηνα	Δείκτης τιμών καταναλωτή						Δείκτης τιμών χονδρικής πώλησης							
	ΤΕΤΡΙΜΕΝΟΝ	Ειδικοί δείκτες					ΤΡΙΜΕΝΟΝ	Ειδικοί δείκτες						
		Αγαθά	Υπηρεσίες	ΔΤΚ χωρίς οπαγο- πνευματικά & καύσιμα	ΔΤΚ χωρίς είδη διατροφής & καύσιμα	Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά		Νοσή οτορρο- φιμηνικά	Καύσιμα	Προϊόντα για εσωτερική κατανάλωση	Ειδικοί δείκτες			
											Προϊόντα εγχώριας παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση	Εξαγόμενα προϊόντα		
								Προϊόντα γενή	Βιομη- χονικά	Βιομηχανικά εργαζομέ- να καύσιμα	Εξαγόμενα προϊόντα	Εισαγόμενα προϊόντα		
1992	15,9	14,1	19,2	16,3	16,3	14,1	3,7	20,1	11,3	1,7	14,7	...	6,4	12,6
1993	14,4	11,9	19,0	15,0	15,0	12,7	1,5	16,8	11,9	5,4	13,5	...	11,3	12,2
1994	10,9	10,9	10,9	10,8	10,8	12,9	2,48	2,7	8,7	13,7	7,4	8,5	8,7	9,2
1995	8,9	7,5	11,4	9,4	9,6	8,4	8,2	2,8	7,8	5,1	8,1	8,7	10,2	7,0
1996	8,2	7,2	9,9	8,1	8,4	7,0	8,4	10,2	6,1	8,9	7,1	6,1	5,6	1,6
1997	5,5	3,7	8,4	6,0	6,8	4,1	11,0	-4,9	3,3	4,2	4,0	3,8	2,9	2,1
1998	4,8	3,9	6,2	5,3	5,7	4,4	7,0	-5,9	3,9	7,5	2,8	4,3	3,0	5,4
1999	2,6	1,7	4,0	2,9	3,0	2,4	1,8	-1,7	2,1	3,4	3,7	2,6	-0,1	0,5
2000	3,2	3,4	2,8	2,0	2,0	1,9	1,4	26,9	7,8	3,0	8,4	3,3	10,5	6,1
1997 α'	6,4	5,0	8,6	6,7	7,3	4,4	6,6	2,8	2,4	0,2	5,2	4,3	0,3	-0,4
β'	5,6	3,6	8,8	6,4	7,3	3,5	8,0	-7,3	2,7	-2,5	3,7	3,6	3,1	2,2
γ'	5,3	3,2	8,6	5,8	6,7	5,1	21,2	-10,0	4,5	11,7	4,1	3,9	5,2	3,1
δ'	4,9	3,1	7,6	5,3	5,9	3,5	9,9	-3,9	3,5	8,8	3,0	3,6	3,1	3,5
1998 α'	4,4	3,4	6,0	4,5	5,0	4,9	16,8	-4,7	3,5	11,2	2,1	3,4	3,1	4,3
β'	5,3	4,5	6,5	5,7	6,0	4,6	5,4	-2,2	5,1	3,4	4,1	5,0	5,8	7,1
γ'	5,1	4,3	6,4	5,9	6,2	3,8	-0,8	-3,4	3,5	1,7	3,0	4,6	2,5	5,4
δ'	4,3	3,2	5,8	5,2	5,5	4,4	6,8	-13,3	3,4	14,4	2,2	4,1	0,7	5,1
1999 α'	3,6	2,8	4,9	4,4	4,5	4,3	6,4	-11,9	2,1	10,0	2,3	3,7	-0,9	1,8
β'	2,4	1,3	4,2	2,9	3,2	1,7	1,7	-6,1	0,2	4,7	2,0	2,0	-3,4	-1,6
γ'	2,0	0,8	3,8	2,5	2,5	1,2	-4,6	-2,1	2,0	-1,8	4,3	2,2	-0,3	0,5
δ'	2,5	2,0	3,1	1,9	1,8	2,4	2,9	14,9	4,2	0,7	6,2	2,4	4,4	1,5
2000 α'	2,9	3,0	2,8	1,7	1,6	1,9	0,3	29,0	7,0	1,0	8,2	2,6	9,6	4,9
β'	2,7	2,7	2,6	1,6	1,5	1,8	0,0	25,8	7,6	2,7	8,2	3,0	10,0	6,0
γ'	3,0	3,2	2,7	1,6	1,7	2,4	9,9	23,8	8,3	9,0	8,4	3,0	10,6	6,2
δ'	4,1	4,7	3,2	2,9	3,0	1,5	-2,8	28,9	8,4	0,2	8,9	4,5	11,7	7,4

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ.

	Εκατοστιαία μεταβολή του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές αγοράς					Εκατοστιαία μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή*					Άνεργοι ως ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού				
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001			
Σύνολο Ευρωπαϊκής Ένωσης	2,8	2,5	3,4	2,8	1,3	1,2	2,1	2,1	9,9	9,2	8,3	7,7			
Αυστρία	3,3	2,8	3,5	2,5	0,8	0,5	2,0	1,6	4,5	4,0	3,7	3,4			
Βέλγιο	2,4	2,7	3,9	3,0	0,9	1,1	2,7	2,1	9,5	8,8	7,0	6,5			
Γαλλία	3,1	2,9	3,2	2,9	0,7	0,6	1,8	1,3	11,8	11,2	9,5	8,5			
Γερμανία	2,1	1,6	3,0	2,2	0,6	0,6	2,1	2,0	9,3	8,6	8,1	7,8			
Δανία	2,8	2,1	2,6	2,1	1,3	2,1	2,7	2,1	5,2	5,2	4,7	4,6			
Ελλάδα	3,1	3,4	4,1	5,0	4,5	2,1	2,9	...	10,8	11,7	11,1	10,4			
Ηνωμένο Βασίλειο	2,6	2,3	3,0	2,7	1,6	1,3	0,8	1,4	6,3	6,1	5,6	5,3			
Ιρλανδία	8,6	9,8	10,7	7,5	2,1	2,5	5,3	4,0	7,5	5,6	4,2	3,8			
Ισπανία	4,3	4,0	4,1	2,7	1,0	0,6	1,3	1,5	18,8	15,9	14,1	12,8			
Ιταλία	1,8	1,6	2,9	2,5	2,0	1,7	2,6	2,2	11,8	11,3	10,5	9,8			
Λουξεμβούργο	5,0	7,5	8,5	5,6	1,0	1,0	3,8	2,2	2,7	2,3	2,2	2,0			
Ολλανδία	4,1	3,9	3,9	3,4	1,8	2,0	2,3	4,3	4,0	3,3	2,8	2,6			
Πορτογαλία	3,8	3,0	3,3	2,6	2,2	2,2	2,8	3,5	5,2	4,5	4,2	4,6			
Σουηδία	3,6	4,1	3,6	2,7	1,0	0,6	1,3	1,5	8,3	7,2	5,9	5,2			
Φινλανδία	5,3	4,2	5,7	4,0	1,4	1,3	3,0	2,4	11,4	10,2	9,8	9,1			
Ζώνη ευρώ	2,8	2,5	3,4	2,8	1,1	1,1	2,3	2,2	10,9	9,9	8,9	8,5			
Άλλες προσημειωμένες οικονομίες															
ΗΠΑ	4,4	4,2	5,0	1,5	1,6	2,2	3,4	2,6	4,5	4,2	4,0	4,4			
Ιαπωνία	-1,1	0,8	1,7	0,6	0,6	-0,3	-0,6	-0,7	4,1	4,7	4,7	5,3			
Αυστραλία	5,6	4,7	3,7	1,9	0,9	1,5	4,5	3,7	8,0	7,2	6,6	7,0			
Ελβετία	2,3	1,5	3,4	2,0	0,1	0,8	1,6	1,4	3,9	2,7	1,9	1,9			
Καναδάς	3,3	4,5	4,7	2,3	1,0	1,7	2,7	3,0	8,3	7,6	6,8	7,2			
Κόρεος	5,0	4,5	5,0	4,5	2,2	1,8	4,1	2,7	3,4	3,6	3,5	3,6			
Κορέα	-6,7	10,9	8,8	3,5	7,5	0,8	2,2	4,3	6,8	6,3	4,1	4,2			
Νορβηγία	2,0	0,9	2,2	1,9	2,3	2,3	3,0	2,8	3,2	3,2	3,4	3,5			
Σιγκαπούνη	0,3	5,9	9,9	5,0	-0,3	0,1	1,4	1,9	3,2	3,5	3,1	2,7			
Ταϊβάν, επαρχία Κίνας	4,6	5,4	6,0	4,1	1,7	0,2	1,3	1,4	2,7	2,7	3,2	3,4			
Χονγκ Κονγκ, ΕΑΠ	-5,3	3,1	10,5	3,5	2,8	-4,0	-3,7	0,5	4,7	6,3	5,0	4,7			
Σύνολο προσημειωμένων (29 χώρες)	2,7	3,4	4,1	1,9	1,5	1,4	2,3	2,1	6,8	6,4	5,9	5,9			
Σύνολο αναπτυσσόμενων (125 χώρες)															
Μεξικό	3,5	3,8	5,8	5,0	10,4	6,7	6,1	5,7							
Μεξίκο	4,9	3,8	6,9	3,5	15,9	16,6	9,5	6,9	3,2	2,6	2,4	2,6			
Τουρκία	3,1	-4,7	7,2	-2,6	84,6	64,9	54,9	48,4	6,3	7,3	7,1	7,0			
Οικονομίες σε μετάβαση (28 χώρες)	-0,9	2,6	5,8	4,0	21,8	43,9	20,1	15,3							
Ρωσία	-4,9	3,2	7,5	4,0	27,7	85,7	20,8	17,6	13,3	12,0	10,0	10,0			

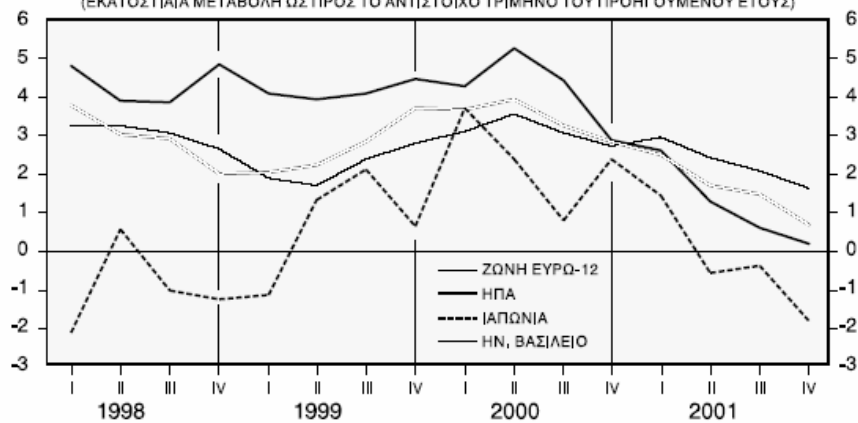
Σημείωση: 2000: Εξαμηνίαιες, 2001: Προβλέψεις. * Για χώρες ΕΕ: Εναρμονισμένος ΔΤΚ.

Πηγή: Για χώρες ΕΕ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *European Economy*, Suppl. A, No. 3/4, Απρίλιος 2001. Για εκτός ΕΕ χώρες και ομάδες: ΔΝΤ, *World Economic Outlook*, Μάιος 2001, και ΟΟΣΑ, Στοιχεία για Ελλάδα: ΕΣΥΕ και ΥΠΕΘΟ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Χ.1

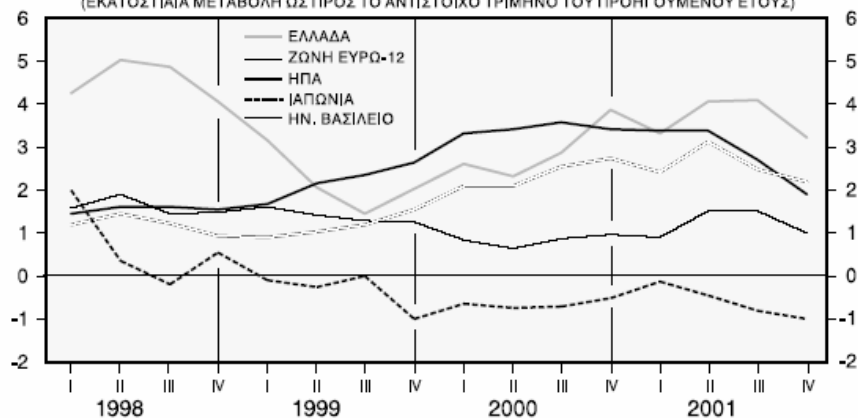
Α. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΕΠ

(ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΤΟΥΣ)

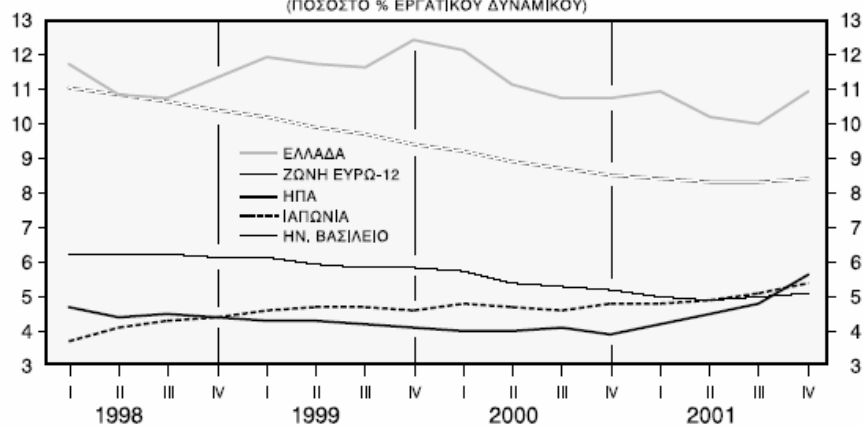
Β. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (ΔΤΚ Ή ΕνΔΤΚ)

(ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΤΟΥΣ)

Γ. ΑΝΕΡΓΙΑ

(ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ)

Πηγή: Eurostat.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Χ.2
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ: ΔΤΚ
(Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)

	Αριθμός κρατών	1996	1997	1998	1999	2000	2001*	2002*
<i>1. Προηγμένες οικονομίες</i>	29	2,4	2,1	1,5	1,4	2,3	2,2	1,3
ΗΠΑ		2,9	2,3	1,5	2,2	3,4	2,8	1,4
Ιαπωνία		0,0	1,7	0,6	-0,3	-0,8	-0,7	-1,1
Ευρωπαϊκή Ένωση**	15	2,5	1,7	1,3	1,2	2,1	2,3	2,1
Ζώνη του ευρώ**	12	2,5	1,7	1,2	1,1	2,4	2,5	2,2
<i>2. Αναπτυσσόμενες οικονομίες</i>	125	15,4	10,0	10,6	6,9	6,1	5,7	5,8
Αφρικής	51	30,2	14,6	10,9	12,3	14,2	12,6	9,3
Ασίας	25	8,3	4,8	7,7	2,5	1,9	2,6	2,5
Ινδία		9,0	7,2	13,2	4,7	4,0	3,8	4,1
Κίνα		8,3	2,8	-0,8	-1,4	0,4	0,7	0,3
Μέσης Ανατολής	16	29,6	28,3	28,1	23,7	19,6	17,2	17,5
Λατινικής Αμερικής και Δ. Ημισφαιρίου	33	21,2	12,9	9,8	8,9	8,1	6,4	8,2
Βραζιλία		15,8	6,9	3,2	4,9	7,0	6,8	6,1
Μεξικό		34,4	20,6	15,9	16,6	9,5	6,4	4,3
<i>3. Οικονομίες σε διαδικασία μετάβασης</i>	28	42,5	27,3	21,8	44,1	20,2	15,9	10,8
Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ)	15	23,2	41,7	17,2	11,0	12,8	9,6	6,7
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ)	13	55,9	19,1	25,0	70,5	25,0	19,8	13,4
Ρωσία		47,9	14,7	27,8	85,7	20,8	20,7	14,1
Άλλες ομαδοποιήσεις χωρών:								
Νέες βιομηχανικές οικονομίες Ασίας	4	4,3	3,4	4,4	0,0	1,1	1,9	1,3
Υπονήστες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες	13	39,4	55,4	35,6	25,3	24,7	21,1	17,7

* 2001: εκτιμήσεις, 2002: προβλέψεις.

** Εναρμονισμένος ΔΤΚ.

Σημείωση: Για τις ομαδοποιήσεις του ΔΝΤ βλ. σημείωση Πίνακα Χ.1.

Πηγές: ΔΝΤ, *World Economic Outlook*, Απρίλιος 2002. Για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Spring 2002 Forecasts*, Απρίλιος 2002.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Χ.3
ΠΡΟΗΓΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΑΕΠ, ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

	Εκατοστιαία μεταβολή του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές αγοράς				Εκατοστιαία μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή*				Ανεργία ως ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
Αυστρία	2,8	3,0	1,0	1,2	0,5	2,0	2,3	1,6	3,9	3,7	3,6	4,0
Βέλγιο	3,0	4,0	1,0	1,1	1,1	2,7	2,4	1,7	8,6	6,9	6,6	6,8
Γαλλία	2,9	3,1	2,0	1,6	0,6	1,8	1,8	1,7	10,7	9,3	8,6	8,8
Γερμανία	1,8	3,0	0,6	0,8	0,6	2,1	2,4	1,8	8,6	7,9	7,9	8,3
Δανία	2,3	3,0	0,9	1,7	2,1	2,7	2,3	2,3	4,8	4,4	4,3	4,4
Ελλάδα	3,6	4,1	4,1	3,7	2,1	2,9	3,7	3,6	11,6	10,9	10,2	9,9
Ηνωμένο Βασίλειο	2,1	3,0	2,2	2,0	1,3	0,8	1,2	1,6	5,9	5,4	5,1	5,3
Ιρλανδία	10,8	11,5	6,8	3,5	2,5	5,3	4,0	4,5	5,6	4,2	3,8	4,5
Ισπανία	4,1	4,1	2,8	2,1	2,2	3,5	3,2	3,0	15,7	14,0	13,0	12,8
Ιταλία	1,6	2,9	1,8	1,4	1,7	2,6	2,3	2,2	11,2	10,4	9,5	9,5
Λουξεμβούργο	6,0	7,5	5,1	2,9	1,0	3,8	2,4	2,0	2,4	2,4	2,4	2,6
Ολλανδία	3,7	3,5	1,1	1,5	2,0	2,3	5,1	3,5	3,2	2,8	2,4	3,0
Πορτογαλία	3,4	3,4	1,8	1,5	2,2	2,8	4,4	3,1	4,5	4,1	4,1	4,6
Σουηδία	4,5	3,6	1,2	1,7	0,6	1,3	2,7	2,2	7,2	5,9	5,1	5,4
Φινλανδία	4,1	5,6	0,7	1,6	1,3	3,0	2,7	2,0	10,2	9,8	9,1	9,3
Ζώνη του ευρώ	2,7	3,4	1,6	1,4	1,1	2,4	2,5	2,2	9,8	8,8	8,3	8,5
Σύνολο Ευρωπαϊκής Ένωσης	2,6	3,3	1,7	1,5	1,2	2,1	2,3	2,1	9,0	8,1	7,6	7,8
Κορέα	10,9	8,8	3,0	5,0	0,8	2,3	4,1	2,7	6,3	4,1	3,7	3,5
Σιγκαπούρη	6,9	10,3	-2,1	3,2	0,1	1,1	1,0	1,1	3,5	3,1	4,7	4,4
Ταϊβάν, επαρχία Κίνας	5,4	5,9	-1,9	2,3	0,2	1,3	0,0	0,4	2,9	3,0	5,1	5,0
Χονγκ Κονγκ, ΕΔΠ	3,0	10,5	0,1	1,5	-4,0	-3,7	-1,6	-2,5	6,2	4,9	5,0	5,6
Νέες βιομηχανικές οικονομίες Ασίας	8,0	8,5	0,8	3,6	0,0	1,1	1,9	1,3	5,2	3,8	4,3	4,1
Άλλες προηγμένες οικονομίες												
ΗΠΑ	4,1	4,1	1,2	2,3	2,2	3,4	2,8	1,4	4,2	4,0	4,8	5,5
Ιαπωνία	0,7	2,2	-0,4	-1,0	-0,3	-0,8	-0,7	-1,1	4,7	4,7	5,0	5,8
Αυστραλία	4,8	3,2	2,4	3,9	1,5	4,5	4,4	2,3	7,0	6,3	6,7	6,7
Ελβετία	1,6	3,0	1,3	0,8	0,8	1,6	1,0	0,9	2,7	2,0	1,9	2,6
Καναδάς	5,1	4,4	1,5	2,5	1,8	2,7	2,5	0,9	7,6	6,8	7,2	7,1
Κίπρος	4,5	5,1	4,0	3,0	1,8	4,1	2,0	1,8	3,6	3,4	3,6	3,8
Νορβηγία	1,1	2,3	1,4	2,3	2,3	3,1	3,0	1,5	3,2	3,4	3,6	3,8
Σύνολο προηγμένων οικονομιών	3,3	3,9	1,2	1,7	1,4	2,3	2,2	1,3	6,4	5,9	6,0	6,4

* Για τις χώρες της ΕΕ: Εναρμονισμένος ΔΤΚ.

Σημείωση: 2001: εκτιμήσεις, 2002: προβλέψεις ΔΝΤ και Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σύμφορα με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα Στήριξης και Ανάπτυξης, το ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2002 προβλέπεται να αυξηθεί κατά 3,8%.

Πηγές: ΔΝΤ, *World Economic Outlook*, Απρίλιος 2002. Για τις χώρες της ΕΕ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Spring 2002 Forecasts*, Απρίλιος 2002.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Χ.4
Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΕ: ΒΑΣΙΚΟΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ
(Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

	1998	1999	2000	2001	2002
1. Πραγματικό ΑΕΠ					
Ελλάδα	3,4	3,6	4,1	4,1	3,7
Ιρλανδία	8,6	10,8	11,5	6,8	3,5
Ισπανία	4,3	4,1	4,1	2,8	2,1
Πορτογαλία	4,5	3,4	3,4	1,8	1,5
Ζώνη ευρώ-12	2,9	2,7	3,4	1,6	1,4
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	2,9	2,6	3,3	1,7	1,5
2. Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή					
Ελλάδα	4,5	2,1	2,9	3,7	3,6
Ιρλανδία	2,1	2,5	5,3	4,0	4,5
Ισπανία	1,8	2,2	3,5	3,2	3,0
Πορτογαλία	2,2	2,2	2,8	4,4	3,1
Ζώνη ευρώ-12	1,2	1,1	2,4	2,5	2,2
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	1,3	1,2	2,1	2,3	2,1
3. Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)					
Ελλάδα	10,9	11,6	10,9	10,2	9,9
Ιρλανδία	7,5	5,6	4,2	3,8	4,5
Ισπανία	18,6	15,7	14,0	13,0	12,8
Πορτογαλία	5,1	4,5	4,1	4,1	4,6
Ζώνη ευρώ-12	10,7	9,8	8,8	8,3	8,5
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	9,8	9,0	8,1	7,6	7,8
4. Επενδύσεις σε εξοπλισμό (όγκος)					
Ελλάδα	16,5	1,0	17,2	5,2	8,1
Ιρλανδία	24,9	17,9	6,3	-4,8	2,5
Ισπανία	13,3	7,7	4,8	-2,2	-1,4
Πορτογαλία	17,2	10,8	6,5	-1,2	0,5
Ζώνη ευρώ-12	9,5	7,2	7,9	-1,1	-0,7
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	10,8	7,4	7,2	-1,0	-0,4
5. Δημοσιονομικό αποτέλεσμα γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ) ¹					
Ελλάδα	-2,4	-1,7	-0,8	0,1	0,3
Ιρλανδία	2,3	2,3	4,5	1,7	0,6
Ισπανία	-2,6	-1,1	-0,3	0,0	-0,2
Πορτογαλία	-2,3	-2,2	-1,5	-2,7	-2,6
Ζώνη ευρώ-12	-2,2	-1,3	0,2	-1,3	-1,4
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	-1,6	-0,7	1,1	-0,6	-1,1
6. Δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)					
Ελλάδα	105,0	103,8	102,8	99,7	97,9
Ιρλανδία	55,1	49,6	39,0	36,3	33,6
Ισπανία	64,6	63,1	60,4	57,2	55,5
Πορτογαλία	54,8	54,2	53,4	55,4	56,5
Ζώνη ευρώ-12	73,7	72,6	70,2	69,1	68,6
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	68,9	67,3	64,2	62,8	61,9
7. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)					
Ελλάδα	-3,5	-2,8	-4,5	-4,2	-4,7
Ιρλανδία	0,9	0,4	-0,6	-0,6	-1,4
Ισπανία	-0,6	-2,3	-3,4	-3,0	-2,5
Πορτογαλία	-7,2	-8,9	-10,4	-9,6	-8,7
Ζώνη ευρώ-12	1,0	0,5	0,0	0,8	1,1
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	0,8	0,3	-0,1	0,5	0,5

¹ Για τα έτη 2000-2002 περιλαμβάνονται τα εφάπαξ έσοδα από την πώληση αδειών κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενεάς (UMTS), τα οποία, ως ποσοστό του ΑΕΠ, ήταν: για την Ισπανία και την Πορτογαλία 0,1% και 0,4% το 2000, για την Ελλάδα 0,4% το 2001 και για την Ιρλανδία 0,2% το 2002. Για τα σύνολα, ο μη συνυπολογισμός των έκτακτων αυτών εσόδων μεταβάλλει τα ποσοστά του 2000 ως εξής: ζώνη του ευρώ -0,8% και ΕΕ-15 -0,2%.

Σημείωση: 2001-2002: Εκτιμήσεις και προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βάσει του επικαιροποιημένου προγράμματος Σύγκλισης και Ανάπτυξης, το ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2002 προβλέπεται να αυξηθεί κατά 3,8%.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Spring 2002 Forecasts*, Απρίλιος 2002.

Πίνακας VI. Μηνιαίοι υπο-δείκτες ομάδων ειδών ΔΤΚ, περιόδου 1999-2006(Φεβρουάριος)
(Έτος βάσης : 1999=100,0)

Γ.Γ.ΕΣΥΕ
Έτος 1999

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	100,9	101,2	101,4	101,6	102,2	101,1	97,5	96,5	99,6	100,1	100,6	100,8	100,3
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	96,8	98,4	100,0	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,7	101,2	101,2	101,2	100,0
3 Ένδυση και υπόδηση	93,1	90,5	102,5	102,5	102,7	103,9	94,5	94,5	103,1	104,2	104,4	104,4	100,0
4 Στέγαση	99,6	99,5	100,6	101,6	102,0	102,2	102,5	102,6	102,8	102,9	104,0	104,2	102,0
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	97,0	96,4	100,3	100,5	101,2	101,6	97,8	97,8	101,6	101,7	101,7	101,4	99,9
6 Υγεία	97,9	98,1	98,8	99,1	99,7	99,7	99,8	99,8	100,5	100,7	101,1	101,1	99,7
7 Μεταφορές	96,5	96,3	96,9	99,1	99,1	99,2	100,1	100,5	97,9	97,7	98,1	99,5	98,4
8 Επικοινωνίες	103,3	103,3	99,5	99,5	99,5	99,5	99,5	99,5	99,6	99,6	97,8	93,9	99,6
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	97,7	99,5	99,9	99,9	100,0	100,0	99,3	99,3	100,0	100,3	100,3	100,9	99,8
10 Εκπαίδευση	98,9	98,9	98,9	98,9	98,9	98,9	98,9	98,9	101,8	101,9	101,9	101,9	99,9
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	99,3	96,1	97,1	102,4	99,4	99,4	100,4	100,5	101,0	101,0	100,7	104,4	100,2
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	99,6	99,4	100,0	101,3	100,2	100,4	99,8	100,1	100,7	100,7	102,5	100,5	100,5
Γενικός Δείκτης	97,8	97,4	99,5	100,6	100,5	100,5	98,5	98,5	100,4	100,7	100,9	101,6	99,7

Έτος 2000

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	101,8	103,3	104,1	104,7	104,4	101,0	99,7	100,3	100,7	101,4	101,9	102,9	102,2
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	101,2	101,2	101,3	101,4	101,4	101,4	101,5	101,5	101,8	107,0	107,0	107,0	102,8
3 Ένδυση και υπόδηση	94,6	91,5	104,4	104,4	104,6	105,4	95,5	95,5	105,5	107,7	108,0	108,1	102,1
4 Στέγαση	105,1	105,2	106,9	106,4	106,5	106,8	107,2	107,4	107,9	111,9	114,6	113,0	108,3
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	98,3	97,7	101,6	101,9	102,2	102,6	99,0	99,2	103,2	103,4	103,7	103,9	101,4
6 Υγεία	101,6	101,7	101,9	102,2	102,7	103,0	103,1	103,2	103,9	103,9	104,3	104,5	103,0
7 Μεταφορές	99,3	100,6	103,0	103,4	104,7	107,0	106,3	105,6	107,0	107,3	106,9	104,8	104,7
8 Επικοινωνίες	93,9	88,4	88,4	88,4	88,4	88,4	88,4	88,9	88,9	88,9	88,9	88,9	89,1
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	100,8	100,8	101,2	100,8	100,7	100,9	100,1	100,3	101,4	101,5	101,9	102,8	101,1
10 Εκπαίδευση	101,9	101,9	101,9	101,9	101,9	101,9	101,9	101,9	105,5	105,6	105,6	105,6	103,1
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	104,8	101,8	101,9	105,0	105,5	104,4	104,5	104,9	105,2	105,4	105,0	109,2	104,9
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	101,4	100,9	101,6	102,9	102,5	102,7	102,3	102,4	103,4	103,6	103,5	105,5	102,7
Γενικός Δείκτης	100,4	100,2	102,7	103,2	103,5	103,1	101,3	101,4	103,5	104,7	105,2	105,5	102,9

Έτος 2001

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	103,8	105,1	106,2	107,4	109,2	107,9	106,1	106,3	107,1	107,9	108,8	113,3	107,4
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	107,0	107,1	107,1	107,2	107,2	111,8	113,2	113,2	113,3	113,3	113,3	113,4	110,6
3 Ένδυση και υπόδηση	97,1	93,1	108,2	108,2	108,5	109,4	98,0	98,0	109,4	111,8	112,2	112,2	105,5
4 Στέγαση	108,5	109,9	109,6	109,7	109,8	110,0	110,8	111,0	111,2	111,3	110,6	109,7	110,2
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	100,8	100,3	104,1	104,5	104,5	104,8	101,1	101,3	105,3	105,7	105,9	105,9	103,7
6 Υγεία	104,8	104,9	105,0	105,1	105,3	105,4	105,0	106,3	106,5	107,3	107,4	107,5	105,9
7 Μεταφορές	104,1	105,5	105,4	107,9	109,4	107,8	106,0	105,7	106,5	104,5	103,5	103,6	105,8
8 Επικοινωνίες	88,9	88,9	89,2	89,2	89,2	89,3	88,6	87,4	87,4	87,4	87,4	87,4	88,4
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	103,5	104,3	104,1	104,2	104,2	104,2	104,1	104,1	105,1	105,8	105,9	106,1	104,6
10 Εκπαίδευση	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6	108,7	109,3	109,4	109,4	106,8
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	109,6	105,7	106,9	110,1	109,3	109,4	109,6	109,7	110,2	110,6	111,3	113,3	109,7
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	105,9	105,8	106,1	107,4	106,5	106,5	106,0	106,1	107,0	107,3	107,6	108,6	106,7
Γενικός Δείκτης	103,8	103,7	105,8	106,8	107,2	107,1	105,2	105,3	107,3	107,6	107,7	108,7	106,4

Έτος 2002

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	117,1	114,2	114,9	115,1	112,4	112,1	110,2	110,7	111,2	112,3	113,2	114,2	113,1
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	113,5	113,5	115,7	119,8	119,9	120,0	120,0	120,0	120,0	120,1	120,1	120,1	118,6
3 Ένδυση και υπόδηση	101,7	96,1	112,3	112,4	113,7	113,9	101,0	101,0	113,1	115,3	115,4	115,4	109,3
4 Στέγαση	110,8	111,2	112,2	113,5	113,8	113,9	114,2	114,8	115,1	115,3	114,6	116,4	113,8
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	103,1	102,1	106,2	106,3	106,5	106,7	102,8	102,7	106,8	107,1	107,2	107,3	105,4
6 Υγεία	108,1	108,3	109,2	109,8	110,4	111,0	111,7	111,9	112,2	112,5	112,9	113,5	111,0
7 Μεταφορές	104,3	104,3	105,4	107,5	107,8	106,7	106,7	107,1	107,3	107,6	107,0	108,0	106,7
8 Επικοινωνίες	87,0	85,2	85,2	85,2	85,1	85,0	83,5	83,5	83,5	83,5	83,5	81,3	84,3
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	106,1	106,5	106,9	107,1	107,5	107,7	108,5	108,5	109,1	109,6	109,7	109,9	108,1
10 Εκπαίδευση	109,4	109,4	109,4	109,4	109,4	109,4	109,4	109,4	114,0	114,2	114,4	114,4	111,0
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	113,7	113,3	115,1	116,4	118,4	117,2	117,5	117,5	118,5	118,6	118,4	120,6	117,1
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	108,7	109,4	109,7	110,1	110,4	110,7	110,2	110,4	111,4	111,6	111,6	112,3	110,6
Γενικός Δείκτης	108,4	107,3	110,0	110,9	110,8	110,6	108,7	109,0	111,0	111,6	111,6	112,4	110,2

Έτος 2003

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	115,5	118,4	120,3	121,8	124,0	122,0	118,4	116,9	117,0	116,5	115,9	117,7	118,8
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	120,2	120,4	120,4	120,5	120,5	120,5	120,6	123,5	129,0	129,0	128,9	128,9	123,5
3 Ένδυση και υπόδηση	104,5	97,6	114,6	114,7	116,1	116,2	102,5	101,8	114,6	117,8	118,4	118,8	111,5
4 Στέγαση	117,7	119,7	121,0	117,3	117,5	117,9	118,0	118,2	119,0	120,0	120,4	119,7	118,9
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	104,9	104,3	107,8	108,1	108,5	108,7	105,0	105,1	109,0	109,3	109,3	109,5	107,5
6 Υγεία	114,2	114,4	114,8	115,4	115,6	115,7	115,7	115,7	116,2	116,7	117,0	117,7	115,7
7 Μεταφορές	109,6	110,6	110,4	109,7	108,5	109,0	110,0	110,9	110,0	109,8	110,0	110,0	109,9
8 Επικοινωνίες	82,5	82,2	80,6	80,5	80,5	80,5	80,5	80,5	80,5	80,5	80,5	79,8	80,8
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	109,9	110,3	110,4	110,8	110,9	110,8	110,8	111,1	112,1	112,3	112,4	112,9	111,2
10 Εκπαίδευση	114,4	114,4	114,4	114,4	114,4	114,4	114,4	114,4	119,0	119,4	119,4	119,4	116,0
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	120,9	119,9	120,3	122,4	122,2	122,6	122,8	123,2	123,9	124,0	123,8	126,6	122,7
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	112,3	112,5	113,5	114,2	114,3	114,5	113,8	113,7	114,5	114,7	114,7	115,7	114,0
Γενικός Δείκτης	111,8	112,0	114,5	114,6	115,1	114,9	112,7	112,6	114,8	115,2	115,4	115,9	114,1

Έτος 2004

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	119,5	122,9	123,7	122,3	122,8	120,2	115,4	115,1	116,2	116,8	117,1	119,9	119,4
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	128,8	128,9	129,2	129,2	129,3	129,3	129,4	129,4	129,4	129,4	129,4	129,4	129,3
3 Ένδυση και υπόδηση	109,1	100,1	118,9	119,0	120,4	120,4	110,1	105,9	120,4	122,5	122,9	122,9	116,0
4 Στέγαση	120,7	120,5	122,3	123,3	123,5	124,0	124,3	124,4	124,7	128,2	130,2	128,5	124,6
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	106,2	105,0	109,5	110,2	110,4	110,6	105,9	105,4	110,8	111,3	111,4	111,5	109,2
6 Υγεία	118,1	119,6	120,0	120,3	120,7	121,2	121,4	121,4	122,4	122,6	122,7	122,9	121,1
7 Μεταφορές	110,6	110,4	111,5	113,0	114,5	114,4	114,7	115,3	115,5	116,9	114,8	113,1	113,7
8 Επικοινωνίες	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,8	77,8	77,8	77,8	75,7	75,7	75,7	77,3
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	113,3	113,6	113,7	114,0	114,2	114,2	114,1	114,1	114,9	115,0	115,4	115,9	114,4
10 Εκπαίδευση	119,4	119,4	119,4	119,4	119,4	119,4	119,4	119,5	124,4	124,6	124,6	124,6	121,1
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	126,9	125,5	126,0	127,6	127,4	127,7	128,1	128,4	128,6	128,7	128,7	131,4	127,9
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	114,7	114,8	115,8	116,5	116,5	116,9	116,4	116,3	117,3	117,5	117,6	118,6	116,6
Γενικός Δείκτης	115,1	114,8	117,6	117,9	118,5	118,1	115,0	115,7	118,0	118,9	119,0	119,5	117,4

Έτος 2005

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	120,2	121,8	122,0	122,1	122,3	119,6	116,2	117,7	118,6	119,9	120,1	121,0	120,1
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	129,4	129,4	129,5	129,9	131,5	132,6	133,7	133,7	133,7	133,7	133,7	133,7	132,0
3 Ένδυση και υπόδηση	122,9	106,1	123,0	123,1	124,7	124,7	117,2	109,7	124,7	127,0	127,2	127,2	121,5
4 Στέγαση	128,8	130,2	133,7	134,9	135,2	135,6	135,7	135,9	136,5	139,6	140,5	140,9	135,6
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	111,6	108,3	111,5	112,0	112,4	112,5	109,9	107,2	112,6	113,0	113,1	113,2	111,5
6 Υγεία	123,2	123,7	124,5	125,9	126,2	126,4	126,5	126,5	126,9	127,3	127,4	127,5	126,0
7 Μεταφορές	114,4	115,6	116,5	119,5	119,2	120,3	120,4	121,5	123,1	122,0	118,4	119,3	119,2
8 Επικοινωνίες	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	77,5	77,5	77,5	77,5	77,1	77,0
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	115,8	115,7	116,0	116,2	116,5	116,4	116,5	116,3	116,9	117,3	117,6	118,0	116,6
10 Εκπαίδευση	124,6	124,6	124,6	124,6	124,6	124,6	124,6	124,6	128,7	129,2	129,3	129,3	126,1
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	131,2	129,8	130,3	131,7	131,9	131,8	132,1	132,1	132,4	132,7	132,8	134,6	132,0
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	118,6	118,1	119,0	120,1	120,5	120,5	120,2	119,8	120,6	120,9	120,9	121,7	120,1
Γενικός Δείκτης	119,8	118,3	121,0	121,9	122,3	122,0	120,5	120,0	122,6	123,5	123,2	123,8	121,6

Έτος 2006

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.	Μέσος
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	122,1	124,3											
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	133,7	133,7											
3 Ένδυση και υπόδηση	122,2	107,2											
4 Στέγαση	141,9	142,4											
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	112,2	108,8											
6 Υγεία	128,1	128,3											
7 Μεταφορές	119,9	119,3											
8 Επικοινωνίες	77,1	77,1											
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	118,1	118,0											
10 Εκπαίδευση	129,3	129,3											
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	134,8	133,8											
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	121,5	121,3											
Γενικός Δείκτης	123,6	122,1											

Πίνακας Π.4. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

Table Π.4. INFLATION DIFFERENTIALS BETWEEN GREECE AND OTHER COUNTRIES

Περίοδος	ΟΟΣΑ	ΕΕ	Βέλγιο	Δανία	Γερμανία	Ισπανία	Γαλλία	Ιρλανδία	Ιταλία	Λουξεμβούργο	Ολλανδία	Αυστρία	Πορτογαλία	Φινλανδία	Σουηδία	Ην. Βασίλειο
Period	OECD	EU	Belgium	Denmark	Germany	Spain	France	Ireland	Italy	Luxembourg	Netherlands	Austria	Portugal	Finland	Sweden	U.K.
2003	1,0	1,5	2,0	1,5	2,4	0,3	1,3	-0,6	0,6	0,9	1,2	2,1	0,2	2,1	1,1	2,1
2004	0,6	0,9	1,1	2,1	1,2	0,0	0,7	0,7	0,7	-0,2	1,6	1,1	0,5	2,9	2,0	1,7
2005	0,8	1,6	1,0	1,8	1,6	0,1	1,6	1,3	1,3	-0,3	2,0	1,4	1,4	2,7	2,7	1,5
2004 II	0,6	0,8	1,0	2,3	1,1	-0,1	0,4	1,0	0,7	-0,2	1,5	1,1	0,2	3,3	1,8	1,7
III	0,4	0,7	1,0	2,0	0,9	-0,3	0,5	0,5	0,7	-0,5	1,8	0,9	0,5	2,7	1,8	1,7
IV	0,3	1,3	0,9	2,1	1,0	-0,2	1,0	0,7	1,0	-0,6	1,8	0,8	0,7	2,9	2,1	1,8
2005 I	0,9	1,7	1,0	2,4	1,7	0,1	1,5	1,4	1,3	0,2	2,0	1,0	1,3	3,2	2,7	1,7
II	0,8	1,2	0,8	1,7	1,7	0,0	1,4	1,2	1,1	-0,3	2,0	1,2	1,8	2,3	2,8	1,3
III	0,9	1,5	0,9	1,6	1,7	0,3	1,7	1,5	1,7	-0,5	2,2	1,6	1,4	2,8	2,8	1,4
IV	0,8	1,2	1,1	1,6	1,3	0,0	1,7	1,3	1,2	-0,5	1,8	1,8	1,0	2,6	2,4	1,4
2006 I	-	0,8	0,5	1,2	1,1	-0,9	1,1	0,5	0,9	-0,8	1,6	1,7	0,3	1,9	1,9	-
2004 Ιαν./Jan.	0,4	0,8	1,0	2,0	1,0	-0,2	0,5	0,6	0,8	-0,7	1,9	1,0	0,2	2,9	1,9	1,7
Απρ./Apr.	0,3	0,5	0,8	2,0	0,7	-0,5	0,3	0,3	0,4	-0,8	1,6	0,6	0,4	2,5	1,7	1,5
Σεπτ./Sept.	0,6	0,9	1,2	2,1	1,0	-0,2	0,8	0,6	0,8	-0,1	1,8	1,2	0,9	2,8	1,9	1,9
Οκτ./Oct.	0,4	0,9	0,6	1,8	1,0	-0,3	1,0	0,8	1,2	-0,8	1,8	0,9	0,9	2,7	1,8	2,1
Νοέμ./Nov.	0,3	1,1	1,0	2,3	1,3	-0,2	1,1	0,6	1,2	-0,7	1,8	1,0	0,7	3,1	2,2	1,8
Δεκ./Dec.	0,3	0,7	1,2	2,2	0,8	-0,2	0,8	0,7	0,7	-0,4	1,9	0,6	0,5	3,0	2,2	1,4
2005 Ιαν./Jan.	1,7	2,3	2,2	3,4	2,6	1,1	2,6	2,1	2,2	1,3	3,0	1,8	2,2	4,4	3,7	2,6
Φεβ./Feb.	0,6	1,0	0,8	2,1	1,2	-0,2	1,2	1,0	1,1	-0,1	1,6	0,8	1,0	3,1	1,9	1,4
Μάρτ./Mar.	0,3	0,8	0,1	1,6	1,3	-0,5	0,8	1,0	0,7	-0,6	1,4	0,5	0,6	2,0	2,4	1,0
Απρ./Apr.	0,5	1,2	0,9	1,6	1,9	-0,2	1,3	1,1	1,2	-0,4	2,0	1,0	1,3	2,1	2,9	1,4
Μάιτ./May	0,9	1,3	1,0	2,1	1,7	0,3	1,6	1,2	1,0	-0,4	2,3	1,3	1,5	2,7	3,1	1,4
Ιούν./Jun.	1,0	1,1	0,5	1,5	1,4	0,0	1,4	1,3	1,1	0,0	1,7	1,2	2,6	2,2	2,4	1,2
Ιουλ./Jul.	1,3	1,7	1,2	2,1	2,1	0,6	2,1	1,7	1,8	-0,1	2,4	1,8	2,0	3,0	3,2	1,6
Αύγ./Aug.	0,9	1,5	0,8	1,3	1,8	0,4	1,7	1,6	1,6	-0,6	2,1	1,8	1,2	2,7	2,6	1,3
Σεπτ./Sept.	0,5	1,2	0,8	1,5	1,3	0,0	1,4	1,1	1,6	-0,9	2,1	1,2	1,1	2,7	2,7	1,3
Οκτ./Oct.	0,7	1,2	1,5	1,8	1,4	0,2	1,7	1,1	1,1	-1,3	2,2	1,7	1,1	2,9	2,8	1,4
Νοέμ./Nov.	0,8	1,1	1,1	1,6	1,2	0,0	1,6	1,2	1,0	-0,2	1,8	1,7	0,9	2,4	2,2	1,3
Δεκ./Dec.	0,8	1,3	0,7	1,3	1,4	-0,2	1,7	1,6	1,4	0,1	1,5	1,9	1,0	2,4	2,2	1,6
2006 Ιαν./Jan.	0,0	0,6	0,2	1,0	0,9	-1,2	0,7	0,5	0,8	-1,1	1,2	1,5	0,4	1,8	1,9	1,1
Φεβ./Feb.	0,3	0,8	0,3	1,0	1,0	-1,0	1,1	0,4	0,9	-0,8	1,7	1,6	0,2	1,8	2,0	1,1
Μάρτ./Mar.	-	1,1	1,1	1,5	1,4	-0,6	1,6	0,5	1,1	-0,4	1,9	2,0	0,3	2,1	1,8	-

Πηγή: ΟΟΣΑ, EUROSTAT / Source: OECD, EUROSTAT.

Σημείωση: Από το 1996 οι διαφορές πληθωρισμού υπολογίζονται με βάση τους Ευρωπαϊκούς ΔΤΚ. Για τις ΗΠΑ, Ιαπωνία και ΟΟΣΑ λαμβάνονται υπόψη οι εθνικοί δείκτες. / Note: Since 1996, inflation differentials are measured according to the Harmonised CPIs. For the USA, Japan and OECD the national CPIs are taken into account.

Διαφορές πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδας, ΟΟΣΑ και ΕΕ / Inflation differentials between Greece, OECD and EU.

